

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2009

Lukáš Levák

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Středisko Ibero-amerických studií

**Geneze nezávislé Uruguaye. Diplomatický podíl Velké
Británie na formování státu orientales**

Genesis of Independent Uruguay. Diplomatic Participation
of Great Britain in the Forming of the State of Orientals

2009

Autor práce: Lukáš Levák

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval sám a používal jsem pouze prameny a literaturu v bibliografii uvedené.

V Praze dne 1.7. 2009

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád srdečně poděkoval Prof. PhDr. Josefovi Opatrnému, CSc., vedoucímu Střediska ibero-amerických studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, nejen za konzultace s ním vedené, ale především za jeho ochotu, vstřícnost a všestrannou podporu, bez níž by tato práce v předložené podobě nikdy nevznikla. Dále bych rád srdečně poděkoval Doc. Markétě Křížové, PhD. za ochotu a pomoc při shromažďování sekundární literatury a pramenných materiálů nezbytných pro napsání této práce a také za konzultace týkající se technické a teoretické stránky historikovy práce. Poděkování náleží stejným dílem rovněž PhDr. Simoně Binkové, CSc., opět za ochotu a všestrannou pomoc poskytovanou během studia. V neposlední řadě bych rád srdečně poděkoval své rodině za všestrannou podporu během studia a psaní diplomové práce. Všem jmenovaným, ale i mnoha dalším, ještě jednou mnohokrát děkuji.

Heuristika pramenů a sekundární literatury na Ibero-Amerikanisches Institut v Berlíně byla prováděna i díky poskytnutí účelového stipendia Univerzity Karlovy, č.j. 2271/A/08.

Abstrakt

Práce analyzuje diplomatické působení Velké Británie v regionu Río de la Plata v době závěrečné etapy válek za nezávislost španělské Ameriky. Rozebírá střednědobé předpoklady vzniku nezávislé republiky Uruguay, přičemž hlavní prostor je věnován vylíčení diplomatické mise britského zplnomocněnce, lorda Johna Ponsonbyho, působícího v Buenos Aires a Rio de Janeiro v letech 1825 - 1828. Diplomatičká aktivita Foreign Office přispěla zásadním způsobem k ukončení argentinsko-brazilské války o území Banda Oriental a bezprostředně otevřela cestu k ustanovení nezávislé Uruguaye.

Klíčová slova

války za nezávislost Latinské Ameriky, argentinsko-brazilská válka 1825 - 1828, Uruguay v 19. století, Velká Británie - Latinská Amerika - mezinárodní vztahy

Abstract

The study presents and appreciates the diplomatic activity of Great Britain in the region of the River Plate during the last period of the War of Independence of Spanish America. Its aim is to recapitulate the medium-term presumptions of the creation of independent Uruguay and to analyze in detail the diplomatic mission of Lord John Ponsonby in Buenos Aires and Rio de Janeiro in 1825 - 1828. Foreign Office essentially contributed to termination of the Argentine-Brazilian struggle for Banda Oriental and enabled the establishment of independent Uruguay.

Keywords

the Independence of Latin America, the Argentine-Brazilian War 1825 - 1828, Uruguay in the 19th century, Great Britain - Latin America - foreign relations

Obsah

Úvod.....	6
Bibliografická poznámka.....	10
1. Španělská Banda Oriental.....	16
1.1. Conquista Río de la Plata.....	16
1.2. Banda Oriental na úsvitu koloniálních dějin.....	18
1.3. Od éry vaquerías po nástup saladeros.....	20
1.4. Arreglo de campos.....	24
2. Dva přístavy v jedné zátocce.....	27
2.1. Colonia del Sacramento.....	27
2.2. Ríolaplatská rivalita.....	32
3. Dekáda invazí a intervencí.....	36
3.1. Britské invazní dvoutletí. Río de la Plata 1806 - 1807.....	36
3.2. Napoleonská invaze za Pyreneje.....	45
3.3. Stupňování ríolaplatské rivality. Elío versus Liniers.....	46
3.4. Povstalecké Španělsko. Z protivníka spojencem.....	47
3.5. Květnová revoluce.....	50
3.6. Britská snaha o španělsko-americké vyrovnání.....	53
3.7. Rebelie Montevidea. Problém buenosaireského centralismu.....	56
3.8. Artigas a první portugalská invaze do Bandy Oriental.....	58
3.9. První ústavodárné shromáždění a instrukce roku XIII.....	63
3.10. Artigasova ekonomická koncepce pro Bandu Oriental.....	69
3.11. Federální liga a druhé ústavodárné shromáždění.....	72
4. Provincia Cisplatina.....	74
4.1. Druhá portugalská invaze do Bandy Oriental.....	74
4.2. Britská diplomacie a návrh španělsko-portugalského urovnání.....	79
4.3. Artigasův pád.....	80
4.4. Cisplatinský kongres.....	83
4.5. Grito de Ipiranga a povstání orientales v letech 1822 - 1823.....	87
5. Emancipace Río de la Plata a mezinárodní diplomacie.....	92
5.1. Británie spojencem Španělska.....	92
5.2. Kontinentální mocnosti a války za nezávislost španělské Ameriky..	94
5.3. Neutralita Washingtonu a jihoamerická komise.....	96
5.4. Diplomatické uznání ze strany Spojených států amerických.....	105
5.5. Sto tisíc synů sv. Ludvíka a Monroeova zpráva Kongresu.....	109
5.6. Diplomatické uznání ze strany Velké Británie.....	116

6. Výprava 33 orientales a argentinsko-brazilská válka.....	122
6.1. Na levý břeh řeky Uruguay.....	122
6.2. Floridské zasedání sněmovny reprezentantů.....	126
6.3. Propuknutí argentinsko-brazilské války.....	130
6.4. Ituzaingó a Carmen de Patagones. Pokračující brazilské nezdary..	135
7. Britská diplomacie a prozatímní mírová smlouva.....	139
7.1. Británie zprostředkovatelem mírových rozhovorů.....	139
7.2. První kolo neúspěšných jednání.....	144
7.3. Manuel José García a první návrh prozatímní mírové smlouvy.....	148
7.4. Lavalleja vojenským diktátorem.....	153
7.5. Fructuoso Rivera a reconquista Horní Uruguaye.....	155
7.6. Na cestě k argentinsko-brazilskému vyrovnání.....	157
7.7. Prozatímní mírová smlouva.....	160
7.8. Pád Dorregovy administrativy.....	164
8. Ústava nezávislé republiky Uruguay.....	167
8.1. Ústavodárné shromáždění.....	167
8.2. Uruguayská konstituce.....	169
8.3. Ve víru caudillistických nepokojů.....	176
Závěr.....	177
Bibliografie.....	181
Prameny.....	181
Literatura.....	182

Úvod

Války za nezávislost Latinské Ameriky představují jedno ze zlomových období nejen v dějinách jihoamerického subkontinentu. Pokud nepočítáme Kubu, Portoriko a oblast Guayan, jejichž koloniální status překonal politické otřesy první třetiny 19. století, završují latinskoamerické osvobozené boje etapu politické emancipace převažující části Ameriky započatou povstáním severoamerických kolonií.

Období poslední třetiny osmnáctého století a první třetiny století devatenáctého představuje úpadek a pád amerických koloniálních říší. U počátků revolučních otřesů a změn stála neflexibilní politika nerespektující zájmy kreolského obyvatelstva. Nevyhnutelnost těmito motivy způsobených událostí umocňovala v jistém úhlu pohledu i nesmírná vzdálenost koloniálních enkláv od jejich mateřských metropolí. Přes jistou míru alibismu charakterizoval tento stav výstižně Miguel Cabrera de Nevares, španělský rodák, který strávil deset let v Río de la Plata: „*The independence of the American colonies was written in the book of destiny: three thousand leagues of water and the innate love of the Spaniards for liberty, those are the causes which have contributed to the separation, and not the impotence of the Spanish nation.*“¹

Přes nabytou státoprávní nezávislost, úzké vazby na Evropu, datované od první Kolumbovy zaoceánské plavby, Amerika již nikdy nezpřetrhala. Ekonomické vztahy nabyly díky pádu monopolů ještě vyšších objemů. Obchodní výměna se začala těšit mnohem větší rozmanitosti než kdykoliv předtím. Mnoho amerických zemí vyrostlo díky masivnímu přistěhovalectví ze starého kontinentu více než na americké na evropské kulturní tradici. Přes politickou a státoprávní emancipaci amerických států nebyl evropský a americký atlantický prostor již nikdy v budoucnu opětovně oddělen.

---

¹ Cit. in: ROBERTSON, W. S. The Policy of Spain Toward Its Revolted Colonies, 1820-1823. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 6, č. 1/3, únor-srpen, 1926, s. 30; ROBERTSON, W. S. The Recognition of the Spanish Colonies by the Motherland. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 1, č. 1, únor, 1918, s. 80.

Geneze nezávislého státu Uruguay sdílí s historií vzniku ostatních latinskoamerických států řadu totožných charakteristik. I zde bylo ústředním motivem politické emancipace distancování se od španělské metropole. Dále, stejně jako Paraguay nebo Bolívie, i nezávislá Uruguay vznikla secesí z kdysi jednotného politicko-správního celku španělské koloniální říše. V neposlední řadě, taktéž Uruguay provázely již během emancipačního období závažné caudillistické spory předznamenávající nestabilitu v postindependentistickém období.

Vedle sdílených charakteristik disponují ale rané uruguayské dějiny i celou řadou specifik. Tou zásadní je mnohem větší pestrost rovin postihujících emancipační proces. Vedle základních dvoustranných konfliktních vztahů kreolů s peninsulares, republikánů s monarchisty, případně centralistů s federalisty, charakteristických pro většinu emancipujících se regionů, v uruguayském případě figurují jako významné aspekty ovlivňující dění rovněž diplomatické spory přesahující čistě španělsko-americký prostor. Uruguay je jediným latinskoamerickým státem, do jehož geneze zasáhla takovou měrou portugalská, potažmo brazilská aktivita. Dále je v porovnání s ostatními jediným latinskoamerickým státem, k jehož vzniku přispěla významným podílem britská diplomacie. Vystupuje taktéž jako jediný státní celek, o nějž byla svedena během emancipačního procesu Latinské Ameriky válka mezi nástupnickými státy španělské a portugalské koloniální říše, přičemž opomenout nelze ani španělsko-portugalské soupeření o formální svrchovanost nad regionem Bandy Oriental na evropském diplomatickém poli ponapoleonské éry kongresů. Rovina španělsko-portugalských, argentinsko-brazilských a portugalsko-britských, potažmo brazilsko-britských vztahů přímo ovlivňujících dění na levém břehu řeky Uruguay se zdá být stejně jako bezprostřední diplomatický podíl Velké Británie na vzniku nezávislého státu orientales, aniž bychom předjímali míru jeho významu, latinskoamerickým unikátem.

Autorův zájem věnovat se uruguayským dějinám první třetiny 19. století se zrodil přibližně dva roky před dokončením práce na tomto diplomovém úkolu. Jeho prvotní příčinou byla skutečnost, že v syntetických pracích věnujících se politické emancipaci Latinské Ameriky není historii vzniku nezávislé uruguayské

republiky věnován příliš rozsáhlý prostor, přičemž tvrzení, že zmínky o daném tématu nabývají útržkovitého rázu není příliš vzdáleno od pravdy. Dalo by se ovšem říci, že oprávněně a z nikterak překvapivých důvodů. Vezmeme-li v potaz, že území východního břehu řeky Uruguay figurovalo z hospodářsko-politických důvodů po značnou část koloniálních dějin jako marginální region exteritoriálního panství španělských králů, odpověď je nasnadě.

Během studia dějin ríolaplatských států si autor diplomové práce začal pokládat otázku jaké byly příčiny secese uruguayského území z celku Spojených provincií Jižní Ameriky, politicky emancipovaného nástupce místokrálovství Río de la Plata. Hlubší poznání uruguayských a argentinských koloniálních dějin a válek za nezávislost Latinské Ameriky některé z těchto otázek zodpovědět dokázalo. Jiné však nikoliv. Autorův zájem se proto začal soustřeďovat na jednu z nich, závěrečnou etapu geneze Uruguaje, otázku míry zahraničního přičinění na vzniku nezávislého státu orientales. Dané téma si proto také zvolil jako stěžejní problematiku diplomové práce.

Bylo by chybou tvrdit, že se uruguayská a světová historiografie vytyčeným tématem nezabývá nebo doposud nezabývala. Na druhou stranu, v porovnání s jinými tematickými okruhy týkajícími se uruguayských dějin první třetiny 19. století, lze tvrdit, že dosavadní historiografie nepředkládá natolik bohatý fond prací, že by předurčoval snahu o zpracování závěrečné etapy historie vzniku nezávislé Uruguaje a mezinárodně-diplomatického podílu na něm do kategorie prací cílených na sepsání pouhých kompilačních prací čerpajících výlučně ze sekundární literatury. Předložená diplomová práce se v každé z kapitol vzhledem ke snaze o komplexní pojetí studovaného problému více či méně nevyhnutelně opírá o širokou škálu faktografických poznatků čerpaných ze sekundární literatury. Odpovědi na stěžejní otázky se ale autor snažil nalézt v edicích materiálů povahy pramenné.

Diplomová práce směřuje k vylíčení závěrečné etapy geneze nezávislého uruguayského státu. Hlavní důraz je kladen na politický, státoprávní, společenský a hospodářský vývoj regionu ve finální fázi válek za nezávislost místokrálovství Río de la Plata, tedy 20. letech 19. století. Nedílnou součástí práce je rovněž nastínění předpokladů independentistického vývoje

regionu na jedné straně jako výsledku povstání španělské Ameriky proti její evropské metropoli a na straně druhé jako výsledku dlouhodobého soupeření Portugalska, respektive Brazílie, se Španělskem, respektive Spojenými provinciemi Jižní Ameriky, o svrchovanost nad východním břehem řeky Uruguay. Ve své původní části směřuje diplomová práce k osvětlení britského vlivu na formování nezávislého uruguayského státu.

První část podává vylíčení obecných dlouhodobých mocensko-politických a hospodářsko-společenských trendů zasahujících území budoucího státu orientales. Prostor je věnován procesu španělské kolonizace Bandy Oriental, hospodářského využití ríolaplatské pampy a mocenskému soupeření španělské a portugalské koruny v této hraniční oblasti amerických koloniálních panství obou mocnářství. Následující kapitoly nastiňují bezprostřední předpoklady vzniku nezávislého státu orientales. Zaobírají se nejdůležitějšími událostmi emancipačního dění v místokrálovství Río de la Plata přibližně do roku 1816, jak v ohledu vnitropolitickém, tak, a zde je důraz kladen měrou nejvyšší, v ohledu mezinárodním. Jednotlivé pasáže jsou zaměřeny na britské invazní dvoutletí jakožto ústřední katalyzační moment vývoje vztahu ríolaplatského místokrálovství k madridské metropoli, květnovou revoluci v Buenos Aires, dále na důsledky státoprávního konfliktu mezi porteños a provincianos. Nechybí ani vylíčení složitosti mezinárodní situace, především problematiky britského postoje k otázce válek za nezávislost Latinské Ameriky. Třetí, hlavní část práce, je zaměřena na samotná 20. léta 19. století vrcholící vznikem nezávislé Uruguaye. Široký prostor je věnován především britské roli diplomatického zprostředkovatele mírových rozhovorů.

Ve svém celku se diplomová práce zaměřuje na objasnění vývoje Bandy Oriental v závislosti na proměnách vnitropolitické a mezinárodní situace v první třetině 19. století a na analýzu bezprostředních předpokladů, příčin a procesu vzniku nezávislého státu Uruguay. Ve stěžejní části práce je autorův důraz kladen na osvětlení činnosti britské diplomacie během závěrečné etapy období politické a státoprávní emancipace Bandy Oriental.

Bibliografická poznámka

Problematika válek za nezávislost Latinské Ameriky poutá ostatně jako veškeré revoluční procesy dodnes bohatou pozornost a to nejen historiků. Prací syntetického a monografického charakteru věnujících se předpokladům a samotnému emancipačnímu procesu Latinské Ameriky je bezpočet. Z děl kompilujících základní faktografické údaje a poskytujících kvalitní přehled dění odehrávajícího se na jihoamerickém subkontinentu v průběhu první třetiny 19. století je nezbytné zmínit třetí svazek BETHEL, L. (ed.) *The Cambridge History of Latin America. From Independence to c. 1870* (Cambridge, 1985) a NAVARRO GARCÍA, L. (coord.) *Historia de las Américas* (Madrid, 1991). Přestože zmínky o uruguayském emancipačním procesu jsou vzhledem k relativně marginálnímu postavení Bandy Oriental v rámci španělské koloniální říše spíše útržkovité, obě práce jsou nezbytné pro pochopení širších souvislostí latinskoamerického emancipačního procesu.

Z přemíry publikací syntetickým způsobem shrnujících argentinské a uruguayské dějiny lze jmenovat například moderní dílo QUESADA, M. S. *La Argentina: Historia del País y de su Gente* (Buenos Aires, 2001) nebo SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia del Uruguay: Epocas indígena, hispánica y libertadora* (Montevideo, 1985). Vynikající a nezbytnou výchozí práci pro studium uruguayských dějin 19. století je ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay* (Montevideo, 1933). Autor doprovází text obsáhlými citacemi pramenných materiálů. Z dnešního pohledu již velmi tradiční práce sepsaná téměř před stoletím přináší stále ve většině ohledů vysoce poplatného a podrobného průvodce uruguayskými reáliemi independentistického a postindependentistického období.

Exkurz do hospodářských a sociálních koloniálních dějin přímořských oblastí místokrálovství Río de la Plata, nezbytný pro pochopení socio-ekonomického vývoje regionu do propuknutí emancipačního procesu, přináší jak příslušné kapitoly klasických děl BARRIOS PINTOS, A. *Historia de la Ganadería en el Uruguay 1574 - 1971* (Montevideo, 1973); GIBERTI, H. C. E.

Historia Económica de la Ganadería Argentina (Buenos Aires, 1954), tak moderní práce KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling the Purple Land: A Historical Geography of Rural Uruguay, 1500 - 1915* (Amsterdam, 1995). KLEINPENNING umně kompiluje nejdůležitější aspekty hospodářského, sociálního, demografického a územně-správního vývoje na území Bandy Oriental. Pro studium daných problematik bezesporu vynikající kompendium. První etapu španělsko-portugalského soupeření o území levého břehu řeky Uruguay analyzuje z různých úhlů pohledu RELA, W. *Colonia del Sacramento: historia política, militar y diplomática 1678 - 1778* (Montevideo, 2006).

Široký výběr nejen historických prací pro účely studia dějin a kultury Latinské Ameriky předkládá nakladatelství MAPFRE, jež svou ediční řadu sepjalo s pětisetletým výročím první Kolumbovy plavby k břehům amerického kontinentu. Pro problematiku emancipačního procesu probíhajícího v regionu Río de la Plata jsou užitečnými přehledy NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay* (Madrid, 1992) a ACEVEDO, E. O. *La Independencia de Argentina* (Madrid, 1992). Obě díla komplexním způsobem prezentují předpoklady, příčiny a samotný průběh emancipačního procesu vedoucího ke vzniku nezávislého uruguayského a argentinského státu. Podrobný exkurz do problematiky historiografie geneze nezávislé Uruguaye předkládá REAL de AZÚA, C. *Los orígenes de la nacionalidad uruguaya* (Montevideo, 1990).

K problematice britského postoje k válkám za nezávislost Latinské Ameriky existuje široké spektrum prací nejrůznějšího tematického a regionálního zaměření. Pohled Foreign Office na latinskoamerický region v období přímo předcházejícímu emancipačnímu procesu předkládá vynikajícím způsobem z mnoha úhlů pohledu LYNCH, J. *British Policy and Spanish America, 1783-1808* (JLAS, 1969). Z kvalitních monografií přinášejících vývoj činnosti britské diplomacie během emancipačního procesu Latinské Ameriky je třeba uvést především práci KAUFMANN, W. W. *British Policy and the Independence of Latin America, 1804 - 1828* (New Haven, 1951). Problematice britského tlaku na zrušení španělského obchodního monopolu s jeho zaoceánskými državami a samotné obchodní výměny mezi Británií a španělsko-americkými zeměmi na přelomu 18. a 19. století se věnuje GOEBEL,

D. B. *British Trade to the Spanish Colonies, 1796-1823* (AHR, 1938). Realistický pohled na perspektivy latinskoamerického trhu pro britského obchodníka přináší v úvodních kapitolách PLATT, D. C. M. *Latin America and British Trade 1806 - 1914* (London, 1972).

Proměny postoje španělské metropole ke vzbouřeným koloniálním državám postihuje ZIMMERMAN, A. F. *Spain and Its Colonies, 1808-1820* (HAHR, 1931) a ROBERTSON, W. S. *The Policy of Spain Toward Its Revolted Colonies, 1820-1823* (HAHR, 1926). Britské pokusy o zprostředkování španělsko-amerického vyrovnání předkládá RYDJORD, J. *British Mediation between Spain and Her Colonies: 1811-1813* (HAHR, 1941) a WEBSTER, C. K. *Castlereagh and the Spanish Colonies* (EHR, 1912).

Pro komplexní poznání mezinárodního pozadí emancipačního procesu a procesu diplomatického uznání povstaleckých vládních orgánů rodících se latinskoamerických států je nezbytný rovněž exkurz do dějin vzniku Monroeovy doktríny. Dodnes nepřekonanou práci analyzující vztah Spojených států amerických k latinskoamerické politické emancipaci přináší WHITAKER, A. P. *The United States and the Independence of Latin America, 1800 - 1830* (Baltimore, 1941). Vynikající pramennou edicí dokumentující činnost severoamerické administrativy a diplomatických pověřenců působících na evropských panovnických dvorech a v latinskoamerických povstaleckých epicentrech je MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic Correspondence of the United States concerning the Independence of the Latin-American Nations* (New York, 1925). Jediným nedostatkem edice je absentující úvodní slovo. To naopak nechybí u britského ekvivalentu WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña y la Independencia de la America Latina, 1812 - 1830, documentos escogidos de los archivos del Foreign Office* (Buenos Aires, 1944). Vzhledem k eminentnímu obchodnímu zájmu Velké Británie o Río de la Plata a enormní diplomatické aktivitě zde vyvíjené je ovšem sekce věnovaná tomuto regionu částečným zklamáním. Očekávané, avšak absentující dokumenty přináší až edice specifitějších zaměření. Samotnou genezi Monroeovy doktríny rozebírá poté například MAY, E. R. *The Making of the Monroe Doctrine* (Cambridge, 1992).

Britsko-severoamerickou rivalitu pro dané období a ríolaplatský region osvětluje příslušná kapitola práce RIPPY, J. F. *Rivalry of the United States and Great Britain over Latin America* (New York, 1964). Dané téma je ale mnohem kvalitněji podané v PRATT, E. J. *Anglo-American Commercial and Political Rivalry on the Plata, 1820-1830* (HAHR, 1931). Činnost francouzského a carského dvora, respektive intriky ruských diplomatů působících v Paříži a Madridu, líčí TEMPERLEY, H. *French Designs on Spanish America in 1820-5* (EHR, 1925) a ROBERTSON, W. S. *Russia and the Emancipation of Spanish America, 1816-1826* (HAHR, 1941).

Z děl zaměřujících se na vztahy Velké Británie a Argentiny v průběhu celého 19. století je dodnes nepřekonanou publikací FERNS, H. S. *Gran Bretaña y Argentina en el siglo XIX* (Buenos Aires, 1966). Stejné téma, ovšem v britsko-uruguayského podání, analyzuje jako vůbec první WINN, P. *Inglaterra y la tierra purpúrea. A la búsqueda del imperio económico: 1806 - 1880* (Montevideo, 1997). Britsko-brazilské vztahy v průběhu 19. století rozebírá MANCHESTER, A. K. *British Preëminence in Brazil: its rise and decline; a study in European expansion* (New York, 1964).

Historiografie postihující britsko-ríolaplatské vztahy během první třetiny 19. století je početná. Syntetickou prací zaměřující se na argentinské emancipační období do vyhlášení nezávislosti Spojených provincií Jižní Ameriky je STREET, J. *Gran Bretaña y la independencia del Río de la Plata* (Buenos Aires, 1967). Z početného fondu titulů zaměřených na britské invazní dvoutletí je užitečnou moderní příručkou GALLO, K. *Las invasiones inglesas* (Buenos Aires, 2004). Práce přináší vedle přehledného úvodu ilustrativní výběr stěžejních dokumentů pramenné povahy postihujících jediný britský pokus o mocenské ovládnutí části španělsko-amerického koloniálního panství. Problematiku první etapy portugalského zaoceánského expanzionizmu cíleného do regionu Río de la Plata předkládá obsáhlým způsobem SEGRETI, C. S. A. *"Un caos de intrigas"* (Buenos Aires, 1997).

José Gervasio Artigas a zrod ríolaplatského federalismu bylo a nadále zůstává vděčným tématem nejen uruguayské a argentinské historiografie, jelikož politický konflikt mezi *porteños* a *provincianos* předznamenává vývoj

argentinských reálií až do druhé poloviny 19. století. Z nepřeberného množství monografií zabývajících se daným tématem lze užít práci STREET, J. *Artigas And the Emancipation of Uruguay*, (Cambridge, 1959). Citované dílo postihuje všechny hlavní vývojové tendence na území Bandy Oriental v průběhu druhého desetiletí 19. století. Užitečným pramenným minimem pro studium Artigasova politického a ekonomického konceptu pro Bandu Oriental je výbor dokumentů uspořádaných do *Obra Selecta: José Gervasio Artigas*. (Caracas, 2000).

Velké postavy uruguayské vojenské a politické scény, jež udávaly vývoj dění ve 20. letech 19. století, se překvapivě takové oblibě historiků jako Artigas netěší. Překvapivě z toho důvodu, že právě jejich činnost kulminovala zrodem nezávislého uruguayského státu. Z nemnoha biografí Fructuosa Rivery jmenujme MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera, el Perpetuo Defensor de la República Oriental* (Madrid, 1933). Relativně neveliký zájem o činnost vůdce 33 *orientales* našťestí bohatě vynahrazuje rozsáhlá a bohatě dokumentovaná práce SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja: La Redención Patria* (Montevideo, 1975). Druhou portugalskou invazi do Bandy Oriental, formální inkorporaci uruguayské provincie do Spojeného království Portugalska, Brazílie a Algarves, první pokus *orientales* o organizované povstání a předpoklady zlomové Lavallejovy výpravy předkládá poté FERRAND, L. A. *La Cruzada de los Treinta y Tres* (Montevideo, 1976).

Vynikajícím průvodcem po námořních bitvách argentinsko-brazílské války je VALE, B. *A war betwixt Englishmen: Brazil against Argentina on the River Plate 1825 - 1830* (London, 2000). Pozemní bitevní scénu přibližuje velmi podrobně již zmiňovaný SALTERAIN HERRERA a v prvním svazku ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay* (Montevideo, 1933). Specifická témata dění v Bandě Oriental v druhé polovině 20. let 19. století podává částečně polemickým způsobem první svazek díla HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby* (Buenos Aires, 1974). Činnost orgánů prozatímní uruguayské legislativy v letech 1826 - 1827 dokumentuje pramenná edice PALACIO LEGISLATIVO (coord. gen. Wilfredo Pérez). *Anales Parlamentarios. No. 1*. (Montevideo, 1978).

Hlavní část této diplomové práce, diplomatický podíl Velké Británie na vzniku nezávislého státu Uruguay, je čerpána z bohatých edic pramenných materiálů. Konzulární zprávy britského diplomata působícího v inkriminované době v Montevideu přináší BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul británico en Montevideo y la independencia del Uruguay: selección de los informes de Thomas Samuel Hood, 1824-1829*. (Montevideo, 1999). Zprávy jeho buenosaireského kolegy Woodbina Parishe referující o objemu britské obchodní výměny se Spojenými provinciemi Jižní Ameriky poté HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports of the Trade and Politics of Latin America, 1824-1826* (London, 1940). Obsáhlou edici podrobně dokumentující diplomatickou misi lorda Ponsonbyho a vyjednávání argentinsko-brazílské mírové smlouvy přináší druhý svazek díla HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby* (Buenos Aires, 1974) a práce *La Paz de 1828* (Montevideo, 1989) kompletující předešlou edici o v té době nedostupné prameny. Jediným, ale skutečně paradoxním nedostatkem obou edic je absence kompletního otisku prozatímní mírové smlouvy, finálního produktu několikaletého diplomatického zápolení. Ten přináší v pramenné příloze svého díla NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay* (Madrid, 1992). Kompletní text první uruguayské konstituce zpečetující vznik nezávislého státu orientales je čerpán z oficiálního serveru zákonodárných institucí republiky Uruguay.

1. Španělská Banda Oriental

1.1. Conquista Río de la Plata

Conquista Río de la Plata byla primárně motivována snahou objevit průliv, který by spojoval Atlantický a Tichý oceán. Touto komunikací hodlali Španělé dosáhnout souostroví Moluky a bájně země Ofir, z níž měl biblický král Šalamoun získávat zlato a jiné poklady. Roku 1516 vyplul z andaluského přístavu Sanlúcar de Barrameda Portugalec ve španělských službách, Juan Díaz de Solís, nástupce Ameriga Vespucciho v úřadu *piloto mayor* v Casa de la Contratación de las Indias. Solísova výprava ale skončila tragicky a kanibalská hostina, během níž Indiáni Charrúa snědli jeho tělo, na čas odvrátila španělskou pozornost od *Tierra Argentina*.¹

Další expedici do ríolaplatské zátoky podnikl až o dekádu později Sebastian Cabot. Cabot porušil královské instrukce, nechal se zlákat zprávami portugalské posádky jedné z raných brazilských faktoríí a namísto následování příkladu Fernanda de Magallanes a plavby k Molukám zvolil za destinaci své výpravy jihoamerické břehy. Na soutoku řek Paraná a Carcarañá založil roku 1527 první španělskou osadu v regionu, pevnost Sancti Spiritu, a na březích Río San Salvador poté stejnojmennou osadu, první evropskou výspu na uruguayském území.² Stejně jako jeho předchůdce však Země stříbra nedosáhl a do Madridu se vrátil s nepořízenou. Pevnost San Salvador byla zanedlouho poté zpusťošena etnikem Charrúa a její osazenstvo pobito.

Během 30. let 16. století přibýly jako motivy kolonizace regionu i další faktory. Nově se k touze po bohatství, jehož dosáhli Hernando Cortés a Francisco Pizarro, přidala i potřeba zastavení portugalského pronikání v Novém světě, konkrétně v oblasti Gran Chaco přímo sousedící s Peru. Za

---

¹ Roku 1612 Ruy Díaz de Guzmán nazval takto zemi ve své knize *Historia del descubrimiento, población, y conquista del Río de la Plata*. QUESADA, M. S. *La Argentina: Historia del País y de su Gente*. Buenos Aires : Editorial Sudamericana, 2001, s. 29.

² SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia del Uruguay: Epocas indígena, hispánica y libertadora*. Sv. I. Montevideo: Editorial Monteverde, 1985, s. 47.

oceán se plavil tentokrát Pedro de Mendoza a na západním břehu Río de la Plata založil 2. února roku 1536 osadu Nuestra Señora del Buen Aire.³ Mendoza však zřejmě podcenil míru odhodlání nativního obyvatelstva ochránit svou zemi před infiltrací cizinců a přes nedostatek mužů a zásob vztyčil další dvě nedostatečně chráněné pevnosti, Corpus Christi a Buena Esperanza. Buenosaireské pobřeží se ale na neštěstí pro Španěly brzy ukázalo jako značně nevhodná lokalita pro model kolonizace založený na exploataci nativních obyvatel. Místní etnika odmítala osadníky zásobovat potravinami a na skupinky Evropanů permanentně útočila. Buenos Aires bylo proto opuštěno a novým administrativním centrem regionu se stal severněji situovaný Asunción, který založili 15. srpna roku 1537 Juan de Salazar a Gonzalo de Mendoza.⁴ Jmenovec druhého z nich, Pedro de Mendoza, již rodné země nedosáhl. Zemřel během zpáteční plavby.

Ve 40. letech se conquistadorské snažení přesunulo do severněji položených zemí a na rozdíl od andských lokalit pokračovala conquista laplatských pamp v této době relativně pomaleji. Dalším opěrným bodem Río de la Plata se tak vedle Asunciónu stalo až roku 1573 Juanem de Garay založené město Santa Fe de la Vera Cruz. Juan de Garay byl veteránem kolonizace španělské Ameriky a roku 1580 stál i u druhého založení Buenos Aires. Spojnice Buenos Aires - Santa Fe - Córdoba - Santiago del Estero - San Miguel de Tucumán vytvořila do budoucna alternativní dopravní tepnu té panamské.

Roku 1542 zřídil Karel V. královským výnosem místokrálovství Peru. Pod jeho administrativu spadalo rovněž do té doby pouze okrajově prozkoumané území levého břehu řeky Uruguay. Kartografie počátku 18. století označovala pod jménem dnešní Uruguaje zemi nacházející se na východ od stejnojmenné řeky. Oblast nazývaná zjednodušeně jako Banda Oriental, je v dobových pramenech a dokumentech uváděna různě, jako „*la otra Banda*“, „*la Banda del Norte*“ nebo „*la otra Banda del Río Uruguay*“. Na počátku 19. století se ustálila pojmenování „*Banda Oriental del Río de la Plata*“ a „*Banda Oriental del Norte del Río de la Plata*“, přičemž území mezi řekami Uruguay a Paraná bylo

---

³ QUESADA, M. S. *La Argentina*, s. 32-33.

⁴ *Ibid.*, s. 34-36.

označováno jako „*Banda Occidental del Río Uruguay*“.⁵ Banda Oriental se stala roku 1617 územní součástí gobernación Río de la Plata. Pod administrativním dohledem peruánského místokrále zůstala až do roku 1776, kdy bylo vytvořeno místokrálovství Río de la Plata.

1.2. Banda Oriental na úsvitu koloniálních dějin

Před příchodem španělských conquistadorů sídlila na území dnešního státu Uruguay řada indiánských etnik. Nejpočetnějším z nich bylo etnikum Charrúa, což vedlo Španěly k pojmenování regionu jako *Banda de los Charrúas*.⁶ Nízká úroveň společenské organizace a nepřilíživě rozvinutý charakter hospodářského života nativního obyvatelstva však determinovaly jím obývané území v pohledu evropských dobyvatelů na dlouhá desetiletí na jednu z periferních oblastí. Osídlení uruguayské pampy bylo velmi řídké a odhaduje se, že na počátku 16. století nepřesáhlo 5 000 obyvatel. Nomádský způsob života lovců a sběračů, politická roztržičnost a především skutečnost, že na rozdíl od jádrových oblastí španělské Ameriky nedisponovala uruguayská pampa žádným Španěly ceněným artiklem, byly hlavními faktory, které vyústily v dlouhodobě okrajový zájem Evropanů o kolonizaci tohoto regionu.

Prvním španělským conquistadorem, který se zajímal o území levého uruguayského břehu, byl Alvar Núñez Cabeza de Vaca, jeden ze čtyř přeživších floridské výpravy Pánfila de Narváez z roku 1527. Kolonizační počátky ale vyzněly pro Španěly naprázdno. Roku 1552 Indiáni Charrúa znemožnili kapitánovi Juanovi Romerovi, pověřenci asunciónského guvernéra Dominga Martíneze de Irala, založit město San Juan. Stejně skončily i snahy o založení města v povodí řeky San Salvador, které inicioval Juan Ortiz de Zárate roku 1573 po vůbec největším střetu Španělů s etnikem Charrúa za celé 16. století.⁷

⁵ NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay*. Madrid: Editorial MAPFRE, 1992, s. 24.

⁶ KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling the Purple Land: A Historical Geography of Rural Uruguay, 1500 - 1915*. Amsterdam: Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika, 1995, s. 11.

⁷ ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay*. Vol I. Montevideo: Editorial A. Barreiro y Ramos, 1933, s. 12.

Opětovný zájem o území dnešní Uruguaye projevili až na počátku 17. století Hernando Arias de Saavedra zvaný Hernandarias. Pirátský útok na buenosaireský přístav roku 1607 vedl Hernandariase, tehdejšího guvernéra, k plánu lépe prozkoumat východní břeh řeky Uruguay a založit zde osadu v místě dnešního Montevidea. Průzkumnou výpravu podnikl Hernandarias ještě téhož roku. Její popis⁸ na krále zřejmě zapůsobil a již roku 1608 se Filip III. obrátil na peruánského místokrále Juana de Mendoza y Luna, markýze de Montes Claros, aby ho upozornil na perspektivu osídlení uruguayského území. Kolonizace země však proběhla až o více jak sto let později a ještě po dlouhou dobu putovali lidé na levý břeh řeky Uruguay pouze s cílem získání stavebního a palivového dříví.

Půda velké části Bandy Oriental byla přitom úrodná a skýtala výborné podmínky pro pěstování evropských obilnin. Nativní indiánské obyvatelstvo ale přírodní bohatství pampy prakticky nijak nevyužívalo. Zatímco andské kultury kultivovaly desítky druhů plodin, etnika pampy se pěstitelství nevěnovala. V předvečer španělské conquisty skýtal proto region v porovnání s vyspělým andským altiplanem z pohledu španělského encomendera neutěšený pohled na břehy řek obývané roztroušenými etniky kočovných Indiánů živících se převážně sběrem a lovem. Jejich podmanění nemělo pro instituci encomiendy význam. Indiáni z pampy nebyli zvyklí věnovat se zemědělství, a jelikož se Španělé neplavili za oceán proto, aby sami fyzicky pracovali, nýbrž aby s co nejmenší námahou zbohatli na zlatých a stříbrných pokladech vyspělých indiánských říší a práci nativního obyvatelstva, nebyl Cono Sur pro ně zvláště lákavou destinací. Samotná Banda Oriental byla v raných koloniálních dokumentech dokonce označována termínem *Tierra de ningún provecho*.⁹

---

⁸ Hernandarias popsal Bandu Oriental následovně: „...buena para todo genero de ganados y de muchos arroyos y quebradas y rriachuelos sercanos...y de mucha leña y madera de gran comodidad para edificios y estancias en que se criaran gran suma de ganados y para hacer molinos que es lo que aquí falta y todo con tan gran comodidad que se puede embarcar desde las propias estancias a bordo de los navios gran suma de corambre y otros frutos de la tierra que se daran en grande abundancia.“ Cit. in BARRIOS PINTOS, A. *Historia de la Ganadería en el Uruguay 1574 - 1971*. Montevideo: Biblioteca Nacional, 1973, s. 16.

⁹ KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling*, s.13.

1.3. Od éry vaquerías po nástup saladeros

Lepší vyhlídky na využití doposud nepříliš přitažlivé laplatské pampy přinesl až příchod prvních stád dobytka. Rozsáhlé travnaté roviny se ukázaly jako neocenitelné přírodní bohatství pro živočišnou produkci. Chov koní, ovcí, koz a hovězího a vepřového dobytka byl úspěšně zahájen v polovině 16. století.¹⁰ Pampa, skýtající příznivé klima a dostatek potravy, byla pro dobytek tou nejlepší pastvinou a znamenitým přirozeným prostředím pro masovou reprodukci. Dokud nebyl dobytek tak početný, byl na noc uzavírán do ohrad, aby neničil kultivaci na osevních půdách. Když se však první stáda rozmnožila natolik, že je nebylo již možné chovat na vytyčených pastvinách, byl dobytek vypuštěn na svobodu a začal se svobodně prohánět pampou. Během několika málo desetiletí vedla jeho intenzivní reprodukce ke zrození tisícíhlavých zdivočelých stád *ganado cimarrón*. Živočišná výroba se stala hlavním odvětvím zemědělské produkce Río de la Plata. Velkou měrou přispěla rovněž ke změnám socio-ekonomických charakteristik indiánského obyvatelstva, které se dokázalo rychle adaptovat na nové podmínky. Proměnu v oblasti alimentární a materiální kultury doprovázelo přijetí koně jako dopravního prostředku. Kůň poskytl Indiánům možnost lepší obranyschopnosti před útoky Španělů, a ačkoliv nebyly indiánské komunity nikterak početné, rozlehlá a řídko osídlená pampa ve spojení s využíváním přírodního bohatství v podobě *ganado cimarrón* jim přinesla předpoklady účinné rezistence. Indiánský element nacházející se na pokročilém stupni asimilace díky tomu přetrval přes svou nepříliš velkou

¹⁰ Roku 1536 doputovalo s Mendozovou výpravou do Río de la Plata prvních několik desítek andaluských koní, ve své době jednoho z nejlepších koňských plemen vyšlechtěného křížením s plemeny arabskými. O šest let později přivedl adelantado Alvar Núñez Cabeza de Vaca do Asunciónu dalších 30 koní a několik kusů oslů, jejichž vzájemná reprodukce s klisnami přinesla první kusy mul. Z Peru byl do hornatějších oblastí severních a západních regionů Río de la Plata rozšířen chov koz a ovcí. První stáda přivedl do Asunciónu roku 1549 Domingo Martínez de Irala. Kolem roku 1555 zase portugalská bratřička Goesovi přivedli z brazilského São Vicente do paraguayského správního střediska prvních sedm krav a jednoho býka. Přes Hernandariův primát v podobě introdukce hovězího dobytka do Bandy Oriental, původců *ganado cimarrón* bylo více. Jedním z prvních stád na levém břehu řeky Uruguay byla i stáda jezuitů. Když roku 1637 napadli brazilští *bandeirantes* redukci Guairá, byli jezuité donuceni přesunout svou misii z Horní Uruguaye na pravý břeh řeky a na jejím levém břehu zanechat více jak pět tisícíhlavé stádo hovězího dobytka. GIBERTI, H. C. E. *Historia Económica de la Ganadería Argentina*. Buenos Aires: Editorial Raigal, 1954, *passim*; KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling*, s. 15.

početnost jako jedna ze složek uruguayské společnosti až do počátku válek za nezávislost.

V letech 1600 - 1750 bylo nejběžnějším způsobem exploatace hovězího dobytka konání *vaquerías*.¹¹ *Vaquerías* byly hony na zdivočelý dobytek, jenž se pásł zcela svobodně na planinách pamp. Kůže, tuk a lůj byly v době, kdy nebylo možné maso konzervovat jiným způsobem než nasolením nebo usušením, mnohem cennějším produktem a zbožím než maso. Zatímco během 17. století se zdálo, že přírodní bohatství v podobě ganado cimarrón je nevyčerpatelné, v první polovině 18. století došlo k dočasnému úpadku dobytkařství. Příčinou bylo neúměrné vybíjení stád, jež vedlo k jejich výrazné redukci.¹² Kromě toho se během let dobytek postupně rozprchl po celé pampě a na pastvinách v blízkosti lidských sídel byl v podstatě vybit. Na rozlehlých pláních poté nebyla jeho reprodukce, jednak kvůli početnímu úbytku, zároveň však z důvodu nižší koncentrace, již tak intenzivní.

Pokles početních stavů hovězího dobytka se promítl i do proměny majetkoprávních vztahů. Soukromé vlastnictví skotu nebylo dříve nutné. Dobytku bylo tolik, že by ani nebylo možné ho značkovat nebo prohlašovat za vlastnictví toho či onoho statkáře. Pampa byla pokryta tisícihlavými stády, jež neměly a ani nemohly mít majitele. S razantním úbytkem stád však vlastnické

¹¹ Organizovaly se většinou v teplé měsíce, kdy se dobytek shromažďoval kolem říčních toků. Tehdy bylo snadnější porazit větší počet kusů během relativně krátké výpravy a snazší sušit maso. Postup při organizaci podobné výpravy byl následující. Shromáždila se skupinka mužů, výborných jezdců na koni, a velké množství honáckých psů. Skupina poté vyrazila na výpravu za zdivočelým dobytkem. Honáci pomocí psů naháněli a obkličovali rozuteklý dobytek do větších stád a pomocí speciálních zbraní, jakýchsi holí, na jejichž konci byly připevněny nástavce zvané *media luna*, kovové nástroje podobné srpů či dýce zakulacené do tvaru půlměsíce, přefezávali zvířatům šlachy. Takovéto zvíře, neschopné dalšího pohybu, bezmocně padlo na zem a honáci se mohli vydat za dalšími kusy. Zmrzačený dobytek již nemohl utéci. Když honáci skolili dostatek kusů, vraceli se po stopách místy, jimiž projížděli, a dobytek dobíjeli. Poté zvířata stáhli z kůže, extrahovali tuk a vyřízli jazyk. Zbytek mrtvého zvířete nechali ležet ladem bez dalšího využití jako potravu pro divokou zvěř pampy. Povolení k provedení honu udělovalo městské cabildo s podmínkou nároku na *tercio*, třetinu výnosu z prodaných kůží. Z důvodu snahy vyhnout se placení tercia probíhaly paralelně s licencovanými *vaquerías* i nelegální hony, které provozovali *changadores*. GIBERTI, H. C. E. *Historia*, passim; KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling*, s. 23.

¹² Podle buenosaireských záznamů se roku 1688 nevyskytoval dobytek ve vzdálenosti 20 mil od města. Následujícího roku byla poté jeho početnější stáda nalezena dokonce až ve vzdálenosti 70 mil. Kolem roku 1750 byla stáda ganado cimarrón v podstatě vybita i v jižních oblastech Bandy Oriental. Poslední *vaquería* byla na území Bandy Oriental uskutečněna roku 1718. GIBERTI, H. C. E. *Historia*, passim; KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling*, s. 21, 39.

zájmy vystoupily do popředí. S tlakem na vlastnictví dobytka se přirozeně zvyšoval i tlak na držení půdy, na níž by mohl být dobytek alokovan jako soukromý majetek toho kterého statkáře. Proces zabírání půdy tak probíhal paralelně s procesem zabírání dobytka. Statky vznikaly v blízkosti vodních toků a tak, aby přírodní bariéry znemožňovaly opětovné rozprchnutí dobytka do nekontrolovaného okolí. Geograficky vhodně situované estancie získávali vlivní a zámožní statkáři. Estancie, které přírodními hranicemi nedisponovaly, byly propůjčovány běžným kolonistům, kteří se tak vedle menší rozlohy půdy potýkali i s problémem udržení dobytka na vyhrazeném území.¹³ Od roku 1725 již všechna *cabilda* operovala s termínem domestikovaného nebo ustájeného dobytka. Éra *vaquerías* skončila.

Možnosti exploatace dobytka se přechodem od honů na zdivočelý dobytek k jeho relativní domestikaci rozšířily. Zatímco dříve bylo prakticky veškeré maso z poražených kusů ponecháno v pampě jako mršina pro divokou zvěř, nyní se ho statkáři snažili využít a konzervovali ho nasolením nebo sušením. Konzervace masa pomocí uzení, nasolování nebo sušení problém jeho odbytu ale zcela nevyřešila. Sušené a nasolené maso bylo potravou pouze

---

¹³ Velké estancie vznikaly přidělením *merced* („přízeň, laskavost, milost“), půdy, kterou přidělovali se svolením krále nejvyšší úředníci koloniální administrativy. Jednalo se o propůjčení *bienes de realengo*, královské půdy ve formě královského *beneficia* („dobrodiní“) statkáři, který se prokázal jako dobrý služebník státu. Půda se však dala získat rovněž koupí. V tomto případě se zájemce obrátil na představitele správy dané lokality a zažádal o příděl. Vedle velkého přídělu, jenž byl nazýván *suerte de estancia*, existovaly také menší přídělů půdy, *peonía* a *caballería*. *Suerte de estancia* byl pozemek o rozměrech 2,5 x 7,5 km (3 000 x 9 000 loktů, 1 loket = 0,86 m) = 1875 hektarů (= 2 700 *cuadras*, 1 *cuadra* = 0,74 ha). Běžně definován jako *tierra de media legua de frente por legua y media de fondo* (tj. 0,5 x 1,5 *leguá*). *Legua* byla tradiční evropskou délkovou jednotkou. Vyprofilovala se do specifických regionálních délkových jednotek, jejichž hodnota variovala. Například námořní *legua* odpovídala cca. 5 570 m, v Río de la Plata cca. 5 000 m. *Suerte de estancia* byla nahlížena jako rozloha půdy vhodná pro hospodaření v rámci rodinného kruhu. Přestože byl příděl *suerte de estancia* v porovnání s menšími druhy přídělů o poznání větší, stačil podle propočtů stále pouze na chov přibližně 90 kusů dobytka, což znamenalo zisk pouhých 90 kůží ročně, pokud si statkář chtěl zachovat produktivní stádo. K vybudování koloniálního velkostatku proto musel statkář koncentrovat větší počet pozemků. Na rozdíl od běžného kolonisty, jenž si mohl dovolit nabýt pozemku malé až střední rozlohy navíc zatíženého poplatky, vysoký úředník nebo vojenský hodnostář získal půdu osvobozenou od všech povinností a závazků. Půda jako taková však i nadále náležela koruně, statkářova vlastnická práva se vztahovala pouze na dobytek. První estancie vznikaly v jihozápadních regionech Bandy Oriental již na počátku 18. století. Příděl *suerte de estancia* poté vedle pozemku zvaného *solar* určeného pro stavbu městského sídla a přídělu parcely orné půdy nazývaného *chacra* obdržel i každý z prvních obyvatel Montevidea založeného roku 1726. GIBERTI, H. C. E. *Historia*, s. 41-42; KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling*, s. 37.

pro otroky, horníky a lodní posádky. Sama sůl byla navíc v době obchodního monopolu Cádizu kvůli svému dovozu ze Španělska značně drahým zbožím. Kvalita soli z ložisek nacházejících se na jihu od Buenos Aires poté nebyla vysoká. Optimální jakost měla až sůl patagonská, z oblasti ústí řeky Río Negro. Zdejší zdroje ale přes sporadické pokusy nebyly během koloniálního období intenzivně využívány. Nedostatek kvalitní a levné soli byl tak hlavním faktorem, jenž znemožňoval zpracování a uchování masa, které zůstávalo nadále vedlejším dobytčářským produktem.

Až do nástupu podniků *saladeros*, podniků zpracovávajících maso do konzervované podoby pomocí nasolování, byla nejdůležitějším produktem ríolaplatského dobytčářství kůže. Zpracovaná kůže měla ostatně mnohem vyšší cenu než živé zvíře. Z kůže se vyráběly střešní krytiny, hrubá kůže nahrazovala dveře obydlí, více na sebe navrstvených kůží postel, z kožených plátů se vyráběly provazy a lana, jinde konopná a lněná. Kůže byla základním artiklem materiální kultury v oblasti ošacení obyvatelstva. Dobytčářské produkty se uplatnily rovněž v loďařství a v hornickém prostředí, kde se z kůže vyráběly měchy, lana, řemeny a pytle a z loje svíčky. Do hornických center nacházejících se blíže k pastvinám mohla být naháněna i stáda s cílem konzumace masa.

Poptávka po dobytčářských produktech v Evropě nebyla motivována primárně zájmy Španělska, které dokázalo svou spotřebu pokrýt z domácích zdrojů. Zájem o kůži pocházel z Británie. Když na základě Utrechtského míru obdržela roku 1713 Británie *real asiento*, monopol na dovoz černých otroků do španělsko-amerických kolonií, nechávali si britští obchodníci platit právě kůžemi. Ačkoliv britský monopol vypršel roku 1739, obchod s kůžemi pokračoval na nelegální bázi i nadále. O uruguayský dobytek byl enormní zájem rovněž v portugalských koloniích. Již na počátku 18. století odháněli brazilští lovci otroků *bandeirantes* tisícíhlavá stáda hovězího dobytka přes hranici do Brazílie, kde byla zvýšená poptávka po masných produktech motivována nově objevenými zlatými žilami v Minas Gerais.

Hospodářský rozvoj regionu laplatské pampy v podobě chovu a exploatace hovězího dobytka vedl ke vzniku zcela specifických společenských vrstev a fenoménů. Vedle majitelů estancií, kteří vlastnili své *peonías*,

caballerías a suertes de estancia, obchodníků s živočišnými produkty a osazenstva estancie to byli rovněž *vagamundos*. O *vagamundos*, později zvaných *changadores* nebo *gauchos*, se zmiňují městská cabilda jako o společenské skupině provozující podloudný obchod s Portugalci z Río Grande do Sul. Gauchové vytvořili v laplatské oblasti ojedinělý společenský fenomén, typický však i pro další oblasti specializované na chov hovězího dobytka, především Venezuelu (*llanero*) nebo některé brazilské regiony (*vaquero*).¹⁴

1.4. Arreglo de campos¹⁵

V závislosti na charakteru hospodářského rozvoje Bandy Oriental rostla její populace v porovnání s jádrovými oblastmi španělské Ameriky pouze pozvolna. Roku 1801 dokončil španělský důstojník Félix de Azara¹⁶ spis *Memoria sobre el estado rural del Río de la Plata*, v němž podává obraz nejen uruguayských reálií v předvečer válek za nezávislost španělské Ameriky. Azara poznamenává, že i v této době byla velmi početnou společenskou vrstvou obývajícím vnitrozemí Bandy Oriental komunita gaučů, tuláků pampy shánějících zdivočelý hovězí dobytek do větších stád a do blízkosti řídky roztroušených estancií. V obecném pohledu podává Azara značně nelichotivý obraz země, který se negativně odrážel v nízké obranyschopnosti Bandy Oriental před portugalskými zloději dobytka a snahami portugalské koruny o zábor území.

¹⁴ Gauchové (*vagamundos* - „tuláci, pobudové“) byli mestici s kreolskými, indiánskými i africkými kořeny, svobodomyšlní tuláci přežívající bez stálé práce díky difúzi volně pasoucího se zdivočelého dobytka. Etymologické studie se přiklánějí k názoru, že slovo *gaucho* má zřejmě kečuánský nebo aymarský morfologický základ ve slově *huajcho* („sirotek, tulák“). Gauchové obvykle nevlastnili vedle koně a nože žádný soukromý majetek. Žili kočovným způsobem života. Když měli hlad, ulovili si kus dobytka. Často provokovali rvačky a souboje na nože, díky čemuž se ocitali permanentně mimo meze povolené zákonem. Byli laplatskými desperáty, kovboji pampy. *Gaucho* neměl žádné společenské zařazení. Byl tulákem bez rodinných a příbuzenských vazeb, často vykořeněným vyvrhelem a psancem, ale hrdým na svou svobodu.

¹⁵ Termín *arreglar* - „uspořádat“; „dát do pořádku“; „opravit“.

¹⁶ Azara se účastnil vytyčování nové hranice španělské a portugalské koloniální říše ustanovené smlouvou ze San Ildefonsa z roku 1777 a v Río de la Plata strávil následujících dvacet let. STREET, J. *Artigas And the Emancipation of Uruguay*, Cambridge: Cambridge University Press, 1959, s. 58.

Skutečností je, že populace žijící na území dnešního státu Uruguay přesáhla na přelomu 18. a 19. století pouze stěží cifru 30 000 obyvatel, z nichž přibližně jedna třetina žila v Montevideu a převažující většina na jih od řeky Río Negro. Samotné Montevideo poté příliš nepřipomínalo jiné metropole španělské Ameriky. Dominantou zde byla masivní pevnost, kterou svou mohutností předčilo snad jen opevnění novogranadské Cartageny. Montevideo bylo v první řadě opěrným bodem sloužícím jako účinná ochrana před Portugalci, až na druhém místě figuroval jeho význam městského centra. Podle registru z roku 1805 žilo v Montevideu 9 359 obyvatel, z toho 2 786 černých otroků.¹⁷

Problémy vyvolané řídkým osídlením východního břehu řeky Uruguay nabývaly různorodých charakterů. Prvním z nich byl ekonomický aspekt. Dynamický rozvoj *saladeros* sice v riolaplatské oblasti nastal až po skočení válek za nezávislost, ale první tyto podniky vznikaly již na sklonku 18. století a pro jejich zásobování živočišnými zdroji bylo nezbytné hustěji kolonizované vnitrozemí. Estancie byly klíčem otevírajícím možnosti efektivního využívání přírodního bohatství Bandy Oriental. Druhým problémem byla již zmiňovaná nedostatečná obranyschopnost Bandy Oriental před eventuálním útokem ze strany portugalské Brazílie. Hraniční regiony nedisponovaly sítí pevností a brazilským statkářům nic nebránilo loupeživým vpádům do uruguayského vnitrozemí, odkud na své estancie odháněli početná stáda hovězího dobytka. Někteří z nich dokonce i zakládali estancie na území formálně spadající pod suverenitu španělské koruny.

Je ale zapotřebí podotknout, že problém nedostatečných fortifikačních opatření byl zákonitě spjat s problémem hustoty osídlení a tento aspekt zase s možnostmi hospodářského využívání Bandy Oriental. Pevnosti nemohly vznikat na území nikoho bez týlu a zázemí. Kolonizace pampy byla za situace jejího nevyužití pro pěstování užitkových plodin zase závislá na možnostech odbytu dobytkařských produktů. Z nich zůstávala nejvýznamnějším až do nástupu éry

¹⁷ Jako zdroje jsou používány propočty Félix de Azary, který uvádí počet 30 985 osob (číslo zahrnuje počet černých otroků, nikoliv Indiány ani neusedlé *gauchos*) pro území dnešního státu Uruguay. Pokud zahrneme do koloniální Bandy Oriental rovněž region *Siete Misiones Orientales* a oblast pevností San Gabriel de Batoví a Santa Tecla, statistiky hovoří o 48 712 obyvatel. KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling*, s. 34, 81.

saladeros kůže, která jako snadno a ve velkém množství dostupná surovina figurovala jako hlavní výrobní surovina a nejcennější exportní artikl. Potenciál živočišné produkce v rovině zpracování masa nebyl, respektive nemohl být z výše nastíněných důvodů prozatím zcela využíván. To se zákonitě odráželo i na hustotě osídlení, potažmo obranyschopnosti Bandy Oriental, která nebyla pro osadníka tak lákavou destinací jako hornické regiony disponující nalezišti drahých kovů. K řídkému osídlení vedla i skutečnost, že dobytkářství v porovnání s těžbou kovů nevyžadovalo velké množství pracovních sil.

Félix Azara, který svůj spisek označil jako „...*una memoria instruyendo a estas gentes de que los ganados son su único tesoro, y de que faltándoles sería un país el más infeliz del globo*“¹⁸, nebyl jediným, kdo na nepříznivý stav panující v Bandě Oriental upozorňoval. Během let 1790 - 1810 vzniklo celkem 6 Azarově dílu podobných prací. Vesměs všechny doporučovaly kolonizaci uruguayského vnitrozemí, vybudování souvislého pásu pohraničních pevností a přerozdělení královské půdy chudým Indiánům, mesticům, případně i portugalským osadníkům, pokud by přísahali věrnost španělskému králi. Azara dále doporučoval, aby se Río de la Plata vedle živočišné složky zemědělské produkce nově zaměřilo vzhledem k vysoké úrodnosti místních půd i na pěstitelství. Vybízal také k liberalizaci obchodních opatření směrem ke zpřístupnění riolaplatských trhů brazilským statkářům, což by vedle zvýšení obchodních zisků mohlo napomoci rovněž vymýcení fenoménu loupeživých vpádů do Bandy Oriental za v Brazílii žádaným zbožím. Plány *arreglo de campos* ale až na výjimky v podobě vybudování pohraniční městské pevnosti San Gabriel de Batoví do propuknutí válek za nezávislost španělské Ameriky ve své realizaci příliš nepokročily.

---

¹⁸ Memoria sobre el estado rural del Río de la Plata en 1801, in: *Pensamiento de la ilustración. Economía y sociedad iberoamericanas en el siglo XVIII*. Caracas: Biblioteca Ayacucho, 1979, s. 116.

2. Dva přístavy v jedné zátocce

2.1. Colonia del Sacramento

Legitimizujícím nástrojem zámořské politiky evropských států se vedle síly zbraní staly i výnosy papežského stolce, které posvěcovaly konání evropských panovníků. Důležitým diplomatickým termínem se stal *res nullius*, princip podstupující té mocnosti, která jako první dosáhla, pacifikovala a ovládla určitou zemi, právo vykonávat nad ní legitimní vládu.¹ Tato zásada ovšem s postupujícím 15. stoletím ztrácela svou reálnou právní váhu a na jeho konci zůstala pouhou argumentační hříčkou slov ospravedlňující ovládnutí toho či onoho zámořského území tou či onou svrchovanou mocí. Stěžejního významu nabyla naopak dvoustranná mezinárodně-smluvní ujednání mezi v Atlantickém oceánu soupeřícími mocnostmi.

První smlouvou vymezující pravomoci španělské a portugalské koruny v Atlantickém oceánu a mocensko-obchodní aspirace obou pyrenejských soků při západním pobřeží Afriky byla smlouva z Alcaçovasu uzavřená roku 1479 mezi portugalským panovníkem Alfonsem V. a jeho španělskými protějšky Ferdinandem Aragonským a Isabelou Kastilskou. Smlouva byla součástí mírového paktu ukončujícího nástupnické války propuknuvší v Kastilii po smrti Jindřicha IV. Nemajetného, jejichž perimetr se rozšířil i do vod Atlantického oceánu, kde andaluští mořeplavci narušovali portugalský námořní a obchodní monopol. Portugalsku přisoudila práva na *conquista* království Fez, svrchovanost nad pobřežím Guinejského zálivu, souostrovím Madeira, Azorskými a Kapverdskými ostrovy a veškerými nově objevenými území a ostrovy nacházejícími se na jih od linie Kanárských ostrovů. Ty, společně s ostrovy Fernando Poo a Anno Bom připadly Kastilii. Náplň mírové smlouvy

---

¹ RELA, W. *Colonia del Sacramento : historia política, militar y diplomática 1678 - 1778*. Montevideo: Academia Uruguaya de Historia, 2006, s. 28.

potvrdila roku 1481 litera papežské buly *Aeterni Regis*.² Bula ustanovovala portugalskou suverenitu nad jakýmkoliv ostrovy, jež by byly nalezeny na západ a na jih od linie Kanárských ostrovů a v oblastech Guineje.

Modifikaci alcáçovaské smlouvy motivovala o více jak dekádu později první zaoceánská plavba Kryštofa Kolumba, který provedl své objevy evidentně v portugalské sféře vlivu. Diplomatický epilog Kolumbova objevu vyústil roku 1494 v ratifikaci smlouvy z Tordesillasu. Ta posunula počátek španělské sféry vlivu do vzdálenosti 370 leguů na západ od linie spojující Azory s Kapverdskými ostrovy, tedy do vzdálenosti, jež podle soudobých odhadů šíře Atlantického oceánu dělila oceán na rovný díl mezi Portugalce a Španěly. Španělsko získalo svobodu plavby v portugalských výsoštných vodách a naopak, s tím, že veškerá pevnina v nich se nacházející měla náležet tomu či onomu státu. Tordesillaská smlouva posvětila Španělsku právní nárok na značnou část Nového světa, Portugalsku poskytla práva na brazilský výběžek.³

Ani po roce 1494 diplomatická aktivita obou království nepolevila, i když její výsledky z celkového pohledu nabyly pouze kosmetického rázu.⁴ Důsledkem opakovaných jednání iberských královských dvorů bylo rozdělení Nového světa na španělskou a portugalskou sféru vlivu. Přesné vymezení hranic bylo však v důsledku řídkého osídlení marginálních oblastí latinskoamerického subkontinentu dlouhodobě nemožné a zavdávalo příčinu mocenských soupeření. Ve sporných oblastech posouvala linii hranice ve prospěch toho či onoho státu vedle diplomatických jednání rovněž síla zbraní.

Banda Oriental byla ústředním neuralgickým bodem španělsko-portugalských zaoceánských vztahů v regionu Río de la Plata. Území spadalo podle litery tordesillaské smlouvy pod svrchovanost španělské koruny. Liknavost Madridu v jeho kolonizaci ale dávala portugalským panovníkům široký manévrovací prostor. Španělské držení dnešních uruguayských oblastí po dlouhou dobu zůstávalo pouze formálně vedeným právem suverenity

² NAVARRO GARCÍA, L. (coord.) *Historia de las Américas*. Sv. I. Madrid: Alhambra Longman, S. A., 1991, s. 315-317.

³ *Ibid.*, s. 348-350.

⁴ Roku 1529 Karel V. smlouvou ze Zaragoza přepustil nároky na souostroví Moluky výměnou za 350 000 zlatých dukátů svému portugalskému protějšku Manueli I. RELA. *Colonia*, s. 31.

vyplívajícím ze snadno vyvratitelného práva prvního objevu. Byli to navíc Portugalci Esteban Froes a Juan de Lisboa, kteří dosáhli ústí soutoku řeky Paraná a Uruguay již roku 1512, tedy několik let před Solísovou výpravou.⁵

O možnosti kolonizace Bandy Oriental se mnohem intenzivněji než španělské královské úřady zajímali jezuitští misionáři. Roku 1667 založili v regionu první misií San Luis Gonzaga. V následujících letech vedlo jejich úsilí ke vzniku dalších šesti misií a vytvoření celku zvaného *Siete Misiones Orientales* v regionu historické Horní Uruguaye. Jednalo se o osady San Nicolás, San Miguel Arcángel, San Francisco de Borja, San Lorenzo Mártir, San Juan Bautista a Santo Angel Custodio.⁶ Až do počátku 18. století se společně s františkánskými misiemi situovanými při oceánském pobřeží a podél řeky Uruguay, z nichž nejvýznamnější bylo Santo Domingo Soriano,⁷ jednalo o jediná centra španělské moci na území Bandy Oriental.

Plány na územní expanzi brazilské kapitánie São Vicente vznikaly v Lisabonu mnoho let. Naplnění se však dočkaly až projekty utvářené administrativou krále Pedra II. Finální dokument zahajující přípravy na ovládnutí ústí Río de la Plata vznikl roku 1677, kdy nedávno jmenovaný guvernér Rio de Janeiro, Manuel Lobo, obdržel *Treinta y Seis Instrucciones* osvětlující realizaci akce zvané *La Operación de la Colonia del Sacramento*.⁸ Manuel Lobo vyplul z přístavu Santos 8. prosince roku 1679 a na konci ledna roku 1680 dosáhl místa, v němž založil osadu Colonia del Sacramento.

Zpráva o vztyčení portugalské výspy na území Bandy Oriental doputovala takřka vzápětí do Buenos Aires, načež zdejší guvernér José Garro přijal protiopatření. Když Lobo Garrem vznesené nároky na území Colonie neuznal, zahájil Garro vojenské tažení a ještě roku 1680 portugalskou osadu dobyl. Úspěch byl ale pouze dočasný. Španělský král Karel II., za jehož panování Španělsko pokračovalo ve vyklízení pozic na poli evropské velmocenské politiky, totiž ustoupil portugalským hrozbám o vypovězení války

⁵ Ibid., passim.

⁶ Ibid., s. 35.

⁷ KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling the Purple Land: A Historical Geography of Rural Uruguay, 1500 - 1915*, Amsterdam: Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika, 1995, s. 18.

⁸ RELA. *Colonia*, s. 69.

ve spojení s Anglií a na základě prozatímní smlouvy z Lisabonu navrátil roku 1681 Colónii do portugalských rukou.⁹ Problematika svrchovanosti nad touto portugalskou výspou na březích Río de la Plata se stala sporným bodem ve vztahu obou iberských království, který byl řešen během každého válečného konfliktu odehrávajícím se na evropských bojištích.¹⁰ Paradoxně až portugalská expanze dovedla roku 1726 španělský královský dvůr k rozhodnutí založit první španělskou osadu na oceánském pobřeží Bandy Oriental, San Felipe Puerto de Montevideo.

K definitivnímu střetnutí mezi Španěly a Portugalci v Río de la Plata se schylovalo od počátku 70. let 18. století. Roku 1772 se začala v Colónii šikovat desetitisícová anglo-portugalská armáda s cílem ataku vybraných španělských výsep ležících západně od řeky Uruguay. Madrid kontroval vystrojením válečné flotily 22 lodí posílené o pozemní kontingent, to vše pod vrchním velením prvního ríolaplatského místokrále Pedra de Cevallos. První obětí španělského úderu se stal ostrov Santa Catalina, který měl po obsazení fungovat jako

---

⁹ Ibid., s. 79.

¹⁰ Prvním z nich byla válka o španělské dědictví. Španělský kontingent vyslaný králem Filipem V. sice Colónii obsadil, ale mírová dohoda z Utrechtu obnovila *status quo ante bellum*. Filip V. ale nerezignoval a ihned po skončení války nařídil buenosaireskému guvernérovi Brunovi Mauricovi de Zabala založit město Montevideo jako španělský záchytný bod pro reconquistu Colónie. Zabala královskému výnosu oponoval. Svůj vzdor odůvodňoval nedostatkem lidských, materiálních a vojenských zdrojů. Zprávy o obdobném ofenzivním kroku chystaném Portugalci ho ale přesvědčily riskantní podnik realizovat. Další z řešení problému Colónie del Sacramento se rýsovalo roku 1750, kdy byla mezi portugalským králem Josefem I. a jeho španělským protějškem Ferdinandem VI. uzavřena smlouva z Madridu, nazývaná také jako smlouva z Permuty. Na jejím základě mělo Španělsko získat Colónii del Sacramento výměnou za území *Siete Misiones Orientales* v Horní Uruguayi. Území mělo být jezuiti a Indiány opuštěno a redukce přeneseny na španělskou stranu nově stanovené hranice. Reakce jezuitských misionářů a evangelizovaných etnik Guaraní byla ale odmítavá, a když byly roku 1753 zahájeny práce na vytyčení nových hranic, komisaři byly napadeni oddíly etnik Guaraní. Incident vedl k propuknutí války zvané *La Guerra Guaranítica* trvající až do roku 1756, kdy byly indiánské oddíly definitivně poraženy spojenými španělsko-portugalskými vojsky. Jezuitská účast na povstání byla poté jednou z posledních kapek, kterými postupně přetékal madridský pohár trpělivosti s relativně autonomním jezuitským počínáním v Novém světě. Roku 1767 tak následovala španělská metropole lisabonského příkladu z roku 1759 a jezuiti z koloniálního panství vypověděla. Španělská dominance na dnešním uruguayském pobřeží však neměla dlouhého trvání. Uzavření druhé rodinné smlouvy mezi španělskými a francouzskými Bourbony roku 1761 vedlo ke vstupu Španělska do sedmileté války, což se ukázalo jako nešťastný krok. Karel III. deklarací z Pardo anuloval platnost jednání z roku 1750 a boje tradičních aliancí byly obnoveny. Colónii del Sacramento sice Pedro de Cevallos dokázal před britskou invazí flotilou ubránit, ale pařížský mír roku 1763 jeho úspěchy znehodnotil a již potřetí nabytou Colónii del Sacramento navrátil do portugalských rukou.

předsunutý bod dalších námořních a invazních akcí. Po následujícím úspěšném postupu pozemních sil nezbylo guvernérovi Colonie Franciscovi José de Rocha Pita nic jiného než požádat o podmínky kapitulace. Změna na portugalském trůně, kdy roku 1777 zesnulého Josefa I. vystřídala královna Marie, neteř španělského krále Karla III., vedla k rychlému mírovému narovnání. Jednání vedla k podepsání dohody ze San Ildefonsa.¹¹ Colonia del Sacramento byla navrácena definitivně pod španělskou svrchovanost stejně jako oblast Horní Uruguaye. Portugalsku byl předán ostrov Santa Catalina s dalšími okolními ostrovy a území během války okupovaných oblastí Río Grande del Sur a Matto Grosso. Rokem 1777 sice naplnilo Španělsko tradiční cíl své zámořské politiky a poprvé od roku 1680 opět kontrolovalo ústí Río de la Plata, mocenské soupeření o Bandu Oriental ale nebylo do budoucna zažehnáno.

Dějinný význam Colonie del Sacramento nelze z portugalsko-brazilského pohledu přeceňovat, zároveň však ani bagatelizovat. Na jedné straně přinesla hlavní impulz pro kolonizaci brazilského *sertão*¹² naleziště zlata a drahokamů. Na straně druhé, ačkoliv i samotné vyšší kruhy pohybující se u portugalského královského dvora v Lisabonu často snižovaly ve svých výpovědích Colonii a brazilské dobytkařské regiony¹³ na oblasti minimální užitkové hodnoty přinášející „*nothing but a few hides*“¹⁴, bylo zdejší zboží významným artiklem.¹⁵ Hovězí dobytek byl zdrojem masných produktů, dobytek byl užíván jako tažné zvíře na pobřežních plantážích, v neposlední řadě byl potřebný pro výrobu zboží žádaného těžebními oblastmi. Hovězí kůže byla exportována do Portugalska jako surovina ceněná obuvníky, kůže byla užívána také k uchovávání veškerého v Brazílii vypěstovaného tabáku. V regionech, kde bylo dobytkařství jediným odvětvím ekonomické produkce, byla poté kůže

¹¹ Ibid., s. 139.

¹² *Sertão* – „neobdělávaná půda, vnitrozemí, pustina“.

¹³ Brazílie během koloniální doby disponovala třemi tradičními dobytkařskými regiony. Prvním bylo údolí řeky São Francisco v centrální oblasti. Druhým na sever od São Francisco rozkládající se oblast Piauí. Třetím jihobrazilské teritorium Río Grande. BOXER, C. R. *The Golden Age of Brazil, 1695 - 1750: Growing Pains of Colonial Society*. Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press, 1962, passim.

¹⁴ Ibid., s. 246.

¹⁵ V porovnání se zlatem a drahokamy poskytujícími okamžitý peněžní zisk bylo dobytkařství méně významnou hospodářskou oblastí, ale např. v letech 1726 - 1734 bylo z Colonie del Sacramento do Brazílie ročně exportováno 400 000 až 500 000 kůží. Ibid., s. 248.

předmětem takřka veškeré materiální kultury člověka. Nelze opomenout ani geograficko-strategický význam Colonie jako přístupového bodu k říčnímu systému Río de la Plata.

2.2. Ríolaplatská rivalita

S trochou nadsázky lze tvrdit, že pokud roku 1777 vyřešila španělská vláda definitivně problém Colonie del Sacramento, tímto vzniklé politické vakuum prakticky v zápětí vyplnil nový fenomén ríolaplatských dějin, rivalita mezi Montevideem a Buenos Aires. Buenosaireská superiorita v ústí Río de la Plata netrvala po ovládnutí Colonie del Sacramento příliš dlouho. Na levém břehu ústí soutoku řek Uruguay a Paraná totiž vyrostl nový konkurent *porteños*¹⁶, teprve před půlstoletím založené Montevideo. Je paradoxem dějin, že přístav, založený jako geostrategický spojenec Buenos Aires, se stal po odstranění portugalské hrozby jejím nástupcem.

Montevideo se dlouhodobě nacházelo pod administrativním dohledem Buenos Aires. Až roku 1749 byl vytvořen samostatný úřad montevidejského guvernéra. Do té doby se na správě města podílely rovným dílem městské *cabildo* a *Comandante Militar de la Plaza*, velitel montevidejské městské posádky. Vrchní autoritou, které byl podřízen i montevidejský guvernér byl od roku 1776, kdy bylo zřízeno místokrálovství Río de la Plata, místokrál sídlící v Buenos Aires. Samotnému Montevideu nebyla poté správně podřízena ani celá Banda Oriental. Roku 1726 došlo k rozdělení uruguayského teritoria do tří administrativních celků mezi *cabildo* města Montevidea, guvernéra Buenos Aires a držitele úřadu *Gobernador de los Treinta Pueblos de las Misiones Guaraníes* sídlícího v Yapeyú. Výnos byl snahou o eliminaci případných rozporů při využívání přírodního bohatství regionu. Do budoucna spadalo pod správu montevidejského guvernéra pouze bezprostřední okolí města. Jezuitská privilegia zahrnovala přibližně dnešní uruguayské provincie Artigas a Salto a části provincií Paysandú, Tacuarembó a Rivera, tedy celý severozápad dnešní

---

¹⁶ Termínem *porteños* označuje historiografie obyvatele buenosaireského přístavu.

Uruguaje. Buenos Aires ovládalo zbytek Bandy Oriental.¹⁷ Administrativní rozdělení Bandy Oriental bylo ale z vojensko-strategického hlediska značně nepraktické, protože v případě portugalské invaze musela být obrana hranice koordinována třemi autoritami, což její efektivitu snižovalo a paralyzovalo akceschopnost španělské armády. Montevidejští se několikrát pokoušeli prosadit zřízení intendantury zahrnující celé území Bandy Oriental v čele s intendanem sídlícím v Montevideu, ale královský dvůr podobné návrhy krátkozrace odmítal.

Rivalita mezi oběma přístavy byla umocňována vzájemnou konkurencí na obchodním poli. Ekonomický rozmach Montevidea byl započat roku 1778, kdy vydal madridský dvůr *Reglamento del Comercio Libre*. Dokument vyjmenovával 13 španělských a 24 amerických přístavů oprávněných vést mezi sebou přímý obchod. Mezi zahrnutými přístavy figurovaly vedle Buenos Aires rovněž Montevideo a Maldonado.¹⁸ Montevidejská odbytiště se díky uvolnění obchodního monopolu rozšířila, což podpořilo rozmach *saladeros*, podniků nové éry zpracovávání živočišných produktů.¹⁹

Ekonomické zájmy soupeření obou hlavních ríolaplatských přístavů umocňovaly. Příznivější geostrategickou polohou přitom paradoxně disponovalo

---

¹⁷ GIBERTI, H. C. E. *Historia Económica de la Ganadería Argentina*. Buenos Aires: Editorial Raigal, 1954, s. 51.

¹⁸ NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 40.

¹⁹ V *saladero* se vyráběly dva základní masné produkty. *La carne salada* bylo maso naložené ve slaném nálevu alespoň po dobu 1 měsíce. *El tasajo* bylo nasolené sušené maso. Mělo vyšší nutriční hodnotu a jako zdroj okamžité energie bylo vhodnou a levnou potravou pro otroky. Váhouv mírou pro obchod s naloženým masem byl metrický cent (1 quintál = 100 liber = 45,94 kg). První *saladero* v Río de la Plata založil na březích řeky San Salvador v dnešním uruguayském departmentu Soriano Manuel Melián se skromnějším cílem zásobování španělské flotily operující v regionu. Export nasoleného masa do Karibiku zahájil až o něco později, roku 1785, rodák z Barcelony Juan Ros. Nejvýznamnější a nejvíce prosperující *saladero* Río de la Plata koloniální éry založil ale až o tři roky později Francisco de Medina na území dnešní uruguayské provincie Colonia. Francisco Medina obdržel koncesi na statek v osadě Colla ležící nedaleko někdejší Colonia del Sacramento a k tomu k dispozici na 25 000 kusů domestikovaného hovězího dobytka a 2 000 koní, hospodářské budovy, obchodní dům pro nákup soli, skladiště pro sudy naloženého masa, lodě, jež by přivážely sůl z Patagonie a transportovaly nasolené maso do Montevidea, odkud by bylo distribuováno dále. Ještě roku 1788 ale zastihla Medinu smrt a o deset let později mohutný požár zničil veškeré hospodářské zázemí *saladero*. Do propuknutí válek za nezávislost fungovala na území Bandy Oriental řada podobných podniků, ale španělský monopol na obchodní výměnu i přes jeho určité uvolnění po roce 1778 a opakované nulové zatížení exportu masných produktů značně komplikoval odbyt a tím jejich více dynamický rozvoj. KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling*, s. 59.

Montevideo. Paradoxně z toho důvodu, že Buenos Aires bylo jakožto výspa kontrolující španělskou dominanci v ústí Río de la Plata založeno jako první a to na značně nevýhodném místě. Každá loď směřující do ústí Río de la Plata z Evropy, pokud se nejednalo o lodě plující z pacifického pobřeží cestou kolem mysu Horn, musela zákonitě plout ze severu na jih, tedy od levého břehu ústí Río de la Plata k jeho břehu pravému. Založení Buenos Aires na jeho pravém břehu a v samotném ústí, poté na jednu stranu sice umožňovalo dokonalou kontrolu lodí směřujících z vnitrozemí na oceán a naopak, ale za předpokladu, že bylo celé ústí kontrolováno buenosaireskými loděmi v předsunutém perimetru, který musel zasahovat až na linii poledníku imaginárně probíhajícího mysem Norte ležícím na jih od Buenos Aires. V případě, že by nepřátelská mocnost ovládla levý břeh ústí Río de la Plata, tedy uruguayské oceánské pobřeží, musela by plavidla plující z Evropy buď zbytečně prodlužovat trasu své plavby dále na jih a poté se vracet směrem na sever podél pobřeží až k ústí nebo se pokusit prorazit eventuální blokádu, kterou mohl nepřítel v případě ovládnutí oceánského pobřeží Bandy Oriental účinně provozovat. Skutečným pánem Río de la Plata proto nikdy nemohl být ten, kdo ovládal její bezprostřední ústí, ale ten, kdo ovládal i body, jejichž spojnice uzavírala ríolaplatskou lagunu.

Montevidejské předpoklady pro splnění této premisy byly příznivější. Neumožňovaly sice přímou kontrolu ústí Río de la Plata, ale jeho blokádu, která mohla Buenos Aires odříznout od přístupu na oceán, ano. Další výhodou Montevidea byla skutečnost, že jeho přístav byl geografy považován za mnohem kvalitnější a to díky strmému spádu pevniny a větší hloubce pobřežních vod.²⁰ Deficitem Montevidea byla naopak buenosaireská tradice politického a správního centra regionu. Oba přístavy byly obchodními středisky jednoho vnitrozemí a to se nacházelo pod správou porteños. Madrid se přesto zdál být rozmachu Montevidea na úkor Buenos Aires nakloněn.²¹ Roku 1791

²⁰ STREET, J. *Artigas And the Emancipation of Uruguay*, Cambridge: Cambridge University Press, 1959, passim.

²¹ Roku 1770 byl v Montevideu zřízen hlavní poštovní úřad pro celý jižní cíp španělské Ameriky. Od roku 1776 musely všechny lodě plující ze Španělska do Peru povinně navštívit Montevideo, aby zde podstoupily kontrolu zboží, případně zde dostaly nové rozkazy. Roku 1779 byla v montevidejském přístavu zřízena jeho samostatná celnice, v letech 1779 - 1781 se stalo

figurovala metropole orientales jako jediný přístav místokrálovství oprávněný k obchodu s otroky²² a roku 1797 byla ustanovena jediným přístavem místokrálovství s právem obchodu s neutrálními státy.²³ Soupeření obou měst předznamenalo spory propuknuvší již na počátku válek za nezávislost španělské Ameriky.

Montevideo sídlem velitelství pobřežní stráže pro celé atlantické pobřeží místokrálovství. Roku 1794 bylo však naopak v Buenos Aires ustanoveno *consulado*, obdoba obchodního cechu nebo obchodní komory, pod jehož pravomoci spadaly obchodní otázky celého regionu. Rivalita se s koncem století nadále vyostřovala. Když byla roku 1799 v Buenos Aires založena *Escuela de Náutica*, velitel montevidejské flotily José de Bustamante argumentoval, že podle předpisů *Ordenanzas Generales de la Armada*, kterými se řídila španělská zaoceánská flotila, musela každá nautická škola v Río de la Plata spadat pod dohled jeho úřadu. Mnohem podstatnější pro chod montevidejského přístavu byly ale investice směřující do jeho vybavenosti. Ta nebyla valně úrovně i díky tomu, že Buenos Aires požadavky orientales týkající se financování obrany a zabezpečení přístavu dlouhodobě ignorovalo. NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 34-48.

²² NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 34. (Počet otroků dovezených do španělské Ameriky přes ríolaplatské přístavy činil pro léta 1774 - 1806 celkem 13 566 otroků podle STUDER, E. F. S. de. *La trata de negros en el Río de la Plata durante el siglo XVIII*. Buenos Aires, 1958. Autorka dále uvádí že nelegálně mohlo být do místokrálovství Río de la Plata dovezeno až dalších 20 300 otroků. CURTIN, s. D. *The Atlantic Slave Trade. A Census*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 1969, s. 27.

²³ NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 40.

3. Dekáda invazí a intervencí

3.1. Britské invazní dvouletí. Río de la Plata 1806 - 1807

Španělská Amerika byla tradičním objektem britské zahraniční politiky. Již alžbětinští piráti škodili španělskému transatlantickému obchodu a s posvěcením koruny napadali zaoceánské přístavy svého evropského rivala. Když byla na počátku 17. století zahájena kolonizace severoamerické pevniny, proměnily se dosavadní pirátské výpady v systematické osídlování vybraných regionů jihoamerického subkontinentu. Z Jamajky, Barbadosu a dalších karibských ostrovů se anglická aktivita rozšířila také na část honduraského pobřeží a oblast Guayan. Anglická, potažmo britská přítomnost v bezprostřední blízkosti španělské koloniální říše zapříčinila i občasné válečné střety. Žádný z nich ovšem nedosáhl rozsahu britsko-francouzského soupeření v Severní Americe, a přestože Británie dílčích úspěchů, jakým bylo roku 1762 dobytí havanské Perly Antil, dosáhla, až do roku 1783 představovaly prioritu její zámořské politiky severoamerické kolonie. Pařížská mírová smlouva legitimizující jejich secesi zahájila novou etapu britského zájmu o americký kontinent.

Foreign Office disponovala o dění ve španělské Americe vždy dostatkem informací, ať už se jednalo o zprávy podávané reprezentanty koloniální administrativy Západních Indií, tak o zprávy soukromého rázu referované obchodníky a cestovateli. Specifickou skupinou informátorů byli latinskoameričtí revolucionáři nebo emigranti, kteří se nejen v Londýně snažili získat podporu pro své emancipační projekty. Vyšší než obchodní míra britské angažovanosti v některé z oblastí španělské Ameriky byla ale doprovázena řadou sporných otázek. Vojenské, potažmo politické ovládnutí bylo podmíněno naplněním předpokladu ochoty kreolů přijmout novou koloniální metropoli. To se za stávající situace jejich stupňujícího se odporu vůči koloniálnímu systému jevílo jako nesprávný předpoklad. Alternativa v podobě aktivní podpory kreolských

hnutí zase narážela jednak na tradiční britský odpor k sociálně-politickým revolučním změnám,¹ především však na strach z nebezpečí francouzského ekonomického, eventuálně politického pronikání do Latinské Ameriky.

Také výhodnost vyšší míry ekonomické angažovanosti Británie ve španělské Americe byla diskutabilní otázkou. Blokáda španělských přístavů během válečných let přinesla britským obchodníkům, kteří po dobu jejího trvání nahrazovali v dodávání spotřebního zboží španělské obchodní domy, vždy zvýšené tržby. Značná část španělského importu do kolonií byla navíc pouhým reexportem zboží britského, takže přímý přísun zboží bez zprostředkovatele účtujícího si překupnickou přírážku by byl ve španělské Americe vítanou změnou.² Spornou otázkou byl ovšem potenciál španělsko-amerického trhu charakteristického vysokou mírou chudoby velké části populace a relativně málo početnou skupinou střední a vyšší vrstvy společnosti. Na španělskou Ameriku bylo proto pohlíženo jako na vítané eventuální odbytiště, ale ne nezbytně potřebné.

Španělsko bylo od basilejské smlouvy z roku 1795, respektive smlouvy ze San Ildefonsa z roku následujícího, spojencem Francie, což ho řadilo mezi britské protivníky. Za této situace sílily hlasy tíhnoucí k intervenci do jeho amerických držav. Vůdčím představitelem této lobby byl ministr války Henry Dundas, vikomt z Melville, a admirál Home Riggs Popham. První jmenovaný proponoval útok na španělské kolonie již roku 1786, tedy poté, co britsko-španělské vztahy utrpěly španělskou účastí na emancipaci severoamerických

---

¹ Arthur Wellesley, první vévoda z Wellingtonu, poznamenal: „*I always had a horror of revolutionising any country for a political object. I always said, if they rise of themselves, well and good, but do not stir them up; it is a fearful responsibility.*“ Pozdější ministr zahraničních věcí George Canning zase roku 1825 uvedl: „*I still am - an enthusiast for national independence; but I am not - I hope I never shall be - an enthusiast in favor of revolution.*“ Cit. in: KAUFMANN, W. W. *British Policy and the Independence of Latin America, 1804 - 1828*. New Haven: Yale University Press, 1951, s. 182.

² I přes liberalizaci obchodních vazeb mezi Španělskem a jeho zaoceánskými územími v poslední třetině 18. století nadále přetrvával španělský obchodní monopol. Roku 1790 byla mezi španělskou a britskou korunou uzavřena Nootka Sound Convention. Na jejím základě bylo lodím plujícím pod britskou vlajkou výslovně zapovězeno plavit se nebo rybařit v menší než desetimílové vzdálenosti od břehů španělskou svrchovanou mocí ovládaného území. GOEBEL, D. B. *British Trade to the Spanish Colonies, 1796-1823*. *The American Historical Review*. Sv. 43, č. 2, leden, 1938, s. 304.

kolonií.³ William Pitt ml., zastávající úřad prvního ministra v letech 1783 - 1801 a 1804 - 1806, se ale i přes nebezpečí, že se o ovládnutí španělských kolonií pokusí Napoleonova Francie, držel rezervovaného stanoviska. Zatímco válečná lobby ochotně naslouchala Mirandovým návrhům, Pitt byl ve svých pohledech střízlivým realistou. Miranda byl pro něj soukromým agitátorem nereprezentujícím žádné široké politické uskupení a podpora španělsko-americké emancipace byla v jeho očích spojena s hrozbou penetrace napoleonského systému do dalších částí světa.⁴ Když už roku 1796 válka mezi Británií a Španělskem propukla, přijal Pittův kabinet vedle zabránění španělského Trinidadu už jen pouze opatření ohrožující obchodní zájmy španělského dvora.⁵

Příležitost k realizaci Dundasem nastíněných projektů přinesl opět rok 1804, kdy Španělsko vyhlásilo Británii válku. Důvodem jejího vypovězení bylo sice až potopení jednoho a zadržení dalších tří španělských plavidel směřujících z Buenos Aires do Španělska, ale atmosféra nevyhlášené války panovala mezi Británií a Španělskem již od předchozího roku, kdy Napoleon vnutil Karlu IV. smlouvu o vyplácení vysokých ročních subsidií.⁶ Pitt zůstal v otázce invaze do španělské Ameriky přesto nadále zdrženlivý a to i přes účast španělské flotily na straně Francie v bitvě u Trafalgaru roku 1805. Na politické mapě světa upřednostňoval Evropu. Ta byla osvědčeným odbytištěm britského zboží a Španělsko nucené ke spolupráci s Francií případným vítaným spojencem v boji proti Napoleonovi, jehož pád by znamenal konec kontinentální blokády, tedy opětovné otevření tradičních britských trhů. Podpora kreolských hnutí byla naopak rizikem. Španělská Amerika osvědčeným odbytištěm nebyla. Skýtala vysoký potenciál, ale jeho limity nebyly prozatím známy. Jihoamerický subkontinent představoval navíc stav vystižitelný slovem nestabilita.

³ Proyecto presentado al gobierno por Henry Dundas para realizar una expedición a Hispanoamérica; septiembre de 1786, in: GALLO, K. *Las invasiones inglesas*. Buenos Aires: Eudeba (Editorial Universidad de Buenos Aires), 2004, s. 45.

⁴ LYNCH, J. British Policy and Spanish America, 1783-1808. *Journal of Latin American Studies*, Sv. 1, č. 1, květen, 1969, s. 13.

⁵ Roku 1797 umožnil Pittův kabinet britským podnikatelům obchodovat se španělskými koloniemi přes Jamajku a Barbados. GOEBEL, D. B. *British Trade*, s. 291.

⁶ Britskou flotilou zajaté španělské lodě vezly do Evropy subsidie vynucené Napoleonem o hodnotě 2 000 000 liber. STREET, J. *Gran Bretaña y la independencia del Río de la Plata*. Buenos Aires: Editorial Paidós, 1967, s. 24.

Rozhodnutí o britské invazi do ústí Río de la Plata nevězešlo z rozhodnutí britské vlády - Pitt nedlouho předtím zemřel a v úřadu ho nahradil William Grenville - ale ze soukromé iniciativy admirála Home Riggs Pophama, který roku 1806 poté, co společně s generálem Davidem Bairdem dobyl Francouzi ovládané holandské kolonie na mysu Dobré naděje, vyslal do ríolaplatské zátoky flotilu s výsadečnými jednotkami o síle 1 560 mužů.⁷ Původním cílem invaze bylo Montevideo, ale přítomnost místokrálovské pokladnice v sousedním Buenos Aires přeměrovala britskou pozornost na přístav porteños. Pozemními jednotkami, které se vylodily na pobřeží Quilmes jen několik málo mil od ríolaplatské metropole, velel Ir William Carr Beresford. Slabost ani ne patnácti set členné buenosaireské městské posádky a zbabělý úprk místokrále Sobremonteho do vnitrozemské Córdoby, častovaný posměšným popěvkem: „*Al primer cañonazo de los valientes, se marchó Sobremonte con sus parientes*“⁸, předznamenaly rychlý pád přístavu do rukou Britů. Město kapitulovalo 27. června.

Beresford se snažil získat si podporu domácího obyvatelstva prozatímním zachováním existence a pravomocí orgánů lokální administrativy, tolerováním katolické víry a deklarací svobodného obchodu s Británií a neutrálními státy.⁹ Tyto kroky ale postavily na stranu rodícího se tábora buenosaireských patriotů vrstvu obchodníků profitujících ze španělského monopolu. Kreolští porteños navíc nevnímali britskou invazi jako osvobození od útlaku madridské metropole, ale jako její nahrazení londýnským diktátem,

⁷ Popham později před válečným soudem hájil své rozhodnutí obsahem osobních hovorů s Pittem. Podle admirálovy výpovědi měl Pitt roku 1805 prohlásit, že v případě nepříznivého výsledku mírových rozhovorů se Španělskem tíhnoucích k vytržení iberského království z područí Francie a nepříznivého vývoje na kontinentálních bojištích, je odhodlán podniknout kroky proti španělským koloniím v neprospěch Madridu. Když roku 1805 zvítězil Napoleon v bitvě tří císařů u Slavkova, byl Popham přesvědčen, že Pitt tyto kroky vykoná. Defensa de H. Popham en su corte marcial; 1807, in: GALLO, K. *Las invasiones*, s. 61.

⁸ Cit. in: QUESADA, M. s. *La Argentina: Historia del País y de su Gente*. Buenos Aires: Editorial Sudamericana, 2001, s. 186.

⁹ Condiciones concedidas a los habitantes de la Ciudad de Buenos Aires y sus Dependencias, por los Generales en Jefe de las Fuerzas de mar y tierras de Su Majestad Británica; Fortaleza de Buenos Aires, 2 de julio de 1806, in: GALLO, K. *Las invasiones*, s. 76-77. Britská vláda po dobytí Buenos Aires oprávnila jakéhokoliv poddaného britského koruny k obchodu s těmi částmi Jižní Ameriky, jež se nacházely pod britskou nadvládou. Do té doby držela monopol na obchod s Jižní Amerikou South Sea Company. GOEBEL, D. B. *British Trade*, s. 308.

ačkoliv si Britové dokázali získat sympatie části veřejnosti. Ani proklamovaná liberalizace obchodu poté nenabyla zcela svobodného charakteru. Britské zboží mělo putovat do Buenos Aires pod 10% celní přírůžkou, zboží ostatních států 15%. Beresford navíc zabral místokrálovský poklad v hodnotě přesahující 1 000 000 pesos v drahých kovech jako válečnou kořist a nalodil je na loď směřující do Londýna.¹⁰ Porteños přitom očekávali britskou pomoc k získání nezávislosti a svobody obchodu, ne pouhé podřízení se nové koloniální metropoli.¹¹ Mírová koexistence proto neměla dlouhého trvání.

Plán reconquisty Buenos Aires z britského područí začal osnovat Santiago de Liniers y Bremond, původem francouzský kapitán buenosaireské flotily. Liniers se obrátil s žádostí o pomoc na montevidejského guvernéra Pascala Ruize Huidobra, který sehrál v dobývání města zásadní roli. Montevidejští obchodníci a statkáři poskytli na financování výpravy proti nepřátelskému ležení 100 000 pesos v hotovosti.¹² V čele jednotek poskytnutých guvernérem Huidobrem stanuli vedle Linierse zámožný obchodník a pozdější buenosaireský *alcalde del primer voto* Martín de Álzaga a Juan Martín de Pueyrredón. Tažení bylo úspěšné. Dvanáctého srpna byly intervenční jednotky vytlačeny zpět na paluby lodí kotvících v přístavu. Jejich velitel, brigádní generál Beresford, upadl do zajetí, z něhož uprchl až po půlročním věznění.¹³ Montevideo se svůj podíl na osvobození Buenos Aires snažilo využít k získání určitých privilegií ze strany Madridu. Montevidejská delegace požadovala jako královskou odměnu zřízení vlastní intendatury zahrnující území celé Bandy Oriental a souhlas se zřízením vlastního obchodního konzulátu. Madrid ovšem požadavky odmítl a taktika kout železo, dokud je žhavé, neměla úspěch.

Sobremonteho pasivita během britského ataku těžce otrásla jeho autoritou. Hrdina reconquisty, Santiago Liniers, byl původně jmenován pouze do úřadu generální kapitána ozbrojených sil, přičemž politické pravomoci

¹⁰ GALLO, K. *Las invasiones*, s. 202.

¹¹ Memorial de Manuel Aniceto Padilla presentado a sir Artur Wellesley; Londres, 8 de abril de 1808, in *ibid.*, s. 126.

¹² STREET, J. *Artigas And the Emancipation of Uruguay*, Cambridge: Cambridge University Press, 1959, *passim*.

¹³ STREET, J. *Gran Bretaña*, s. 74.

převzala dočasně do návratu místokrále audiencie. Když ale do Buenos Aires dorazily zprávy o novém britském útoku a pádu Montevidea a místokrál nadále nečinně setrval ve vnitrozemí, svolali porteños *Junta de Guerra* a sesadili ho. Politické a vojenské pravomoci obdržela rozhodnutím junty královská audiencie. Ta svěřila vojenské velení Liniersovi, který byl nedlouho poté na základě královského výnosu jmenován i do úřadu nového místokrále. Liniers ihned vyzval, aby si dobrovolnické miliční pluky zvolily své důstojníky. Buenosaireská posádka početně narostla pod hrozbou druhého britského útoku na více jak 8 500 vojáků.¹⁴ Převažující část velitelského sboru tvořili peninsulares, mezi prostými vojáky ale dominovali kreolové.

Pophamova iniciativa mezitím zlomila dosavadní pasivitu britské vlády v zaoceánské otázce. Nový první ministr, lord Grenville, se odhodlal využít odříznutí španělské koloniální říše od evropské metropole a plánoval vypravit dobytelské expedice do Mexika, Venezuely a Chile.¹⁵ Reconquista Buenos Aires ho ale donutila ambice přehodnotit. Veškeré síly byly převeleny do Río de la Plata, kde přes kapitulaci patrolovala britská flotila očekávajíc posily pro nové dobytelské tažení. Pophama vystřídal ve velením admirál Charles Stirling.¹⁶ Druhá britská invaze směřovala původně opět na Montevideo, ale když pokus o jeho dobytí skončil nezdarem, obsadil plukovník Backhouse sousední Maldonado a ostrov Gorriti jako předsunutá stanice pro další útoky a týl pro

¹⁴ GALLO, K. *Las invasiones*, s. 227.

¹⁵ Pittova administrativa upřednostňovala evropskou kontinentální politiku před politikou zaoceánskou. Nastupující kabinet (*The Ministry of All the Talents*) vedený lordem Grenvillem se o latinskoamerické kolonie začal zajímat již větší měrou. Ani třetí protifrancouzská koalice nedosáhla úspěchu a zrod čtvrtého spojeneckého uskupení nebyl roku 1806 pravděpodobný. Berlínské dekry vyhlášené 21. listopadu téhož roku formálně uzavřely kontinentální trhy britskému zboží a obchodní lobby hledající náhradní odbytiště vykonávala stále větší nátlak na Grenvillův kabinet žádaje udělení dalších a dalších obchodních licencí pro obchod s Buenos Aires. Zde obchodní obrat za pouhé čtyři měsíce po dobytí přístavu dosahoval hodnoty 1 000 000 britských liber. Grenville se rozhodl dočasně přehodnotit cíle britské zahraniční politiky a vyslat dobytelské expedice do hlavních přístavů španělské Ameriky od Panamy až po Valparaíso. Britská admirálie se ovšem potýkala s nedostatkem válečných plavidel pro tak ambiciózní podnik, ale co bylo důležitější, neexistovala obecná představa jak naložit s eventuálně dobytými přístavy. Udělat z nich stabilní centra britské přítomnosti na jihoamerickém subkontinentu bez ovládnutí okolních území se zdály být bláhovou vizí. Generální koncepce chyběla a snahy byly proto operativně přesměrovány výlučně na ríolaplatskou zátoku. KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 18-31.

¹⁶ Popham se druhé invaze již neúčastnil. Byl odvelen, aby se zpovídal z porušení rozkazů a ponechání mysu Dobré naděje bez námořní obrany. STREET, J. *Gran Bretaña*, s. 64-65.

vyloďení posil. Montevidejské cabildo tváří v tvář nepříteli požádalo Buenos Aires o pomoc. Liniers ovšem odvětil, že si za hrozby dalšího britského útoku nemůže dovolit postrádat byť jediného muže a těm, kteří by chtěli opustit buenosaireské ležení, pohrozil trestem smrti. Montevideo se tak muselo spolehnout výhradně na své vlastní síly a Liniersova netečnost a nevděk ještě více prohloubily propast antagonismu mezi oběma přístavy.

Mezitím doputovaly do Maldonada britské posily v čele s generálem Manuelem Auchmutym, po jejichž vyloďení zahájil generálporučík John Whitelocke pochod na Montevideo. To kapitulovalo 3. února roku 1807. Britská okupace přístavu se protáhla až do září téhož roku.¹⁷ Whitelocke obdržel z Londýna jasné instrukce nepodněcovat revoluční nepokoje, nýbrž pouze zaštitit poklidné vystřídání mocenských autorit.¹⁸ Zanedlouho bylo zahájeno druhé tažení na Buenos Aires. Whitelocke měl k dispozici více jak 11 000 vojáků. Tentokrát však Britové nebyli úspěšní ani přechodně. Svou roli sehrálo především Whitelockovo rozhodnutí nevystavit město soustavnému dělostřeleckému útoku, který by vedl téměř k jisté kapitulaci, na straně druhé ale prohloubil nevraživost porteños s výhledem na další koexistenci pod britským patronátem. Útok infanterie bez dělostřelecké podpory si vybral vysokou daň, na 400 mrtvých, 650 raněných a téměř 2 000 zajatých. Buenosaireští povzbuzováni Liniersovou výzvou „*morir o vencer*“¹⁹ své město podruhé již ubránili. Přes vysoké ztráty ale nebyly vyhlídky britských oddílů beznadějně. V rozhodujícím okamžiku ovšem Whitelocke rezignoval a zahájil s Liniersem mírové rozhovory. Sedmého července byla podepsána kapitulace. Whitelocke se zavázal k evakuaci Río de la Plata výměnou za propuštění všech

¹⁷ K získání veřejného mínění na britskou stranu mělo sloužit dvojjazyčné propagandistické periodikum *La Estrella del Sur (The Southern Star)*. Listy přinášely kritiky španělské vlády a výhody britského politického systému, ale i běžné zprávy o revolučním děním v Evropě. Nejednalo se o oficiální listy vydávané na popud okupační správy nebo Foreign Office, ale o soukromé periodikum vydávané s jejich souhlasem. Vydavatel ovšem není znám, ačkoliv je zmiňováno jméno podplukovníka Thomase Bradforda, účastníka expedice. Články pro španělsky psanou část edice pomáhal překládat Manuel Aniceto Padilla, který společně se Saturninem Rodríguezem de Peña stál za útekem generála Beresforda a plukovníka Packa z riolaplatského vězení v Lujánu. Ibid., s. 82.

¹⁸ GALLO, K. *Las invasiones*, s. 188.

¹⁹ Proclama del comandante general de las armas de Buenos Ayres, D. Santiago Liniers, al ejército de su mando, al siguiente día de las revista general que pasó a las tropas en la tarde del día 24 de junio del año 1807, in *ibid.*, s. 104.

britských zajatců, včetně mužů Beresfordovy armády.²⁰ Po návratu do Evropy byl před vojenským tribunálem shledán hlavním viníkem porážky a propuštěn ze služby.²¹

Úspěšná obrana Buenos Aires a Montevidea měla dva významné dopady na politickou scénu. Dvojnásobné uchránění Buenos Aires vyvolalo ve městě velké patriotické uvědomění. Jeho význam se z pohledu historiků i současníků ukázal jako neocenitelný. Porteños bez jakékoliv pomoci Španělska, odříznutého od Ameriky britskou flotilou patrolující v Atlantiku, uchránili přístav vlastními silami zatímco se místokrál jako politický a vojenský vůdce zcela neosvědčil. Bylo by ovšem chybou tvrdit, že se Buenos Aires ubránilo pouze díky kreolské složce své populace. Podíl peninsulares, kteří stáli v čele většiny regimentů, nelze opomíjet. Buenos Aires se ubránilo společným úsilím všech vrstev obyvatelstva. Několik desítek otroků si na hradbách a barikádách dokonce vysloužilo osobní svobodu.²² Nejvýznamnějším důsledkem invazí bylo ovšem sebeuvědomění kreolů. Vědomi si důležitosti, kterou při obraně města sehráli, se zanedlouho přihlásili o svá politická práva.²³ Negativním důsledkem britských invazí bylo prohloubení antipatií mezi Buenos Aires a Montevideem. Buenos Aires nejenže odmítlo podílet se na montevidejské obraně během druhé britské intervence, ale odmítlo i následnou Brity navrhovanou výměnu zajatců. Řada vysoce postavených montevidejských měšťanů v čele s guvernérem Huidobrem tak zůstala v zajetí.²⁴

²⁰ Ibid., s. 193-196.

²¹ Vévoda z Northumberlandu na obranu Whitelocka prohlásil: „*Sin pretender justificarlo de ningún modo, me parece que el Gabinete que ideó este plan estúpido y ordenó su ejecución es el principal culpable.*“ Duque de Northumberland al Coronel Macmahon; 30 de septiembre de 1807, in *ibid.*, s. 65-66.

²² Demonstración de gratitud que hace el Cuerpo de Patricios de Buenos Aires a los esclavos distinguidos en la defensa de esta capital; Buenos Aires, 1807. In *ibid.*, s. 122-123.

²³ Liniers: „*También fue el origen de los celos y rivalidades que asomaron entre patricios y europeos. Acostumbrados a mirar a los hijos del país como a sus dependientes y tratarlos con el aire de conquistadores, les era desagradable verlos con las armas en la mano y mucho más el que con ellas se hacían respetables por sus buenos servicios y por su decisión de servir el orden en la sociedad.*“ Manuel Belgrano: „*...los americanos empiezan por primera vez a hablar con franqueza de sus derechos.*“ Cornelio Saavedra: „*... [criollos] no son inferiores a los europeos españoles.*“ Cit. in: ACEVEDO, E. O. *La Independencia de Argentina*. Madrid: Editorial MAPFRE, 1992, s. 38-39.

²⁴ S guvernérem Huidobrem bylo ve Španělsku počítáno jako s nástupcem markýze Sobremonte v úřadu riolaplatského místokrále. Z britského vězení byl propuštěn roku 1807. Po návratu do Španělska byl galicijskou juntou vyslán do zámoří, kde měl v Rio de Janeiro

V Británii ríolaplatský nezdar potvrdil oprávněnost zdrženlivých stanovisek zesnulého premiéra Pitta a zřetelně ukázal, že pokud by se měla Británie v budoucnu angažovat ve španělské Americe, úspěchu by dosáhla jedině v roli obchodního partnera nebo protektora emancipačních hnutí.²⁵ Britský ministr války a koloniálních záležitostí lord Castlereagh kladl ostatně britské priority na evropské kontinentální kolbiště. Za prvořadý cíl považoval porážku Francie, v souvislosti s Latinskou Amerikou zabránění napoleonského pronikání mimo kontinentální Evropu a diplomatické manévrování otevírající britským obchodníkům jihoamerické trhy, nikoliv však aktivní podporování nebo dokonce rozdmýchávání emancipačních hnutí. V případě jejich úspěchu poté preferoval vznik monarchistických, ne republikánských států. Castlereaghovo memorandum z roku 1807 určilo britskou orientaci v latinskoamerických záležitostech na celou dobu jejího emancipačního procesu.²⁶ Výjimkou potvrzující tento trend byla tichá podpora portugalských expanzivních záměrů v Río de la Plata v krátkém období bezprostředně po příjezdu královské rodiny Bragança do Brazílie.

3.2. Napoleonská invaze za Pyreneje

Válečné nepokoje se v druhé polovině prvního desetiletí 19. století přenesly i na Pyrenejský poloostrov. Portugalsko, od roku 1640 tradiční britský spojenec, porušovalo berlínskými dekrety vyhlášenou kontinentální blokádu, a když princ-regent Jan VI. odmítl francouzské požadavky v podobě přerušení diplomatických vztahů s Británií, vypovězení britských občanů z portugalského území a konfiskace jejich majetku, poskytl tím Napoleonovi záminku

---

informovat o povstáním španělského lidu proti Josefovi I. a v Río de la Plata vybrat finanční pomoc pro boj proti Napoleonovi. SEGRETI, C. S. A. *"Un caos de intrigas": (Estrategia británica, maquinaciones lusitanas, desconcierto español y acción revolucionaria en el Río de la Plata 1808 - 1812)*. Buenos Aires: Academia Nacional de la Historia, 1997, s. 128-129.

²⁵ „Cualquiera sea el plan para liberar a Sudamérica, parece indispensable que no nos presentemos bajo ninguna luz que no sea la de auxiliares y protectores.“ Opinión de Lord Castlereagh acerca del objetivo de futura expediciones británicas a Sudamérica; Año 1808, in: GALLO, K. *Las invasiones*, s. 69.

²⁶ *Ibid.*, s. 197-200.

k intervenci. Madrid posvětil smlouvou z Fontainebleau průchod francouzských vojsk generála Junota přes španělské území, přičemž litera textu parcelovala portugalské království mezi oba signatáře. Invaze byla vedena roku 1807 přes Pyreneje. Ve stejné době, kdy byl João donucen opustit svou zemi a v doprovodu svého patnáctitisícového dvora a britské válečné flotily přesunul své sídelní místo do brazilského Rio de Janeiro, došlo ovšem k převratným změnám i v sousedním španělském království. Revoluce zde propukla ještě před Napoleonovým vpádem a byla vyústěním nespokojenosti s režimem Karla IV. a jeho prvního ministra Manuela Godoye. Španělský lid povstal proti svému panovníkovi a roku 1808 ho v Aranjuezu donutil k abdikaci ve prospěch prince Ferdinanda. Nástupník trůnu byl však napoleonským tlakem ihned donucen rezignovat zpět ve prospěch svého otce a ten poté v Bayonne předal pod francouzskou patronací královskou korunu Josefu Bonapartovi. Nedlouho po jeho dosazení na trůn přijaly cortesys napoleonskou konstituci. Ústava zaváděla právo účasti 62 amerických delegátů na jejich zasedání. Amerika měla navíc získat stejná politická a hospodářská práva jako peninsulares.²⁷ Ačkoliv byl program Josefa I. ve své podstatě tím, co američtí kreolové požadovali, po vyslání emisarů za oceán se ukázalo, že iniciátorem řešení palčivých otázek byl nesprávný subjekt. Celonárodní vlna odporu proti francouzské invazi navíc vyvolala ve Španělsku guerillové boje. V zemi začaly vznikat junty prohlašující vládu ve jménu prince Ferdinanda, mezitím internovaného ve Francii. Roku 1808 se sešla v Aranjuezu Centrální junta. Po pádu Sevilly do francouzských rukou o dva roky později byla nahrazena Regentskou radou.

3.3. Stupňování riolaplatské rivality. Elío versus Liniers

V místokrálovství Río de la Plata mezitím řešení personální otázky na postu montevidejského guvernéra zavdalo příčinu novým rozporům. Do úřadu v Británii internovaného Pascala Ruize Huidobra byl jmenován plukovník

²⁷ ZIMMERMAN, A. F. Spain and Its Colonies, 1808-1820. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 11, č. 4, listopad, 1931, s. 439.

španělské armády Francisco Javier de Elío. S ohledem na budoucí dění je paradoxem, že Elío jmenoval do úřadu právě Liniers, zanedlouho jeho úhlavní konkurent. Montevideo se Elíově jmenování zpočátku vzpouzelo, ale brzy v něm našlo doposud nejagilnějšího ochránce svých zájmů.

Rojalisticky smýšlející Elío se netajil svými antipatiemi vůči Liniersovi, kterého považoval za tajného spolupracovníka Bonapartů, ačkoliv tomu okolnosti nenasvědčovaly. Když totiž roku 1808 připlul do Buenos Aires markýz de Sassenay, vyslanec Josefa I., s úkolem získat od porteños přísahu novému králi, Liniers po konzultacích s královskou audiencí a buenosaireským cabildem nechal markýzovy průvodní dokumenty spálit. Když nedlouho poté připlul do přístavu vyslanec sevillské junty, brigádní generál José Manuel Goyeneche, avizující sled událostí odehrávajících se ve Španělsku, porteños odpřísáhli věrnost Ferdinandovi VII., uznali centrální juntu v Seville a vyhlásili Bonapartům válku. Centrální junta reagovala deklarácí, v níž vyhlásila dosavadní koloniální status amerických teritorií za skončený a zaoceánská území za rovnocennou součást španělského území s právem vyslání reprezentantů.²⁸

Napětí mezi Elíem a Liniersem kulminovalo ve chvíli, kdy do Montevidea dorazily informace o údajné Liniersově tajné korespondenci s Napoleonem.²⁹ Elío svolal veřejné shromáždění, jež přijalo dokument doporučující královské audiencii a buenosaireskému cabildu Liniersovo odvolání. Následně Elío osvobodil Liniersem deportované stoupence Martína de Álzaga. Liniers reagoval na tuto vzpurnost odvoláním Elía z postu montevidejského guvernéra a na jeho místo jmenoval námořního kapitána Juana Ángela Michelenu. Dosáhl ale Pyrrhova vítězství. Deportací Álzagových stoupenců do Patagonie si proti sobě postavil do té doby umírněnou opozici peninsulares a v úřadu byl z rozhodnutí sevillské centrální junty roku 1809 nahrazen Baltazarem Hidalgem

²⁸ ZIMMERMAN, A. F. *Spain and Its Colonies*, s. 445.

²⁹ Informace o údajné Liniersově korespondenci s Napoleonem pocházely od brigádního generála Joaquína Javiera de Curado. Curado byl vyslancem riodejaneirského dvora, který referoval o ultimativních požadavcích Joãa VI. ohledně portugalského patronátu nad Río de la Plata. Liniers byl ale vůči španělské koruně loajální. Curadova výpověď měla diskreditovat Linierse, přičemž efektu využívali ve svůj prospěch i Liniersovy konkurenti Elío a Martín de Álzaga. SEGRETI, C. S. A. *"Un caos de intrigas"*, s. 71-72.

de Cisneros.³⁰ Nový místokrál poté sice Elía poslal zpět do Španělska a montevidejským guvernérem jmenoval brigádního velitelem Joaquína de Soria, Elío se však zanedlouho vrátil jako poslední španělský místokrál Río de la Plata. Novým guvernérem Montevidea se stal maršál Gaspar de Vigodet.

3.4. Povstalecké Španělsko. Z protivníka spojencem

Španělská linie britské zahraniční politiky nastoupila s napoleonským vpádem za Pyreneje razantní obrát. Kabinet vévody z Portlandu, který roku 1807 nahradil odstupující *Ministry of All the Talents*³¹, sice hodlal po dlouhých debatách přeci jen přistoupit k intervenci ve prospěch kreolů a realizovat kroky, které roku 1808 nastínil sir Arthur Wellesley.³² Ve chvíli, kdy již čelní vojenští představitelé britské koruny obdržely závazné instrukce, však došlo k obrátu. Povstání Španělska proti francouzským interventům zásadním způsobem ovlivnilo britská stanoviska. Portlandův kabinet si uvědomil nezbytnost dobrých vztahů s protinapoleonskými spojenci.³³ Britská vláda ignorovala aklamaci Josefa I. Bonaparta, uznala Ferdinanda VII. přes jeho internaci legitimním španělským králem a začala subvencovat junty bojující proti francouzským interventům finančními prostředky a vojenskou výzbrojí a výstrojí. Dále Británie rezignovala na intervenci ve prospěch emancipačních hnutí a přeorientovala

³⁰ Liniersovo politické působení dospělo nedlouho poté do svého tragického konce. Když roku 1810 Córdoba odmítla uznat autoritu buenosaireské revoluční junty, byla napadena armádou porteños a Liniers, který v této době stál na straně provincianos, byl jako zrádce zastřelen na Monte de los Papagayos. ACEVEDO, E. O. *La Independencia*, s. 83.

³¹ KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 32.

³² „I am convinced that any attempt to conquer [the province of South America] with a view to their future subjection to the British Crown, would certainly fail; and therefore I consider the only mode in which they can be wrested from the Crown of Spain is by a revolution and the establishment of an independent government within them.“ Wellesley načrtl plán britské invaze do Mexika a Venezuely se zapojením 10 000 vojáků, jejichž přítomnost měla podle jeho domněni zahájit povstání kreolů a vést k ustanovení nezávislých amerických vlád nakloněných úzké spolupráci s Británií. Cit. in *ibid.*, s. 39.

³³ „We shall proceed upon the principle, that any nation of Europe that starts up with a determination to oppose a power [France] which... is the common enemy of all nations, whatever may be the existing political relations of that nation with Great Britain, becomes instantly our essential ally.“ Cit. in: TEMPERLEY, H.; PENSON, L. M. *Foundations of British Foreign Policy from Pitt (1792) to Salisbury (1902) or Documents, old and new*. Cambridge: Cambridge University Press, 1938, s. 23.

svou diplomacii na spojenectví se Španělskem. Roku 1808 bylo deklarováno příměří a roku následujícího uzavřela nová britská vláda Spencera Percevala se sevillskou centrální juntou smlouvu o přátelství a spojenectví. Jejím důsledkem bylo také přehodnocení britského postoje k portugalské expanzi.

Takřka vzápětí, co lisabonský dvůr přesídlil do Brazílie, začal João VI. spolu s ministrem války a zahraničních věcí Rodrigem da Souza Coutinho, budoucím hrabětem z Linhares, osnovat plány na ovládnutí Francouzské Guayany a Río de la Plata. Příjezd prince-regenta, netajícího se svými ambicemi a vystupujícího s novým titulárním přízviskem *Emperador de la América del Sur*,³⁴ vzbudil v Buenos Aires i vzhledem k britsko-portugalskému spojenectví a nedávnému pokusu Londýna ovládnout ústí Río de la Plata obavy. A obavy oprávněné. Nedlouho po ovládnutí Francouzské Guayany obrátil João VI. svou pozornost směrem na jih a ultimativně vyzval Buenos Aires k přijetí portugalského patronátu. Mělo se jednat o *real protección* nad místokrálovstvím Río de la Plata zaručující mu stávající zákonné pořádky a svobodu obchodu a ochraňující ho před eventuální napoleonskou invazí. Ve skutečnosti João VI. tíhl k ovládnutí místokrálovství nebo alespoň levého břehu řeky Paraná.³⁵ V případě odmítnutí měly být portugalské návrhy naplněny vojenskou silou. V čele portugalské armády měl stanout Pedro Carlos de Borbón y Beira, bratranec Ferdinanda VII. a portugalské princezny-regentky Carloty Joaquinny, přičemž počítáno bylo i s účastí britské flotily patrolující u jihoamerických břehů pod velením kotradmirála Williama Sydney Smitha, který napomáhal přeplavit lisabonský dvůr do brazilského azylu.

Vévoda Portland v tu dobu výbojnost portugalského krále nikterak nemírnil, ačkoliv v případě poskytnutí Smithovy flotily jako nástroje portugalské expanze se jednalo o zcela soukromé rozhodnutí viceadmirála. Španělsko bylo ale stále ještě francouzským spojencem a úsilí Londýna cílilo předně k zabránění francouzského pronikání do španělsko-amerických kolonií. Překotné události odehrávající se ve Španělsku po nástupu Josefa Bonaparta na trůn ale britský postoj zcela změnily.

³⁴ SEGRETI, C. S. A. *"Un caos de intrigas"*, s. 25.

³⁵ *Ibid.*, s. 28.

Nově se musel riodejaneirský dvůr pokusit dosáhnout svých mocenských ambicí výlučně mírovou cestou. Plánem revitalizujícím portugalský expanzionismus bylo vznesení regentských práv manželky Joãa VI., Carloty Joaquinu, a jejího bratrance Pedra Carlose na španělsko-americké koloniální panství. Regentství mělo trvat do doby restaurace vlády Ferdinanda VII. Rio de Janeiro deklarovalo anulaci abdikačních listin z Bayonne a vyjádřilo přání ustanovit ve španělské Americe *regencia conservadora* zabraňující napoleonskému pronikání.³⁶ Tato nabídka vyvolala u části riolaplatských kreolů pozitivní odezvu. *Carlotistas* v čele s Juanem José Castelli a Manuelem Belgrano odmítli Liniersovu loajální politiku vůči sevillské juntě a požádali Carlotu Joaquinu a Pedra Carlose o nastolení regentské vlády, ovšem s výhledem na ustanovení na Španělsku nezávislé monarchie.³⁷ Princezna byla rozhodnuta ihned se vypravit do Buenos Aires nabídku přijmout, ale skutečnost, že celou záležitost předem nekonzultovala, rozhořčila jejího manžela. João VI. vědom si, že ztrácí nad aktivitami Carloty Joaquinu kontrolu, nebyl jejímu plánu nakloněn. Nespokojenost sdílel i britský diplomatický pověřenec v Rio de Janeiro, Percy Clinton Sydney Smith, šestý vikomt ze Strangfordu. Předním spolupracovníkem Carloty Joaquinu byl totiž i nadále kotradmirál Smith, který nejenže své kroky předem nediskutoval s britským vyslancem, ale s příslibem titulu vévody z Montevidea aktivně napomáhal machinacím ohrožujícím zájmy španělské koruny v zámoří, čímž jednal v rozporu s instrukcemi ministra zahraničí George Canninga nikterak nezasahovat do koloniálních záležitostí španělské koruny. Spolupráce Smitha s princeznou-regentkou nakonec dosáhla takové míry, že João VI. požadoval po lordu Strangfordovi jeho odvolání. K němu došlo roku 1809, kdy kotradmirála ve velení britské flotily střežící brazilské břehy nahradil admirál Michael De Courcy.³⁸ Pod nátlakem britské koruny vzaly prozatím za své i vyhlídky Carloty Joaquinu na Río de la Plata.³⁹

³⁶ Ibid. s. 51-56.

³⁷ Když roku 1809 proběhlo povstání v hornoperuánské Chuquisace, *carlotistas* vyzvali portugalskou princeznu-regentku, aby se vypravila do Río de la Plata v doprovodu 10 000 vojáků a nastolila regentství. Ibid., s. 80-83, 152.

³⁸ Ibid., s. 145.

³⁹ Princezna jako nejbližší příbuzný internovaného Ferdinanda VII. vznášela nároky nejen na regentskou vládu nad španělskou Amerikou, ale na španělské dědictví vůbec a to s odkazem

3.5. Květnová revoluce

Během Cisnerova místokrálovského intermezza probíhaly v Buenos Aires debaty o otevření se zahraničnímu obchodu. Sevillská centrální junta roku 1808 povolila svobodný obchod mezi pyrenejským královstvím a svým novým spojencem, Británií, ne však již španělsko-americkými državami. Změnu tohoto stavu přinesl až v rozporu s Indickými zákony místokrál Cisneros, který vzhledem k chronickým finančním obtížím, nedostatku spotřebního zboží v zemi, ale především zbraní a munice nezbytných pro ochranu místokrálovství před vnitřními nepokoji a případným portugalským expanzionizmem, otevřel ríolaplatské přístavy zahraničním obchodníkům pocházejících ze spojeneckých nebo neutrálních zemí. Výnos o svobodném obchodu se ale setkal s bouří nevole peninsulares tratících na pádu obchodního monopolu a pod nátlakem buenosaireské obchodní komory a cabilda byl Cisneros donucen své výnosy korigovat. Peninsulares argumentovali, že import zahraničního zboží odčerpává ze země zlaté a stříbrné oběživo a předurčuje domácí řemesla k zániku. Nově mělo být zahraniční zboží ohrožující konkurenceschopnost ekvivalentů domácího původu zatíženo nad rámec běžných celních poplatků speciální 12,5% přírážkou. Za importované zboží nemělo být přitom placeno zlatem ani stříbrem, ale formou nepeněžní směny. Cisneros byl nakonec donucen oznámit i mezní termín, kdy bude ukončen zahraniční obchod. Změnu obchodní politiky místokrálovství přinesla až květnová revoluce.⁴⁰

Kreolská nespokojenost s *Ancien Régime* podnítila v Buenos Aires roku 1810 druhou fázi odporu vůči starým pořádkům. Devatenáctého května přijal

---

na tajný výnos cortesů z roku 1789, který jí přiznával nástupnická práva. Španělský nástupnický řád z roku 1713 v podstatě zapovídal nástupnictví v ženské linii. Roku 1789 ale cortesy odsouhlasily návrh Karla IV., na jehož základě v případě absence mužského potomka mohla na trůn nastoupit jeho nejstarší dcera. Výnos o pragmatické sankci nebyl publikován veřejně, čehož se za situace, kdy Ferdinand VII. pobýval v internaci, Carlota Joaquína dovolávala. Portugalský regentský pár se snažil pojitit si vazby na španělskou linii Bourbonů i po mužské linii a roku 1810 oženil Pedra Carlose se svou dcerou Marií Terezou. Pedro Carlos byl synem dona Gabriela, bratra Karla IV. a portugalské princezny Marie Victorie. Pobýval v Rio de Janeiro. V případě smrti Ferdinanda VII. a promlčení pragmatické sankce z roku 1789 by se právě on stal zákonným dědicem španělského panství. Sňatkem s princeznou z rodu Bragança posílil své vazby na portugalskou dynastii. Zemřel ale již roku 1812. Ibid., s. 51, 170-171, 314.

⁴⁰ STREET, J. *Gran Bretaña*, s. 147-160.

místokrál Cisneros Juana José Castelliho a Martína Rodrígueza, kteří mu přednesli žádost buenosaireských kreolů o svolání *cabildo abierto*.⁴¹ Když po setkání velících důstojníků městských jednotek Cisneros zjistil, že nemá jejich podporu, rezignoval na plán vojenského převratu a souhlasil. Shromáždění se sešlo 22. května. Na pořad jednání přišly ihned klíčové otázky, tedy neurčitý vztah Río de la Plata k Regentské radě a otázka další existence místokrálovství. Cisneros byl sesazen z úřadu a moci se chopila 24. května junta. Jejím předsedou se stal ovšem Cisneros. Velitelé miličních oddílů oponovali, že junta prezidentovaná bývalým místokrálem nepředstavuje žádnou změnu. Cisneros byl proto z vedení junty odstraněn. Následujícího dne byla ustanovena *Primera Junta del Gobierno*, která jedním z prvních opatření otevřela buenosaireský přístav svobodnému obchodu.⁴²

Ještě v květnu byl poté do Británie vyslán s cílem navázání přátelských vztahů námořní důstojník Matías Irigoyen. Irigoyen usiloval o garanci, že se Foreign Office postaví proti jakémukoliv portugalskému pokusu ovládnout levý břeh řeky Uruguay, a o souhlas britské vlády s exportem zbraní do Río de la Plata. Buenosaireská junta pohlížela na Británii jako k protektorovi svých zájmů. Vzhledem ke smluvním závazkům Foreign Office ale Irigoyen jednostranný příklon Londýna na stranu kreolské vlády nezískal. Ministr zahraničí Arthur Wellesley doporučil Buenos Aires usmíření s metropolí. Prodej zbraní poté zamítl s odkazem na neslučitelnost s britskými zákony.⁴³ Podobně skončila i druhá buenosaireská mise do Londýna roku 1811. Vyslanci, bratři Mariano, Manuel a Tomás Morenovi - Mariano zemřel ovšem již během cesty do Evropy a s Wellesleym tak vyjednávali jeho bratři, původně pouzí sekretáři - usilovali již o britské uznání autonomní místokrálovské vlády a uzavření alianční smlouvy. Wellesley návrhy opět zamítl. Ve stejné době neuspěla ve Washingtonu delegace Diega de Saavedra a Juana Pedra de Aguirre žádající o souhlas s nákupem zbraní.⁴⁴

⁴¹ *Cabildo abierto* označením všeobecného městského shromáždění.

⁴² ACEVEDO, E. O. *La Independencia*, s. 64-69.

⁴³ STREET, J. *Gran Bretaña*, s. 170-175, 197-199.

⁴⁴ Cornelio Saavedra, President of the Governing Junta of the Provinces of the Rio de la Plata, Domingo Matheu, and eleven others, to James Monroe, president of the United States, Buenos Aires; June 6, 1811, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic Correspondence of the United States*

Kreolský převrat v Buenos Aires mezitím nebyl po formální stránce dokonán. Junta se přihlásila k principu rovnocenného postavení ve vztahu ke všem orgánům vládnoucím ve jménu Ferdinanda VII. v době jeho internace, ať vznikly v Americe či ve Španělsku, čímž sice zpochybnila suverenitu španělské Regentské rady nad americkými územími, ale nedistancovala se ale od madridské metropole. Na druhou stranu lze interpretovat dvojnásobné sesazení místokrále jako dostatečně razantní rozkol s mateřskou metropolí, v jehož světle se deklarace vlády ve jménu Ferdinanda VII. jeví jako pouhé alibistické vystoupení. Autorita Regentské rady byla Buenos Aires zpochybněna interpretací Indických zákonů, podle nichž byly kolonie vázány výlučně na osobu krále, ne na španělský lid, potažmo jeho prozatímní reprezentanty. Buenosaireská junta proto odmítla podřízenost Regentské radě a vystupovala jako jí rovnocenné politické těleso. Vůči španělským reprezentantům se vyhranila poté i přesto, že Regentská rada vyzvala roku 1810 kolonie, aby zvolily a vyslaly do Cádizu své zastupitele na zasedání cortesů. Volební klíč byl ale nastaven ve prospěch peninsulares. Pro evropskou část hispánského panství platil princip vyslání jednoho delegáta zastupujícího zájmy každých 50 000 obyvatel, přičemž každé španělské město mělo právo vyslat jednoho delegáta navíc. Za oceánem mohly po jednom delegátovi vyslat pouze každá provincie a junta. V cortesech tak zákonitě převládalo zastoupení peninsulares. Američtí delegáti se zasedání cortesů ve většině případů poté ani neúčastnili. Kvůli problému s jejich dopravou byly na jejich místo zvoleni kreolové dlouhodobě pobývající v Evropě.⁴⁵

Přes tuto nereprezentativnost předložila kreolská strana seznam svých požadavků. Jednalo se o zrovnoprávnění všech území spadajících pod nadvládu bourbonské dynastie, svobodu podnikání a obchodu, zrušení všech státních monopolů a rovnocenný přístup k vykonávání státních úřadů. Cortesy tyto požadavky striktně odmítly.⁴⁶ Američtí kreolové tak rychle poznali, že

---

concerning the Independence of the Latin-American Nations. Sv. I. New York: Oxford University Press, 1925, s. 321.

⁴⁵ ZIMMERMAN, A. F. *Spain and Its Colonies*, s. 446-447.

⁴⁶ „None of these propositions should be debated because the Americans wish to escape from us, and here we should think only of measures whereby they may not escape from us.“ Cit. in *ibid.* s. 448-449.

deklarovaná rovnost byla prohlášením pouze formálním. Cortesy odložily řešení požadavků až do doby než bude přijata nová ústava.

Ústavodárné shromáždění bylo svoláno Regentskou radou do Cádizu. Zde byla 19. března roku 1812 přijata konstituce nazývaná *La Pepa*.⁴⁷ Její litera prohlašovala všechny obyvatele španělského panství za členy španělského národa s rovnými právy. Další odstavce ale přinášely řadu výjimek. Černoši a mesticové s černošskou krví byly zbaveni měšťanských práv, všichni mestici volebního práva, k zastávání úředních pozic bylo třeba prokázat se potřebnými kvalifikacemi. Na opětovně nerovnoprávném postavení zaoceánských držav nezměnily mnoho ani výnosy rušící repartimiento, usnesení poskytující ženatým Indiánům právo na obdržení půdy a privilegium poskytnuté všem Indiánům v podobě možnosti vykonávání veřejných úřadů včetně těch kněžských.⁴⁸ Rozpory mezi zaoceánskými državami a španělskou prozatímní reprezentací panovaly rovněž ve sféře obchodu. Zatímco Buenos Aires otevřelo riolaplatské přístavy zahraničním lodím, sevillská centrální junta, potažmo Regentská rada striktně trvaly na dodržování obchodního monopolu.

3.6. Britská snaha o španělsko-americké vyrovnání

Lpění na liteře Indických zákonů bylo dlouhodobě i příčinou neplodného vyjednávání britské a španělské reprezentace o zprostředkování vyrovnání mezi zaoceánskými državami a španělskou metropolí. Roku 1810 prohlásil britský ministr války Robert Jenkinson, lord Liverpool, že Britové nebudou podporovat kroky, které by vedly ke zpretrhání pout mezi Španělskem a jeho koloniemi a to do doby, co bude Španělsko spojencem proti Napoleonovi. Dále dodal, že pro případ, že by bylo Španělsko eliminováno pro otázku zámořských kolonií, bude Británie usilovat o zamezení napoleonského politického a ekonomického pronikání do španělské Ameriky, a že se Londýn nebude ucházet o ovládnutí jakékoliv ze španělských kolonií. Zároveň ale vyjádřil přání

⁴⁷ CHALUPA, J. *Španělsko*. Praha : Nakladatelství Libri, 2005, s. 109.

⁴⁸ ZIMMERMAN, A. F. *Spain and Its Colonies*, s. 452.

o ukončení španělského obchodního monopolu.⁴⁹ Roku 1811 ministr zahraničí Wellesley navrhl britskou roli zprostředkovatele, opět za požadavku „*make resources of America available*“.⁵⁰

Španělská strana byla nakloněna spolupráci, ovšem rovněž ona předložila své požadavky, za kterých hodlala zahájit s povstanci mírové hovory. Revoltující provincie měly přísahat věrnost Regentské radě vládnoucí ve jménu Ferdinanda VII., vyslat své zástupce do cortesů, osvobodit uvězněné peninsulares a navrátit veškerý rojalistický konfiskovaný majetek. Výhody plynoucí pro Británii pro případ úspěchu diplomatického vyrovnání byly přitom mizivé. Otevření kolonií britským obchodníkům mělo být sankcionováno pouze po dobu mírových rozhovorů a do budoucna konkretizováno rozhodnutím cortesů, v návrhu dohody však nikterak předjímaného. Nejspornějším bodem byl ovšem článek, podle kterého měla Británie v případě neúspěchu vyjednávání „*suspend all communications with the said colonies and... also, with her arms, aid the mother country to force them back to obedience*“.⁵¹ Na tomto bodě jednání ztroskotala. Londýn v zápětí odmítl i nabídku svobodného obchodu s koloniemi po dobu 3 let výměnou za poskytnutí půjčky ve výši 10 000 000 liber a aktivní účast na vystrojení stotisícové armády.⁵² Španělsko příliš střežilo svůj formální obchodní monopol. Předpoklady, že by se Británie aktivně účastnila reconquisty španělské Ameriky byly poté zcela naivní.

Londýn byl ve svých stanoviscích přes personální obměny v úřadu ministra zahraničí - markýze z Wellesley nahradil roku 1812 nový první ministr Robert Banks Jenkinson, hrabě z Liverpoolu, Robertem Stewardem, vikontem z Castlereagh - po roce 1809 konsistentní. Jediným výsledkem veškerých jednání tak bylo pouze podepsání spojenecké smlouvy obou zemí roku 1814, ve které se Španělsko pro případ liberalizace koloniálního obchodu zavázalo k poskytnutí úplné svobody britským obchodníkům.⁵³

⁴⁹ RYDJORD, J. British Mediation between Spain and Her Colonies: 1811-1813. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 21, č. 1, únor, 1941, s. 30.

⁵⁰ Ibid., s. 32.

⁵¹ Cit. in ibid., s. 34.

⁵² Ibid., s. 36.

⁵³ Snaha o liberalizaci španělsko-amerického obchodu byla snahou o nahrazení dočasně ztracených odbytišť. K berlínským dekretům vyhlášením kontinentální blokádu přibyl roku 1812

Je důležité uvést, že primárním záměrem Londýna nebyla politická nezávislost Latinské Ameriky, ale odstranění obchodního monopolu Španělska. Foreign Office neměla zájem aktivně podporovat nebo dokonce rozdmýchávat revoluční nepokoje. Pouze využívala liberální obchodní politiku povstaleckých orgánů moci. V první fázi emancipačního období směřovala především k usmíření amerických panství s jeho metropolí. Ministr zahraničí Castlereagh v tomto duchu také instruoval lorda Strangforda rezidujícího v Río de la Plata: „*En cualquier comunicación futura que V. E. dirija al Gobierno local de Buenos Ayres, podrá asegurarle que... Buenos Ayres estará dispuesta a aprovechar la primera oportunidad favorable para dar el ejemplo a las otras regiones de la América Española uniéndose cordialmente a sus hermanos en Europa, en el reconocimiento de su lealtad a su soberano legítimo, Fernando VII, y contribuyendo, bajo los auspicios de su nombre, a los esfuerzos que se están haciendo en Europa para conservar la integridad de la monarquía española.*“⁵⁴

3.7. Rebelie Montevidea. Problém buenosaireského centralismu

Mnohem palčivější se pro bezprostřední průběh dění ukázal problém legitimacy buenosaireské junty ve vztahu k vnitrozemským intendaturám místokrálovství. Buenos Aires sice vyzvalo vnitrozemské provincie, aby

---

nový motiv v podobě uzavření severoamerických odbytišť britskému zboží v důsledku Jeffersonova embarga a nedlouho poté i války mezi oběma anglosaskými státy. Cena jihoamerických trhů pro britské obchodníky proto vzrostla. Nárůst objemu obchodní výměny kulminoval roku 1809, kdy do Latinské Ameriky směřovalo britské zboží o hodnotě 18 010 000 liber, což tvořilo více jak 1/3 celkového britského exportu (50 240 000 liber). Río de la Plata představovalo pro Británii především cennou náhradu za Napoleonem zneprístupněné ruské trhy. Rusku do té doby figurovalo jako výhradní britský dodavatel živočišných produktů. V letech 1810 - 1815 bylo do Británie dovezeno z Río de la Plata více jak 3 000 000 z celkových 5 653 761 importovaných kůží. F. O. 6/4. Robert Montgomery to Woodbine Parish; Buenos Ayres, 29 July 1824, in: HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports of the Trade and Politics of Latin America, 1824-1826*. London: Offices of The Royal Historical Society, 1940, s. 41; PLATT, D. C. M. *Latin America and British Trade 1806 - 1914*. London: Adam and Charles Black, 1972, s. 28, 36.

⁵⁴ F. O. 63/122. Del Vizconde Castlereagh al Vizconde Strangford; Julio 13 de 1812, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña y la Independencia de la America Latina, 1812 - 1830, documentos escogidos de los archivos del Foreign Office*. [překlad Guillermo Eduardo Leguizamón] Sv. I. Buenos Aires: Editorial Guillermo Kraft, 1944, s. 120.

delegovaly do junty své reprezentanty, některé regiony ovšem květnovou revoluci odmítly. Vedle rojalastického vystoupení Horního Peru a autonomního počínání Paraguaje se proti postavilo i Montevideo. Situace panující v Montevideu v červenci roku 1810 poutá obzvlášť pozornost. Montevideo se zprvu rozhodlo buenosaireskou juntu uznat a vyslat delegáta, který by se účastnil jejích jednání. V noci po přijetí tohoto rozhodnutí ale dorazila do přístavu brigantina *Nuevo Filipino*, jejíž posádka městem rozšířila fámu o údajné porážce napoleonských vojsk ve Španělsku a převzetí moci Regentskou radou. Původcem fám byl účetní buenosaireského obchodního konzulátu José María del Castillo. Montevidejští pod dojmem vyvolanými těmito zprávami zorganizovali nové *cabildo abierto* a namísto buenosaireské juntě vyslovili svou věrnost Regentské radě. Buenos Aires se sice následně snažilo přesvědčit Montevideo k opětovné změně názoru, ale to odmítlo buenosaireskou juntu uznat s odkazem na skutečnost, že porteños narozdíl od něj nesložili přísahu Regentské radě.⁵⁵ Bylo by otázkou hlubšího studia analyzovat jaké zájmové skupiny konečnou montevidejskou orientaci prosadily a jaké bylo ve městě jejich proporční zastoupení. Avšak s ohledem na skutečnost, že Montevideo až do roku 1814 přetrvalo jako poslední rojalistická bašta v Río de la Plata, se zdá být jeho obrat vysvětlitelný jako důsledek vítězství obchodní lobby peninsulares, která bohatla na španělském monopolu, a monarchistické loajality místokrále Elía.⁵⁶

Rozpory panující mezi Buenos Aires a ostatními ríolaplatskými provinciemi se v následujících měsících ještě více prohloubily. Příčinou bylo směřování porteños k nastolení autoritativní centralistické vlády. *Junta Grande* vzniklá inkorporací reprezentantů loajálních vnitrozemských provincií byla sice již reprezentativnějším orgánem než její předchůdkyně, ale přímo úměrně s početním složením rozšiřovala i své pravomoci. Promlouvala do složení městských *cabild*, sesazovala neloajální intendanty a brzy vydala i nařízení, podle kterého se měly všechny vnitrozemské junty podřídit jejím orgánům.⁵⁷

⁵⁵ NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay*. Madrid : Editorial MAPFRE, 1992, s. 66.

⁵⁶ Jako stoupenec absolutismu byl roku 1822 popraven liberály ve Valencii. Ibid., s. 399.

⁵⁷ ACEVEDO, E. O. *La Independencia*, s. 89-91.

Prosazování mocenského centralismu vedlo ke střetu *porteños* s *provincianos*,⁵⁸ fenoménu argentinských dějin independentistického a postindependentistického období, který v některých etapách 19. století přímo ohrozil existenci jednotného státu.⁵⁹ Roku 1811 došlo k dalším statutárním úpravám buenosaireské junty, která se tentokrát proměnila v orgán zvaný *Junta Conservadora de la Sobería*. Jako exekutivní těleso byl jmenován triumvirát, který se měl každých 6 měsíců částečně obměňovat.

Rozkol s Montevideem se mezitím nepodařilo zažehnat a když montevidejští ani po opakovaných jednáních nepřistoupili k uznání legitimacy buenosaireské junty, Buenos Aires zamítlo jmenování Elía do úřadu místokrále. Elío reagoval přenesením hlavního města místokrálovství do Montevidea a vyhlášením blokády a ostřelováním buenosaireského přístavu. Narozdíl od Montevidea ale většina obyvatelstva Bandy Oriental následovala liberálního příkladu *porteños* a postavila se na stranu buenosaireské junty. Jedním z čelních *orientales*⁶⁰, který se připojil ke květnové revoluci, byl i důstojník španělské armády José Gervasio Artigas.⁶¹

⁵⁸ Historiografií je termín *provincianos* užíván ve smyslu označení skupiny riolaplatských provincií oponujících centralistické politice Buenos Aires označované někdy i termínem *porteñismo* (*porteñismo* = *centralismo*).

⁵⁹ *Ibid.*, s. 95.

⁶⁰ Termínem *orientales* je označováno obyvatelstvo Bandy Oriental.

⁶¹ Zakladatelem zaoceánské linie Artigasů byl Juan Antonio Artigas, aragonský rodák ze Zaragoza, který se na straně Filipa V. účastnil války o španělské dědictví. Roku 1717 se vydal do Buenos Aires jako člen vojenského podpůrného pluku pro osazenstvo místní pevnosti. Roku 1730 figurovalo Artigasovo jméno na seznamu komunity prvních montevidejských přistěhovalců. Jako držitel titulu *hijodalgo de solar conocido*, který obdrželi všichni první montevidejští usedlíci, obdržel i on pozemek pro stavbu svého městského sídla, dále pak statek při povodí řeky Miguelete, jednu *suerte de estancia* na břehu řeky Pando a později i ranč v povodí řeky Casupá. Artigas vystupoval jako politicky velmi aktivní člen montevidejské komunity. Několikrát byl zvolen do cabildů různých uruguayských měst, dlouhodobě se angažoval v tažení proti vnitrozemským banditům, povstalým Indiánům a portugalským zlodějům dobytka. Významné postavení si v Montevideu vydobyl i Martín José Artigas, syn Juana Antonia a otec revolučního vůdce *orientales*. V civilní i vojenské kariéře navázal na svého otce. Během života vykonával několikrát úřad starosty města Santa Hemandad nebo funkci *Alcalde Provincial* spravujícího uruguayského vnitrozemí. Zemřel roku 1822 nebo 1824. José Gervasio Artigas se narodil roku 1764 jako jeho třetí potomek. V mládí navštěvoval františkánskou školu San Bernardino pro syny zámožné aristokracie. Ve školních lavicích zasedal spolu s dalšími významnými osobnostmi uruguayských dějin jakými byli Dámaso Antonio Larrañaga nebo José Rondeau. José Gervasio byl až třetím synem svého otce, takže zatímco jeho bratři obdrželi do správy otcovy estancie, José Gervasio si musel na své živobytí vydělávat sám. Pracoval jako obchodník, ale i jako prostý honák dobytka. Roku 1805 se oženil se svou sestřenicí Rafaelou Rosalíou Villagrán. Ze tří zplozených potomků přežil pouze syn

3.8. Artigas a první portugalská invaze do Bandy Oriental

Artigas začal budovat své postavení předního uruguayského caudilla již na přelomu 18. a 19. století během portugalského záboru území někdejších jezuitských misíí situovaných na levém břehu řeky Uruguay. Když roku 1801 vyhlásil Napoleon válku Portugalsku a propukla *Guerra de las Narrañas*, Portugalsko využilo spojení Španělska s Francií a španělské obsazení portugalského pohraničí jako záminku pro okupaci území *Siete Misiones Orientales*. Zatímco se hlavní španělské pluky šikovaly na pobřeží, aniž by do boje vůbec zasáhly, jedinou armádní skupinou vzdorující portugalské invazi byla kavalérie důstojníka královské armády José Gervasia Artigase. Územní ztráta byla zpečetěna ještě roku 1801 uzavřením míru z Badajoz, jímž oblast misíí připadla portugalské Brazílii.⁶² Po Elíově vystoupení proti květnové revoluci ale Artigas spolu s dalším důstojníkem královské armády, José Rondeauem, dezertoval a ve chvíli, kdy Buenos Aires organizovalo expedice do provincií, které odmítly svrchovanost revoluční junty, nabídl porteños své služby. Obratem byl jmenován zástupcem podplukovníka a vrchního velitele vojenských operací v Bandě Oriental, José Rondeaua.

První revoluční nepokoje v Bandě Oriental propukly v říčním přístavu Paysandú. Další zanedlouho v Arroyo de Asencio, kde povstalci vydali *Grito de Asencio*, první uruguayskou veřejnou výzvu k povstání proti španělské koruně.⁶³ Tažení povstalých orientales následně směřovalo na Mercedes.

José María, obě dcery zemřely již několik týdnů po porodu. Vedle honáctví a obchodování se začal Artigas brzy věnovat i pašování zboží. Podloudnictví zanechal až v polovině 90. let 18. století, kdy vstoupil do královských oddílů. Banda Oriental se v této době nacházela v chaosu a hluboké anarchii. Roku 1795 byl stav natolik neutěšený, že uruguayští statkáři zaslali do Montevidea petici požadující větší ochranu proti tlupám banditů, vrahů a zlodějí dobytka. Místokrál reagoval vytvořením dvou jízdních pluků, které měly pacifikovat vnitrozemí Bandy Oriental, respektive dohlížet na neprostupnost brazilské hranice. Roku 1797 vstoupil s výhledem na získání amnestie do jednoho z nich, *Regimento de Blandenques*, jako prostý voják i José Gervasio. Artigas prodělal strmý kariérní vzestup. Neuplynul ani rok a byl povýšen do hodnosti kapitána, o další rok později se stal již vysokým důstojníkem regimentu. STREET, J. *Artigas*, s. 41-68.

⁶² V Evropě byla španělskými oddíly dobytá území navrácena Portugalsku s výjimkou města Olivenza. To bylo restituováno až z rozhodnutí Vídeňského kongresu. FERRAND, L. A. *La Cruzada de los Treinta y Tres*. Montevideo: Ministerio de Educación y Cultura, 1976, s. 10-11.

⁶³ STREET, J. *Artigas*, s. 129.

Nedlouho po jeho dobytí kapitulovalo bez boje i Soriano. Ve stejné době táhl v čele buenosaireských vojsk proti vzpurné Paraguaji Manuel Belgrano. Dobře si uvědomoval, že pravděpodobnost úspěchu v Bandě Oriental je vyšší než v případě Paraguaje, protože na rozdíl od ní Banda Oriental proti rojalistům již povstala. Belgrano proto navrhoval přesměrování své výpravy namísto na Asunción na Montevideo, ale se svou žádostí u buenosaireské junty neuspěl. Až po porážce u Tacuarí byl s torzem svých jednotek, přibližně 1 300 vojáky, převelen do Uruguaje a od Rondeaua převzal vrchní velení.⁶⁴

Buenosaireský postup proti neloajálním regionům vedl montevidejského guvernéra Vigodeta ještě v době Belgranovy mise v Paraguaji, k obrácení se na portugalský dvůr s žádostí o materiální a finanční pomoc. Vývoj událostí k téže aktivitě donutil o několik měsíců později i místokrále Elía. Tomu ušetřovala buenosaireská armáda jednu porážku za druhou. Elíova taktika vysílání drobných vojenských útvarů proti jednotlivým uruguayským ohniskům revoluce se totiž neosvědčila. Když poté místokrál přistoupil na generální bitvu, byl u Las Piedras roku 1811 drtivě poražen. Jeho situace se zdála být ztracená. Námořní blokáda Montevidea a odříznutí města od vnitrozemských zdrojů způsobilo ve městě materiální nouzi a jedinou nadějí se zdálo být rozehrání portugalské karty. Elío sice připlul do Montevidea se striktním zákazem spolupráce s portugalským dvorem, ale Regentská rada pod tíhou okolností svá doporučení zmírnila a povolila místokráli pro případ krajní nouze požádat Rio de Janeiro o vojenskou pomoc. Rod Bragança hodlal rýsující se nabídky i přes britské protesty využít. Elía utvrdil o „spojenectví“ posláním darů v podobě tiskařského lisu, nástroje šíření rojalistické propagandy, a klenotu princezny-regentky o hodnotě 50 000 pesos, který ale Elío velkoryse odmítl. Portugalská strana navíc argumentovala, že vyslání oddílů *Ejército Pacificador* nebylo ani v rozporu s mezinárodním právem. Litera třetího článku španělsko-portugalské smlouvy z Pardo z roku 1778 totiž zavazovala obě země k reciprocitní pomoci pro případ revolučního povstání a to jak v evropských, tak amerických državách.⁶⁵

⁶⁴ Nejspíš z důvodu uchování stávající hierarchie šarží však zůstal Rondeau Belgranovým zástupcem, což je zmiňováno jako počátek napětí mezi Rondeauem a Artigasem, který, ačkoliv byl mezi uruguayskými povstanci již *caudillem primus inter pares*, byl odsunut do pozadí.

⁶⁵ SEGRETI, C. S. A. *"Un caos de intrigas"*, s. 230-233.

Buenos Aires pohlíželo na hrozbu portugalské intervence do Río de la Plata jako na reálné nebezpečí a vědomo si závislosti důležitých rozhodnutí portugalského dvora na souhlasu Británie, iniciovalo diplomatický nátlak na lorda Strangforda. Náplní Strangfordovy mise bylo zabránit Napoleonovi pronikat do revolucí zasažených atlantických regionů španělské Ameriky, chránit koloniální zájmy Ferdinanda VII., ale zároveň podporovat snahy britských obchodníků o otevření těchto kolonií svobodnému obchodu. Napoleonův intenzivní zájem o Ameriku sice ustal s neúspěchem haitské výpravy, v diplomatické aktivitě ovšem rod Bonaparte nepolevil a ovládnutí Španělska, ač nedokonalé, mu otevíralo za oceánem nové možnosti. Britský vztah ke kreolským juntám byla proto delikátní. Problematický nebyl z pohledu Londýna ani tak vztah se španělskou reprezentací. Foreign Office nehodlala aktivně podporovat povstalecká hnutí, v otázce portugalského expanzionismu prokazovala Španělsku spojeneckou loajalitu,⁶⁶ a ačkoliv dlouhodobě porušovala jeho obchodní monopol, lze její kroky i s ohledem na pomoc v boji proti Napoleonovi hodnotit jako korektní. Přílišná zdrženlivost ale na druhé straně mohla vyvolat příklon povstaleckých orgánů k mocnosti, jež by jejich zájmy na diplomatickém poli zastávala aktivněji.⁶⁷ Zde proto vystupovalo nebezpečí v podobě napoleonského pronikání do španělské Ameriky.⁶⁸ Povstalecké Španělsko bylo ale v souhrnu událostí a okolností pro Británii důležitějším spojencem. Pyrenejský poloostrov znamenal pro Napoleona první evropskou překážku na cestě za kontinentální hegemonií. Ve svých důsledcích neúspěšná invaze za Pyreneje započala jeho pád. Rebelující zámořské kolonie natolik klíčové postavení nezaujímaly. Britské kroky vůči nim poté nebyly kroky ideového sympatizanta, ale oportunistického obchodníka sledujícího své zájmy.

---

⁶⁶ F. O. 63/122. Del Vizconde Castlereagh al Vizconde Strangford; mayo 29 de 1812, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 235-236.

⁶⁷ V souvislosti s nebezpečím francouzského pronikání do zámoří uvedl lord Strangford v korespondenci s ministrem zahraničí Arthurem Wellesleym: „*La independencia es deseada; si es posible bajo la protección de Inglaterra; pero en todo caso, independencia.*“ Cit. in: SEGRETI, C. S. A. „*Un caos de intrigas*“, s. 186.

⁶⁸ O tendenci přiklonit se k Francii v případě, že by Británie selhala v roli zprostředkovatele vyrovnání s Madridem, informoval roku 1813 Londýn také velitel britské flotily patrolující v Río de la Plata, kapitán Bowles. F. O. 63/148. Del Vizconde Strangford al Vizconde Castlereagh; Río de Janeiro, diciembre 18 de 1813, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 122.

Buenosaireská reprezentace hledala v Británii jednak protektora svých emancipačních zájmů, za druhé ochránce územní celistvosti někdejšího místokrálovství před vnějším nebezpečím. Po propuknutí květnové revoluce se lord Strangford zaručil, že Británie nehodlá žádným způsobem aktivně napomáhat Španělsku nebo Portugalsku ve snaze reconquisty, respektive conquisty Río de la Plata. Strangford ale zároveň nehodlal vystupovat vůči povstalcům příliš vstřícně z výše nastíněného důvodu nezbytnosti zachování španělského spojení proti Napoleonovi. Odmítl proto poskytnutí záruk britské pomoci povstalcům proti eventuálnímu dobovačnému tažení španělského krále. Nutno dodat, že buenosaireská junta svými váhavými kroky nesměřujícími k rychlému zpřetrhání koloniálních pout s metropolí britské dvojaké hře nahrávala. Formální deklarace loajality Ferdinandovi VII., ale současně zcela autonomní vystupování porteños poskytlo Británii ideální příležitost k zachování tváře loajálního spojence Regentské rady a využití kreolské obchodní politiky pro vlastní zájmy.⁶⁹

Úspěchu se ale na portugalském dvoře lordu Strangfordovi docílit nepodařilo. Jan VI. totiž od plánu invaze do Bandy Oriental ani přes britský nátlak neodstoupil a Diego de Souza začal v červenci roku 1811 se svými 4 000 muži obsazovat levý břeh řeky Uruguay pod formální záminkou zabránit šíření revolučních nepokojů do bezprostředního brazilského sousedství. Elío dosáhl svých cílů nakonec ale pouze díky komplikovaným vztahům panujícím mezi ostatními provinciemi místokrálovství, obav Buenos Aires z portugalské přítomnosti na ríolaplatském území a v neposlední řadě diplomatické aktivitě lorda Strangforda. Svou roli sehrála i změna portugalského ministra zahraničí, kdy zesnulého hraběte z Linhares dočasně nahradil Juan de Almeida de Melo y

⁶⁹ STREET, J. Lord Strangford and Río de la Plata, 1808 - 1815. *The Hispanic American Historical Review*. Vol 23. č. 4, listopad, 1953, passim. Lord Strangford byl přesto přesvědčen, že dvojaká diplomacie bude mít své nepříznivé důsledky: „...*Ahora pienso que es casi seguro que Gran Bretaña perderá rápidamente, en cualquier caso, todas las ventajas que ha obtenido hasta ahora de las Provincias del Plata. Si tuvieran éxito armas de España, de inmediato será excluido nuestro comercio del Plata. Si, por el contrario, triunfa el nuevo Gobierno, mucho temo a juzgar por el tono de sus últimas comunicaciones, que nuestra poca disposición para escuchar sus repetidos pedidos de protección contra la venganza de España por medio de una mediación o en cualquiera otra forma no será olvidada fácilmente...*“ F. O. 63/181. Del Vizconde Strangford al Vizconde Castlereagh; Río de Janeiro, marzo 14 de 1815, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 141.

Castro, hrabě z Galveias, který se přikláněl více k diplomatickým než vojenským prostředkům vedení územní expanze.⁷⁰ Buenos Aires, jehož prioritou bylo v této době vynucení loajality Horního Peru, ještě v říjnu roku 1811 uzavřelo s Eliem příměří. *Tratado de Octubre* zavazoval porteños k vyhlášení loajality Ferdinandovi VII., zaslání finanční pomoci Španělsku pro boj proti Napoleonovi, stažení vojsk na pravé břeh řeky Uruguay a respektování Elía v úřadu místokrále, jehož pravomoci byly ovšem zredukovány výlučně na území Bandy Oriental. Elío měl naopak dosáhnout odchodu de Souzaovy armády.⁷¹

Pokud Elío doufal, že portugalská vojska na jeho žádost svou misi ukončí, dosáhl Pyrrhova vítězství. Obavy o uzurpaci území pod rouškou rojalistické spolupráce se přesto, že Souza při přechodu hranice deklaroval, že stojí v čele pomocné, ne dobyvatelské expedice, naplnily.⁷² Ke stažení Souzaovy armády donutil portugalského krále nakonec až lord Strangford. Výsledkem jednání se 26. května roku 1812 stala smlouva o ukončení okupace Bandy Oriental *Herrera - Rademaker*.⁷³ Smlouva byla vrcholem Strangfordovy diplomatické mise. Británie jí dokázala pozastavit expanzivní záměry Rio de Janeiro, čímž se osvědčila jako loajální spojenec Španělska. Zároveň se zavděčila Buenos Aires, pro které by přítomnost portugalských vojsk na řece Uruguay byla permanentní hrozbou, a které se i přes říjnový pakt nevzdávalo aspirací na ovládnutí Bandy Oriental.

⁷⁰ SEGRETI, C. S. A. "Un caos de intrigas", s. 307.

⁷¹ Ibid., s. 282-284.

⁷² De Souza: „No tengo idea de conquistar vuestro país, ni de posesionarme de alguna parte de él; el objeto de mis operaciones se reduce a pacificar las quejas de la revolución que desgraciadamente os tiene inquietos y os obliga a terramar la sangre de vuestros propios compatriotas.“ Cit. in ibid., s. 274.

⁷³ Místokrál Elío ještě před signací smlouvy odplul z rozhodnutí Regentské rady do Španělska. Generálním kapitánem rojalistického Montevidea se stal jeho někdejší guvernér, maršál Vigodet. Za portugalskou stranu smlouvu podepisoval podplukovník Juan Rademaker, v té době preceptor u portugalského dvora, za Buenos Aires sekretář triumvirátu Nicolás Herrera.

3.9. První ústavodárné shromáždění a instrukce roku XIII.

Jedinou stranou, které říjnové příměří a Herrera - Rademakerova smlouva nevyhovovala, byli Artigasovi orientales. Stažení portugalských vojsk bylo přirozeně pozitivem, ne již však stažení vojsk porteños bojujících proti rojalistickému Montevideu. Artigas buenosaireské kroky interpretoval jako zradu revolučních zájmů. Odmítl být nadále podřízeným spojencem a postavil se do čela uruguayských povstalců jako jediný *jefe de los orientales*.⁷⁴ Elíovo kontrarevoluční tažení, následky portugalské intervence a buenosaireská dočasná rezignace na Bandu Oriental vyvolaly hluboké znepokojení i mezi řadovými orientales. Venkovské obyvatelstvo se raději než by upadlo zpět pod španělskou nebo hrozící portugalskou nadvládu vydalo na pochod na pravý břeh řeky Uruguay do provincie Entre Ríos, v jehož vnitrozemí založil Artigas dočasné emigrantské ležení na březích řeky Ayuí.⁷⁵

Artigas prozatím veškeré svazky s Buenos Aires nezpřetrhal. Jeho značně autonomní vystupování přesto zavdalo příčinu mnoha rozporům. První vznikl již v okamžiku, kdy byl novým buenosaireským zplnomocněncem pro Bandu Oriental jmenován Manuel de Sarratea, jehož velení měl Artigas podřídit svá vojska. Artigas hodlal prosadit status buenosaireských oddílů jako pouhých pomocných oddílů, což ale porteños kategoricky odmítali. Pokud by tuto formuli

⁷⁴ Tradiční titul označující Artigasovo postavení vojenského velitele orientales. ... „No se denomina, ni puede llamarse gobernador, como el español; tampoco dictador o cónsul, como los mandatarios de Paraguay... no director o supremo, tal que el de Buenos Aires, sustituto de la autoridad virreíntica. Aunque posee connotado grado de milicias, como el de coronel... es sustancialmente, por aclamación universal y voluntad propia, jefe, Jefe de los Orientales, lindando en las potestades del mando absoluto, aunadas a su prestigio de caudillo...“ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja: La Redención Patria*. Sv. I. Montevideo: Publicaciones de la Comisión Nacional de Homenaje del Sesquicentenario de los Hechos Históricos de 1825, 1975, s. 45.

⁷⁵ Po překročení řeky Uruguay provedl Artigas sčítání „svého“ lidu. Listina pojmenovaná *El Padrón de las Familias Orientales* registrovala na konci roku 1811 celkem 4 426 osob. Do registru přitom nebyly započítávány osoby, které vstoupily do Artigasových oddílů, ani osoby, které nemohly být evidovány kvůli tomu, že do konce roku kvůli přílišné vzdálenosti svých sídel ještě řeku Uruguay nepřekročily. V celkovém souhrnu se přesto odhaduje, že Artigase následovalo včetně jeho vojenských oddílů téměř 16 000 osob. Exil orientales je historiografii nazýván termínem *El Exodo* nebo také *La Redota*. SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia del Uruguay: Epocas indígena, hispánica y libertadora*. Sv. I. Montevideo: Editorial Monteverde, 1985, s. 263.

přijali, znamenalo by to, že vrchní vojenskou a potažmo politickou moc nad Bandou Oriental přenechávají Artigasovi. Dočasné narovnání napjatých vztahů mezi oběma vojevůdci vyjednal až zvláštní vyslanec Carlos Antonio José de Alvear, který s Artigasem podepsal *Pacto de Yí*, na jehož základě byl Sarratea nahrazen v čele oddílů porteños operujících na území Bandy Oriental plukovníkem José Rondeauem.

Důvěra orientales v Buenos Aires přesto nebyla obnovena. Definitivní rozkol nastal v souvislosti se zasedáním ústavodárného shromáždění. Roku 1812 dorazila do Buenos Aires skupina revolucionářů z Evropy, mezi nimi i José San Martín. A právě i jeho Regiment granátníků byl přítomen, když bylo 8. října téhož roku buenosaireské náměstí obsazeno vojenskými oddíly požadujícími nové složení výkonné moci. Byl jmenován *Segundo Triunvirato* a přislíbeno naplnění požadavku vyhlášení nezávislosti a vypracování ústavy. Ústavodárný kongres měl vzejít ze shromáždění volených reprezentantů všech provincií.

Požadavky orientales byly formulovány do dokumentu *Instrucciones del Año XIII*. na dubnovém kongresu v Tres Cruces nedaleko Montevidea, kde se nacházelo Artigasovo vojenské ležení.⁷⁶ Instrukce požadovaly vyhlášení nezávislého státu republikánského a konfедераčního charakteru. Každá provincie měla obdržet ústavní právo na zvolení vlastní autonomní vlády podle provinciální konstituce, přičemž *gobierno supremo*, centrální vláda, měla mít oprávnění rozhodovat pouze ve věcech společného zájmu.⁷⁷ Na území někdejší Bandy Oriental měla vzniknout Provincia Oriental zahrnující vedle stávajícího územního rozsahu rovněž území *Siete Misiones Orientales*,

⁷⁶ Instrucciones dadas a la Diputación Oriental por la Asamblea Legislativa y Constituyente; 13 de abril de 1813, in: NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 349-351.

⁷⁷ Na formování jednotlivých článků instrukcí měl zásadní vliv severoamerický státoprávní vývoj. Inspirativními prameny byly dokumenty pocházející z doby války za nezávislost Spojených států amerických jako massachusettská Deklarace práv, ústavy New Yorku, New Jersey, Massachusetts, Pensylvánie, Vermontu a dalších států americké Unie, konfедераční články z roku 1777, federální konstituce, venezuelská konstituce z roku 1811 a v neposlední řadě dílo *La independencia de la Costa Firme justificada por Thomas Paine treinta Años ha*, kterou do španělštiny přeložil a roku 1811 ve Philadelphii publikoval Manuel García de Sena. Artigasovou představou státoprávního uspořádání Spojených provincií bylo velmi uvolněné konfедераční pojetí, ve kterém by provincie disponovaly širokými svobodami na úkor centrální vlády včetně práva na vydržování vlastní armády. STREET, J. *Artigas*, s. 186.

pevnosti San Gabriel de Batoví, Santa Tecla a San Rafael a oblast Tacuarembó nyní spadajících pod okupační správu Portugalska.⁷⁸ Buenos Aires ale účast delegátů orientales na jednání ústavodárného shromáždění odmítlo a to pod formální záminkou zpochybňující demokratičnost kongresu v Tres Cruces kvůli jeho konání ve vojenském ležení, přičemž byl kongres označen za elitářský bez zastoupení delegátů všech obyvatel Bandy Oriental. Přesto byl vyjednáán ještě jeden kompromis. Kongres z Tres Cruces se měl konat znovu, ovšem s podmínkou, že by na něm byli zvoleni delegáti schválení jak Artigasem, tak Rondeauem. Podle domluvy měli být delegáti zvoleni nejprve v Artigasově ležení a následně vysláni k potvrzení svých mandátů do vojenského ležení Rondeaua. Ten však dohodu porušil a vydal oběžník vyzývající ke shromáždění provinciálního kongresu v kapli na statku Franciska Antonia Maciela. Nově zvolení tři delegáti, se poté jednání ústavodárného shromáždění beztak neúčastnili, protože výsledky kongresu v Capilla de Maciel byly Buenos Aires anulovány, načež *director supremo* Gervasio Antonio de Posadas prohlásil Artigase za nepřítel vlasti a vypsál odměnu 6 000 pesos pro toho, kdo ho přiveze živého nebo mrtvého.⁷⁹

Asamblea General Constituyente, ústavodárné shromáždění, se sešlo 31. ledna roku 1813. Mezi prvními přijatými výnosy figurovaly deklarace svobody tisku, ukončení obchodu s otroky, zákon svobodného lůna, zrušení indiánského tributu, mity a všech zvláštních povinností Indiánů, zrušení encomiend, šlechtických titulů, ukončení působení inkvizice, zrušení útrpného práva apod. Dále byla přijata národní měna, státní znak, pečeť a národní hymna. Shromáždění ale hlavní očekávání lidu nenaplnilo. Nebyla přijata ústava ani vyhlášen nezávislý stát. Ústavní návrhy přitom projednávány byly.

---

⁷⁸ Ještě před vysláním delegace orientales do Buenos Aires vyjednal Artigas s Rondeauem tři politické dohody, které ale buenosaireský triumvirát odmítl uznat. V první dohodě, *Convención de la Provincia Oriental*, byl přijat postulát, že všechny provincie Río de la Plata jsou si rovny ve svých privilegiích a právech. Druhý dokument, *Pretensiones de la Provincia Oriental*, zaručoval Bandě Oriental vojenskou pomoc ze strany porteños za dodržení zásady nezasahování Buenos Aires do vojenského velení armády orientales. Třetí smlouva, *Pretensiones de las Tropas Orientales*, definovala status buenosaireského vojska operujícího na území Bandy Oriental jako výhradně pomocného armádního tělesa. SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. Historia, s. 288.

⁷⁹ STREET, J. *Gran Bretaña*, s. 240.

Ústavodárného shromáždění se ale usneslo pouze na nové podobě výkonného orgánu *Directorio supremo de las Provincias Unidas del Río de la Plata*. Prvním jmenovaným do tohoto úřadu byl Gervasio Antonio de Posadas.

Ústavodárné shromáždění nevedlo k vyhlášení nezávislosti. Situace panující na starém kontinentu po skončení napoleonských válek vedla naopak ke kalkulacím ohledně smířlivého narovnání vzájemných vztahů s Madridem. Bitva u Waterloo ukončila francouzské revoluční války. Ferdinand VII. zahájil ve Španělsku po personální restauraci svého majestátu i okamžitou obnovu absolutistického režimu. Odplatu pocítili nejtíživěji liberálové podílející se na formování cádizské ústavy. Králův nesmlouvavý postoj k této společenské skupině dal vzbouřeným koloniím jasným způsobem najevo jakými kroky se španělská koruna hodlá vypořádat s latinskoamerickými rebely. Hrozba avizované reconquistadorské expedice, navíc v době, kdy se zbytek španělského koloniálního panství opět nacházel v rukou roajalistů a Río de la Plata ve stavu hluboké anarchie, na buenosaireskou politickou reprezentaci zapůsobila. Ta do budoucna osnovalo dva scénáře možného dění.

Jako vyslanci pověřeni vyjednávat s Madridem a Londýnem byli do Evropy vysláni Manuel Belgrano a Bernardino Rivadavia. Třetím zplnomocněným pověřencem byl Manuel de Sarratea, který pobýval v Londýně již od roku 1811. První z eventualit bylo mírové narovnání se španělským monarchou podmíněné poskytnutím určitého práva autonomie zámořským územím. V souvislost s tím Manuel de Sarratea v hovoru s lordem Strangfordem uvedl: „...[*existe*] un deseo sincero y vehemente de parte del Gobierno de Buenos Ayres de alcanzar los beneficios de la paz y tranquilidad casi a culaquier precio, excepto la sumisión incondicional a España...“⁸⁰ O náplni tohoto scénáře vyjednával ve Španělsku Rivadavia. Návrhy směřovaly k usmíření Buenos Aires s Madridem za předpokladu vyhlášení amnestie a poskytnutí Ferdinandova souhlasu s autonomní místokrálovskou vládou. Garantem ujednání by se poté stala Británie.

⁸⁰ F. O. 63/148. Del Vizconde Strangford al Vizconde Castlereagh; Río de Janeiro, diciembre 18 de 1813, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 122.

Druhá varianta předpokládala emancipaci Río de la Plata a zvolení Ferdinandova bratra, Franciska de Paula, vévody z Cádizu, jeho králem, v případě španělského odmítnutí poté kteréhokoliv jiného prince, nejlépe z britské královské rodiny. O této eventualitě jednal Manuel de Sarratea s bývalým španělským králem Karlem IV. Návrh předkládal projekt dědičné konstituční monarchie s dvoukomorovým parlamentem a liberálními svobodami. Karel IV. ale souhlas neprojevil.⁸¹

Třetí variantou byla možnost ustanovení britského protektorátu nad provinciemi Río de la Plata. Lordu Strangfordovi jí předložil sám director supremo, Carlos María de Alvear. Tón žádosti ve smyslu „...*pertenecer a la Gran Bretaña, recibir sus leyes y vivir bajo su influjo poderoso...*“⁸² nejspíš znamenal, že Alvear nepomýšlel na zřízení pouhého protektorátu garantujícího bezpečnost zcela autonomně se vyvíjejícího státního úvaru, ale na příslušnost Spojených provincií Jižní Ameriky k Velké Británii, kdy by provincie přejaly kompletní britskou legislativu a řídily se jejím právním řádem. Vezmeme-li v potaz, že Alvear doprovodil svou žádost zmínkou o kreolské neschopnosti skoncovat s anarchií a ustanovit interní pořádek vlastními silami, zdají se být tyto domněnky oprávněné.

Žádná z variant ovšem naplněna nebyla. Ferdinand VII. podmiňoval jakékoliv vyjednávání uznáním své svrchovanosti, což se rovnalo obnovení absolutistické vlády panovníka v zaoceánských záležitostech. Británie zase uzavřela roku 1814 s Ferdinandem VII. nový pakt o nenapomáhání americkým rebelům, což vyloučilo možnost zřízení britského protektorátu. Jedinou cestou, která se před porteños rýsovala jako možné řešení stávající situace, bylo vyhlášení nezávislosti. Zahraniční pozorovatelé ale nehodnotili tuto eventualitu optimisticky. Například lord Strangford napsal ministrovi zahraničních věcí Castlereaghoovi: „*Cinco años de repetidas experiencias han hecho ver... que este país no está en edad ni en estado de gobernarse por sí mismo y que necesita una mano exterior que lo dirija y contenga en la esfera del orden antes*

⁸¹ STREET, J. *Gran Bretaña*, s. 252.

⁸² Cit. in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I. Buenos Aires: Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974, s. 213.

*que se precipite en los horrores de la anarquía.*⁸³ Republikánské státní zřízení se v očích mnoha evropských politiků, nutno však podotknout, že i v očích řady samotných kreolských povstalců, rovnalo anarchii. Pro případ secese španělské Ameriky Británie dlouhodobě upřednostňovala monarchistickou formu vlády. S touto variantou se ovšem pojilo nebezpečí volby monarchy nereprezentujícího španělský panovnický dům Bourbonů. To bylo hrozbou pro britské ambice pro latinskoamerický region.

Snahy Buenos Aires o narovnání vztahů s Madridem dokumentují v jak kritické situaci se nacházelo. Paraguay byla definitivně ztracena, Horní Peru se vymanilo z vlivu porteños roku 1815 vítězstvím v bitvě u Sipe-Sipe, provincie Córdoba, Corrientes, Entre Ríos, Santa Fe a Misiones odmítající buenosaireský centralismus začaly spolupracovat s Artigasem, který se vedle vnitrozemí Bandy Oriental zanedlouho zmocnil i Montevidea. Štěstím byl pro Buenos Aires alespoň neúspěch útočného manévru Ferdinanda VII. v podobě vyslání reconquistadorské expedice roku 1814. Válečná eskadra změnila svůj králem stanovený kurz a namísto Montevidea zamířila k novogranadským břehům.⁸⁴

3.10. Artigasova ekonomická koncepce pro Bandu Oriental

Montevideo vzdorovalo jako poslední opora rojalistického režimu v místokrálovství do června roku 1814. Kapitulovalo až pod útokem irského kapitána buenosaireské flotily Guillermo Browna a velitele pozemních sil Carlose Antonia Josého de Alvear. Buenos Aires nakládalo s Montevideem jako s poraženým nepřítelem. Město bylo vyrabováno. Do Buenos Aires putoval i tiskařský lis, dar Carloty Joaquíny montevidejským rojalistům. Správu města převzal Nicolás Rodríguez Peña. Ovládnutím přístavu ovšem buenosaireské vojenské akce v Bandě Oriental neskončily. Artigasovi byla vyhlášena válka a jefe de los orientales se nacházel v takové nouzi, že se uchýlil k vyjednávání o pomoc ze strany Portugalska. Delegace vedená Fernandem Otorguésem

⁸³ Cit. in: ACEVEDO, E. O. *La Independencia*, s. 129.

⁸⁴ ZIMMERMAN, A. F. *Spain and Its Colonies*, s. 460.

nabízela Janovi VI. inkorporaci Bandy Oriental do Brazílie.⁸⁵ Je otázkou zda hodlal Artigas v případě úspěchu tuto klauzuli dodržet. Jednání ale k dohodě nevedla a byla ukončena nejspíš i proto, že na konci února roku 1815 orientales porazili porteños v bitvě u Guayabo a donutili je evakuovat Montevideo. Předposledního únorového dne vstoupil Fernando Otorgués do města jako jeho nový vojenský velitel. Civilní administrativa byla svěřena Tomásovi Garcíovi de Zúñiga. Artigas zůstal ze strategických důvodů ve svém hlavním stanu v Purificación.⁸⁶ Odtud řídil vedle vojenských operací rovněž hospodářskou obnovu Bandy Oriental.

Ta se po letech vojenských tažení nacházela ve stavu rozvratu. Stáda hovězího dobytka, hlavní bohatství země, byla vybíjena jako zdroj potravy regionem postupujících armád a Portugalci odháněna za hranici do Rio Grande do Sul. Estancie byly vypalovány, aby nepadly do rukou nepříteli. Obchodní pouta byla za situace odříznutí Montevidea od produktů vnitrozemí, zpřetrhána. Artigas založil již roku 1813 Buenos Aires oficiálně nikdy neuznané těleso, *Gobierno Económico*, které mělo realizovat body jeho revitalizačního plánu usilujícího o obnovení dobytkařské produkce, kolonizace neosídlené půdy a rozvoj pěstitelství a obchodu.⁸⁷ Vedle obnovy práce na estanciích a zakládání

⁸⁵ STREET, J. *Artigas*, s. 207.

⁸⁶ Purificación bylo původně pouhým vojenským táborem Artigasova vojska známým pod názvem Cuartel General del Hervidero a nacházejícím se v geografické lokalitě Meseta de Paysandú šest leguá na jih od dnešního města Salto a dvacet leguá severně od Paysandú. Jediněčná poloha tábora umožnila Artigasovi bezproblémovou komunikaci se spojenci. Purificación bylo komunikačním uzlem, ze kterého se paprscitě rozbíhaly cesty do všech důležitých center spřátelených regionů. V Purificación byla rovněž z Artigasova rozhodnutí koncentrována komunita peninsulares. Nejednalo se o koncentrační tábor v moderním slova smyslu. Veškerý majetek rojalistů byl sice konfiskován, ale jejich deportace do Purificación neměla být následována jejich fyzickou likvidací. Rojalisté zde nebyli drženi v žaláři, ale každý z nich obdržel pozemek pro hospodaření ve vlastní režii. Jednalo se o opatření vyplývající ze strachu, že by rojalisté během eventuálního reconquistadorského tažení Ferdinanda VII. mohli působit jako pátá kolona. NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 173-174.

⁸⁷ Předlohou pro postup ekonomické obnovy země byl dokument sepsaný Artigasem v jeho hlavním vojenském ležení roku 1815, *Reglamento provisorio de la Provincia Oriental para el fomento de su campaña y seguridad de sus hacendados*. Nařízení bylo inspirováno Azarovou *Memoria sobre el estado rural del Río de la Plata*. Artigas se s Azarou osobně znal a roku 1801 se společně účastnili zakládání pohraniční pevnosti San Gabriel de Batoví. Ještě před realizací kroků vyplývajících z Reglamenta vydal Artigas výnos vyzývající statkáře k obnovení provozu stávajících estancí a to do lhůty dvou měsíců pod hrozbou konfiskace estancie a její předání do rukou jiného majitele. Paralelně s obnovením produkce na již stávajících estanciích měly být zakládány estancie nové. Odpovědnost za plnění nařízení nesli *alcaldes provinciales*, montevidejské *cabildo gobernador* a tři zvláště designovaní *subtenientes de provincia*. Jejich

nových dobytčářských rančů bylo nezbytné obnovit obchod, jehož vazby byly během předešlých let zpřetrhány. Artigasovy obchodní záměry ale nekorespondovaly se záměry potenciálního hlavního obchodního partnera, Británie. Artigas byl ochoten otevřít uruguayské přístavy britským lodím pod podmínkou, že britští podnikatelé obchodující s Bandou Oriental nebudou obchodovat s nikým, kdo se aktuálně s jefe de los orientales, potažmo formující se Federální ligou, nacházel ve válečném stavu. Podmínka vyloučení porteños a lodí, které s porteños obchodovaly, z obchodu s Bandou Oriental měla být dodržována od července roku 1815, kdy byly všem lodím plujícím pod zahraniční vlajkou otevřeny přístavy Montevideo, Maldonado a Colonia.

úkolem bylo revidovat stav držení půdy v jednotlivých okrscích a distribuovat půdu mezi nové osadníky podle zásady „*los más infelices sean los más privilegiados*.“ Půdu tak měli přednostně obdržet osvobození otroci, zambové, Indiáni, chudí kreolové, chudé vdovy, pokud měly děti (preferovány byly ty, co byly provdané za kreoly) a to o rozsahu jedné suerte de estancia. Každý, kdo nově nabyt půdy, musel na ní do lhůty dvou měsíců postavit své obydlí a dvě ohrady a pod hrozbou zpětného zabavení půdy a jejího přidělení jinému majiteli nesměl půdu prodávat nebo pronajímat třetí osobě. Vedle doposud neobdělávané půdy měla být mezi osadníky distribuována rovněž půda patřící společenské skupině označované v pramenech jako „*emigrados, malos europeos y peores americanos*“, které se nedostalo Artigasovy milosti, a půda, která změnila svého majitele během let 1810 - 1815, kdy bylo Montevideo v rukou rojalistů. Každý statkář musel také povinně označkovat svůj dobytek. Pro ochranu estancí před gauči bylo při každém cabildu zřízeno vojenské těleso pronásledující tuláky, kteří nemohli dokázat stálou výdělečnou činnost na estancích. Takoví jedinci společně s dezertéry putovali do Purificación. Zde byli verbováni do armády orientales. Při naplňování nařízení musela být dodržována rovněž jedna hlavní zásada. Všechny podniky zajišťující produkci živočišných produktů směly být jedině v rukou orientales a pouze uruguayští kreolové směli obchodovat s produkty vnitrozemí a distribuovat je dále. Iluzorní případ, kdy by britský obchodník nakupoval přímo od statkáře bez zprostředkování kreolským překupníkem byl vyloučen. Zahraniční obchodník musel nakupovat produkty přes obchodní agenty licencované montevidejským obchodním konzulátem. Artigasovo Reglamento tak může být v jistém pohledu považováno za projev ekonomického nacionalismu. Z odstupů k dané problematice lze ale konstatovat, že by bylo chybou Artigasův tvůrčí přínos promítnutý do Reglamenta příliš přeceňovat. Podobných konceptů vzniklo ještě před propuknutím válek za nezávislost španělské Ameriky několik a sám Artigas se inspiroval jedním z nich. Větší míry historické pozornosti se Artigasově konceptu dostává i z toho důvodu, že je spjat právě s jednou z čelních postav osvobozeneckých hnutí. Naplnění se každopádně za Artigasova uruguayského působení nedočkal a ani dočkat nemohl. Když odečteme vnější nepříznivé okolnosti, kolonizace vnitrozemí Bandy Oriental vrstvou chudých a nemajetných by byla bez státní podpory v podobě vysokých počátečních investic nadmíru problematickým podnikem, který v první řadě předpokládal ještě o poznání složitější úkol a to skokovou převýchovu gauchos ve spořádané zemědělce evropského typu. Text Reglamenta viz: José Artigas al Cabildo Gobernador de Montevideo, con instrucciones sobre confinamiento de los españoles y recomendando su obligue a los hacendados a poblar y ordenar sus estancias; Paysandú, 4. 8. 1815, in: *Obra Selecta : José Gervasio Artigas*. Caracas : Biblioteca Ayacucho, 2000, s. 56-57; Reglamento provisorio de la Provincia Oriental para el fomento de su campaña y seguridad de sus hacendados; Cuartel General, 10. 9. 1815, in *ibid.*, s. 67-71; STREET, J. *Artigas*, s. 239.

Mezinárodní obchodní dohoda s Británií poté sice byla projednávána a dokonce i podepsána, ale nikdy nenabyla platnosti. Jednání o jejím uzavření vedl s Artigasem Edward Frankland, zástupce velícího důstojníka britské ríolaplatské flotily, kapitána Williama Bowlese. V srpnu roku 1817 vyústila jednání v podepsání předběžné dohody *Convenio de Purificación*. Za britskou stranu jí parafovali Frankland, Bowles i Robert Staples, konzul působící v Buenos Aires. Podle smlouvy se měly všechny uruguayské přístavy otevřít svobodnému obchodu s Británií a to za podmínek stávajícího celního sazebníku. Závaznou se měla stát ovšem i již zmiňovaná klauzule, že žádný britský obchodník neobdrží licenci k obchodu, pokud bude vést obchod s mocností nacházející se s jefe de los orientales ve válečném stavu.⁸⁸ Za stávajících okolností by tak smlouva uzavírala britským obchodníkům majícím zájem řádně obchodovat s Federální ligou vedle Buenos Aires i přístavy Španělska, Spojeného království Portugalska, Brazílie a Algarves a jejich spojenců. Zároveň by poté znamenala diplomatické uznání Artigase jako představitele vlády nezávislého státního útvaru. Dohoda byla proto Londýnem odmítnuta a v platnost nikdy nevstoupila.⁸⁹ Ačkoliv se obchodní dohodu nepodařilo podepsat, zahraniční obchod zprostředkovávaný britskými obchodníky, probíhal na nelegální bázi. Obchodní výměna s neutrálními zeměmi se poté řídila celním sazebníkem z roku 1815.⁹⁰

⁸⁸ F. O. 63/204. Artículos de una Convención concluida entre el Jefe de los Habintantes de la Costa Oriental y Protector de los Países Libres, Ciudadano José Artigas, y el Comisionado delegado por el Comandante de las Fuerzas de Su Majestad Británica en estas Américas, Teniente Edward Frankland, relativa a la seguridad recíproca de un comercio libre entre los súbditos de Su Majestad Británica y los puertos en la Costa Oriental del Río de la Plata, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 260-261.

⁸⁹ F. O. 63/210. Del Vizconde Castlereagh a Henry Chamberlain; Río de Janeiro, enero 22 de 1818, in *ibid.*, s. 259-260.

⁹⁰ Zboží importované do provincií Federální ligy z Evropy bylo zatíženo celními poplatky ve výši 25% s výjimkou skla, kameninového zboží (keramika), papíru, černého tabáku (15%), oděvní konfekce, obuvi (40%) a oleje (30%), zboží importované z amerických zemí pouze 4% celní přírůžkou. Žádnými celními poplatky poté nebyl zatížen import zlata, stříbra, rtuti, síry, ledu, zbraní, střelného prachu, léků, výrobních strojů, pracovních nástrojů, vědeckých přístrojů, uměleckých předmětů, dřeva, knih a jiných tiskovin. Export měl být zatížen vývozním clem o výši 4%. Výjimku tvořil zvláště zpoplatněný export vepřových kůží, koňských kůží, produktů všech ostatních živočišných druhů (8%), stříbra (tepané 12%, kolkované 6%) a zlata (10%). Všechny celní poplatky měl být ušetřen export kukuřičné mouky a dýní. Veškerý obchod vedený mezi jednotlivými provinciemi Federální ligy měl být bezcelní. Celní tarify byly v porovnání importu původem amerického a evropského zboží pro zboží americké a zboží domácích

3.11. Federální liga a druhé ústavodárné shromáždění

Paralelně s organizací nových pořádků na východním břehu řeky Uruguay se Artigas snažil využít rozporů panujících mezi porteños a provincianos. Ti jeho program uvítali a vzájemná spolupráce odpůrců buenosaireského centralismu vedla ke vzniku Federální ligy, kterou během let 1814 - 1815 zformovaly Banda Oriental, Entre Ríos, Corrientes, Santa Fe, Córdoba a Misiones. Artigas obdržel úřad *Protector de los pueblos libres*.⁹¹ Federální liga narozdíl od Buenos Aires, které aspirovalo na vytvoření jediné celostátní vlády, spatřovala v triumvirátu pouze právě jednu další provinciální vládu rovnou všem ostatním vládám regionálním. Liga nebyla ale nikterak pevným politickým tělesem. Jednalo se více o nutností vyvolané vojenské spojení než o klasický státní útvar. Autonomii jednotlivých členů ligy dokazuje počínání Córdoby, která vyslala své delegáty na zasedání všeobecného ústavodárného shromáždění konajícího se v Tucumánu.

Tucumánský kongres zahájil svá jednání v březnu roku 1816. Jeho úkolem bylo vedle rozhodnutí o novém státoprávním uspořádání především precizovat mezinárodní postavení provincií Río de la Plata, které doposavad nezpřetrhaly své formální svazky s Madridem. Uvolnění těchto pout bylo dokončeno 9. července roku 1816 deklarací nezávislosti Spojených provincií Jižní Ameriky.⁹² Novým direktorem suprema byl jmenován Juan Martín de Pueyrredón. Diskutována byla i otázka formy vlády nezávislého státu. Vedle Manuela Belgrana preferoval před republikánským modelem monarchii

---

producentů značně protekcionistické. Například 40% zatížení zahraničního importu oděvní konfekce a obuvi bylo nevýhodné pro rozmáhající se britský textilní průmysl. Liberální byl celní sazebník naopak pro produkty, které měly provinciím Federální ligy napomoci k hospodářskému rozvoji (moderní technologie), zajistit její obranyschopnost (zbraně) a umožnit její kulturní rozvoj (umělecké předměty, tiskoviny). Je otázkou zda jsou případné myšlenkové konstrukce ohledně Artigasova ekonomického amerikanismu (protekcionismu amerického zboží, který je zjevný při pohledu na odlišné hodnoty celních tarifů uvalených na zboží původem americké a evropské provenience) zavádějící nebo zda jsou plodem Artigasova případného panamerického smýšlení. Zvýhodněný 4% tarif byl na každý pád podle litery celního sazebníku vztažen na všechny „*frutos de América*“, tedy i na zboží pocházející ze Spojených států amerických. *Reglamento provisional para la recaudación de los derechos en los puertos de las provincias confederadas*; Cuartel General, 9. 9. 1815, in: *Obra Selecta*, s. 64-66.

⁹¹ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 12.

⁹² ACEVEDO, E. O. *La Independencia*, s. 140.

britského vzoru, kterou považoval za garanta stability, autority a prestiže, i José San Martín. Při hodnocení republikanismu a jeho aplikovatelnosti na latinskoamerický region byl stejně jako Belgrano realisticky střízlivý.⁹³ Státoprávní uspořádání ale nadále přetrvalo v pozici provizoria. Ústava nezávislého státu *Provincias Unidas en Sudamérica* byla poté přijata až 22. dubna roku 1819.⁹⁴ Legislativní moc obdrželo shromáždění skládající se z komory reprezentantů a senátorů volených na 4, respektive 12 let, moc exekutivní obdržel *director supremo* volený oběma komorami parlamentu na funkční období 5 let, maximálně však na dvě za sebou následující období. Volební právo bylo limitováno majetkovým censem. Ačkoliv ústava explicitně nepojednávala o formě vlády, podstupovala directorovi supremo pravomoci jmenovat provinciální guvernéry, což se rovnalo centralistickému pojetí.

Ústava byla přijata všemi provinciemi s výjimkou Bandy Oriental, Santa Fe, Entre Ríos a Corrientes udržujících svazek Federální ligy. Při pohledu na mapu je ale zjevné, že právě tyto provincie byly vedle Buenos Aires hospodářsky nejvyspělejšími provinciemi Río de la Plata a navíc disponovaly významnou geostrategickou polohou. V době projednávání podoby ústavy ale dominoval levému břehu řeky Uruguay již tři roky zcela jiný fenomén. Byla jím druhá portugalská invaze do Bandy Oriental.

---

⁹³ „Un susto me da cada vez que veo estas teorías de libertad, seguridad individual, ídem de propiedad, libertad de imprenta, etc. ... Esas bellezas sólo están para los pueblos que tienen cimientos sólidos y no para los que ni aun saben leer ni escribir ni gozan de la tranquilidad que da la observancia de las leyes. ... Me muero cada vez que oigo hablar de federación. Si con todas las provincias y sus recursos somos débiles, ¿qué nos sucederá aislada cada una de ellas? Cit. in *ibid.*, s. 146.

⁹⁴ *Ibid.*, s. 170.

4. Provincia Cisplatina

4.1. Druhá portugalská invaze do Bandy Oriental

Roku 1816 zahájil portugalský král opětovnou invazí do Bandy Oriental druhou etapu naplňování svých expanzivních záměrů v Río de la Plata. Při té příležitosti získal nečekaného spojence.¹ Dosavadní neúspěchy při potlačování artigasovského federalismu vedly Buenos Aires k využití zájmů panovnického domu Bragança proti Federální lize.² Buenosaireský direktoriát byl ochoten aktivně nevystupovat proti portugalské invazi a pokud by nepřesáhla předem vyjednané teritoriální meze, hodlal jí využít k otevření druhé protifederalistické fronty. Představy porteños prezentoval v Rio de Janeiro diplomatický vyslanec a jejich přední stoupenec, Manuel José García. Direktorovi Ignaciovi Álvarez Thomasovi García referoval: „*La experiencia parece haberlo demostrado, que necesitamos la fuerza de un poder extraño, no sólo para terminar nuestra contienda, sino para formarnos un centro común de autoridad capaz de organizar el caos en que están convertidas nuestras provincias.*“³ García dále navrhoval upevnit harmonické soužití s dynastií Bragança transformací Spojených provincií Jižní Ameriky na monarchistický stát. Tuto vizi sdílela i převažující část delegátů tucumánského kongresu. Jmen zmiňovaných během jednání bylo ale hned několik. Konkrétně se jednalo o Carlose Luise de Borbón, prince z Lucca a synovce Ferdinanda VII., za jehož kandidaturou stál francouzský královský dvůr a přikláněla se k ní i většina kongresových delegátů.

---

¹ Vojenský zásah podporovala i řada buenosaireských emigrantů pobívajících v Rio de Janeiro jako někdejší direktor Carlos María Alvear. Aktivně vystupoval v podniku také jeho přítel, signatář Herrera-Rademakery smlouvy, Nicolás Herrera, kterého Carlos Federico Lecor jmenoval svým sekretářem. Herrera později vykonával úřady v okupační správě, ale po roce 1828 přestoupil na uruguayskou stranu a stal se dokonce senátorem prvního parlamentního shromáždění nezávislé Uruguaye. NARANCIÓ, E. M. *La Independencia de Uruguay*. Madrid: Editorial MAPFRE, 1992, s. 399.

² FERRAND, L. A. *La Cruzada de los Treinta y Tres*. Montevideo: Ministerio de Educación y Cultura, 1976, s. 18.

³ Cit. in: ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay*. Sv. I. Montevideo: Editorial A. Barreiro y Ramos, 1933, s. 208.

Na listině potenciálních monarchů figurovalo dále jméno pozdějšího francouzského krále Ludvíka Filipa, vévody z Orleáns. K jeho jmenování se přikláněl Juan Martín Pueyrredón.⁴ Třetí variantu představoval kandidát z řad královské rodiny Bragança. Když obsadila portugalská vojska v srpnu roku 1816 pohraniční pevnost Santa Teresa, shromáždění vyslalo vstříc nepřátelským jednotkám namísto armády diplomatického pověřence, který vyjednával o možnosti korunování portugalského prince ríolaplatským králem za podmínky přísahy na konstituci vzešlé z kongresových jednání.⁵ Ve veřejnosti utajované kooperaci s riodejaneirským dvorem pokračovali i nástupci Ignacia Álvareze Thomase v direktorském úřadu, Antonio González Balcarce a Juan Martín Pueyrredón. Pueyrredón si byl vědom i vysokých rizik pojících se s plánem. Zahraniční zásah se jevil jako vítaný spojenec proti nepříteli. Bylo ale otázkou zda portugalský král splní dikci úmluvy a zastaví postup svých vojsk na březích řeky Uruguay. Původní plán totiž hovořil nejen o pacifikaci Bandy Oriental, ale o pacifikaci všech provincií svazku Federální ligy.⁶ Pueyrredón si rovněž uvědomoval, že odstoupení Bandy Oriental představovalo poměrně vysokou cenou za pomoc proti artigasovskému federalismu. Proto rozehrál dvojí hru. Pro případ, že by Artigas přistoupil pod tíhou nepřátelské invaze ke spolupráci, byl připraven zasáhnout a poskytnout mu dostatek prostředků k obraně uruguayského území. Buenosaireskou podmínkou pro poskytnutí vojenské pomoci bylo ovšem rozpuštění Federální ligy a uznání svrchovanosti direktoria a autority tucumánského kongresu ze strany jefe de los orientales,⁷ což Artigas odmítl slovy: „*The multiplicity of enemies will only serve to redouble our glory.*“⁸

Portugalské jednotky se soustřeďovaly v brazilském pohraničí od poloviny roku 1815. Jádrem invazní armády byla dvě vojenská tělesa čítající

⁴ F. O. 6/4. Woodbine Parish to George Canning; Buenos Aires, 25 June 1824, in: HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports of the Trade and Politics of Latin America, 1824-1826*. London: Offices of The Royal Historical Society, 1940, s. 6.

⁵ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 208.

⁶ *Ibid.*, s. 218-219.

⁷ *Ibid.*, s. 230-231.

⁸ V intencích těchto záměrů zaslal Pueyrredón Artigasovi dar v podobě 100 metrických centů střelného prachu a 300 koňských postrojů s dodatkem, že pokud se jefe de los orientales vzdá federalismu, bude pomoc vydatnější. STREET, J. *Artigas And the Emancipation of Uruguay*, Cambridge: Cambridge University Press, 1959, s. 282-293.

celkem 6 000 vojáků.⁹ V čele prvního stanul guvernér Rio Grande do Sul, markýz z Alegrete, v čele druhého tělesa, skládajícího se z veteránů napoleonských válek bojujících po boku vévody Wellingtona, vrchní velitel invaze, generál Carlos Federico Lecor.¹⁰ Hranici překročily v polovině roku 1816. Formálním zdůvodněním brazilského dvora byla obdobná jako roku 1811 a to snaha uchránit Bandu Oriental a Rio Grande do Sul před revolučními nepokoji a následně vyjednat s Ferdinandem VII. podmínky předání uruguayské provincie pod jeho kontrolu.¹¹

Artigasovým plánem protiakce bylo přesunutí válečné scény na brazilské území. Smyslem této taktiky byla vedle zatlačení nepřítele do defenzivy především snaha ušetřit Bandu Oriental dalších hospodářských ztrát a přenesení váhy potravinového zásobování armád na brazilské dobytkařské zdroje. Série porážek ušetřených Alegretovými pluky v bitvách u Santa Anna, San Borja, Ibiracoy, Carumbé, Arapey a Catalán ale vzala Artigasovi veškeré naděje na úspěch.¹² Do portugalského zajetí navíc upadli důstojníci Juan Antonio Lavalleja¹³, Bernabé Rivera¹⁴, Fernando Otorgués a Andresito.¹⁵

⁹ VALE, B. *A war betwixt Englishmen: Brazil against Argentina on the River Plate 1825 - 1830*. London: I. B. Tauris Publishers, 2000, s. 3.

¹⁰ Roku 1818 se za generála Lecora provdala uruguayská rodačka Rosa María Josefa de Herrera y Basavilbaso. Jeden z brazilských novinářů zdůraznil politický význam sňatku: „*El enlace de los oficiales portugueses, de las tropas de ocupación, con damas de la sociedad uruguaya, formaba parte de los planes políticos de Lecor.*“ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja : La Redención Patria*. Sv. I. Montevideo : Publicaciones de la Comisión Nacional de Homenaje del Sesquicentenario de los Hechos Históricos de 1825, 1975, s. 69.

¹¹ F. O. 63/203. De Henry Chamberlain al Vizconde Castlereagh; Río de Janeiro, abril 5 de 1817, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña y la Independencia de la America Latina, 1812 - 1830, documentos escogidos de los archivos del Foreign Office*. [překlad Guillermo Eduardo Leguizamón] 2 sv. Buenos Aires : Editorial Guillermo Kraft, 1944, s. 252-253.

¹² ACEVEDO, E. *Anales*, s. 222.

¹³ Juan Antonio Lavalleja byl synem Manuela Péreze de la Valleja pocházejícího ze španělského města Huesca. Lavallejovou matkou byla Ramona Justina de la Torre, sestra Andrése Latorreho, Artigasova důstojníka. Lavallejovi oba rodiče byli původem svého narození Španělé, nikoliv kreolové, a roku 1784 figurovali mezi zakladateli uruguayského města Villa de la Concepción de Minas. Juan Antonio Lavalleja se narodil téhož roku. O jeho dětství není příliš mnoho známo. Je pravděpodobné, že vzhledem ke svému sociálnímu původu nenavštěvoval na rozdíl od Artigase žádnou školu a vyrůstal na rodinných statcích, kde vypomáhal s hospodářskými pracemi. Jeho manželkou se stala montevidejská rodačka Ana Monterroso. Roku 1811 se Lavalleja přidal jako prostý voják k revolučním oddílům Manuela Franciska Artigase, bratra José Gervasia. Později sloužil v oddílech Fructuosa Rivery. První velké vítězství zažil u Las Piedras, kde byl roku 1811 poražen guvernér Elío. Po bitvě u Guayabos proti buenosaireským vojskům Manuela Dorrega byl Artigasem jmenován vojenským velitelem města Colonia. Odtud řídil diverzní pirátské akce namířené proti portugalským a

Manuel Oribe, jeho bratr Ignacio a Rufino Bauzá naopak po dohodě s Lecorem kapitulovali, válečné bojiště opustili dobrovolně a odpluli do Buenos Aires.¹⁶ Jediným z Artigasových důstojníků, který doposud neopustil válečné bojiště, byl *segundo jefe de los orientales*, Fructuoso Rivera.¹⁷

Artigasovo tažení nemělo příliš nadějí na úspěch. Narozdíl od nepřítele nedisponoval Artigas dostatečně početnou armádou, ani kvalitní vojenskou výstrojí a výzbrojí. Armáda orientales čítala přibližně pouhých 8 000 vojáků. Rio de Janeiro disponovalo naopak takřka dvojnásobným počtem vojáků a kvalitní výzbrojí z doby napoleonských válek.¹⁸ Příčinou této nerovnosti byla i skutečnost, že do Artigasových vojsk vstupovali výlučně dobrovolníci a tak pouze na moři dokázal Artigas nepříteli vzdorovat. Uruguayští korzáři ve spolupráci se severoamerickými dobrovolníky z Baltimoru přepadaly pod vlajkou Federální ligy portugalské obchodní lodě.¹⁹

---

buenosaireským obchodním a válečným lodím. Během druhé portugalské invaze do Bandy Oriental vedl jeden z guerillových oddílů, ale roku 1818 upadl do nepřátelského zajetí a byl internován na Isla das Cobras. João VI. v té době již věhlasnému Artigasově důstojníkovi nabídl azyl ve Spojených státech amerických po dobu než se Provincia Oriental poddá novému mocnáři a všechny formy odporu budou pacifikovány. Lavalleja nabídku ovšem odmítl a setrval ve vězení po dobu následujících tří let. SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., passim.

¹⁴ Bernabé Rivera byl synovcem Fructuosa Rivery. MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera, el Perpetuo Defensor de la República Oriental*. Madrid: Espasa-Calpe, S. A., 1933, s. 73.

¹⁵ Původním jménem Andrés Guacurarí. Portugalské prameny ho pojmenovávají jako Andrése Tacuary, uruguayské jako Andrése Artigase, jelikož jím byl adoptován. Zdrobnělinu Andresito používali jeho současníci z řad orientales. ACEVEDO, E. *Anales*, s. 221.

¹⁶ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 5.

¹⁷ Fructuoso Rivera byl potomkem Pabla Hilarióna Perafána de la Rivera z Córdoby a Andrey Toscano z Buenos Aires. Společně s bratrem Félixem byli vedle pěti sester jedinými mužskými potomky svých rodičů. Pablo Rivera byl váženým pozemkovým vlastníkem, zastával funkce v administrativě města Santa Hermandad, působil jako prokurátor audiencie a podporučík španělských vojenských sil. Když propukla květnová revoluce, připojil se Fructuoso Rivera k povstalcům vedeným Venancio Benavidesem. Brzy se stal blízkým Artigasovým spolupracovníkem. Vyjednával s buenosaireskou armádou Manuela Belgrana, když byla z Paraguaje převelena do Bandy Oriental, po bitvě u Las Piedras povýšil do hodnosti kapitána, po vítězství nad buenosaireskou armádou u Guayabos se stal plukovníkem. Během válečných tažení se stihl Rivera i oženit s Bernardinou Fragoso, kreolskou rodačkou ze San José. Přes řadu významných vojenských vítězství nedokázal ani *don Frutos*, jak byl Rivera orientales familiárně přezdíván, vzdorovat Lecorově invazi. Nezdar u India Muerta, který otevřel portugalským vojskům cestu na Montevideo, byl první z velkých porážek orientales, která se nepříznivě odrazila i na jejich válečném entusiasmu. Rivera přesto na rozdíl od jiných Artigasových pobočníků válečné pole nevyklidil. Záhloví svých dopisů nadále nadepisoval sloganem „*Salud y libertad*“. MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, passim.

¹⁸ Když bylo portugalské vítězství nadosah, instruoval João VI. generála Lecora, aby nabídl orientales službu v královské armádě. Artigas měl obdržet hodnost generálplukovníka, Rivera brigádního generála. *Ibid.*, s. 57-58.

¹⁹ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 272-276.

Vedle neúspěšných snah o přenesení jeviště války do brazilského Rio Grande do Sul se Artigasovým oddílům nepodařilo ani zastavit postup generála Lecora na Montevideo. To se nacházelo ve velmi zuboženém stavu. Když Buenos Aires město převzalo po porážce peninsulares roku 1814 do správy, naložilo s ním jako s poraženým nepřítelem. Skladiště zbraní a dalších zásob byla vydrancována, městské hradby pobořeny. Městská posádka disponovala pouhými 800 vojáky, kteří navíc poté, co dorazily do města dorazily zprávy o neúspěchu vyjednávání s buenosaireským direktoriem, město opustili a připojili se k oddílům orientales operujícím ve vnitrozemí. Artigas i montevidejské cabildo si byli vědomi, že za takovýchto podmínek není město obranyschopné a vydali proto doporučení o jeho opuštění. I díky tomu se menšina městského cabilda rozhodla požádat generála Lecora o podmínky čestné kapitulace. Montevideo otevřelo své brány 20. ledna roku 1817.²⁰ V čele frakce montevidejského cabilda, která tak učinila, stáli Dámaso Antonio Larrañaga²¹ a Jerónimo Pío Bianqui, kteří nedlouho po vydání města požádali portugalského krále o inkorporaci Bandy Oriental do portugalsko-brazilského soustátí.²² João VI. ovšem nabídku odmítl. Za stávající evropské mocenské konstelace si nemohl dovolit akt podobných rozměrů. Montevidejské cabildo přesto zahájilo oficiální spolupráci s kapitánií Rio Grande do Sul a poskytlo finanční prostředky na výstavbu majáku na ostrově Flores a obnovu pevností Santa Teresa a San Miguel.²³

---

²⁰ Ibid., s. 235.

²¹ Dámaso Antonio Larrañaga roku 1813 hájil v Buenos Aires Instrucciones del año XIII. a ještě roku 1816 stál společně s José Manuelem Perézem Castellanem jako Artigasův spolupracovník u založení Biblioteca Pública v Montevideu. SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia del Uruguay: Epocas indígena, hispánica y libertadora*. Sv. I. Montevideo: Editorial Monteverde, 1985, s. 354-355.

²² Roku 1819 byli vysláni k riodejaneirskému dvoru žádat o ochranu Bandy Oriental před avizovanou španělskou neconquistadorskou expedicí Juan Francisco Giró a Lorenzo Justiniano Pérez. FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 23.

²³ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 237.

4.2. Britská diplomacie a návrh španělsko-portugalského urovnání

Obnovení intervenční politiky Joãa VI. vůči územím formálně náležejícím španělskému králi postavilo před Foreign Office obdobnou otázku jako roku 1812. Británie musela vyvinout nátlak na portugalského spojence, který svou expanzí narušoval mírovou koexistenci evropských států. Henry Chamberlain, britský vyslanec působící v Rio de Janeiro, obeznámil Joãa VI. s hrozbou, že při pokračování jeho expanzivní politiky bude Británie donucena přehodnotit míru svých bezpečnostních závazků poskytovaných rodu Bragança nebo odvolat britské důstojníky působící v portugalské armádě.²⁴ Vzhledem k tomu, že pamětník britské invaze do Buenos Aires, maršál William Carr Beresford, zaštiťoval stále ještě bezpečnost portugalského království, jednalo se o hrozbu závažného významu. Problematika Bandy Oriental byla řešena opět za britského zprostředkovatelství. První návrh spočíval v setrvání portugalských jednotek na levém břehu řeky Uruguay až do doby, než budou nahrazeny rojalistickými španělskými oddíly,²⁵ jež měly čítat minimálně 8 000 mužů. Poté, co by se tak stalo, měl Jan VI. za formálně deklarovanou snahu ochránit Bandu Oriental před pronikáním revolučních myšlenek a osob obdržet finanční kompenzaci ve výši 7 500 000 franků. Pokud by španělská expedice nedorazila převzít bezpečnostní záruky nad Montevideem do termínu šesti měsíců po podepsání dohody, finanční odškodnění mělo narůstat každý měsíc o 300 000 franků.²⁶ Druhý návrh předkládal vytvoření uruguayského vévodství, jehož by se ujal princ Sebastián, vnuk Carloty Joaquinovy.²⁷ Jednalo by se o ideální mocensko-dynastické řešení, jelikož princ Sebastián byl po svých rodičích, Marii Tereze, princezně z Beira, a Pedru Carlosovi, potomkem rodu Bragança i Bourbonů. Ani jeden z plánů ale nenalezl v Madridu pozitivní odezvu.

²⁴ MANCHESTER, A. K. *British Preëminence in Brazil: its rise and decline; a study in European expansion*. New York : Octagon Books, 1964, s. 142-143.

²⁵ F. O. 63/224. Del Conde de Palmella a Castlereagh; Londres, octubre 25 de 1819, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 270-271. Canning a Stuart; Londres, junio 16 de 1825, in: HERRERA, L. A. de. *La Paz de 1828*. Montevideo: Tradinco S. A., 1989, s. 218-219.

²⁶ MANCHESTER, A. K. *British*, s. 146.

²⁷ F. O. 63/212. De Henry Chamberlain al Vizconde Castlereagh; Río de Jandero, agosto 22 de 1818, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 266-267.

4.3. Artigasův pád

Federalistas mezitím organizovali mohutný útok na Buenos Aires. Artigasovy spojenci Francisco Ramírez z Entre Ríos a Estanislao López ze Santa Fe disponovali stále ještě početnými oddíly o 800, respektive 600 mužích doplněných o 400 correntinos vedených Pedro Campbellem a Indiány guaraní. José Rondeau, nástupce Pueyrredóna v direktorském úřadu, požádal o pomoc proti federalistům José San Martína, v té době připravujícího osvobozenécké peruánské tažení. Ten ale žádost odmítl s vysvětlením: „*El general San Martín jamás derramará la sangre de sus compatriotas, y sólo desenvainará la espada contra los enemigos de la independencia de América*“²⁸ a v srpnu roku 1820 vyplul v čele *Ejército Libertador del Perú* z chilského Valparaísa k peruánským břehům.²⁹ I díky těmto okolnostem federalistická vojska porazila 1. února roku 1820 buenosaireskou armádu v bitvě u soutěsky Cepeda. Bitva, argentinskou historiografií označovaná jako „*la batalla de un minuto y la definición de un siglo*“,³⁰ stála Rondeau úřad direktora. V něm ho nahradil Manuel de Sarratea, který podepsal v kapli v Pilar 23. února roku 1820 dohodu dočasně uzavírající boje občanské války. Na základě její litery měly Spojené provincie přijmout federativní státoprávní zřízení.³¹

Artigas ovšem dohodu nepřijal a to kvůli tomu, že Buenos Aires nevyhlásilo Janovi VI. válku. Ke svému stanovisku dodal: „*No es menor crimen haber hecho ese vil tratado, sin haber obligado a Buenos Aires a que declarase la guerra a Portugal.*“³² Artigasův odpor k dohodě vycházel z porušení úmluv mezi ním a Ramírezem z prosince roku 1819, které stanovovaly, že podmínkou jakéhokoliv vyrovnání s porteños bude buenosaireské vyhlášení války Janovi VI. Artigasův úděl byl ale v té chvíli zpečetěn. Opuštěn spojenci nemohl po prohrané bitvě u pramenů řeky Tacuarembó 22. ledna roku 1820 přesíle nadále

²⁸ Cit. in: ACEVEDO, E. *Anales*, s. 249.

²⁹ ACEVEDO, E. O. *La Independencia de Argentina*. Madrid: Editorial MAPFRE, 1992, s. 188.

³⁰ Cit. in *ibid.*, s. 200.

³¹ *Ibid.*, s. 200.

³² Cit. in: ACEVEDO, E. *Anales*, s. 259.

vzdorovat.³³ Po porážce utrpěné u Bajada del Paraná, kterou mu uštědřil Ramírez, opustil ríolaplatskou scénu a 23. září roku 1820 odešel do paraguayského exilu.³⁴

Artigas, jehož britský diplomat Henry Chamberlain označil díky jeho tažení proti Madridu i Buenos Aires jako „*un rebelde contra rebeldes*“,³⁵ vystupuje v historickém hodnocení jako apoštol federalismu, respektive konfederalismu v Río de la Plata. Roku 1846 ho navštívil v paraguayském exilu jeho syn José María. Podle jeho relací měl Artigas po přechodu paraguayských hranic obdržet od diktátora dr. José Gaspara Rodríguez de Francia měsíční penzi ve výši 32 pesos a možnost odebrat se do San Isidro de Labrador de Curuguaty situovaného 250 kilometrů severozápadně od Asunciónu. Zde měl nastoupit život prostého zemědělce. Svou rentu měl rozdávat chudým, díky čemuž si údajně vysloužil přízvisko *El padre de los pobres*.³⁶ Po Franciově smrti měl být několik týdnů vězněn, načež mu roku 1844 nový paraguayský prezident Carlos Antonio López poskytl svůj statek v Ibiray nedaleko Asunciónu, kde přes nabídku uruguayského prezidenta Fructuosa Rivery o návrat do vlasti setrval Artigas až do své smrti. Zemřel 23. září roku 1850, přesně v den počátku čtvrté dekády svého paraguayského exilu.³⁷ Roku 1855 byly jeho ostatky exhumovány a převezeny do Montevidea. Zde bylo roku 1977 na jeho počest na Plaza de la Independencia postaveno mauzoleum s jeho bronzovou sochou.³⁸

³³ Ibid., s. 251.

³⁴ Ibid., s. 259. Podepsáním mírové dohody z Pilar napjetí ze vztahu porteños s provincianos nevytizelo. Zatímco Santa Fe a Córdoba, poslední Artigasovy federální spojenci urovnali po Artigasově odchodu do exilu v listopadu roku 1820 své vztahy s Buenos Aires mírem z Benegas, Francisco Ramírez zformoval z Entre Ríos, Corrientes a Misiones republikánský stát a obnovil válečný stav. Pacifikován byl až Estanislao Lópezem v červenci roku 1821. Roku 1822 Buenos Aires, Santa Fe, Entre Ríos a Corrientes přistoupily na *Tratado de Cuadrilátero* (Smlouva čtyř stran) o míru, přátelství a svobodné plavbě po řekách protékajících územími signatářských provincií. QUESADA, M. s. *La Argentina: Historia del País y de su Gente*. Buenos Aires: Editorial Sudamericana, 2001, passim.

³⁵ F. O. 63/203. De Henry Chamberlain al Vizconde Castlereagh; Río de Janeiro, junio 16 de 1817, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 258.

³⁶ *Obra Selec : José Gervasio Artigas*. Caracas: Biblioteca Ayacucho, 2000, s. 129.

³⁷ Ibid., s. 130.

³⁸ SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia*, s. 390-392.

Podle výpovědi francouzského přírodovědce Aimé Bonplanda, který navštívil Artigas roku 1831, měl po shlédnutí výtisku uruguayské ústavy Artigas prohlásit: „*¡Bendito sea Dios! Te doy gracias por haberme concedido la vida hasta ver a mi patria independiente y constituida.*“³⁹ Toto svědectví je paradoxní. Artigas totiž vždy prosazoval zachování jednoty s ostatními provinciemi Río de la Plata v rámci konfедераčního či federačního státního zřízení. Nikdy neusiloval o vznik nezávislé Uruguaye. Když roku 1815 buenosaireští delegáti nabízeli Artigasovi vyrovnání, jehož podstatou byla parcelace laplatských provincií na dva nezávislé státoprávní celky, podvkrát odmítl.⁴⁰ Bylo by otázkou dalšího studia zda Artigas před svým odchodem do paraguayského exilu kdy přemýšlel o nezávislé Uruguayi. Vzhledem k jeho činnosti vtělené do Federální ligy šířící sice protibuenosaireské, ale nikdy ne separatistické, nýbrž integrační tendence, se zdá být Bonplandova relace spíše obrazem Artigasova pozdějšího přesvědčení.

Po Artigasově odchodu do exilu, zůstal Rivera jediným z důstojníků, který nadále vzdoroval portugalské invazi. Kapituloval až prvního březnového dne roku 1820, kdy uzavřel příměří s portugalským majorem Bentos Manuelem Ribeiro. Rivera následně vstoupil do portugalských služeb a se svými vojáky zformoval *Regimiento de Dragones de la Unión*. Do portugalské armády vstoupila i řada orientales do té doby vězněných na Isla das Cobras. Juan Antonio Lavalleja přijal v Riverově oddílu hodnost podplukovníka, jeho bratr Manuel a Riverův synovec Bernabé se stali kapitány.⁴¹ Generál Lecor tak mohl Janovi VI. sdělit: „*Esta Provincia, pues, está pacificada.*“⁴²

4.4. Cisplatinský kongres

³⁹ Cit. in: *Obra Selecta*, s. 129.

⁴⁰ REAL de AZÚA, C. *Los orígenes de la nacionalidad uruguaya*. Montevideo: Arca Editorial y Ediciones del Nuevo Mundo, 1990, s. 246-248.

⁴¹ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., s. 41-42.

⁴² MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, s. 65-70.

Artigasovou a Riverovou kapitulací ztratili orientales poslední vojevůdce a východní břeh řeky Uruguay postupně přecházel pod svrchovanost nové mocnosti. Šestnáctého července roku 1821 se pod předsednictvím Juana José Durána sešel v Montevideu *Congreso Cisplatino*. Kongresu se účastnilo 18 delegátů, přičemž devět z nich tvořili orientales, kteří přijali posty v portugalské okupační správě, zbylých devět bylo zvoleno městskými cabildy, jejichž složení odpovídalo rovněž vůli okupačních orgánů. Generál Lecor, obdrževší šlechtický titul barona, později vikomta, sice zahájil kongresová jednání prohlášením, že pokud se kongres vysloví pro portugalským zájmům nevyhovující usnesení, bude respektováno.⁴³ Výsledky kongresových jednání ale bezpečně předjímala ani ne tak přítomnost 6 000 Lecorových vojáků na městských prostranstvích, jako bezvýchodná situace, v níž se uruguayská provincie po letech revolučních bojů nacházela.⁴⁴

Šestnáct z osmnácti delegátů v čele s Juanem José Duránem, Dámasem Antoniem Larrañaga, Tomásem Garcíou de Zúñiga, Nicolásem de Herrera, Fructuoso Riverou a Jéronimem Pío Bianqui odsouhlasilo 19. července obecnou proklamaci o inkorporaci Provincie Oriental do Spojeného království Portugalska, Brazílie a Algarves za následujících podmínek aklamovaných 31.

⁴³ „Si el muy Honorable Congreso tuviera a bien decretar la incorporación a la monarquía portuguesa, yo me hallo autorizado por el Rey para continuar en el mando y sostener con el ejército el orden y la seguridad exterior bajo el imperio de las leyes. Pero si el muy Honorable Congreso estimara más ventajoso a la felicidad de los pueblos incorporar la Provincia a otros Estados o librar sus destinos a la formación de un gobierno independiente, sólo espero sus decisiones para prepararme a la evacuación de este territorio en paz y amistad, conforme a las órdenes soberanas.“ Cit. in: ACEVEDO, E. *Anales*, s. 279.

⁴⁴ Jéronimo Pío Bianqui jí shrnul následovně: „En el país no hay población, recursos ni elementos para gobernarse en orden y sosiego, para evitar los trastornos de la guerra, para defender el territorio de una fuerza enemiga que lo invada y hacerse respetar de las naciones.... Luego es evidente que la Banda Oriental no pudiendo ser actualmente nación, debe constituirse parte de otro Estado capaz de sostenerla en paz y seguridad, Buenos Aires en medio de sus guerras civiles no puede llenar estos objetos, mucho menos el Entre Ríos, y tampoco la España, porque su dominación tiene contra sí el voto de los pueblos y porque en su actual estado no puede socorrerla, ni evitar que esta Provincia fuera el teatro sangriento de la guerra de todas las demás que han proclamado su independencia, no queda, pues, otro recurso que la incorporación a la monarquía portuguesa bajo una constitución liberal.“ Cit. in: RELA, W. Uruguay. *Cronología histórica anotada. Sv. III. Dominación luso-brasileña 1817 - 1828*. Montevideo: Editorial Alfara, 1999, s. 44. Nicolás Herrera dodal: „El Estado Cisplatino va a ser independiente y libre bajo la protección del Brasil... Su forma de Gobierno será la representativa constitucional, y un Jefe Supremo ejercerá el Poder ejecutivo. ¿Y que nos importa que se llame Rey, Emperador o Director?“ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., s. 67.

července: „*La provincia formará un Estado diverso de los demás del Reino Unido, bajo el nombre de Cisplatino (alias) oriental; sus límites⁴⁵ serán los mismos que tenía y que se le reconocían al principio de la Revolución; tendrá su representación en el Congreso nacional; se respetarán por ahora sus leyes, mientras se no opongan a la Constitución general; los empleos y cargos concejiles se darán a los naturales; continuará en su puesto general Lecor.*“⁴⁶

Usnesení požadovalo rovněž zachování svobody rozhodování o zemědělské, průmyslové a obchodní politice. Dámaso Antonio Larrañaga zdůvodnil kroky odporující patriotickým zájmům orientales jako snahu ušetřit provincii prohlubujícího se rozvratu. Za opravdové vlastence označil ne ty, kteří se dovolávali jména své vlasti, ale ty, kteří jí chránili před všeobecným zničením.⁴⁷

Cisplatinský kongres formálně posvětil výsledky portugalské conquisty. Většina uruguayského obyvatelstva se ale s tímto krokem nikdy neztotožnila. O předání východního břehu řeky Uruguay pod mocenskou svrchovanost dynastie Bragança rozhodla úzká skupina orientales, artigasovskými stoupenci hanlivě nazývaná jako *Club del Barón de la Laguna*.⁴⁸ Zatímco odpor nespokojených orientales mohl být vzhledem k perzekuci odpůrců nového režimu veden pouze tichými a neveřejnými prostředky, nahlas zazněla zamítavá stanoviska k výsledkům cisplatinského kongresu z Evropy. Lisabonské cortes v důsledku diplomatického nátlaku evropských mocností musely akt přičlenění Provincie

⁴⁵ Hranice autonomního *Estado Cisplatino Oriental* mělo tvořit atlantické pobřeží na východě, ríolaplatské břehy na jihu, koryto řeky Uruguay na západě a na severu linie počínající u řeky Cuareim vedoucí přes Cuchilla de Santa Anna, odtud po řece Tacuarembó přes lagunou Mini a povodí řeky Chuy až k oceánskému pobřeží. NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 252-253.

⁴⁶ Cit. in: ACEVEDO, E. *Anales*, s. 281.

⁴⁷ SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia*, s. 405.

⁴⁸ Předním *aportuguesado* byl vedle Nicoláse de Herrera a Tomáse Garcíy de Zúñiga také Lucas José Obes. Obes byl buenosaireským rodákem, na studia odcestoval do Madridu, kde se stal doktorem práv. Ještě před květnovou revolucí se vrátil do Ameriky a pobýval v Montevideu. Když místokrál Liniers odvolal z úřadu montevidejského guvernéra Elía, byl jedním z předních montevidejských měšťanů odmítajících Elíovo sesazení pod heslem: „*obedecer, pero no cumplir*“. Paradoxně právě guvernérem Elíem byl poté, co se zkompromitoval spoluprací s revolucionáři, poslán do vyhnanství na Kubu. Do Montevidea se vrátil oklikou přes Británii až roku 1815. Po vpádu portugalských vojsk spolupracoval s novou mocností a vykonával úřad generálního prokurátora Cisplatiny. Nějaký čas pobýval i u riodejaneirského dvora. Roku 1825 se přidal na stranu uruguayských povstalců, ale po návratu z Rio de Janeiro byl vězněn v Buenos Aires. Po uzavření prozatímní mírové smlouvy byl propuštěn a po vyhlášení nezávislé Uruguaye zastával řadu vládních a správních úřadů v uruguayské administrativě. SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., s. 84-85.

Oriental do Spojeného království Portugalska, Brazílie a Algarves odmítnout.⁴⁹ Oficiálně rozhodnutí cisplatinského kongresu uznalo pouze Buenos Aires a to 20. července roku 1821. Ze strany porteños se jednalo zřejmě o reciprocitní krok reagující na uznání nezávislosti Spojených provincií Jižní Ameriky z portugalské strany 16. dubna téhož roku.⁵⁰

Je záhodno položit si otázku zda v případě *aportuguesados*⁵¹ nabývá termín kolaborant skutečně negativního nádechu. Na jedné straně rezignovali delegáti cisplatinského kongresu na setrvaní ve svazku Spojených provincií Río de la Plata a pod vidinou obnovy uruguayského hospodářství a stabilizace politické scény byli ochotni přijmout suverenitu jiného státního útvaru. Na druhé straně je nezbytné položit si otázku zda bylo za stávající situace neústupného prosazování autoritativního diktátu Buenos Aires, který kulminoval vojenskou spoluprací s Rio de Janeirem, jiného východiska než vystoupit ze státního celku Spojených provincií Jižní Ameriky. Byl akt inkorporace Provincie Oriental do portugalsko-brazilského soustátí z pomyslně patriotického hlediska více odsouzeníhodný než buenosaireské posvěcení portugalské invaze do Bandy Oriental a může být za pomyslný morální poklesek vůbec považována snaha o ukončení dlouholetých válek, které evidentně nevedly ke zdárnému rozuzlení? Dlouholeté boje započaté květnovou revolucí, které ve své podstatě nelze nazvat válkou za nezávislost Río de la Plata jako spíše válkou o dominanci Buenos Aires v Río de la Plata, ukázaly na případu Federální ligy průkaznou neschopnost Buenos Aires podřídit se všeobecnému konsenzu. Pokud vezmeme v potaz demografické charakteristiky z počátku 19. století, žilo na území Spojených provincií Río de la Plata přibližně 400 000 obyvatel.⁵² Buenosaireská provincie měla sice ze všech provincií nejpočetnější populaci, 95 000 obyvatel,⁵³ ale stále se nejednalo ani o ¼ z celkového počtu. Buenos

⁴⁹ Ibid., s. 405-406.

⁵⁰ ACEVEDO, E. O. *La Independencia*, s. 203.

⁵¹ Termín viz. NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 248.

⁵² Demografická statistika pro území celého místokrálovství Río de la Plata udává pro počátek 19. století 1 446 646 obyvatel. ACEVEDO, E. O. *La Independencia*, s. 18-19.

⁵³ Buenos Aires mělo sice početně nejvyšší populaci budoucího státního útvaru Spojené provincie Río de la Plata, ale v rámci místokrálovství se nacházelo z pohledu početnosti populace až na sedmém místě. Nejpočetnější populaci vykazovalo Potosí (216 871 obyvatel). Více obyvatel než buenosaireská provincie měla poté i Paraguay (100 000). Ibid., s. 18-19.

Aires bylo sice ekonomickým centrem Spojených provincií, ale v porovnání s potenciální hospodářskou silou Montevidea, potažmo Bandy Oriental, nebyla jeho dominance úplná. Pouze stěží lze proto buenosaireskou snahu o ustanovení centralistického porteñismo ospravedlnit demografickým a ekonomickým primátem. Za existence Montevidea nedisponovalo Buenos Aires predispozicemi k tomu stát se jediným ekonomickým centrem Río de la Plata a pokud poté zohledníme, že federalistické propozice nesdílela pouze Banda Oriental, ale i další provincie vstoupivší do svazku Federální ligy, nelze buenosaireské snahy o prosazení své dominance interpretovat jako snahy obecného zájmu. Lpění na vládním centralismu Buenos Aires a obětování Bandy Oriental s cílem jeho zachování ukazují, že těmi, kdo postrádali patriotické cítění nebyli uruguayští a portuguesados.

Je přirozené, že orientales potýkající se tváří v tvář portugalské taktice spálené země nemohli být nakloněni spolupráci s dynastií Bragança. Okupační správa ostatně v následujících letech zájmy domácího obyvatelstva cisplatinské provincie příliš nerespektovala. Tisíce orientales tím byly donuceny k emigraci.⁵⁴ Uruguayské dobytčářství bylo podřízeno brazilským zájmům.⁵⁵ Přes severní hranici provincie Cisplatina byly transportovány milióny kusů hovězího dobytka, ovcí, mul a koní, čímž byl umožněn dynamický rozvoj saladeros v Rio Grande do Sul.⁵⁶ Zatímco roku 1817 zde bylo evidováno pouhých 10 saladeros, do roku 1827 se jejich počet rozrostl na 123.⁵⁷ Brazilští statkáři se vedle dobytka zmocňovali i uruguayské půdy. Fructuoso Rivera později prohlásil: „*La mayor parte de la hacienda es traspasada al Brasil; durante varios años no se ve por esos campos más que partidas portuguesas, arreando tropas enormes de ganado. Es una operación sistemática, continua, ordenada, que agota la ganadería nacional, enriqueciendo fazendas de Río*

⁵⁴ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 70.

⁵⁵ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., s. 65.

⁵⁶ Odhady počtu kusů odehnaného dobytka se různí. Nejvyšší cifry odhadů dosahují až hodnoty 24 000 000. *Ibid.*, s. 27.

⁵⁷ SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia*, s. 414.

*Grande; apenas se salvan algunas vacadas cimarronadas ocultas en los montes, etc.*⁵⁸

Současně ale Jan VI. vyšel vstříc i zájmům španělských peninsulares a orientales nakloněným spolupráci s novou mocenskou garniturou a zcela neanuloval ani Artigasovo reformní úsilí. Španělští rojalisté se mohli opět chopit půdy, kterou drželi před propuknutím emancipačních válek, nepropachtovaná královská půda byla prodávána v dražbách. Každý brazilský voják účastnící se invaze obdržel jednu suerte de estancia, ale půdy se zmocňovali i orientales spolupracující s okupační administrativou a disponující dostatečným kapitálem. Co se týká Artigasových reforem, orientales, kteří díky nim nabyli půdy, nebyli považováni za její právoplatné majitele, ale za *meros poseedores de buena fe*. Pokud však nabyli doposud nevyužívané půdy náležející koruně, mohli v jejím užívání pokračovat, přičemž chudí a nemajetní směli požádat o přiděly suerte de estancia. Ve výsledku vedly ale kroky brazilské správy k rozprodeji nových latifundií.⁵⁹ Kroky brazilské okupační správy tak nekorespondovaly s požadavky cisplatinského kongresu.

4.5. Grito de Ipiranga a povstání orientales v letech 1822 - 1823

Roku 1821 byl João VI. v důsledku liberálního povstání v Portu donucen opustit Rio de Janeiro a přesídlit zpět do Lisabonu. Portugalští povstalci se přihlásili ke cádizské ústavě z roku 1812 a vyžádali si ukončení králova brazilského pobytu. Portugalsko se od skončení napoleonských válek nacházelo pod nepopulárním britským patronátem generála Beresforda a všeobecnou krizi nepřítomnost monarchy pouze umocňovala. Jan VI. jmenoval před odjezdem správcem zaoceánské části panství rodu Bragança svého syna

⁵⁸ Fructuoso Rivera roku 1828 uvedl: „En un cerrar y abrir de ojos desaparecieron de entre nuestras manos las pingües estancias que hacían la base esencial de nuestra riqueza. Los terrenos pasaron luego a otro poder y sus dueños quedaron en la última indigencia, y algunos que osaron reclamarlos fueron arrojados a los calabozos de la isla da Cobras...” Cit. in: FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 62-63.

⁵⁹ KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling the Purple Land: A Historical Geography of Rural Uruguay, 1500 - 1915*, Amsterdam: Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika, 1995, s. 118-119.

Pedra. Konstituční vývoj mocnářství zpočátku dával Brazílii jisté naděje na uchování rovnoprávného postavení v rámci impéria, ale poté, co začala jednání o ústavě bez účasti brazilských delegátů a po jejich opožděném příjezdu jim dali Evropané zřetelně najevo své nesympatie vůči jejich kreolskému původu, iluze rychle opadly. Konstituce přijatá roku 1822 směřovala k obnovení koloniálního statutu Brazílie. Když byl princ regent v zápětí portugalskými cortesy ultimativním způsobem hrozby ztráty nástupnických práv vyzván k návratu do Evropy a brazilská aristokracie ujistila svého mocnáře o loajalitě, nakročil Pedro zvoláním *Fico* („Zůstávám“) cestu k nezávislosti Brazílie. Independentistický převrat definitivně zpečetilo *Grito de Ipiranga* ze 7. září roku 1822.

Ihned po vyhlášení nezávislosti Brazílie se do té doby jednotná armáda okupující Provincii Cisplatina rozdělila na dva tábory, brazilský *campamento imperialista* pod velením generála Lecora, a portugalský *campamento lusitano* nazývaný také *Voluntarios Reales del Rey* v čele s brigádním generálem Alvarem da Costa da Souza da Macedo.⁶⁰ Hlavní uruguayská metropole se octla v moci druhého jmenovaného. Montevidejské cabildo vyhlásilo neutralitu. Ústy Cristóbala Echeverriarzy poté 16. prosince roku 1822 vyhlásila revoluční společnost *Caballeros Orientales*⁶¹ svůj politický program. Vzhledem k tomu, že Spojené království Portugalska, Brazílie a Algarves, k němuž bylo z rozhodnutí cisplatinského kongresu přiřčeno území Provincie Oriental, přestalo jako jednotný politický útvar existovat, dovolávalo se cabildo svolání nového všeobecného shromáždění, které by vzhledem k politickým převratům nově rozhodlo o státní příslušnosti Bandy Oriental.⁶²

Generál Lecor našel za neutěšené situace společně s *abrasilerados* své nové hlavní útočiště v Maldonadu, později v San José.⁶³ Odtud vyhlásil 20. ledna roku 1823 blokádu Montevidea a ve snaze předejít revolučním

⁶⁰ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 86.

⁶¹ Revoluční společnost *Caballeros Orientales* byla založena v Montevideu roku 1819. Formovala se již od počátku portugalské okupace. Až do roku 1822 pracovala v absolutním utajení. Po vystoupení fungovaly jako její tiskové orgány periodika *La Aurora*, *El Pampero*, *El Aguacero*, *El Ciudadano* a *La Ráfaga*. SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., s. 89.

⁶² FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 89-92.

⁶³ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., s. 72.

nepokojům omezil svobodný pohyb osob.⁶⁴ Ihned poté, co se dozvěděl, že se na stranu revolucionářů postavil Juan Antonio Lavalleja, instruoval Fructuosa Riveru, aby ho zajal. Lavallejovi se ale podařilo uprchnout do Entre Ríos. Právě Riverova neúčast na povstání byla jednou z hlavních příčin jeho neúspěchu. Rivera v Arroyo de la Virgen jako první vysoký důstojník prohlásil věrnost Pedrovi I.⁶⁵ Na podzim roku 1823 stál Rivera v čele vojska obléhajícího Montevideo, přičemž na druhé straně barikády velel portugalským oddílům Manuel Oribe, který se mezitím vrátil z Buenos Aires, kam byl Lecorem po své kapitulaci donucen odejít do exilu.⁶⁶ Oribe byl členem společnosti Caballeros Orientales, ale ve chvíli rozkolu v okupačním vojsku se přidal na portugalskou stranu. První vojenský střet dvou budoucích uruguayských caudillů, vůdců politických hnutí *blancos* (Oribe) a *colorados* (Rivera), se tak paradoxně odehrál již během emancipační etapy uruguayských dějin. Oribe Montevideo s portugalskými pluky ubránil, načež montevidejské cabildo vyzvalo Riveru k účasti na povstání. Rivera však z Las Piedras nabídku s realistickým zdůvodněním odmítl.⁶⁷

Neúspěšně dopadla i vyjednávání o spolupráci s ostatními riolaplatskými provinciemi. Guvernér provincie Santa Fe Estanislao López byl sice nakloněn ke spolupráci a uzavřel s orientales spojenectví, Buenos Aires se ale postavilo proti a namísto poskytnutí podpory se Rivadavia snažil ostatní provinciální guvernéry od vojenské aliance proti Brazílii zradit. Mise buenosaireského

⁶⁴ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 99-100.

⁶⁵ MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, s. 75.

⁶⁶ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*. Sv. I., s. 91.

⁶⁷ „*La diferencia entre V. E. y yo en la causa que sostenemos, sólo consiste en el modo diverso de calcular de felicidad común a que ambos aspiramos. V. E. cree que el país será feliz en una independencia absoluta y yo estoy convencido de que sólo puede serlo en una independencia relativa... Para establecer la independencia absoluta de la Banda Oriental necesita V. E. hacer la guerra y triunfar del Imperio y evitar la anarquía después de haber triunfado. El Cabildo no puede contar con el concurso de los soldados portugueses, próximos a embarcarse; ni con el auxilio de las provincias hermanas, continuamente agitadas ellas mismas por el espíritu revolucionario. Cuando un estado reúne todos los elementos para ser una Nación interiormente respetada y exteriormente respetable, promover su independencia es una acción heroica; pero cuando por falta estas bases no puede sostener una independencia, a que no puede aspirar sin precipitarse en la anarquía, toda empresa para conseguirlo, si no es un crimen es un error lamentable.*“⁶⁷ Roku 1826 Rivera zpětně zdůvodnil své kroky slovy: „*Pudiera ser crimen no haber parte en los pasos del Cabildo de Montevideo... en 1823, para mí eso era complicado; los orientales estábamos sin dinero, sin nada, mientras que el Brasil realizaba su libertad...*“ Cit. in: MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, s. 114.

vyslance José Valentína Gómeze, napadajícího u riodejaneirského dvora inkorporaci Bandy Oriental k nezávislé Brazílii, byla poté alibistickým gestem bez jakékoliv reálné šance na úspěch.⁶⁸

Ve chvíli odmítavého stanoviska sdíleného buenosaireskou vládou se jako hlavní ukázala být role guvernéra Entre Ríos Lucillo Norberta Mancilly. Pokud měla Lópezova vojska proniknout na uruguayské území, musela projít a být zásobována přes provincii Entre Ríos. Mancilla se naneštěstí ukázal jako zcela nespolehlivý spojenec. Roku 1822 uzavřel s generálem Lecorem v San José smlouvu o neutralitě, o rok později sice vstoupil do aliance s Lópezem a v trojstranné dohodě s montevidejskou delegací se zavázal poskytnout 300 kavaleristů,⁶⁹ ale ve svých pamětech uvedl, že nikdy vážně neuvažoval o tom, že by sliby dané jakékoliv ze stran kdy hodlal naplnit. Svou neutralitu také dodržel.

Když generál da Costa obdržel z Portugalska instrukce vyzývající ho k okamžitému uzavření příměří s generálem Lecorem, montevidejské cabildo 29. října roku 1823 anulovalo usnesení cisplatinského kongresu, přihlásilo se ke státní sounáležitosti se Spojenými provinciemi Jižní Ameriky a vyzvalo Buenos Aires k ochraně svých zájmů.⁷⁰ Kýžené odezvy ze druhého břehu Río de la Plata se ale nedočkal. Buenos Aires setrvalo v nečinnosti a nic tak nebránilo, aby 28. února roku 1824 obsadil generál Lecor poté, co portugalské pluky nastoupily plavbu do Portugalska, Montevideo a vyhlásil zde brazilskou ústavu. Svým stoupencům z řad *abrasilerados* se staronový pán uruguayské metropole štědře odvděčil. Tomás García de Zúñiga získal titul markýze z Campo Verde,

⁶⁸ F. O. 6/4. Woodbine Parish to George Canning; Buenos Aires, 25 June 1824, in: HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports*, s. 19-20.

⁶⁹ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 147.

⁷⁰ „[El Cabildo] declara nulo, arbitrario y criminal el estado de incorporación a la monarquía Portuguesa sancionado por el enunciado Congreso de 1821...; declara nulas y sin ningún valor las actas de incorporación de los pueblos de campaña al Imperio del Brasil...; declara que esta Provincia Oriental del Uruguay no pertenece, ni debe, ni quiere pertenecer a otro Poder o Estado o Nación, que las que componen las provincias de la antigua Unión del Río de la Plata, de que ha sido y es una parte, habiendo tenido sus diputados en la soberana Asamblea General Constituyente desde el año de 1814, en que se sustrajo enteramente del dominio español...; y [declara] que la Provincia toda, tomando la voz de la campaña por el estado de opresión en que ella se encuentra, y con especialidad esta capital, se pone libre y espontáneamente bajo la protección de la Provincia y Gobierno de Buenos Aires...” Cit. In *ibid.*, s. 166-167.

Nicolás Herrera byl povýšen na hraběte z Rosaria, Juan José Durán na hraběte z Cordobés a Juan Francisco Joanicó na vikomta z Miguelete. Lucas José Obes obdržel *Orden del Crucero*, Fructuoso Rivera byl jmenován baronem z Tacuarembó, ale titul nikdy nepřijal.⁷¹

Provincia Cisplatina mohla na základě ústavních pořádků zvolit ze svého středu tři senátory a čtyři poslance, z nichž brazilský císař vybral dva a tři delegáty, kteří měli hájit uruguayské zájmy v brazilských legislativních orgánech.⁷² Dále byl v uruguayských přístavech vyhlášen svobodný obchod. Brazilské zboží ale ve srovnání se zbožím dováženým z dalších zemí obdrželo zvýhodnění v podobě placením polovičních celních poplatků.⁷³ Britští obchodníci se později uruguayskému celnímu sazebníku vzpírali. Brazilská vláda totiž zatížila britské zboží proudící do Montevidea a dalších cisplatinských přístavů 24% celní přírážkou, zatímco britští obchodníci v Rio de Janeiru a ostatních tradičních brazilských přístavech platili na základě britsko-brazilské obchodní smlouvy pouze 15% poplatky. Provincia Cisplatina jakožto součást brazilského mocnářství se podle jejich názoru měla řídit identickým celním sazebníkem jako zbytek císařství a tak znevýhodnění reprezentanti britských obchodních domů v Montevideu apelovali na Foreign Office, aby přiměla brazilskou vládu k unifikaci celního sazebníku pro celé území císařství.⁷⁴

Neúspěšný pokus o povstání orientales završil téměř dekádu trvající portugalskou, potažmo brazilskou dominanci na levém břehu řeky Uruguay. Naneštěstí pro okupační mocnost se jednalo o její poslední úspěch.

⁷¹ MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, s. 80.

⁷² F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood a Joseph Planta, Subsecretario de Estado de Su majestad en Asuntos Extranjeros...; Montevideo 28 de Diciembre de 1824, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul británico en Montevideo y la independencia del Uruguay : selección de los informes de Thomas Samuel Hood, 1824-1829*. Montevideo: Universidad de la República, Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, Departamento de Historia del Uruguay, 1999, s. 59.

⁷³ F. O. 51/1. Informe del Cónsul T. S. Hood sobre el comercio de Montevideo y la Provincia Cisplatina...; Montevideo, 15 de agosto de 1824, in *ibid.*, s. 53- 56.

⁷⁴ F. O. 51/3. Petitorio presentado al Cónsul T. S. Hood por parte de comerciantes británicos residentes en Montevideo...; Montevideo, 16 de diciembre de 1826, in *ibid.*, s. 109.

5. Emancipace Río de la Plata a mezinárodní diplomacie

5.1. Británie spojencem Španělska

Od roku 1809 bylo Španělsko důležitým britským spojencem v boji proti francouzské kontinentální hegemonii. Po jejich skončení se vrátilo do role subjektu potřebného k udržení mocenské rovnováhy v Evropě. Británie sama nehodlala aktivně, tedy formou vojenské intervence, napomáhat latinskoamerickým povstalcům. Na druhé straně však z pochopitelných důvodů ani Španělsku. Mezi přední cíle Londýna se řadilo odvrácení hrozby vojenské spolupráce Madridu s jinou evropskou mocností a zabránění pronikání Spojených států amerických do jihoamerických regionů tak, aby zde nebyly ohroženy britské obchodní zájmy.¹ Británie i po roce 1814 spatřovala možné řešení zaoceánských otázek v diplomatickém vyrovnání mezi španělskými koloniemi a jejich madridskou metropolí. Britské požadavky podmiňující její zprostředkovací roli byly nastíněny již roku 1812 a na jejich podstatě se během následujících let mnoho nezměnilo. Španělský král měl přistoupit na britské návrhy týkající se otázek otroctví, uzavřít s povstalcí příměří, vyhlásit všeobecnou amnestii, zrovnoprávnit obyvatele amerických území s ostatními svými poddanými a liberalizovat obchodní politiku ve smyslu zpřístupnění španělsko-amerických trhů všem ostatním státům při zachování určitých privilegií poskytnutých Madridu jako bývalé koloniální metropoli. Londýn zopakoval i svá zamítavá stanoviska k jinému než čistě španělskému podílení se na jakékoliv formě nátlaku na povstalecká hnutí.² Španělsko doufalo ve změnu mocenské konstelace. Vyčkávalo zda se mezi evropskými spojenci nenajde mocnost, která by byla ochotna podpořit plán reconquisty nejen

---

¹ Vikomt Castlereagh roku 1817 uvedl: „*Great Britain would allow no European interference... force was not to be employed except by Spain herself.*“ Cit. in: GLEIJESES, The Limits of Sympathy: The United States and the Independence of Spanish America. *Journal of Latin American Studies*, Sv. 24, č. 3, říjen, 1992, s. 487.

² WEBSTER, C. K. Castlereagh and the Spanish Colonies. *The English Historical Review*, Sv. 27, č. 105, leden, 1912, s. 87.

formálními prohlášeními, ale i na vojenském poli. Naděje byly vkládány především do Ruska a Francie a i díky tomu, že politika Ferdinanda VII. tíhla k metodám ozbrojené konfrontace, jednání včetně konference konané v Cáchách roku 1818, nedospěla ke smířlivému rozuzlení.

Kroky Londýna vůči španělské Americe byly limitovány literou anglo-španělské smlouvy z roku 1814, ve které se Británie zavázala aktivně nenapomáhat kreolským povstalcům. Tato lojalita byla podrobena dvěma zkouškám v letech 1816 a 1817 v souvislosti s druhou portugalskou invazí do Bandy Oriental a nárůstem případů dobrovolného vstupu poddaných krále Jiřího III. do španělsko-amerických povstaleckých vojsk. Až do roku 1817 nenabylo zastoupení britských dobrovolníků v revolučních táborech rozměrů, které by vyvolaly vyšší míru nespokojenosti Madridu. Po skončení napoleonských válek se ale situace změnila. Britští vojáci začali stále více nahrazovat dosavadní evropské bojiště bojištěm americkým. Pouhými proklamacemi Castlereagh výtky španělského chargé d'affaires neutišil. Bylo potřeba sáhnout i ke konkrétním legislativním opatřením. Stávající britské zákony zapovídaly vstup do vojenských služeb zahraničních panovníků.³ Jelikož však povstalecké orgány prozatím nenabývaly charakteru diplomaticky uznaných exekutiv, britští poddaní nemohli být obvinováni z porušování zákonných norem již z čistě formálně-právního hlediska a v každodenní praxi nebylo možné tato legislativní opatření vymáhat. Kauzu dobrovolníků účastnících se interního povstání proti panovníkovi jiné mocnosti platné zákony neošetřovaly. Ačkoliv britské úřady zadržely v přístavech několik lodí s rekruty a roku 1819 byl přijat zákon⁴ zapovídající poddaným britského krále narukování do služeb jakéhokoliv jiného subjektu, odplulo za oceán nakonec více jak 5 000 dobrovolníků včetně osobnosti nejznámější, admirála Thomase Cochran. Liverpoolův kabinet si ale zachoval před španělským spojencem svou tvář,

---

³ WADDELL, D. A. G. British Neutrality and Spanish-American Independence: The Problem of Foreign Enlistment. *Journal of Latin American Studies*, Sv. 19, č. 1, Květen, 1987, s. 7.

⁴ „Bill to prevent the Enlisting or Engagement of His Majesty's Subjects to serve in Foreign Service, and the fitting out or equipping, in His Majesty's Dominions, Vessels for warlike purposes without His Majesty's Licence“. *Ibid.*, s. 13.

ačkoliv britské veřejné mínění inklinovalo stále více k vyznávání sympatií kreolským povstalcům.

5.2. Kontinentální mocnosti a války za nezávislost španělské Ameriky

Paralelně s přesvědčováním Madridu o spojenecké loajalitě Londýn pečlivě sledoval vývoj za oceánem a adekvátně reagoval na jakékoliv jiné než čistě španělské snahy byť i o diplomatickou intervenci. Nespokojenost Foreign Office vyvolaly události ze srpna roku 1818, kdy do Buenos Aires dorazil plukovník Hilario Le Moyne, vyslanec francouzského krále Ludvíka XVIII. Le Moyne vyjednával s porteños o kandidatuře Charlese Louise, prince z Luccy z orleánské větve Bourbonů, nejstaršího syna pozdějšího francouzského krále Ludvíka Filipa.⁵ Castlereagh interpretoval tyto skutečnosti jako zřejmou snahu francouzských Bourbonů rozšířit svůj politický vliv i mimo hranice starého kontinentu. Paříž kandidaturu sice dementovala, ale už samotný akt jednání byl Londýnem vnímán jako nebezpečný precedens. Castlereagh považoval ustanovení republikánských vlád v Novém světě za nešťastnou variantu a to i díky obavě, že by republikanismus mohl sblížit jihoamerické regiony mnohem více se Spojenými státy americkými než s Evropou. Volba jakéhokoliv jiného monarchy než španělského Bourbona k výkonu moci v zámoří byla ale pro Foreign Office nepřipustitelnou variantou.⁶ Z francouzských aktivit je nápadná jistá dvojsečnost záměrů, které nebyly ani do budoucna limitovány mezemi výhradní spolupráce s Madridem a tíhly spíše k autonomnímu počítání.

---

⁵ ACEVEDO, E. O. *La Independencia de Argentina*. Madrid : Editorial MAPFRE, 1992, s. 164. John B. Prevost, severoamerický agent působící v Buenos Aires získal roku 1820 kopii memoranda francouzského ministra zahraničních věcí barona de Renneval dokládající jednání, jež vedl v Evropě buenosaireský vyslanec Valentin Gómez. Memorandum vznášelo oficiální kandidaturu prince z Luccy na buenosaireský trůn, přičemž se Spojené provincie Río de la Plata měly transformovat v konstituční monarchii liberálního typu. Jednání byla natolik dobře utajena, že se Londýn o jejich konání dozvěděl až roku 1820. John B. Prevost, Special Agent of the United States to Buenos Aires, Chile and Peru, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; March 20, 1820, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic Correspondence of the United States concerning the Independence of the Latin-American Nations*. Sv. I. New York: Oxford University Press, 1925, s. 545-547.

⁶ KAUFMANN, W. W. *British Policy and the Independence of Latin America, 1804 - 1828*. New Haven: Yale University Press, 1951, s. 129.

Podobná podezření mohou být vznesena i v případě dalšího španělského spojence, Ruska.

Ruská politická praxe se v otázce latinskoamerických povstaleckých hnutí řídila zásadou dodržování legitimacy. Vedle prosazování plánu ozbrojené intervence, která je v souvislosti s politikou Petrohradu zmiňována nejčastěji, však ruští vládní a diplomatictí činovníci deklarovali rovněž reformistická stanoviska, kterými bylo dle jejich názoru potřeba pro případ úspěšné pacifikace zaoceánské revolty vztahy Madridu se španělskou Amerikou korigovat.⁷ V konkrétních případech se mělo jednat o zrovnoprávnění kreolů s peninsulares v otázce vykonávání správních úřadů nebo uvolnění obchodního monopolu. Nehájil Petrohrad v podobných propozicích ale spíše své obchodní zájmy na pacifickém pobřeží? O charakteru ruských návrhů týkajících se podpory ozbrojené intervence lze také zapochybovat. Pokud Rusko hodlalo Španělsku pomoci i skutky materiální podstaty, proč prodal Alexander I. roku 1817 Madridu osm válečných lodí, které se po příplutí ke španělským břehům ukázaly pro předjímaný zaoceánský podnik kvůli svému špatnému technickému stavu zcela nepoužitelné?⁸ Jediná ruská konkrétní nabídka pomoci vznikla téhož roku, ale požadavek reciprocitního odstoupení ostrova Menorca byl pouhou intrikou ruského vyslance v Madridu postrádající souhlasné stanovisko cara.⁹

⁷ Tyto postoje ilustruje instrukce adresovaná ruskému vyslanci v Madridu Dmitriji Tatistcheffovi: „*Why should not the splendid kingdoms of Mexico, Chile, Peru, Terra Firma, and Buenos Aires each have a distinct form of administration and a system particularly adopted to each of them in whatever pertains to police, education, civil and municipal rights, navigation, and commerce?*“ Cit. in: ROBERTSON, W. S. *Russia and the Emancipation of Spanish America, 1816-1826. The Hispanic American Historical Review*, Sv. 21, č. 2, květen, 1941, s. 201.

⁸ Z lodí se jako použitelná ukázala pouze jediná. Po příplutí do Španělska byla přejmenována na Maria Isabel. Během emancipačních bojů byla zajata admirálem Cochranem sloužícím v chilských službách, načež se stala pod jménem *O'Higgins* jeho vlajkovou lodí. Když propukla roku 1825 argentinsko-brazílská válka, vyjednávala buenosaireská vláda s Chile mimo jiné i o pronajetí bývalé Cochranovy vlajkové lodě, což se ukázalo být značně paradoxní. Cochraně totiž po neschodách se San Martínem vstoupil do brazilských služeb. O pronájem jeho někdejší vlajkové lodě nyní žádalo Buenos Aires, protivník Brazílie. Cochraně roku 1825 již v brazilských službách nepůsobil. Ještě před propuknutím argentinsko-brazílské války změnil opět své působiště a odplul do Řecka. Někdejší Cochranova vlajková loď, nyní pod novým jménem Buenos Aires, ovšem i přes zdárné uzavření smlouvy o pronájmu do Buenos Aires nikdy nedoplula. Nepodařilo se jí proplout kolem mysu Horn. VALE, B. *A war betwixt Englishmen: Brazil against Argentina on the River Plate 1825 - 1830*. London: I. B. Tauris Publishers, 2000, s. 18, 66-67, 105, 107.

⁹ KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 109.

5.3. Neutralita Washingtonu a jihoamerická komise

Vedle starého kontinentu byly postoje k válkám za nezávislost španělské Ameriky diskutovány přirozeně také ve Washingtonu. Politika Spojených států amerických vůči latinskoamerické emancipaci se začala formovat ihned po propuknutí prvních nepokojů. Latinskoamerický subkontinent byl podobně jako v případě Británie nejen lákavou, ale i strategicky významnou obchodní destinací. Vzrůstu objemu obchodní výměny Spojených států amerických s Latinskou Amerikou napomohla léta 1797 - 1802 a 1804 - 1807, kdy směly španělské kolonie svobodně obchodovat s neutrálními státy během válek vedených španělskou korunou s Británií. Jihoamerické přístavy byly pro severoamerické lodě vítanou zastávkou na obchodních plavbách do Asie kolem mysu Horn. Vedle chilského Valparaísa byly vhodnými místy pro doplnění zásob před náročnou plavbou přes Tichý oceán také Buenos Aires a Montevideo. Na zpáteční cestě z Asie mohli poté čajem a hedvábím zpola prázdné podpalubí zaplnit nasoleným hovězím masem a kůžemi, jejichž odběratelem byla Kuba, respektive severoameričtí obuvníci. Jelikož byl ríolaplatský region stále ještě takřka výhradně dobytkařským regionem, existovala zde vysoká poptávka po zboží neživočišného původu, například mouce. V Montevideu se ale čile obchodovalo i s otroky a do místního přístavu směřovaly ročně desítky lodí severoamerických otrokářů.¹⁰ Podíl obchodní výměny s Latinskou Amerikou na celkovém objemu zahraničního obchodu Spojených států amerických nedosahoval ale na počátku 19. století příliš vysokých hodnot. Nutno však podotknout, že i díky španělskému monopolu.¹¹

---

¹⁰ WHITAKER, A. P. *The United States and the Independence of Latin America, 1800 - 1830*. Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1941, passim; GOEBEL, D. B. British Trade to the Spanish Colonies, 1796-1823. *The American Historical Review*. Sv. 43, č. 2, leden, 1938, s. 297.

¹¹ Během let 1796 - 1806 vzrostl podíl španělsko-americké obchodní výměny na celkovém objemu zahraničního obchodu Spojených států amerických ze 3% na 12%. Negativní dopad na rozvoj obchodu mělo ale embargo (1807 - 1809) vyhlášené administrativou Thomase Jeffersona. Tento krok zapovídající severoamerickým podnikatelům zahraniční obchod byl reakcí na identické kroky podniknuté britskou a francouzskou vládou - francouzská kontinentální

Washington vstoupil poprvé do kontaktu s reprezentanty povstaleckých orgánů roku 1810, kdy byly vedle agentů, hájících bezpečnost severoamerických obchodníků, do Jižní Ameriky poprvé vysláni rovněž pověřenci s hodností konzula.¹² V otázce podpory emancipačních hnutí ale Washington ctil zásadu neutrality. Kongres proklamoval neutralitu již roku 1815 a prezident Madison varoval severoamerické občany před účastí na vojenských akcích směřujících proti zájmům španělské koruny. Severoamerická prohlášení neutrality byla motivována také přesvědčením, že rivalita mezi Británií a USA dosahovala takových rozměrů, že příliš velká vstřícnost Washingtonu vůči emancipačním hnutím by mohla vyprovokovat válku se Španělskem a Británie by se postavila nehledě na vlastní zájmy na stranu svého smluvního spojence, a i kdyby se do války sama nezapojila, podporovala by materiálně španělské tažení.¹³

---

blokádu a britské restriktce týkající se naopak obchodní výměny neutrálních zemí s Francií. Podle Jeffersonova záměru mělo embargo ukázat nezbytnost severoamerického zboží pro evropské trhy. Ve výsledku se ale neosvědčilo a naopak napomohlo britským obchodníkům rozšířit jejich pozice v latinskoamerickém regionu. Tento stav umocnila zanedlouho i válka obou anglosaských států v letech 1812 - 1815, kdy britská válečná eskadra patrolovala u latinskoamerických břehů a blokovala atlantické pobřeží Spojených států amerických. Přes nárůst intenzity a objemu obchodní výměny s Latinskou Amerikou nedošlo do počátku 20. let 19. století k výraznému nárůstu podílu obchodu s Latinskou Amerikou na celkovém objemu zahraničního obchodu Spojených států amerických. Roku 1811 činil 16%, roku 1821 stále pouze 13%. V některých lokalitách - např. Kuba - si ale dokázali severoameričtí obchodníci vydobýt si zpět své pozice a zdatně odolávat britské konkurenci. WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 116-117; GOEBEL, D. B. *British Trade*, s. 303.

¹² Nejednalo se o klasické diplomatické vyslance, ale o úřady quasi-diplomatického charakteru. Smyslem těchto misí bylo hájit práva severoamerických občanů obchodníků a informovat o vývoji emancipačního dění. MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., passim.

¹³ Adams roku 1816 po rozhovorech s novogranadským vyslancem Del Realem referoval z Londýna: „...if the United States were openly to join the cause of South America, and consequently be engaged in a war with Spain, the British People would immediately consider them [the United States] as the Principals in the contest: all their jealousies, and national antipathies would be enlisted against the common American cause, and as they are even now tormented with an uneasy hankering for War, which they think would relieve them from their embarrassments, their Ministers would take advantage of these Passions, and engage this nation upon the side of Spain, merely because the United States would be on the other side.“ John Quincy Adams, United States Minister to Great Britain, to James Monroe, Secretary of State of the United States; London, March 30, 1816, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 1437-1438. Roku 1818 se Adams dotazoval severoamerického vyslance v Londýně Richarda Rushe: „...In what light they will view an acknowledg[ement] of the Independence of the Colonies by the United States?...They will view it as an act of hostility to Spain, and in case Spain should declare War against us...Great Britain will take part with her in it?“ John Quincy Adams, Secretary of State, to Richard Rush, United States Minister to Great Britain; Washington, August 15, 1818, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 74. Rush, který nahradil Adamsa na postu vyslance v Londýně ale podobné pocity

Vzhledem k častým stížnostem španělských diplomatů vůči vyzbrojování povstaleckých vojsk v severoamerických přístavech, provedla Madisonova administrativa modifikaci neutralitních zákonů z let 1794 a 1797. Stávající legislativa sice znemožňovala jakékoliv válčící straně nakupovat ve Spojených státech amerických válečné lodě, ale nezapovídala tuto činnost soukromým osobám. Jimi v té době diplomaticky neuznané španělsko-americké povstalecké vlády z právního hlediska byly. Nápravu přinesl neutralitní zákon z roku 1817,¹⁴ který byl ještě roku 1818 reformován, na základě čehož bylo severoamerickým občanům zakázáno účastnit se vojenských akcí poškozujících zájmy jakékoliv mocnosti udržující se Spojenými státy americkými mírové vztahy a podílet se na vyzbrojování lodí nebo soukromých osob směřujících svou činnost proti zahraničnímu státu.¹⁵ Zároveň ale nový neutralitní zákon vypouštěl pasáž neutralitního zákona z roku 1797 zapovídající vyzbrojování válečných lodí ve prospěch akcí směřujících proti mocnostem udržujícím s Washingtonem mírové vztahy za hranicemi severoamerického státu. Tento výňatek byl jakousi právní kličkou vycházející vstříc povstaleckým hnutím, jelikož umožňoval nákup lodí a jejich pozdější vyzbrojení mimo území a pobřežní vody Spojených států amerických. Na úřední úrovni ale Washington dodržoval striktní politiku neutrality a například roku 1818 zakázal prodej dvou lodí, které byly na zakázku Buenos Aires postaveny v New Yorku. Zvláštní

---

nesdílel: „...I repeat with increasing confidence the belief which I have expressed that G. B. would not consider our recognition of the Independence of any of the colonies as in itself cause of war.“ Richard Rush, United States Minister to Great Britain, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; London, November 20, 1818, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 1450.

¹⁴ Neutrality Act z 3. března roku 1817 zapovídal severoamerickým obchodníkům prodávat válečné lodě nejen subjektům definovaným jako „[belligerent] foreign prince or state“, ale i subjektům definovaným pozměněnou formulací „[belligerent] foreign prince, state, colony, district, or people.“ Jelikož byl Baltimore do té doby hlavním centrem obchodu s latinskoamerickými povstalci, komentoval John Randolph z Roanoke neutralitní zákon jako „bill to make peace between His Catholic Majesty and the Town of Baltimore.“ Cit. in: WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 217-219.

¹⁵ ROBERTSON, W. S. The Recognition of the Hispanic American Nations by the United States. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 1, č. 3, srpen, 1918, s. 244.

agent buenosaireské vlády, Manuel Hermenegildo de Aguirre, byl dokonce za porušování neutralitních zákonů krátce uvězněn.¹⁶

Ačkoliv tradiční historiografie spojuje severoamerickou neutralitu s nutností mírového řešení floridské otázky, je tato interpretace paralyzování kroků Washingtonu ve vztahu ke španělsko-amerických emancipačních hnutí odmítána.¹⁷ Ferdinand VII. během vyjednávání floridské dohody tíhnul k závazku neuznání nezávislosti formujících se latinskoamerických států ze strany Washingtonu jako jedné z podmínek jejího podepsání. Požadavek ale v závěrečném textu Adams-Onísovy smlouvy roku 1819 nefiguroval. Ferdinand VII. proto smlouvu neparafoval a k jejímu signování přistoupil až jako liberální vládou usměrňovaný konstituční monarcha roku 1821.¹⁸

Příznivě byl okamžitěmu diplomatickému uznání povstaleckých vládních orgánů nakloněn jeden z předních apologetů španělsko-amerických emancipačních hnutí, Henry Clay. Clay považoval zákony o neutralitě za nešťastné gesto a kroky Monroeovy vlády podněcovaly jeho kritiku, jako roku 1817, kdy severoamerický obchodník Joseph Devereux společně s Thomasem Lloydem Halseym, severoamerickým agentem pro obchod s Buenos Aires, podepsali s buenosaireskou vládou Juana Martína de Pueyrredón smlouvu o státní půjčce 2 000 000 USD,¹⁹ ale jelikož Halsey a Devereux ale neobdrželi k podobnému kroku oficiální souhlas, smlouva byla s odkazem na neutralitní zákony anulována.²⁰ Clay byl předním apologetou španělsko-amerických

¹⁶ John Quincy Adams, Secretary of States, to Manuel H. Aguirre, Argentine Agent at Washington; Washington, August 27, 1818, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 76-78.

¹⁷ Přímoú spojitost mezi mírovým vyjednáváním o odstoupení Východní Floridy a oddalováním kroků severoamerické vlády směřujících k diplomatickému uznání povstaleckých vlád uvádí ve své studii ROBERTSON, W. S. *The Recognition of the Hispanic American Nations by the United States*, s. 250; STREET, J. *Gran Bretaña y la independencia del Río de la Plata*. Buenos Aires: Editorial Paidós, 1967, s. 269. Interpretaci tohoto charakteru odmítá WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 273.

¹⁸ ROBERTSON, W. S. *The Recognition of the Hispanic American Nations by the United States*, s. 250.

¹⁹ Juan Martín de Pueyrredón, Supreme Director of the United Provinces of South America, to James Monroe, President of the United States; Buenos Aires, January 31, 1817, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 349.

²⁰ Clay kritizoval Monroeovu kabinet za lhostejnost, kterou projevil „to our neighbors, our brethern occupying a portion of the same continent, imitating our example and participating of the same sympathies with ourselves.“ Cit. in: MAY, E. R. *The Making of the Monroe Doctrine*. Cambridge (Mass.); London: Harvard University Press, 1992, s. 173.

emancipačních hnutí a připouštěl i možnost zásahu Washingtonu v jejich prospěch v mezích „*means short of actual war*.“²¹ John Quincy Adams zastával naopak politiku nevměšování se a to i pro případ „*peoples inhabiting the same continent as the United States and engaged in a struggle for independence and free institutions*.“²² K těmto zásadám zahraniční politiky se vyslovil 4. července 1821. Pozoruhodný je proto poté jeho intervenční obrat vtělený do Monroeovy zprávy o stavu Unie roku 1823.

Rovněž k prezentování Washingtonu v jiném světle mělo napomoci vyslání zvláštní jihoamerické komise. Jejím hlavním posláním bylo podat severoamerickým vládním kruhům aktuální informace o vývoji dění v revolučních táborech a poskytnout vládě doporučení ohledně možnosti diplomatického uznání nezávislých Spojených provincií Jižní Ameriky. Buenosaireská reprezentace totiž v letech 1817 a 1818 ústy Manuela Hermenegilda de Aguirre opakovaně žádala o diplomatické uznání ze strany severoamerické administrativy. Zajímavější než samotný akt byl ovšem charakter žádostí, jelikož Buenos Aires žádalo o uznání nezávislosti státu, jenž by územně korespondoval s někdejšími místokrálovství Ríó de la Plata, tedy státu, jenž by zahrnoval rovněž již odtržená území Horního Peru a Paraguaje. I vzhledem ke zcela nevyjasněným územním ambicím Buenos Aires a interním politickým rozbrojům panujícím v Ríó de la Plata Monroeův kabinet Aguirreho žádosti zamítl a proces diplomatického uznání nezávislosti odkládal.²³

Zpočátku bylo zvažováno vyslání jediného komisaře. Předním kandidátem na obsazení tohoto postu byl Joel Roberts Poinsett, který měl pro splnění úkolu dostatečné zkušenosti, jelikož na přelomu první a druhé dekády 19. století již vykonával úřad obchodního agenta v Peru, Chile a Ríó de la Plata. Poinsett však svou účast s povděkem a odvoláním na povinnosti spojené s výkonem funkce v legislativním orgánu Jižní Karolíny odmítl. Funkce komisařů proto obsadili jiní kandidáti.²⁴

²¹ Cit. in: WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 345.

²² Cit. in: WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 363.

²³ MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., passim.

²⁴ STEWARD, W. The South American Commission, 1817-1818. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 9, č. 1, únor, 1929, s. 38.

Posláním komise bylo pozorovat dění v povstaleckých regionech a síly armádních těles všech zainteresovaných stran, analyzovat státní vize revolučních vůdců, početnost táborů jejich stoupenců, stabilitu stávajících exekutivních orgánů a jejich popularitu, dále sledovat vývoj vztahů latinskoamerických komunit s Evropou a perspektivy Spojených států amerických pro navazování obchodních a politických vazeb s emancipujícími se regiony, v neposlední řadě poté informovat o hospodářském potenciálu španělsko-amerických zemí.²⁵

Komise zahájila svou misi v prosinci roku 1817, kdy fregata Congress opustila mola virginského Norfolku a nabrala kurz směrem k brazilskému pobřeží. Po krátké zastávce v Rio de Janeiro a Montevideu dosáhla posledního únorového dne roku 1818 buenosaireského přístavu, kde byla přivítána direktorem Pueyrredónem a ministrem zahraničních věcí Gregorio Taglem. Během dvouměsíčního působení v metropoli Río de la Plata pobývali komisaři v domě Thomase Lloyda Halseyho. Poté se vydali zpět do Spojených států amerických s výjimkou Theodoricka Blanda, který nastoupil na výzvu státního tajemníka Adamsa ještě cestu do Chile.²⁶ Při psaní zprávy americkému Kongresu vypluly na povrch velké názorové rozdíly mezi jednotlivými komisaři a namísto jedné reference podal svou vlastní zprávu každý agent zvlášť.

Zatímco Caesar August Rodney hodnotil stav věcí až přehnaně optimisticky a nakláněl se diplomatickému uznání nezávislého státu, John Graham byl již více pesimistický. Skepsí nešetřil v hodnocení politické soudržnosti Spojených provincií Jižní Ameriky.²⁷ Posudek Theodoricka Blanda byl poté ke stávajícím politickým poměrům v Río de la Plata ze všech elaborátů

---

²⁵ Richard Rush, Secretary of State ad interim, to Caesar A. Rodney and John Graham, Special Commissioners of the United States to South America; Washington, July 18, 1817, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 42-45.

²⁶ John Quincy Adams, Secretary of State, to Caesar A. Rodney, John Graham and Theodorick Bland, Special Commissioners of the United States to South America; Washington, November 21, 1817, in *ibid.*, s. 49.

²⁷ „*That they will unite, is, I think, to be calculated on, unless some event disastrous to the cause of the revolution itself takes place... The probability seems to be that, although there might be a majority of the people in the provinces generally in favor of the federal system, it would not be adopted...*“ John Graham, Special Commissioner of the United States to South America, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; Washington, November 5, 1818., in *ibid.*, s. 489- 492.

textem nejvíce kritickým. Bland postihl zejména vnitropolitické rozpory panující v Ríu de la Plata otřásající stabilitou politické scény.²⁸ Henry M. Brackenridge oficiální zprávu Kongresu nepodal, ale své osobní dojmy zachytil v anonymním dvaapadesátistránkovém pamfletu *South America: A Letter to James Monroe, President of the United States on the Present State of that Country*. Později byl publikován i jeho osobní deník z cesty a to v podobě dvousvazkového díla *Voyage to South America, Performed by Order of the American Government in the Years 1817 and 1818 in the Frigate Congress*.²⁹ Brackenridge doporučoval na jedné straně diplomatiky uznat nezávislost Spojených provincií Jižní Ameriky a Chile, na straně druhé neriskovat přílišnou angažovaností ve prospěch emancipačních hnutí vyprovokování válečného konfliktu s evropskými mocnostmi.³⁰ Referenci o Buenos Aires podal státnímu tajemníkovi Adamsovi i Joel Roberts Poinsett, který se sice výpravy neúčastnil, ale pobýval v Ríu de la Plata roku 1814. Poinsett pochyboval, že by diplomatické uznání buenosaireské vlády vedlo k navázání užších obchodních kontaktů s Ríu de la Plata. Poinsettovy výtky častovaly také vnitropolitickou nestabilitu Ríu de la Plata, přičemž Poinsett zapochyboval i o spojenecké loajalitě Ríu de la Plata pro případ propuknutí války mezi Španělskem a Spojenými státy americkými jako důsledku diplomatického uznání nezávislé buenosaireské vlády.³¹

---

²⁸ „The idea of unity and utility of separate state Governments in each province, like those of the United States, with magistrates selected by its own people from among themselves, became very general, and was warmly embraced by a great portion of the patriots... In opposition to those principles and this party, there arose a faction in Buenos Ayres, who looking attentively to the interests and the aggrandizement of that city, wished to establish a consolidated Government under a Chief Magistrate invested with powers analogous to those of the late viceroy... As regards the rights of self-government, certainly that which is sound justice and solid argument in Buenos Ayres against Spain, is equally sound and solid in Banda Oriental and in Paraguay; if any one has the right to throw off the yoke, and to assume to itself its own government, all have the same right... The ruling party of Buenos Ayres has managed the affairs of the Union in such a strain of domineering monopoly as to retard reform, delay the progress of revolution, and to render the most patriotic provinces extremely dissatisfied... The present bonds which hold [the Union] together are temporary in name... what is to be the future course of this revolution, is a question more difficult to determine.“ Report of Theodorick Bland, Special Commissioner of the United States to South America, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States, on the condition of South America; Baltimore, November 2, 1818, in *ibid.*, s. 382-439.

²⁹ STEWARD, W. *The South American*, s. 54-55.

³⁰ WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 180.

³¹ „Their principal resources since the commencement of their revolution have been derived from the commerce of Great Britain, and the manufactures of that country have become

Zprávy komisařů v Kongresu nedosáhly, i s ohledem na jejich kriticky-negativní obsah, příliš pozitivního ohlasu.³² Severoamerická administrativa navíc prosazovala politiku rovnocenných obchodních příležitostí, a dlouhodobě odmítala diplomaticky uznat nezávislost Spojených provincií Jižní Ameriky výměnou za obdržení jakýchkoliv preferencí na obchodním poli. Princip politiky otevřených dveří se vyjímal v Monroeově zprávě Kongresu roku 1817.³³ Severoamerický agent v Buenos Aires John Murray Forbes tento princip opakovaně zdůrazňoval v jednání s buenosaireskou reprezentací.³⁴ Zásady rovnocenných obchodních příležitostí sdílel i státní sekretář Adams.³⁵

Relativně větší ohlas vzbudily zprávy u severoamerické společnosti, která začala španělsko-americkým válkám za nezávislost věnovat více prostoru v tiskovinách. Přesto, zprávy o dění na jih od hranice s Mexikem nevzbuzovaly takový zájem jako informace o povstání Řeků bojujících proti osmanské nadvládě. Periodika publikovala mnohem častěji relace o veřejných sbírkách na pomoc řeckým povstalcům než oznámení totožného charakteru vztahující se na

---

necessary to the people. The great benefits derived from that trade will never be sacrificed to their gratitude to us, for having been the first nation to acknowledge their Independence. And they will never willingly adopt any measures, which might give umbrage to Great Britain.... „And suppose a treaty effected, would there be any permanence or Stability in the advantages derived by a treaty with such a government? Revolutions in that country have been frequent and there is every reason to believe that they will again occur... The present party in power are corrupt and interested men.“ Joel Roberts Poinsett, ex-Agent of the United States to South America, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; Columbia, s. C., November 4, 1818, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 441-442.

³² Adams uvedl: „*Although Mr. Rodney's report was a perpetual argument in favor of the recognition of Buenos Aires, yet the facts disclosed in it, as well as the opinion of the other Commissioners, afforded ample reason for postponing the acknowledgement of the Government of Buenos Aires.*“ Cit. in: STEWARD, W. *The South American*, s. 57.

³³ „*Should the colonies establish their independence, it is proper now to state that this Government neither seeks nor would accept from them any advantages in commerce or otherwise which will not be equally open to all other nations.*“ Message of President James Monroe at the commencement of the first session of the Fifteenth Congress of the United States; December 2, 1818, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 50.

³⁴ „*...the Government of the United States disclaimed any wish to barter an acknowledgement of the independence of these provinces for any exclusive advantages in their commerce...*“ Minute of a conference between John M. Forbes, Special Agent of the United States at Buenos Aires, and Bernardino Rivadavia, Minister of Government and Foreign Relations of the United Provinces of South America; Buenos Aires, September 17, 1821, in *ibid.*, s. 586.

³⁵ „*...it was, in any manner, incompatible with the independence or sovereignty of nation to grant commercial advantages to one foreign state, and to withhold them from another.*“ John Quincy Adams, Secretary of State, to President James Monroe; Washington, January 28, 1819, in *ibid.*, s. 93.

latinskoamerické regiony. Mnoho Severoameričanů možná sdílelo pesimistický názor státního tajemníka Monroeovy administrativy Johna Quincyho Adamse negativně hodnotící stav latinskoamerické společnosti, která podle jeho mínění nebyla dostatečně vyzrálá na přijetí demokratické formy vlády.³⁶ Adamsovy názory sdíleli i další politikové, například John Randolph z Roanoke.³⁷ V podobném duchu popsal roku 1820 ríolaplatskou společnost i John Murray Forbes, severoamerický zmocněnec působící v Buenos Aires.³⁸

Na druhou stranu, stejně jako v případě poddaných britské koruny, i občané Spojených států amerických vstupovali do revolučních služeb. Vedle osobního přesvědčení hrály velkou roli i vyhlídky na materiální zisk. Dodávky zbraní, výzbroje a výstroje byly severoamerickými obchodníky podmiňovány dodržáním zákonů obchodní výměny. Pierro Gleijeses označil tuto náklonnost anglickou parafrází termínu, užitého Simónem Bolívarem, „*arithmetic neutrality of the United States*.“³⁹ Až na výjimky zásobovali severoameričtí obchodníci povstalecká vojska pouze pokud se jim dostalo neodkladné platby v hotovosti. Když roku 1817 odmítla Monroeova administrativa navázat diplomatické vztahy se Spojenými provinciemi Jižní Ameriky a poskytnout vojenskou pomoc San Martínově tažení do Peru, buenosaireský zplnomocněnec Manuel Hermenegildo de Aguirre uvedl: „*I believe that if they do anything in our favor even indirectly, it will be for the purpose of enriching their merchants...*“⁴⁰

³⁶ „So far as they were contending for independence, I wished well to their cause; but I had seen and yet see no prospect that they would establish free or liberal institutions of government. They are not likely to promote the spirit either of freedom or order by their example... You might as well talk about establishing democracies among birds, beasts, and fishes as among the Spanish Americans.“ Cit. in: GLEIJESES, s. The Limits of Sympathy, s. 482; WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 37.

³⁷ „The struggle for liberty in South America will turn out in the end something like the French liberty, a detestable despotism. You cannot make liberty out of Spanish matter - you might as well try to build a seventy-four out of pine saplings.“ Cit. in: WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 183.

³⁸ „This Country is lost both Politically and Comercially - there never was anything like education among the Natives of this Country; consequently there are no materials for forming a public opinion and without public opinion how is it possible to form a Republic? The Government will long continue a merely military despotism which will pass from the chief of one party to that of another, the people having no part or voice in it.“ Cit. in: STEWARD, W. The Diplomatic Service of John M. Forbes at Buenos Aires. *The Hispanic American Historical Review*. Sv. 14, č. 2, květen, 1934, s. 205.

³⁹ Cit. in: GLEIJESES, s. The Limits of Sympathy, s. 484.

⁴⁰ Cit. in: WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 236.

Angažovanost je ale zákonitě doprovázena sledováním určitých, povětšinou materiálních zájmů angažovaného a nutno podotknout, projev vyšší míry entusiasmů pro věc španělsko-amerických emancipačních hnutí znemožňovaly ve Spojených státech amerických zprávy vypovídající o nepřiliš rozvinuté úrovni republikánských a demokratických hodnot v Jižní Americe.⁴¹ Kulturně-společenská úroveň španělsko-americké populace byla určitými kruhy hodnocena výlučně negativně. Je otázkou jaký podíl nesly na této představě předsudky pramenící z nahlížení španělských kolonií jako dědice civilizačních rysů Španělska v rovině bigotního katolicismu a panovnického absolutismu. Skepse ohledně republikánského a demokratického vývoje španělské Ameriky ale napomáhaly šířit a upevňovat i informace vypovídající o vývoji španělsko-amerických revolučních hnutí jakými byla zveřejněná zpráva Theodoricka Blanda, Rivadaviova a Belgranova usmiřovací mise v Londýně a Madridu nebo relace Johna B. Prevosta o vyjednávání Buenos Aires s francouzským dvorem o královské kandidatuře prince z Luccy.⁴²

5.4. Diplomacké uznání ze strany Spojených států amerických

Impulz k novému kolu diplomatických rozhovorů přinesly události odehrávající se na počátku třetí dekády 19. století na Pyrenejském poloostrově. Roku 1820 se v Cádizu vzbouřily jednotky určené k boji s buenosaireskými povstalci. Plukovník Rafael Riego donutil v Cabezas de San Juan krále Ferdinanda VII. přísahat na ústavu z roku 1812 a španělského krále podruhé

---

⁴¹ John B. Prevost, Special Agent of the United States to Buenos Aires, Chile and Peru, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; March 20, 1820, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic Correspondence*, Sv. I., s. 545-547.

⁴² Monarchistická inklinace části riolaplatské aristokracie podnítila Edwarda Everesta, vydavatele North American Review, k sepsání článku, ve kterém uvádí: „...*We are sprung from different stocks, we speak different languages, we have been brought up in different social and moral schools, we have been governed by different codes of law, we profess radically different codes of religion... They would not act in our spirit, they would not follow our advice, they could not imitate our example. Not all the treaties we could make, nor the commissioners we could send out, nor the money we could lend them, would transform their Puyrredons and their Artigasés, into Adamses or Franklins, or their Bolívars into Washingtons.*“ Cit. in: WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 334-336.

během jeho mandátu odsoudil do role rukojmí revoluce. Liberalizace španělské politické scény se pozitivně projevila i na vztahu metropole k americkým územím. Je však otázkou zda se jednalo o výsledek liberálního převratu nebo o důsledek tlaku Monroeovy administrativy a jejích kroků z roku 1822, které ukončily mezinárodně-právní izolaci španělsko-amerických povstalců.

Osmého března roku 1822 zaslal prezident do Kongresu zvláštní zprávu doporučující diplomatické uznání povstaleckých vlád, které vyhlásily nezávislost. Monroeova vláda po mnohaletém oddalování přistoupila k tomuto kroku pod dojmem nemožnosti restaurace španělské moci za oceánem. Z pohledu Washingtonu byly války za nezávislost vzhledem k revolučním událostem odehrávajícím se ve Španělsku již dopsanou kapitolou latinskoamerických dějin a povstalci si svou úspěšnou několikaletou rezistencí a v očích severoamerické vlády relativní stabilizací a organizací vnitropolitických poměrů vydobyli právo na mezinárodně uznaný statut nezávislosti.⁴³

Španělský vyslanec ve Spojených státech, Joaquín de Anduaga, reagoval vznesením oficiálního protestu.⁴⁴ Španělský ministr zahraničí Martínez de la Rosa poté zahájil diplomatický nátlak na evropské dvory ve snaze docílit jejich odmítavého stanoviska vůči krokům severoamerické vlády. Písemné výzvy byly doplněny o dokument *Estado de los diferentes países de América según las últimas noticias*, španělskou verzi dění v jeho zaoceánském panství.⁴⁵ Madrid vyjádřil ale také snahu o liberalizaci dosavadní zaoceánské

⁴³ „The complete success which has attended it in favor of the provinces, the present condition of the parties, and the utter inability of Spain to produce any change in it, we are compelled to conclude that its fate is settled, and that the provinces which have declared their independence, and are in the enjoyment of it, ought to be recognized.“ President James Monroe to the United States House of Representatives, communicated March 8 and April 26, 1822; Washington, March 8, 1822, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., p.146-148.

⁴⁴ „...What is the present state of Spanish America, and what are its Governments, to entitle them to recognition? Buenos Ayres is sunk in the most complete anarchy, and each day sees new despots produced, who diappear the next... Where, then, are those Governments which ought to be recognized? Where the pledges of their stability? where the proof that those provinces will not return to a union with Spain, when so many inhabitants desire it? And , in fine, where the right of the United States to sanction and declare legitimate a rebellion without cause, and the event of which is not even decided?“ Joaquín de Anduaga, Spanish Minister to the United States, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; Washington, March 9, 1822, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 2010.

⁴⁵ ROBERTSON, W. S. The United States and Spain in 1822. *The American Historical Review*, Sv. 20, č. 4, červenec, 1915, s. 787.

politiky a byl ochoten přistoupit k vyjednávání ohledně jejích nových principů.⁴⁶ Španělští liberálové vkládali naděje do pozitivního ohlasu obnovení platnosti cádizské ústavy a jmenovali komise, jejichž úkolem bylo vyjednat s latinskoamerickými povstalci vyrovnání ve smyslu přijetí konstitučního systému ze strany povstalců výměnou za udělení generálního pardonu. Usmiřovací politika ale nenalezla za oceánem pochopení. Latinskoamerický Rubicon se zdál být nenávratně překročen. Neblahé situace si byli vědomi i někteří členové liberálních cortesů. Jiní se přikláněli k realistickým stanoviskům postupně pod vlivem zpráv Španělů dříve žijících v Americe.⁴⁷ Přesto Madrid ještě zcela nerezignoval. Jednou z diskutovaných možností bylo přimět jihoamerické povstalce k vytvoření konfederace se Španělskem, přičemž panovníkem tohoto uskupení by se stal Ferdinand VII. s titulem protektora Velké španělsko-americké konfederace.⁴⁸ Jiný návrh předpokládal vznik nezávislých latinskoamerických států, které by přijaly ústavy obdobné té cádizské, a jejichž vrcholnými představiteli by se stali členové španělské větve dynastie Bourbonů.

Mezitím však již Spojené státy americké, i vzhledem ke skutečnosti, že o nezávislosti španělské Ameriky bylo na válečném poli v podstatě rozhodnuto, přikročily k zahájení procesu diplomatického uznání povstaleckých vlád. Čtvrtého května roku 1822 podepsal prezident Monroe výnos o výdaji státní pokladny ve výši 100 000 USD na financování „*missions to the independent nations on the American continent.*“⁴⁹ Návrh byl senátem přijat o dva týdny

⁴⁶ „His Catholic Majesty does not present himself to the revolted colonists as a monarch who is angry with his offending subjects but as a father who wishes to act as a mediator in the misunderstanding of his children.“ Cit. in: ROBERTSON, W. S. The Policy of Spain Toward Its Revolted Colonies, 1820-1823. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 6, č. 1/3, únor-srpen, 1926, s. 36.

⁴⁷ Zpráva Miguela Cabrery de Nevares, který strávil deset let v Río de la Plata, uváděla: „All the measures adopted toward the Spanish Indies have proved unfruitful; all the calculations have erred... To suffocate the insurrection in our colonies it would be necessary to build a bridge of ships stretching from the peninsula to each one of the insurrectionary regions, and constantly to be equipping armies fighting in America! The independence of the American colonies was written in the book of destiny : three thousand leagues of water and the innate love of the Spaniards for liberty, - those are the causes which have contributed to the separation, - and not the impotence of the Spanish nation.“ Cit. in: ROBERTSON, W. S. The Policy of Spain, s. 30; ROBERTSON, W. S. The Recognition of the Spanish Colonies by the Motherland. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 1, č. 1, únor, 1918, s. 80.

⁴⁸ ROBERTSON, W. S. The Policy of Spain, s. 32.

⁴⁹ Cit. in: ROBERTSON, W. S. The United States and Spain, s. 783.

později a posvětil navázání diplomatických kontaktů s Mexikem, Velkou Kolumbií, Chile, Peru a Spojenými provinciemi Jižní Ameriky.⁵⁰ Monroeovo prohlášení datované 4. březnem roku 1822 vzbudilo v Evropě mnohem větší ohlas⁵¹ než jeho pozdější výroční zpráva adresovaná Kongresu z 2. prosince roku 1823, jejíž část dostala přízvisko doktríny. Pozoruhodného obratu dosáhlo po roce 1822 Adamsovo hodnocení jihoamerické společnosti. Ačkoliv se od dřívějšího skepticismu Adams zcela neoprostil, projevoval Latinské Americe nově větší náklonnost a na rozdíl od svých dřívějších prohlášení připouštěl následování severoamerického vzoru latinskoamerickými státy.⁵²

Nepříznivé okolnosti washingtonských kroků dovedly Madrid k rezignaci. Španělská vláda se nově pokusila o usmíření se s někdejšími državami ve smyslu reciprocitních výhod pro oba subjekty.⁵³ Tíhla k uzavření předběžných obchodních smluv, potažmo uznání suverénního charakteru latinskoamerických vlád. Vyslanci putujícími do Río de la Plata byli Luis de la Robla a Antonio Luis Pereira. Čtvrtého července roku 1823 podepsali s Bernardinem Rivadaviou předběžnou mírovou smlouvu, jejíž text stanovoval, že po uplynutí 60 dnů po jejím podepsání budou na dobu 18 měsíců pozastaveny všechny válečné akce probíhající mezi oběma státy a během nich vypracována její konečná verze.⁵⁴

⁵⁰ Diplomacké uznání nezávislých latinskoamerických států nebylo projevem republikánského politického idealismu. Washington disponoval informacemi o monarchistickém vývoji Mexika a Brazílie a inklinaci k monarchistické formě vlády v Río de la Plata. Primárním cílem bylo uzнат nezávislé státy a napomoci tak vysvobození Jižní Ameriky z koloniálního područí. Jejich státoprávní (republikánský nebo monarchistický) vývoj neměl na rozhodování Washingtonu vliv. WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 378.

⁵¹ Kroky Monroeovy administrativy směřující k navázání diplomatických vztahů se španělsko-americkými státy byly cíleny a provedeny tak, aby nevzbudily v Evropě přílišné negativní reakce. V žádném případě se nejednalo o slavnostní akt. Zájem Monroea byl přesně opačný a to nedopustit, aby diplomatické kroky jeho vlády vyzněly jako nepřátelské gesto vůči Evropě. Monroeovým zájmem poté nebylo ani deklarativně vyčlenit americký a evropský geopolitický prostor, respektive poštvat americké vlády vůči Evropě. Diplomacké uznání španělsko-amerických nezávislých vlád bylo provedeno v duchu severoamerické neutrality tak, aby na jedné straně otevřelo cestu k navázání přátelských vztahů s kontinentálními sousedy a vstřícným bezesporu krokem zamezilo bezbřehé orientaci Latinské Ameriky na Evropu, na straně druhé tak, aby nevyvolalo krizi ve vztahu k evropským mocnostem. *Ibid.*, s. 375-378.

⁵² *Ibid.*, s. 419.

⁵³ „*Here is your independence, give us in return some advantages.*“ Cit. in: ROBERTSON, W. S. *The Policy of Spain*, s. 39.

⁵⁴ John M. Forbes, Secretary of the United States Legation at Buenos Aires, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; Buenos Aires, July 5, 1823, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 624.

Francouzská invaze do Španělska a restaurace absolutistického režimu Ferdinanda VII. ale pohřbily naděje i na smířlivé narovnání vztahů.

5.5. Sto tisíc synů sv. Ludvíka a Monroeova zpráva Kongresu

Restaurace španělského absolutismu byla diskutována na kongresu ve Veroně roku 1822. Otázka polarizovala vztahy v rámci koncertu evropských mocností. Británie se k vojenské intervenci za Pyreneje stavěla negativně. Ministr zahraničí lord Castlereagh deklaroval princip nevměšování se.⁵⁵ Z britského pohledu se jednalo o okamžik, kdy byla secese zaoceánských území, náležejících již jen formálně pod suverenitu Madridu, definitivně zpečetěna. Bylo oprávněné se domnívat, že řešení vnitřních sporů odebere Španělsku značnou část energie a zaoceánská intervence nebude být moci v blízké budoucnosti provedena.⁵⁶ Británii proto velmi znepokojovaly informace hovořící o intervenci za Pyreneje. S restaurací režimu Ferdinanda VII. za pomoci zahraniční vojenské síly se totiž pojila i hrozba užití této vojenské síly pro účely reconquisty kolonií. Složitou situaci z pohledu Londýna umocňovala i nepříjemná událost vynutivší si personální změnu v čele Foreign Office. Lord Castlereagh spáchal roku 1822 sebevraždu, když si kapesním nožikem podřízl hrdlo. V čele ministerstva zahraničí ho nahradil George Canning.

Canning hodlal hrozbu zahraniční intervence do Španělska odvrátit a v tomto duchu úkoloval britského reprezentanta na veronských jednání, vévodu

---

⁵⁵ „It [Quadruple Alliance] was a Union for the reconquest of Europe from Military Dominion of France... It never was however intended as an Union for the Government of the World, or for the Superintendence of the Internal Affairs of other States... We may all agree, that nothing can be more lamentable, or more dangerous example, than the late revolt of the Spanish Army. We may all agree, than nothing can be more unlike a monarchical Government, or less suited to the wants and true interests of the Spanish nation, than the Constitution of the year 1812; we may also agree with shades of difference, that the consequence of this state of things in Spain may eventually bring danger home to all our own doors, but it does not follow, that we have therefore equal means of acting upon this opinion...” State Paper of 5 May 1820. In TEMPERLEY, H.; PENSON, L. M. *Foundations of British Foreign Policy from Pitt (1792) to Salisbury (1902) or Documents, old and new*. Cambridge: Cambridge University Press, 1938, s. 54-55.

⁵⁶ Vévoda Wellington poznamenal: „Their colonies must now be considered as lost.“ Cit. in: KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 124.

Wellingtona.⁵⁷ Naopak pozitivně se k intervenci stavěly konzervativní francouzské kruhy, ruský car i rakouský kancléř. Přes britské protesty bylo dosaženo dohody o provedení invaze pomocí vojsk francouzského krále. Tento výsledek byl ovšem značně paradoxní, protože francouzský první ministr Jean-Baptiste de Villèle zastával protiintervenční stanoviska,⁵⁸ a francouzští vyslanci se ve Veroně neřídili jeho pokyny. Dvorní prointervenční kliku reprezentovali vikomt Francois René de Chateaubrianda a ministr zahraničních věcí vévody z Montmercy. Villèle se s neposlušností svých úředníků nehodlal zpočátku smířit a Montmercy pod jeho nátlakem na svůj post rezignoval. Jeho ministerský nástupce, vikomt Chateaubriand, ale hájil veronská ujednání nadále a dokázal je na úkor Villèla v hovorech s králem prosadit. Canning se pokusil přesvědčit francouzský dvůr o opaku.⁵⁹ Paříž ale neustoupila ani poté, co britský kabinet zrušil embargo na prodej a dovoz zbraní do Španělska a španělské Ameriky. Británie přijala memorandum o neutralitě. K ozbrojenému zásahu byla odhodlaná přistoupit pouze v případě, kdy by francouzská intervence nabyla dlouhodobého charakteru, došlo k narušení územní integrity portugalského království nebo by byla francouzská armáda použita k podniku reconquisty zámořských území.⁶⁰

⁵⁷ „...If the opportunity should offer, I am to instruct [you]... to declare, that to any such interference, come what may, His Majesty will not be a party.“ Vévoda Wellington poté v opozici vůči intervenčním plánům uzavřel éru kongresů slovy: „We stand alone and we do so by choice.“ Cit. in: TEMPERLEY, H.; PENSON, L. M. *Foundations*, s. 64-65.

⁵⁸ Obával se, že by mohla francouzská armáda zabřednout do stejných guerillových bojů jako se tomu dělo při napoleonském vpádu roku 1808. Další obavy mu přinášela hrozba eventuální britské podpory španělským konstitucionalistům, kdy by se francouzská intervence rázem mohla změnit v britsko-francouzskou válku, jež by měla pro francouzskou námořní flotilu zdrcující důsledky. Nebezpečím pro Francii se zdál být i fakt, že revoluční myšlenky ve Francii stále přežívaly a francouzská veřejnost sympatizovala se španělskými povstalci. Nepřítomnosti francouzských sil na domácím území by tak mohli někdejší Napoleonovy stoupenci využít k dalšímu ohrožení státního zřízení.

⁵⁹ „Negotiate at least before you invade. Leave the Spanish revolution to burn itself out within its own crater ; you have nothing to apprehend from the eruption, if you do not open a channel for the lava through the Pyreness.“ Cit. in: KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 147.

⁶⁰ TEMPERLEY, H.; PENSON, L. M. *Foundations*, s. 68. Canning Polignacovi dále sdělil: „Great Britain declares that she will recognize the independence of the colonies, first, in case France should employ force in aid of their re-subjugation; or, secondly, in case Spain, herself, reverting to her ancient system, should attempt to put a stop to the trade of Britain with those colonies.“ Richard Rush, United States Minister to Great Britain, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; London, November 26, 1823, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 1504.

To ovšem nic nezměnilo na skutečnosti, že vévoda d'Angoulême byl jmenován velitelem expedičního vojska a Sto tisíc synů sv. Ludvíka, jak bylo intervenční vojsko hanlivě označováno, překročilo v létě roku 1823 Pyreneje. Povstalci se nezmohli na soustavný odpor, španělské duchovenstvo a šlechta vítala Francouze jako osvoboditele a celá země bez většího odporu kapitulovala. Když po krátkém obléhání padla poslední bašta konstitucionalistů, přístav Cádiz, nestálo druhé restauraci Ferdinandovy vlády již nic v cestě. Španělský král se se svými oponenty vypořádal stejně nekompromisně jako po pádu Josefa Bonaparta a obnovil panovnický absolutismus. Anuloval všechny kroky konstituční vlády a její legislativní výnosy přijaté mezi 7. březnem roku 1820 a 1. říjnem roku 1823 prohlásil za pozbyté platnosti. V lednu následujícího roku zbavil vyslance pověřené vyjednáváním s kreolskými reprezentanty pravomocí a zrušil platnost všech smluv dojednaných za oceánem.⁶¹

Paralelně s restaurací absolutistické moci ve Španělsku vrcholila ve Washingtonu jednání, jejichž výsledkem se stal dokument teoreticky uzavírající americký kontinent nejen španělským dobytelským snahám. Británie čelící v otázce reconquisty zbytku Evropy tíhla k navázání anglosaské spolupráce.⁶² Canning se obával, že by mohla být francouzská intervenční armáda použita také pro zaoceánský podnik a se severoamerickým vyslancem v Londýně, Richardem Rushem, zahájil jednání o společné anglo-americké deklaraci. Dvacátého druhého srpna obdržel Rush od Canninga dopis, který v pěti bodech precizoval cíle britské zahraniční politiky.⁶³ Jednání mezi Canningem a Rushem ale nedosáhla Londýnem kýženého výsledku. Rush podmínil kooperaci anglosaských států okamžitým diplomatickým uznáním povstaleckých

⁶¹ ROBERTSON, W. S. *The Policy of Spain*, s. 44-45.

⁶² Canning v údajně dramatickém projevu poznamenal: „*The daughter and the mother stand together against the world.*“ Cit. in. KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 154.

⁶³ „*We conceive the recovery of the Colonies by Spain, to be hopeless. We conceive the question of the recognition of them as Independent States, to be one of time and circumstances. We are, however, by no means disposed to throw any impediment in the way of an arrangement between them and mother country by amicable negotiation. We aim not at the possession of any portion of them ourselves. We could not see any portion of them transferred to any other Power, with indifference.*“ George Canning, Secretary of State for Foreign Affairs of Great Britain, to Richard Rush, United States Minister to Great Britain; Foreign Office, August 20, 1823, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 1478.

španělsko-amerických vlád ze strany Británie.⁶⁴ To Canning odmítl a jednání na dané téma byla ukončena.

Současně s Rushem jednal britský ministr zahraničí i s francouzským vyslancem v Londýně, princem de Polignac. Canning požadoval explicitní francouzské ujištění, že Sto tisíc synů sv. Ludvíka nenastoupí zaoceánskou plavbu a francouzská vláda se nebude nikterak angažovat v plánu reconquisty španělsko-amerických kolonií. Ačkoliv Paříž již dříve dementovala svůj zájem o Río de la Plata, její nabídka Lisabonu o poskytnutí vojenské flotily k dobytí Brazílie z roku 1823 potvrzovala, že podezíravost Londýna měla věcné příčiny.⁶⁵ Canning opakoval jasná stanoviska avizující, že britská vláda nepřipustí, aby conquistu španělsko-amerických kolonií realizovala jiná než výlučně španělská armáda. Francouzská strana odpověděla k jeho spokojenosti Polignacovým memorandem, ve kterém rezignovala na ovládnutí jakékoliv části někdejšího španělského zámořského koloniálního panství a účast na eventuálním podniku reconquisty.⁶⁶

Lze spekulovat o tom zda byly Rusko nebo Francie skutečně odhodlány poskytnout Madridu dostatek prostředků pro podnik reconquisty nebo zda byla Francie za příznivého stavu okolností odhodlána podniknout dobovačné tažení ve vlastní režii.⁶⁷ Obranyschopnost latinskoamerických států každopádně

⁶⁴ „...*Could His Majesty's government see fit to consider the time now arrived for a full acknowledgement of the independence of the South American states by Great Britain, it is my unequivocal belief... that it would accelerate the steps of my government in a course of policy intimated as being common to this government, for the welfare of those states.* Richard Rush, United States Minister to Great Britain, to George Canning, Secretary of State for Foreign Affairs of Great Britain; London, August 27, 1823, in *ibid.*, s. 1483.

⁶⁵ TEMPERLEY, H. French Designs on Spanish America in 1820-5. *The English Historical Review*, Sv. 40, č. 157, leden, 1925, s. 40.

⁶⁶ „*The Prince de Polignac declared: That his Government believed it to be utterly hopeless to reduce Spanish America to the state of its formal relation to Spain; that France disclaimed, on her part, any intention or desire to avail herself of the present state of the Colonies, or of the present Situation of France towards Spain, to appropriate to herself any part of the Spanish Possessions in America; or to obtain for herself any exclusive advantages; and that, like England, she would willingly see the Mother Country in possession of superior commercial advantages... Lastly, that She abjured, in any case, any design of acting the Colonies by force of arms.*“ Memorandum of a Conference between the Prince de Polignac, French Ambassador to Great Britain, and Mr. Canning, Secretary of State for Foreign Affairs of Great Britain, begun Thursday, October 9, and concluded Sunday, October 12, 1823, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 1498.

⁶⁷ Přes závazky vyplývající z Polignacova memoranda francouzská angažovanost za oceánem neskončila. To potvrzuje domněnky, že pokud hodlala Francie za oceánem zasáhnout, nejspíš

nebyla velká. Evropské státy disponující dostatečnými informacemi o dění za oceánem si toho byly vědomy a projekt reconquisty španělské Ameriky proto nemusel být vnímán pouze jako planá prohlášení vyjadřující solidaritu španělskému králi. Dočasný úspěch španělské expedice z roku 1815 u novogranadských břehů ostatně slabost povstaleckých táborů potvrdil a přítomnost francouzských intervenčních vojsk hájících zájmy Ferdinanda VII. neoddiskutovatelně vzbuzovala v Londýně vysokou míru znepokojení. Tato skutečnost a francouzská zaoceánská angažovanost v letech 1818 - 1824 byly faktory, které uspišily nastoupení procesu diplomatického uznání latinskoamerických nezávislých států ze strany Londýna. Polignacovo memorandum zase ukončilo aktuální britský zájem o anglo-americkou kooperaci v latinskoamerické otázce. Hrozba francouzské zaoceánské intervence jím byla pro danou chvíli eliminována a severoamerického spojence pro její případné odvrácení Londýn již nepotřeboval. Canningova jednání s Rushem ale nakonec dala jeden z hlavních podnětů ke vzniku textu, později pojmenovaného jako Monroeova doktrína. Druhý motiv k deklaraci severoamerických zájmů přinesly dlouhodobé neshody v jednáních s ruským vyslancem ve Washingtonu, baronem de Tuyl von Serooskeren, na téma ruských kolonizačních aktivit na severoamerickém pobřeží.

Stanoviska Monroeovy administrativy ke kolonizačním a conquistadorským aktivitám evropských mocností na americkém kontinentu měla být vyslovena ve výročním prezidentově proslovu k americkému Kongresu o stavu Unie, během něhož dle doporučení svých ministrů a jednotlivých státních departmentů předkládá prezident Kongresu okruhy, jimiž by se měla

---

pouze ve vlastní prospěch. Roku 1824 se její flotila opět objevila před Rio de Janeirem a francouzské lodě hlídkovaly i u peruánského a chilského pobřeží, přičemž se francouzští důstojníci pokoušeli o navázání kontaktu s rojalistickými tábory. Napětí Londýna provázely i francouzské aktivity v Karibiku roku 1825, kdy se francouzská flotila nacházela nedaleko havanského přístavu. Zlom nastal až roku 1826, kdy Paříž zopakovala svůj tři roky starý závazek. Londýn sdílel obavy z francouzského výpadu proti některé z bývalých španělských držav nejspíš oprávněně. Je třeba si uvědomit, že nezávislost latinskoamerických států spočívala na křehkých základech. Vévoda Wellington například v korespondenci s rakouským vyslancem v Paříži roku 1819 uvedl, že dle jeho názoru by pouhých deset tisíc vojáků stačilo na navrácení Montevidea a Buenos Aires zpět do španělského područí. Cit. in: PERKINS, D. *Hands off. A History of the Monroe Doctrine*, Boston: Little, Brown and Copany, 1946, s. 52; TEMPERLEY, H. *French Designs*, s. 35.

administrativa v příštím roce prvořadě zabývat. Monroe byl podle Adamsových výpovědí informacemi o porážce španělských konstitucionalistů a údajných přípravách francouzské flotily pro přeplavení španělských vojsk do Ameriky rozladěn. Podle Adamse si byl vědom, že již není čas na dlouhé debaty, a že pokud by francouzsko-španělská vojska skutečně chystala intervenci, je třeba urychleně jednat. Na rozdíl od prezidenta Adams reconquistu jako reálné nebezpečí nevnímal.⁶⁸ V době, kdy Monroe shromažďoval návrhy jednotlivých ministerstev do výroční zprávy Kongresu, předložil Adams za ministerstvo zahraničí doporučení deklarace, že americký kontinent nelze do budoucna považovat za destinaci jakýchkoliv nových kolonizačních snah nebo rozšiřování evropského mocensko-politického systému. V neposlední řadě měla prezidentova zpráva postihnout ruské aktivity na tichomořském pobřeží. Adamsovy požadavky, jež měly v prezidentově zprávě v souhrnu zaznít, byly zdůraznění principiálních rozdílů mezi evropským monarchistickým a americkým republikánským zřízením řídicím se odlišnými zásadami (svoboda, nezávislost, sebeurčení), odmítnutí jakýchkoliv zásahů Svaté Aliance mimo evropský kontinent a podmínění neutrality Spojených států amerických v latinskoamerických záležitostech neutralitou evropských států. Monroe zpočátku návrhům oponoval. Akcent na tezi o principiálních rozdílech mezi republikánským a monarchistickým státním zřízením vnímal jako přílišný kategorismus, jež by mohl znemožnit alianční spolupráci v budoucnu. Požádal proto Adamse, aby z textu tuto část odstranil a vyvaroval se užívání obdobného tónu. Adams však reagoval striktním prohlášením, že pokud tak učiní, ztratí podle jeho slov „*the most important paper that ever went from... [his] hands*“⁶⁹ svou podstatu a ducha. Nakonec Adams prosadil svou původní koncepci a Monroem kritizované kategorické pasáže tak zazněly 2. prosince roku 1823 v prezidentově zprávě o stavu Unie.

⁶⁸ „*I no more believe that the Holly allies will restore the Spanish dominion upon the American continent... than that Chimborazo will sink beneath the ocean.*“ Cit. in: PERKINS, D. *Hands off*, s. 42. (Adamsem zmiňované Chimborazo je ekvádorská sopka, 6310 m n.m.)

⁶⁹ Cit. in: MAY, E. R., *The Making*, s. 222. Adamsův originální ideový přínos pro text Monroeovy zprávy je ovšem diskutován. WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 464-492.

Její text avizoval: „*The American continents, by the free and independent condition which they have assumed and maintain, are henceforth not to be considered as subject for future colonization by any European power... In the wars of the European powers in matter relating to themselves, we have never taken any part, nor does it comport with our policy so to do... With the movements in this hemisphere we are, of necessity, more immediately connected... The political system of allied powers is essentially different in this respect from that of America. This difference proceeds from that which exists in their respective governments... We owe it, therefore, to candor, and to the amicable relations existing between the United States and those powers, to declare that we should consider any attempt on their part to extend their political system to any portion of this hemisphere as dangerous to our peace and safety. With the existing colonies and dependencies of any European power we have not interfered and shall not interfere. But with the governments who have declared their independence and maintained it, and whose independence we have... acknowledged, we could not view any interposition for the purpose of oppressing them, or controlling in any other manner their destiny, by any European power in any other light than as the manifestation of an unfriendly disposition towards the United States... It is still the true policy of the United States to leave the parties to themselves, in the hope that other will pursue the same course.*“⁷⁰ Následujícího roku poté Monroe ve svém posledním prezidentském projevu ke Kongresu zdůraznil princip severoamerického nevměšování se do vnitropolitických záležitostí jihoamerických států s ohledem na jejich svobodnou vůli zvolit si takovou formu vlády, která bude danému státu nejlépe vyhovovat.⁷¹

Zpráva o stavu Unie nezůstala bez odezvy, ale takový ohlas jako kroky severoamerické vlády směřující k diplomatickému uznání nezávislých

---

⁷⁰ Cit. in: PERKINS, D. *Hands off*, s. 28; Message of President James Monroe, at the commencement of the first session of the Eighteenth Congress of the United States, communicated to the Senate; Washington, December 2, 1823, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 217-218.

⁷¹ Message of President James Monroe, at the commencement of the second session of the Eighteenth Congress of the United States; Washington, December 7, 1824, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. I., s. 228.

latinskoamerických států z předešlého roku v Evropě nevzbudila a to i díky tomu, že se Canning zdržel oficiálního protestu, ačkoliv se obával, že by Monroeova zpráva mohla způsobit zásadní inklinaci španělské Ameriky k jejímu severoamerickému sousedovi.⁷² Reakce části latinskoamerické veřejnosti na Monroeovu zprávu byla negativní. Důvodem byl jednak doposavad nikterak vstřícný postoj Washingtonu k oficiální podpoře emancipačních hnutí, ale také postupně vzrůstající britský vliv na nezávislé vlády. Jediným přímým výsledkem prezidentova poselství Kongresu tak bylo uzavření smlouvy mezi americkou a ruskou vládou, která posunovala jižní hranici ruských privilegií na linii 54° 40' severní zeměpisné šířky a připouštěla americké obchodní aktivity na sever od této linie po dobu následujících 10 let.

5.6. Diplomatické uznání ze strany Velké Británie

K diplomatickému uznání španělsko-amerických povstaleckých vlád ze strany Británie se schylovalo již od roku 1822, kdy vévoda Wellington na kongresu ve Veroně vložil do memoranda britské vlády pasáž o nutnosti brzkého uznání nezávislosti španělských kolonií. Roku 1824 se odehrálo poslední kolo rozhovorů Foreign Office s Madridem na téma španělské Ameriky. Canning opět vybízel Madrid k mírovému narovnání vztahů za předpokladu britského souhlasu se zachováním obchodních privilegií, které by Španělsku zajišťovaly protekcionistické postavení na obchodním poli. Když však Madrid odmítl i britskou nabídku garance držení Kuby, vyjednávání byla ukončena.⁷³ Ostatně ke spokojenosti Británie, která k tomuto výsledku směřovala. V situaci, kdy byly veškeré britské nabídky o narovnání vztahů mezi Španělskem a zaoceánskými teritorii dlouhodobě odmítány, a stávající okolnosti

⁷² John Murray Forbes, severoamerický zmocněnec, později druhý vyslanec Spojených států amerických v Buenos Aires - jeho předchůdce Caesar August Rodney zemřel nedlouho po příjezdu do Buenos Aires - referoval o nepříteliš vřelém přijetí Monroeovy zprávy riolaplatskou vládní garniturou: „I must frankly say that one of the principal motives of my disgust towards this Country is the overweening partiality of the dominant party and of the highets classes of Society here for the English... Your Splendid Message... was received with an unwelcome apathy by the men in power...“ Cit. in: WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 537.

⁷³ KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 174.

neumožňovaly Ferdinandovi VII. podniknout reconquistu s pomocí čistě španělských sil, mohla Británie přikročit k procesu diplomatického uznání povstaleckých orgánů jako nezávislých a suverénních vlád, aniž by mohla být kritizována z podnikání unáhlených a oportunistických kroků bez zohledňování zájmů Španělska.⁷⁴

Pro shrnutí dosavadního britského postoje k otázce latinskoamerických emancipačních hnutí lze uvést, že primárním cílem Británie nebyla nezávislost Latinské Ameriky, ale svoboda obchodu s ní. Když se ukázalo, že se Španělsko nedokázalo vzdát svých kategorických postojů a emancipační orgány ustanovily relativně stabilní vlády, přistoupila Británie, i s ohledem na vývoj mezinárodního dění, k diplomatickému uznání *de facto* nezávislých států. Jelikož proběhl poté tento akt prostřednictvím uzavření obchodních smluv, *de iure* tím Británie docílila i svého primárního cíle, svobodné obchodní výměny.

Canning vyslal na počátku roku 1824 přes oceán komisaře, aby podali doporučení ohledně uznání nezávislosti emancipovaných států, přičemž britské požadavky pro uznání nezávislosti toho či onoho státu byly následující: „*Antes que el Gobierno de Su Majestad pueda dar cualquier paso decisivo para estrechar sus relaciones con cualquiera de los nuevos Estados de América, es obvio que debe establecerse... 1. Que el Estado interesado ha renunciado definitiva e irrevocablemente a toda vinculación política con España; 2. Que tiene tanto el poder como la voluntad de mantener la Independencia que ha establecido, y; 3. Que la estructura de su Gobierno es tal que ofrece una seguridad razonable para la continuidad de su paz interna, y para la buena fe que le permitiría mantener las relaciones que pudiera contraer con otras*

---

⁷⁴ Canning shrnul britské cíle v hovorech s princem de Polignac: „*The British Government had no desire to precipitate that Recognition, so long as there was any reasonable chance of an accommodation with the Mother Country, by which such a recognition might come first from Spain; but that it could not wait indefinitely for that result; that it could not consent to make its Recognition of the New States dependent upon that of Spain; and that It would consider any Foreign Interference, by force or by menace, in the dispute between Spain and the Colonies, as a Motive for recognizing the latter without delay.*“ Memorandum of a Conference between the Prince de Polignac, French Ambassador to Great Britain, and Mr. Canning, Secretary of State for Foreign Affairs of Great Britain, begun Thursday, October 9, and concluded Sunday, October 12, 1823, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 1496.

Potencias.⁷⁵ Diplomatičkému uznání Spojených provincií Jižní Ameriky napomohlo v naplnění výše nastíněných bodů relativně poklidné období panující od svolání nového ústavodárného shromáždění do pádu prezidentského systému roku 1827. Ve střednědobém pohledu se sice v historické perspektivě jedná pouze o jeden z dalších pokusů ustanovit centralistickou vládu, v daném okamžiku však okolnosti dávaly naděje na relativní stabilizaci vnitropolitické situace.

Woodbine Parish zaslal Canningovi ještě v červnu roku 1824 podrobnou zprávu hodnotící stav věcí panující v Río de la Plata. Pozitivního ohlasu se z jeho strany dočkaly vedle zklidnění politické scény a reforem exekutivních, legislativních a justičních orgánů rovněž kroky buenosaireské vlády specifického charakteru jako přijetí nového zákona o nezczitelnosti soukromého majetku, opětovné vyhlášení svobody tisku a náboženství, deklarace všeobecné amnestie pro politické emigranty, dále založení vládního periodika zpravujícího obyvatelstvo o výnosech legislativních orgánů, přijetí školských reforem nebo zakládání nových nemocnic.⁷⁶ Jednalo se přes neblahé reminiscence na minulost o reference vesměs pozitivního charakteru očekávající všeobecnou stabilizaci politických a sociálních pořádků v zemi.

Když britský parlament v listopadu roku 1824 odsouhlasil návrh diplomatičkého uznání Mexika, Velké Kolumbie a Spojených provincií Jižní Ameriky, uvedl Canning v korespondenci s britským vyslancem v Paříži, lordem Granvillem: „*The deed is done, the nail is driven, Spanish America is free; and if we do not mismanage our affairs sadly, she is English.*“⁷⁷ Formálně uznala Británie nezávislost každého ze států podepsáním dvoustranné obchodní smlouvy.⁷⁸ Canning ale prohlásil, že Británie neočekává žádné obchodní

⁷⁵ F. O. 118/1. De George Canning a Woodbine Parish; agosto 23 de 1824, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña y la Independencia de la America Latina, 1812 - 1830, documentos escogidos de los archivos del Foreign Office*. [překlad Guillermo Eduardo Leguizamón] Sv. I. Buenos Aires: Editorial Guillermo Kraft, 1944, s. 162.

⁷⁶ F. O. 6/4. Woodbine Parish to George Canning; Buenos Ayres, 25 June 1824, in: HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports of the Trade and Politics of Latin America, 1824-1826*. London: Offices of The Royal Historical Society, 1940, s. 10-25.

⁷⁷ Cit. in: TEMPERLEY, H. W. V. *The Later American Policy of George Canning*. The American Historical Review. Sv. 11, č. 4, červenec, 1906, s. 796.

⁷⁸ F. O. 118/1. De George Canning a Woodbine Parish; agosto 23 de 1824, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 163.

výhody.⁷⁹ S Buenos Aires vyjednal smlouvu o přátelství, obchodu a plavbě roku 1825 Woodbine Parish.

Britským krokům oponujícím španělskému vyslanci Chevalierovi de los Rios poté Canning odvětil, že v případě Spojených nizozemských provincií a Portugalska evropské mocnosti také nenavázaly diplomatické vztahy s těmito emancipovanými zeměmi až v letech 1648 a 1668, kdy tak učinilo Španělsko.⁸⁰

Canning byl přesvědčen, že Británie dokázala svou diplomacií vrazit klín mezi Spojené státy americké a latinskoamerické státy a zamezit tím rozdělení světa na evropský a americký mocenský blok.⁸¹ Ve spojitosti s Canningovým prohlášením, severoamerické vyhlídky na zintenzivnění obchodních vazeb s latinskoamerickými státy nebyly v porovnání s těmi britskými příliš velké. Řada kongresmanů správně poznamenávala, že hospodářská odvětví Spojených států amerických a emancipovaných států Jižní Ameriky spočívají na obdobných základech. Jižní Amerika měla v jejich soudech již brzy představovat silnou konkurenci pro severoamerické obilí, tabák, bavlnu a masné výrobky. Vzhledem k britskému industriálnímu primátu nebylo poté možné očekávat ani převahu severoamerického průmyslového zboží na jihoamerických trzích, a jelikož Británie na rozdíl od Spojených států amerických, nacházejících se v pozici zahraničního dlužníka, disponovala mohutným investičním kapitálem, ani na poli kapitálového pronikání nebylo možno očekávat severoamerickou převahu.⁸² Severoameričané mohli zásobovat ríolaplatské provincie pouze moukou, solí, stavebním dřevem,

⁷⁹ „[Gran Bretaña no busca] ningún privilegio exclusivo para el comercio, ninguna preferencia injusta sino una libertad de comercio igual para todos.“ Cit. in: WINN, P. *Inglaterra y la tierra purpúrea. A la búsqueda del imperio económico : 1806 - 1880*. Montevideo : Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, 1997, s. 32. K britskému přihlášení se k politice otevřených dveří taktéž Richard Rush, United States Minister to Great Britain, to John Quincy Adams, Secretary of State of the United States; London, February 5, 1825, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic correspondence*, Sv. III., s. 1537-1538.

⁸⁰ George Canning, Secretary of State for Foreign Affairs of Great Britain, to Chevalier de los Rios, Spanish Minister to Great Britain; Foreign Office, March 25, 1825, in *ibid.*, s. 1544.

⁸¹ „...*The great danger of the time - a danger which the policy of the European system would have fostered, was a division of the World into European and American, Republican and Monarchical; a league of worn-out Governments, on the one hand, and youthful and stirring Nations, with the United States at their head, on the other hand. We slip in between... we link once more America to Europe...*“ Cit. in: KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 201.

⁸² WHITAKER, A. P. *The United States*, s. 550-551.

mýdlem nebo nebělenou bavlnou. Obchodní kontakty s Río de la Plata byly ovšem udržovány spíše díky tomu, že kolem jižního cípu Jižní Ameriky vedla v této době jediná námořní spojnice s Asií. Nejlukrativnějším severoamerickým zbožím, díky jehož prodeji se vyplatilo zaměřit do jižního Atlantiku i bez asijské cesty, byla mouka.⁸³ Konec jejího odbytu nastal ale již roku 1825, kdy buenosaireská vláda zakázala import tohoto zboží ze zahraničí s cílem stimulovat domácí produkci.⁸⁴

Britské vyhlídky na poli obchodní výměny byly o poznání příznivější, což dokazují i statistiky z poloviny 20. let 19. století podané britskými konzuly působícími v Buenos Aires, respektive Montevideu, Woodbinem Parishem a Thomasem Samuelem Hoodem. Parish uvedl, že ve Spojených provinciích Jižní Ameriky mělo roku 1825 působit 39 britských obchodních domů a britský kapitál kryt z poloviny buenosaireský rozpočet. Primát přitom náležel brazilskému Rio de Janeiro, kde roku 1820 působilo na 60 britských obchodních domů.⁸⁵ Hood podal téhož roku informace o stavu britského obchodního zastoupení v Montevideu. Jednalo se o 10 obchodních domů. Pro porovnání, severoameričtí obchodníci založili do té doby v metropoli Provincie Cisplatina pobočky pouhých dvou obchodních domů.⁸⁶ Británie dominovala na poli ríolaplatské obchodní výměny. Roku 1822 bylo do buenosaireského přístavu dovezeno ze zahraničí zboží o celkové hodnotě 11 267 622 pesos. Britský podíl na této cifře přitom činil 5 730 952 pesos, tedy přes celou ½. Pro srovnání, druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem Spojených provincií Jižní Ameriky byla Brazílie, jejíž obchodníci se ale podíleli na celkovém objemu importu do Buenos Aires pouhými 1 418 768 pesos. Jako třetí v pořadí, v těsném závěsu za Brazílií, figurovaly Spojené státy americké, které do

⁸³ F. O. 6/4. Robert Montgomery to Woodbine Parish; Buenos Ayres, 29 July 1824, in: HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports*, s. 45.

⁸⁴ PRATT, E. J. Anglo-American Commercial and Political Rivalry on the Plata, 1820-1830. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 11, č. 3, srpen, 1931, passim.

⁸⁵ KAUFMANN, W. W. *British Policy*, s. 176; PLATT, D. C. M. *Latin America and British Trade 1806 - 1914*. London: Adam and Charles Black, 1972, s. 42.

⁸⁶ F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood a George Canning...; Montevideo, 31 de enero de 1825, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul británico en Montevideo y la independencia del Uruguay: selección de los informes de Thomas Samuel Hood, 1824-1829*. Montevideo: Universidad de la República, Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, Departamento de Historia del Uruguay, 1999, s. 66.

regionu importovaly zboží o celkové o hodnotě 1 368 277 pesos. Roku 1822 připlulo do Buenos Aires 123 britských lodí. V porovnání, za stejné období hovoří statistiky o 71 severoamerických a 64 brazilských obchodních lodí.⁸⁷ Hlavním britským artiklem uplatňujícím se na argentinském trhu byly textilie.⁸⁸ Britskou obchodní dominanci ve Spojených provinciích Jižní Ameriky výstižně dokumentuje i relace Johna Murray Forbese, severoamerického diplomata působícího v Buenos Aires: „*It [is] difficult to discover any gentleman of rank or influence, who is not directly or indirectly subservient to British influence.*“⁸⁹

Kroky vlád Británie a Spojených států amerických byly stěžejními momenty ve vývoji mezinárodního postavení někdejších španělských kolonií. Podobný zlom, za nějž můžeme považovat portugalsko-brazilské vyrovnání a podmíněné uznání nezávislého Haiti ze strany Francie, nastal v Madridu až po smrti Ferdinand VII., tedy v době, kdy byly války za nezávislost španělské Ameriky již několik let dopsanou kapitolou její historie. I přesto se diplomatického uznání ze strany Španělska dočkala nezávislá Argentina až 9. července roku 1858.⁹⁰

---

⁸⁷ F. O. 6/4. Robert Montgomery to Woodbine Parish; Buenos Ayres, 29 July 1824, in: HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports*, s. 35, 60.

⁸⁸ Woodbine Parish ve svých pamětech uvedl: „*The [textile] manufactures of Great Britain are become articles of primary necessity. The gaucho is everywhere clothed in them. Take his whole equipment... and what is there not of raw hide that is not British? If his wife has a gown, ten to one it is made at Manchester; the camp kettle in which he cooks his food, the earthenware he eats from, the knife, his poncho, spurs, bit, all are imported from England.*“ Ibid., s. 36.

⁸⁹ Cit. in PRATT, E. J. *Anglo-American*, s. 316.

⁹⁰ ROBERTSON, W. S. *The Recognition of the Spanish Colonies by the Motherland*, s. 89.

6. Výprava 33 orientales a argentinsko-brazilská válka

6.1. Na levý břeh řeky Uruguay

Lecorově ovládnutí Montevidea předcházela emigrace orientales zapojivších se do předešlých revolučních aktivit. Do provincie Buenos Aires proudila již od 18. listopadu roku 1823, kdy bylo mezi Lecorem a da Costou podepsáno příměří a dohoda o stažení portugalských vojsk. Dočasným útočištěm čelních orientales odhodlaných nadále pokračovat v boji se stal dům Luise Ceferina de la Torre v centru Buenos Aires¹ a saladeros Pedra Trápaniho a Pascuala Costy v přístavech Ensenada a San Isidro.²

Všichni kronikáři výpravy 33 orientales uvádějí jako stěžejní motivaci k zahájení podniku vítězství Bolívarova důstojníka Josého Antonia Sucre v bitvě u Ayacucho 9. prosince roku 1824. Zprávy o Sucreho vítězství dorazivší do Buenos Aires na konci třetího lednového týdne následujícího roku zaplavily město vlnou entusiasmů. Porážka posledního peruánského místokrále Josého de la Serna byla oslavována tři dny. Porteños zorganizovali také několik proti Brazílii namířených manifestací, čímž dodali odhodlání Lavallejovým stoupencům.³ Zprávy přicházející z Peru měly z pohledu patriotických orientales pozitivní efekt i na konání buenosaireské politické reprezentace. V Buenos Aires začala být intenzivně diskutována možnost opětovného připojení Bandy Oriental ke zbytku Spojených provincií Jižní Ameriky.⁴ Již

---

¹ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja: La Redención Patria*. Sv. I. Montevideo: Publicaciones de la Comisión Nacional de Homenaje del Sesquicentenario de los Hechos Históricos de 1825, 1975, s. 123.

² FERRAND, L. A. *La Cruzada de los Treinta y Tres*. Montevideo: Ministerio de Educación y Cultura, 1976, s. 194.

³ Luis de la Torre ve svých pamětech uvedl: „*La batalla de Ayacucho, ganada por los patriotas diciembre de 1824, que desidió de los destinos de la América española, inflamó el patrotismo de los emigrados, que reunidos en la casa de comercio que regenteaba Luis Ceferino de la Torre, firmaron espontáneamente un compromiso, jurando sucrificar sus vidas en la libertad de su Patria, dominada por el Imperio del Brasil.*“ Ibid., s. 209-212.

⁴ F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood al Secretario de Estado en Asuntos Extranjeros en Londres...; Montevideo, 25 de febrero de 1825, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul británico en Montevideo y la independencia del Uruguay: selección de los informes*

v červenci roku 1824 informoval Carlos María de Alvear George Canninga o tom, že uruguayská otázka bude jedním z prvních bodů jednání nově svolaného argentinského ústavodárného kongresu.⁵ Alvear se při této příležitosti odvolával na princip, že emancipované státy někdejší španělské Ameriky měly vzniknout ve svých přirozených hranicích, tedy v hranicích odpovídajících koloniálnímu administrativnímu členění. Buenos Aires si na základě této klauzule dělalo v jistém slova smyslu dědičné nároky na uruguayské území, někdejší součást místokrálovství Río de la Plata.⁶ Již pouhá zmínka o buenosaireských oslavách a událostech vedla generála Lecora k obrácení se na Rio de Janeiro s žádostí o posily. Vedle několika válečných plavidel připluvších k uruguayským břehům překročilo hranice Bandy Oriental na 1 200 brazilských vojáků.⁷

Podle pamětí Juana Spikermana se zformovala výprava 33 orientales ze dvou vojenských expedičních oddílů. První sbor v čele s Manuelem Oribe se nalodil o půlnoci 1. dubna roku 1825 v přístavu San Isidro a po plavbě proti proudu řeky Río de la Plata, zakotvil na ostrově situovaném na Paraná známém pod jménem Brazo Largo. Zbytek expedice vedený Lavallejou se nalodil 15. dubna v přístavu Quilmes a na ostrov dorazil o několik dní později.⁸ Zde se oba oddíly čítající i dva osvobozené otroky Dionisia Oribeho a Joaquína Artigase

---

de Thomas Samuel Hood, 1824-1829. Montevideo: Universidad de la República, Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, Departamento de Historia del Uruguay, 1999, s. 79.

⁵ Alvear a Canning; Londres, Julio 24 de 1824, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II. Buenos Aires : Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974, s. 1.

⁶ Alvear a Canning; Londres, Julio 24 de 1824, in *ibid.*, s. 3.

⁷ F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood al Secretario de Estado en Asuntos Extranjeros en Londres...; Montevideo, 25 de febrero de 1825, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul*, s. 79.

⁸ Přesný počet a personální složení expedice bylo uruguayskou historiografií dlouhou dobu diskutováno. Luis Melián Lafinur ve svém díle *Los Treinta y Tres* (1895) uvádí následující i s hodnostmi: plukovník a vrchní velitel Juan Antonio Lavalleja; majoři Manuel Oribe, Pablo José Zufriategui a Simón del Pino; kapitáni Juan Joaquín Manuel Lavalleja, Manuel Freire, Jacinto Trápani a Gregorio Sanabria; poručíci Manuel Meléndez, Anatasio Sierra a Santiago Gadea; podporučík Pantaleón Artigas; kadet Andrés Spikerman; seržant Juan Spikerman; desátník Celedonio Rojas; lodivod Andrés Cheveste; a řadoví vojáci Juan, Norberto a Ramón Ortizovi, Avelino Miranda, Carmelo Colman, Santiago Nievas, Miguel Martínez, Juan Rosas, Tiburcio Gómez, Ignacio Núñez, Juan Acosta, José Leguizamón, Francisco a Luciano Romerovi, Juan Arteaga, Dionisio Oribe a Joaquín Artigas. Uruguayský malíř Juan Manuel Blanes, autor obrazu *Juramento de los Treinta y Tres* (1878) uvádí v biografickém doprovodu svého obrazu v několika jménech odlišné složení. Jisté je, že se expedice neúčastnili Luis Ceferino de la Torre, Pedro Trápani ani Pascual Costa. FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 228-229; NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay*. Madrid: Editorial MAPFRE, 1992, s. 282-283.

spojily v jeden.⁹ Společně se poté v noci na 19. dubna přeplavily na levý břeh řeky Uruguay. Přes patrolování císařské flotily se Lavallejovým mužům podařilo nepozorovaně proplout a přistát v místě zvaném Agraciada. Zde měl po vyloďení Lavalleja s rozvinutou zástavou, znázorňující Artigasovu trikolóru s nápisem „*Libertad o Muerte*“,¹⁰ a prohlásit: „*Amigos, estamos en nuestra patria; Dios ayudará nuestros esfuerzos, y si hemos de morir, moriremos como buenos orientales en nuestra propia tierra.*“¹¹ O několik dní později v Sorianu Lavalleja deklaroval program expedice: „*Ahora a vencer o morir, compañeros...*“¹² *Argentinos Orientales: las Provincias hermanas sólo esperan vuestro pronunciamiento para protegeros en la heroica empresa de reconquistar vuestros derechos. La gran nación argentina, de que sois parte, tiene gran interés de que seáis libres... Vuestras libertadores confían en vuestra cooperación a la honrosa empresa que han principiado... nuestras aspiraciones sólo llevan por objeto la felicidad de nuestro país, adquirirle su libertad. Constituir la provincia bajo el régimen representativo republicano, en uniformidad a las demás de la antigua unión.*“¹³

Stejně jako montevidejské cabildo v letech 1822 - 1823, navázal i Lavalleja na tradici Artigasova federalismu. Banda Oriental měla setrvat ve svazku s ostatními provinciemi Río de la Plata. Historik Enrique de Gandía k charakteru povstání uvedl: „*Los patriotas uruguayos no eran luchadores nacionales, sino provinciales.*“¹⁴ Manuel José García ale komentoval eventuální argentinskou účast na povstání orientales s výhledem na budoucí státoprávní příslušnost provincie prohlášením: „*Los orientales no eran, no serían argentinos, pues si ahora habían pedido el auxilio de éstos contra los brasileños, mañana llamarían a los brasileños para expulsar a los argentinos.*“¹⁵

⁹ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. I., s. 124-125.

¹⁰ Ibid., s. 126.

¹¹ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 223.

¹² ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay*. Sv. I. Montevideo: Editorial A. Barreiro y Ramos, 1933, s. 292.

¹³ FERRAND, L. A. *La Cruzada*, s. 227.

¹⁴ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. I., s. 135-136.

¹⁵ Cit. in *ibid.*, s. 203.

Již 23. dubna zaznamenal Lavalleja první úspěch. Podařilo se mu překvapit dvanáctičlennou brazilskou posádku v San Salvadoru, načež následujícího dne vstoupili orientales do Santo Domingo Soriano. Jejich řady se brzy rozrostly o stovky stoupenců. Nejvýznamnějším z nich byl Fructuoso Rivera. Několik dní poté, co Lavallejova expedice nabrala směr Brazo Largo, brazilský agent v Buenos Aires Sinfronio María Pereira Sodr  informoval o podniku generála Lecora. Ten ihned vyslal Riveru proti vylodivším se orientales. U řeky Monzón jihovýchodně od města Soriano na sebe vojska obou někdejších Artigasových důstojníků narazila. Variant interpretujících fenomén monzónského „setkání“ je řada. Lavalleja ihned poté, co Rivera rozšířil řady jeho vojska, napsal své manželce: *„El 29 [de abril], a las once de la mañana, tomé prisionero a Rivera con seis oficiales que le acompañaban y cincuenta y tantos soldados.“*¹⁶ Rovněž výpovědi ostatních účastníků a pamětníků Lavallejovy expedice vypovídají o Riverově zatčení. Rivera ale později argentinským publicistům sdělil odlišnou verzi. Periodikum po rozhovoru s ním uvedlo: *„... en lugar de dirigirse a ellos con una pequeña fuerza para castigarlos como temerarios, antes bien se dirigió él solo a encontrarlos para dirigirlos, y en efecto les aconsejó que lo tuviesen como prisionero unas cuantas horas para que los portugueses no lo contaran entre los enemigos de su causa...“*¹⁷ Tak či onak, Rivera dezertoval z brazilské armády a přidal se na Lavallejovu stranu. Jednalo se o první velký úspěch expedice.

Lavalleja začal systematicky podněcovat revoluci v jednotlivých provinciálních městech a do těch, která se vyslovila pro spolupráci vysílal oddíly svého vojska. Hlavní vojenský stan založil v Santa Lucía Chico, několik kilometrů od Villa de la Florida. Orientales proudila z buenosaireské provincie vydatná pomoc. Přes přístavy Buceo, Rosario a Sauce byla povstalcům dopravována vojenská výzbroj a výstroj, ačkoliv přepravu ztěžovalo hlídkování císařské flotily. Oslabit nepřátelský tábor měla záškodnická výzva vyzývající císařské vojáky k dezerci: *„Hace saber a los soldados que sirven al Imperio,*

¹⁶ Cit. in: MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera, el Perpetuo Defensor de la República Oriental*. Madrid: Espasa-Calpe, S. A., 1933, s. 89.

¹⁷ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. I., s. 142.

*que el que se presente al Ejército Patriota, se le tratará como amigo del país y se le darán cuatro pesos, y seis si viene con sus armas.*¹⁸ Dezercí se dopouštěli často pernambučtí vojáci hájící obléhané Montevideo. Jejich motivací ale nebyla vidina slibovaného peněžitého zisku, jako spíše solidarita s jejich mateřským region vzdorujícím císařskému režimu. Generál Lecor reagoval na události posledních týdnů pronásledováním podezřelých a jejich zatýkáním. Do zajetí upadl například Juan Francisco Giró. Mnohem více ale Lavallesu zarmoutilo, když byl po jedné ze srážek zatčen jeho bratr Manuel a odvezen do dlouhodobé internace v Rio de Janeiro.

6.2. Floridské zasedání sněmovny reprezentantů

Čtrnáctého června roku 1825 jmenoval Lavalles ve Villa de la Florida prozatímní šestičlennou vládu provincie (*Gobierno Provisorio de la Provincia Oriental*). Tajemníkem a předsedou vlády se stal Manuel Calleros.¹⁹ Vláda vyzvala k volbám do prozatímního zákonodárného orgánu, sněmovny reprezentantů (*Sala de Representantes*), v níž měla být jedním delegátem zastoupena každá obec provincie.²⁰ Volební právo obdrželi všichni obyvatelé Bandy Oriental starší 20 let s výjimkou otroků, přičemž každý volič hlasoval preferenčním způsobem pro tři kandidáty. Poté probíhal proces volby delegáta dané obce prostřednictvím nepřímé volby, když tři kandidáti, kteří obdrželi nejvyšší počet hlasů, rozhodli společně o jmenování jednoho delegáta do sněmovny reprezentantů.²¹

¹⁸ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalles*, Sv. I., s. 179.

¹⁹ Gobierno Provisorio de la Provincia Oriental. Acta de Instalación; Villa de la Florida, Junio 14 de 1825, in: PALACIO LEGISLATIVO (coord. gen. Wilfredo Pérez). *Anales Parlamentarios*. No. 1. Montevideo: La Biblioteca, 1978, s. 47-49.

²⁰ Nicolás de Herrera uvedl v korespondenci s Lucasem José Obesem jako motivaci ke svolání sněmovny reprezentantů následující: „*Frutos y Lavalles oficiaron al Gobierno de Buenos Aires pidiendo auxilios, y se les contestó que el Gobierno no podía considerarlos con autoridad ni podía entrar en correspondencia hasta que tuviesen su Gobierno constituido en esta provincia y un diputado en el Congreso.*“ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalles*, Sv. I., s. 168.

²¹ Elección de Representantes de la Provincia. Instrucciones; Villa de la Florida, Junio 17 de 1825; in: PALACIO LEGISLATIVO. *Anales Parlamentarios*, s. 50-51.

Šestnáctičlenná sněmovna reprezentantů pod předsednictvím duchovního Juana Franciska Larrobla přijala 17. června roku 1825 nejprve obecnou proklamaci: *„La Provincia Oriental desde su origen ha pertenecido al territorio las que componían el Virreinato de Buenos Aires, y por consiguiente fué y debe ser una de las de la unión argentina representadas en su Congreso General Constituyente.“*²² Následně byly 25. srpna přijaty tři revoluční zákony. Prvním byla *Ley de Independencia*: *„Declara írritos, nulos, disueltos y de ningún valor para siempre, todos los actos de incorporación, aclamaciones y juramentos arrancados a los pueblos de la provincia Oriental por la violencia de la fuerza, unida a la perfidia de los intrusos poderes de Portugal y el Brasil, que la han tiranizado, hollado y usurpado sus inalienables derechos y sujetándola al yugo de un absoluto despotismo desde el año 1817 hasta el presente de 1825... En consecuencia de esta declaración, reasumiendo la Provincia Oriental la plenitud de los derechos, libertades y prerrogativas inherentes a los demás pueblos de la tierra, se declara de hecho y de derecho libre e independiente del Rey de Portugal, del Emperador del Brasil y de cualquiera otro del Universal...“*²³ Druhý zákon, *Ley de Unión*, avizoval: *„Queda la Provincia Oriental del Río de la Plata unida a las demás de su nombre en el territorio de Sudamérica, por ser la libre y espontánea voluntad de los pueblos que le componen...“*²⁴ Třetí zákon, *Ley de Creación del Pabellón*, ustanovil podobu vlajky. Jednalo se trikolóru tvořená modrým, bílým a červeným pruhem, pod níž bojovali orientales proti brazilským vojskům.²⁵

²² Circular de Convocatoria; Florida, Junio 17 de 1825, in *ibid.*, s. 51.

²³ Declaración de la Independencia Nacional; Florida, Agosto 25 de 1825, in *ibid.*, s. 52-55.

²⁴ Incorporación de la Provincia Oriental a las Provincias Unidas del Río de la Plata; Florida, Agosto 26 de 1825, in *ibid.*, s. 57. Různorodé a více či méně akceptovatelné interpretace významu zákonných opatření přijatých během zasedání první sněmovny reprezentantů přináší REAL de AZÚA, C. *Los orígenes de la nacionalidad uruguayana*. Montevideo: Arca Editorial y Ediciones del Nuevo Mundo, 1990, s. 88-95. Diskutována je především možnost definovaná jako *„acta de unión como la máscara impuesta por las urgencias prácticas de la lucha“*, podle níž měla být ale již v této době předním cílem uruguayských povstalců úplná státoprávní nezávislost Bandy Oriental. Autor této diplomové práce se přiklání k odlišnému stanovisku. Vyjádřil jej historik Alberto Zum Felde: *„Cuando dicen independencia no quieren precisamente decir país desligado... Los orientales siempre han querido gobernarse ellos mismos, es indudable, pero en el sentido de la autonomía regional, no de la nacionalidad absoluta.“* Cit. in REAL de AZÚA, C. *Los orígenes*, s. 173.

²⁵ Pabellón Nacional; Florida, Agosto 26 de 1825, in: PALACIO LEGISLATIVO. *Anales Parlamentarios*, s. 58-59.

Na závěr zasedání jmenovala sněmovna Lavalleju do úřadu *Gobernador y Capitán General de la Provincia* na dobu tří let. Podle přijatých usnesení mohl guvernér a generální kapitán provincie uzavírat mezinárodní smlouvy, dohody a aliance pouze ve shodě se sněmovnou reprezentantů. Již následující rok byl ale vytvořen úřad *Gobernador Delegado*, jehož držitel vykonával Lavallejův úřad v době jeho účasti na válečných taženích. Zvolen jím byl Joaquín Suárez. Lavalleja byl zároveň jmenován do funkce *Brigadier General y Comandante en Jefe del Ejército de la Provincia*, Fructuoso Rivera do úřadu *Inspector General del Ejército*. Dále byly vytvořeny zárodky ministerstev vnitra, války a financí. První zasedání sněmovny reprezentantů probíhalo do 7. září.²⁶ Po jeho skončení byla ustanovena Stálá komise (*La Comisión Permanente*), těleso zastupující sněmovnu reprezentantů v době, kdy nezasedala. Stálá komise svolávala sněmovnu reprezentantů k jednání a to vždy 1. srpna, přičemž jednání sněmovny trvala do konce prosince a pouze v naléhavých případech bylo možné svolat shromáždění bez dodržení stanovených termínů.²⁷ Dále měla oprávnění přijímat mezinárodní korespondenci a korespondenci jakéhokoliv orgánu, který se obracel na vládu provincie. Dohlížela také na dodržování zákonných opatření týkajících se osobní bezpečnosti a nezcizitelnosti soukromého majetku.²⁸ V následujících letech bylo zasedání sněmovny reprezentantů vzhledem k rozšíření válečných operací na uruguayském území přesunuto do San José a Canelones.

Institucionální činnost byla provázena úspěchy na válečných bojištích. Dvacátého čtvrtého září roku 1825 triumfoval Fructuoso Rivera v bitvě u Rincón de las Gallinas, severozápadního výběžku departamentu Río Negro situovaného mezi řekami Río Negro a Uruguay nedaleko jejich soutoku. Rivera zde zaútočil na brazilské armádní stáje s pouhými 250 muži proti více jak trojnásobné přesile pod velením plukovníka Gerónima Gómeze Jardim.²⁹

²⁶ Comisión Permanente - Épocas de Reunión de la Legislatura y Nombramiento de una Comisión Permanente de la Sala; Florida, Setiembre 7 de 1825, in *ibid.*, s. 70.

²⁷ Representación Provincial y Comisión Permanente - Funcionamiento y Atribuciones; San José, Febrero 6 de 1826, in *ibid.*, s. 85.

²⁸ Comisión Permanente. Atribuciones de la Comisión Permanente de la Sala de Representantes de la Provincia Oriental; Florida, 6 de Septiembre de 1825, in *ibid.*, s. 60.

²⁹ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. I., s. 208-214.

Rivera se zmocnil 8 000 koní a mohl směle prohlásit: „*Es el más memorable de los que han conseguido las armas de la Patria contra los opresores de nuestra libertad...*“³⁰ *Toda la costa del Uruguay está libre hasta las Misiones.*“³¹ Dvanáctého října dosáhl dalšího velkého úspěchu společně s Riverovými a Oribeho oddíly Lavalleja. V bitvě u řeky Sarandí na sebe narazily přibližně dvoutisícové armády obou stran, přičemž orientales vyšli z bitvy vítězně. Lavalleja, jehož radost umocňovalo narození dcery Anity v den vítězství, vyhlásil 12. říjen národním svátkem.³² Brazilské pozice byly během několika měsíců natolik otřeseny, že se pod kontrolou generála Lecora nacházela de facto pouze již města Montevideo a Colonia.³³ Císařské pluky prakticky přenechali uruguayské vnitrozemí orientales a nečinně vyčkávaly na vývoj dalšího dění.³⁴ Generál Lecor byl poté po neúspěchu u Sarandí nahrazen v čele provinciální vlády dosavadním montevidejským guvernérem, Franciskem de Paula Mathesi,³⁵ načež byl převelen k hranicím Rio Grande do Sul, aby se zde chopil osobního velení brazilským jednotkám.³⁶

Vojenské úspěchy zapůsobily i na buenosaireskou vládu. Zprávy vypovídající o vítězství u Sarandí probudily v porteños podobně jako porážka peruánských rojalistů u Ayacucho vysokou míru entusiasmů.³⁷ Když ministr zahraničí buenosaireské vlády Marcos Balcarce informoval, že porážka u Sarandí dovedla brazilského císaře k posílení cisplatinské armády o dalších 3 000 mužů, Buenos Aires vstoupilo na válečnou scénu a poprvé od roku 1816 se postavilo brazilskému expanzionismu.

³⁰ Cit. in *ibid.*, s. 210.

³¹ MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, s. 101-102.

³² SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. I., s. 229-242.

³³ VALE, B. *A war betwixt Englishmen: Brazil against Argentina on the River Plate 1825 - 1830*. London: I. B. Tauris Publishers, 2000, s. 66.

³⁴ F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood a George Canning, dando cuenta de las operaciones militares de los patriotas y los brasileños...; Montevideo, 31 de enero de 1826, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul*, s. 87.

³⁵ F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood a George Canning, dando cuenta de las operaciones militares de los patriotas y los brasileños...; Montevideo, 31 de enero de 1826, in *ibid.*, s. 88.

³⁶ F. O. 51/2. Despacho de T. S. Hood a John Bidwell, dando cuenta de los movimientos de tropas patriotas y brasileñas...; Montevideo, 15 de junio de 1826, in *ibid.*, s. 95.

³⁷ „...*El pueblo de Buenos Aires estalló en una explosión del patriotismo en todas clases de la sociedad... La opinión pública se pronunció tan enérgicamente en favor de la Banda Oriental, que el Gobierno Argentino no pudo prescindir de declarar la guerra al Imperio del Brasil.*“ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. I., s. 241.

6.3. Propuknutí argentinsko-brazilské války

Rio de Janeiro od propuknutí nové vzpoury orientales obviňovalo Buenos Aires ze spolupráce s orientales a zásobování jejich vojsk z pravého břehu řeky Uruguay. Skutečností bylo, že buenosaireský guvernér Juan Gregorio de las Heras vyslal k uruguayským břehům *ejército de observación* pod velením brigádního generála Martína Rodrígueze. V odůvodnění poté sice stálo, že se jedná o pouhé opatření proti případné brazilské okupaci Entre Ríos, ve skutečnosti měl ale Rodríguez v případě, že by se blížila porážka orientales, očekávat instrukce k zasažení do bojů na jejich straně.³⁸ Brazilská strana reagovala vysláním válečné flotily pod velením viceadmirála Rodriga Ferreira de Lobo do ríolaplatského zálivu. Lobo adresoval do Buenos Aires žádost o vysvětlení a specifikaci oficiálního stanoviska provinciální vlády. Ta mu ústy Manuela José Garcíy odpověděla, že se distancuje od podpory všech povstaleckých akcí orientales, a taktéž odmítla svou účast na jejich podněcování. Zásobování orientales z Buenos Aires přičetla na vrub soukromým aktivitám.³⁹ Viceadmirál Lobo přesto setrval se svou flotilou v ríolaplatském ústí a připravoval scénář vojenských operací. Když 25. října roku 1825 Buenos Aires v reakci na floridské revoluční zákony a vojenské úspěchy orientales přijalo *Ley de la Reincorporación a las Provincias Unidas* prohlašující Provincii Oriental za součást ríolaplatského státu,⁴⁰ brazilský císař Pedro vyhlásil 10. prosince porteños válku. Buenos Aires vypovědělo mírové vztahy s Brazílií k 1. lednu roku 1826.⁴¹

Brazilský císař disponoval v polovině 20. let 19. století nejmohutnější válečnou flotilou ze všech jihoamerických států. Buenos Aires nemohlo na námořním poli Brazílii konkurovat. Svízelnou byla pro brazilskou stranu ovšem otázka personálního obsazení. Císařské loďstvo postrádalo dostatek mužstva a

³⁸ „...si las fuerzas Orientales tuviesen la desgracia de sufrir un contraste, les preste todo amparo y protección embediéndolas en las filas del Ejército de Observación...” Cit. in *ibid.*, s. 192.

³⁹ VALE, B. *A war*, s. 10.

⁴⁰ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 298-299.

⁴¹ VALE, B. *A war*, s. 12.

to jak v řadách vysoké admirality, tak v řadách běžných námořníků. Mezery doplňovaly britští námořní důstojníci a poddaní britské koruny rekrutovaní během tajných náborů v Londýně a Liverpoolu.⁴² Roku 1825 byla až jedna třetina brazilského námořního důstojnictva britského původu. O dva roky později britský vyslanec v Rio de Janeiro Robert Gordon odhadoval počet britských poddaných sloužících na palubách císařské flotily na 1 200.⁴³ Nedostatek námořníků byl ovšem řešen také povoláním pozemního dělostřelectva na paluby lodí, verbováním zločinců propouštěných z brazilských věznic nebo zajímáním lodí a posádek neutrálních států, jejichž obchodníci nerespektovali blokádu.⁴⁴ V buenosaireském námořnictvu sloužilo také množství britských poddaných. Hodnostně nejvýše z nich byl postaven irský komodor Guillermo Brown, vrchní velitel argentinské flotily. V porovnání s brazilskou flotilou ale nebyla argentinská eskadra rovnocenným protivníkem. Na počátku povstání proti španělské koloniální správě vytvořilo Buenos Aires válečnou flotilu ozbrojením obchodních lodí. Po dobytí Montevidea roku 1814 byly ale řady válečného námořnictva razantně ochuzeny. Vzhledem k tomu, že Montevideo představovalo poslední rojalistickou baštu v regionu, po jeho dobytí zájem o posilování námořní flotily upadl. V buenosaireském přístavu od té doby hlídkovalo pouze několik ozbrojených lodí pro potřeby celních úředníků.⁴⁵

⁴² Nábor probíhal tajně, protože britské zákonodárství od roku 1819 zapovídalo britským poddaným vojenskou službu ve prospěch jiného politického subjektu. Viz. kapitola 5.1.

⁴³ Gordon a Dudley; Río de Janeiro, Octubre 1 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 162.

⁴⁴ Do brazilské metropole směřovaly po celou dobu trvání války protesty Washingtonu vyjadřující nespokojenost s praxí násilného rekrutování severoamerických lodí a jejich posádek do brazilských vojenských služeb. Praxe byla přitom uplatňována i pro případ, kdy brazilská vláda zakoupila ve Spojených státech amerických válečnou loď, severoameričtí námořníci s ní jako posádka dopluli do Rio de Janeiro, přičemž po dokončení transferu vstoupili dobrovolně do brazilských služeb, ale po skončení pracovního kontraktu byli brazilskou vládou násilně rekrutováni do válečného námořnictva. Dikce korespondence nespokojeného Condyho Ragueta, severoamerického vyslance v Rio de Janeiro, s Henry Clayem nakonec natolik vybočovala ze stylistiky diplomatického slovníku a útočnost Raquetových prohlášení vůči brazilské vládě dosahovala natolik nepř slušné míry, až musel Washington sáhnout k obměně úřadu svého riodejaneirského vyslance. Condy Raqueta připlul v červnu roku 1828 nahradit William Tudor. MANNING, W. R. An Early Diplomatic Controversy between the United States and Brazil. *The Hispanic American Historical Review*, sv. 1, č. 2, květen, 1918, s. 222.

⁴⁵ John Hullet a Canning; Londres, Julio 31 de 1824, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 5-6.

S propuknutím války zahájily brazilské bitevní lodě blokádu ústí Río de la Plata,⁴⁶ načež se viceadmirál Lobo zmocnil strategicky důležitého ostrova Martín García situovaného v samém ústí laplatské řeky. S realizovanou blokádu poté přinesla argentinsko-brazilská námořní válka paradoxní ekonomický úkaz. Britští žoldnéři sloužící v námořnictvu obou protivníků znemožňovali svou vojenskou, potažmo výtěžnou aktivitou, ekonomickou aktivitu jiné skupině poddaných britské koruny, obchodníkům.⁴⁷

Komodoru Brownovi se sice v počátečních střetnutích nepodařilo dobýt uruguayský přístav Colonia, ale Lobova defenzivní taktika umožnila buenosaireské flotile silnějším soupeři vzdorovat. Viceadmirál Lobo bez boje po několika měsících stáhl vojenskou posádku z ostrova Martín García, načež ho nepřesvědčivé velení stálo funkci. Již v květnu roku 1826 byl nahrazen admirálem Rodrigem Pintem Guedesem.⁴⁸ Ten sice zefektivnil blokádu Buenos Aires, bitevní střety ale vyznívaly pro brazilskou flotilu nadále nepříznivě. Kapitán Jacinto Senna Pereira nedokázal uhájit Juncal, vedle ostrova Martín García další strategicky významný ostrov nacházejících se přímo v ríolaplatském ústí. Nezdar navíc znemožnil brazilské flotile účinně hlídkovat na řece Uruguay a zamezovat zásobování vojsk orientales z pravobřežních

---

⁴⁶ Roku 1825 vplulo do buenosaireského přístavu 387 zahraničních obchodních lodí, z toho 95 britských, od vyhlášení blokády na konci ledna roku 1826 do jeho konce 20, z toho 7 britských. Za celý rok 1827 poté připluly do buenosaireského přístavu z důvodu blokády pouze 1 nebo 2 britské obchodní lodě. Prolomit blokádu směrem na Atlantik se roku 1826 podařilo 23 britským lodím, roku 1827 pouhé 1 lodi. Vzhledem k velkým obchodním ztrátám je ovšem zajímavou skutečností, že narozdíl od Spojených států amerických Británie respektovala blokádu jako legální prvek mezinárodní politiky. Foreign Office proto na výzvy k intervenci znějící ve stížnostech britských občanů, jejichž lodě byly zadrženy brazilskou flotilou, reagovala zamítavým způsobem. Ve výkladu Foreign Office byl zodpovědný za svou ztrátu výhradně britský obchodník snažící se prolomit blokádu. VALE, B. *A war*, passim; KAUFMANN, W.W. *British Policy and the Independence of Latin America, 1804 - 1828*. New Haven: Yale University Press, 1951, s. 194; FERNS, H. S. *Gran Bretaña y Argentina en el siglo XIX*. [překlad Alberto Luis Bixio] Buenos Aires: Solar/Hachette, 1966, s. 172.

⁴⁷ Britský diplomat Gordon na adresu tohoto jevu poukázal: „*Las principales, y, en realidad, las únicas operaciones de guerra, se hacen por mar. No entre brasileños y españoles sino por extranjeros, en su mayoría ingleses; y no es alejarse de la verdad decir que la guerra entre Brasil y Buenos Aires se mantiene actualmente entre ingleses, en directa contravención de las leyes de Inglaterra, con capital británico, y todavía manifiestamente en contra de los intereses británicos... cuándo [los marineros] caen prisioneros, sin vacilación se unen a sus compatriotas alistados del lado opuesto...*“ Gordon a Dudley; Río de Janeiro, Octubre 1 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 162.

⁴⁸ VALE, B. *A war*, s. 61.

argentinských provincií.⁴⁹ Nejúčinnější zbraní Buenos Aires proti brazilské přesile se ukázaly být útoky licencovaných korzárů. Během prvního roku a půl války zajali piráti 50 nepřátelských lodí a 160 mužů. Jednalo se převážně o malé obchodní lodě, jejichž ztráta neznamenal pro Brazílii nikterak velkou újmu. Když však během druhé poloviny roku 1827 narostl jejich počet na 142, ztráty již byly znepokojující. Obecně byly argentinské námořní síly pro korzáry větším lákadlem než brazilské námořnictvo. Zatímco Brazílie disponovala početnou obchodní flotilou, Spojené provincie Jižní Ameriky nikoliv. Příklon k buenosaireské válečné straně dával proto námořním dobrodruhům, i vzhledem k blokádě Buenos Aires paralyzující jeho obchod, vyšší šanci na kořist. Tu představovala brazilská obchodní flotila.⁵⁰

Vstup třetí strany na válečné bojiště měl vedle svých pozitivních důsledků v podobě vojenských úspěchů orientales i své negativní důsledky. Vztahy mezi Lavallejou a Riverou byly v průběhu prvního válečného roku bezproblémové, ačkoliv určité reminiscence z doby Riverova působení v císařských službách nejspíš přežívaly. Na konci roku 1825 se ovšem začaly zhoršovat. Když byly brazilské pluky poraženy v bitvě u Sarandí, vydal se Rivera pronásledovat třisetčlennou kolonu Bentose Manuela Ribeira. Po několika dnech ale od podniku upustil, což Lavalleju popudilo a oba caudillos sobě odcizilo.⁵¹ Napjaté vztahy panovaly na počátku roku 1826 rovněž mezi Lavallejou a Rivadaviovou vládou. Lavalleja se vzpíral podřízení svých oddílů jednotnému buenosaireskému velení Martína Rodrígueza, později Carlose

⁴⁹ Ibid., s. 136.

⁵⁰ Praxe licencování korzárů byla upravena dokumentem *Reglamento de Corso Provisional* z roku 1817, jehož platnost argentinská vláda obnovila. Korzáři museli dodržovat kodex zakotvený v nařízení, přičemž jako zálohu, že budou literu dodržovat, museli zaplatit 10 000 pesos. Korzářské lodě musely plout pod argentinskou státní vlajkou, směly napadat nepřátelské lodě, ale nikoliv lodě neutrálních zemí, v případě úspěšného přepadu nepřátelské lodi byly povinovány uschovat doklady jejího kapitána a kořist odevzdat státním úřadům k posouzení její hodnoty. Až poté obdržel kapitán korzářské lodi 50% zisku, z čehož on a jeho důstojníci měli právo na 1/3. Zbylé 2/3 musel rozdělit mezi prosté námořníky. Jelikož byla Brazílie stále ještě aktivní na poli obchodu s otroky, všichni otroci zajatí argentinskými korzáry na brazilských plavidlech byli po příjezdu do Buenos Aires osvobozeni, načež však museli 4 roky sloužit v argentinských vojenských silách. Vláda vyplácela korzárům za každého zajatého otroka z počátku 50, později až 200 pesos. Ibid., s. 96-104, 179, 195.

⁵¹ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja: La Redención Patria*. Sv. II. Montevideo: Publicaciones de la Comisión Nacional de Homenaje del Sesquicentenario de los Hechos Históricos de 1825, 1975, s. 12.

María de Alvear. Argentinský kongres přijal 2. ledna roku 1826 zákon vyhlašující uruguayské jednotky za integrální součást *Ejército Nacional*. Lavallejovým oddílům tím pádem měla velet buenosaireská vláda, přičemž pravomoci uruguayské prozatímní vlády a sněmovny reprezentantů měly být do budoucna omezeny výlučně na ekonomické a administrativní záležitosti.⁵² Lavalleja zákonnému opatření oponoval. Odmítal své pluky podřídit buenosaireské vládě a přes opakovaná varování, že dokud tak neučiní, nebudou jeho vojáci placeni a zásobováni z buenosaireských zdrojů, nařízení vrchního velení ignoroval.⁵³ Vzniklá situace byla obdobou kompetenčních rozporů propuknuvších ze stejného důvodu mezi Artigasem a Sarrateou roku 1812. Lavalleja přes protesty ale nakonec svolil a roku 1827 působil již jako jeden z důstojníků jednotné argentinské armády nacházející se pod velením Carlose María de Alvear. Začlenění uruguayské provinciální armády do *ejército nacional* kritizoval rovněž Rivera. Když byl svědkem systematického rozmělnění svého *Regimiento de Dragones* do několika rozličných pluků, 17. července roku 1826 rezignoval. V Durazno opustil bitevní scénu a odjel s protesty do Buenos Aires. Rivadaviiova vláda ale prohlásila Riveru za zběha a zrádce a obvinila ho ze snahy rozdmýchávat anarchistické hnutí. Rivera se ještě předtím než ho úřady stihly uvěznit odebral do vnitrozemí. Azyl našel u santefesinského guvernéra Estanislaa Lópeze.⁵⁴ Na válečné bojiště se vrátil až roku 1828, kdy podnikl invazi do regionu někdejších sedmi hornouruguayských misí, jichž se Brazílie zmocnila během *Guerra de las Narranjas*.

Zajímavým aspektem argentinsko-brazilské války byla buenosaireská snaha o využití Monroeovy zprávy Kongresu k získání spojenectví Spojených států amerických proti Brazílii. Argentinský prezident Bernardino Rivadavia v hovoru se severoamerickým diplomatem Johnem Murray Forbesem upozornil na úzké propojení Pedra I. s portugalskou linií dynastie Bragança a císařův sňatek s rakouskou arcivévodkyní Marií Leopoldinou uvedl jako oprávněný důvod k domněnkám ve smyslu „*direct participation of Don Pedro in the views*

---

⁵² Ibid., s. 34.

⁵³ Ibid., s. 36-37.

⁵⁴ MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, s. 108-111, 121.

*of the Holy Alliance, through his family connection with Austria.*⁵⁵ Forbes v odpovědi citoval oficiální stanovisko ministra zahraničí Adamsovy administrativy, Henryho Claye: „...*that war cannot be conceived as presenting a state of things bearing the remotest analogy to the case which President Monroe's message deprecates. It is a war strictly American in its origin and its object. It is a war in which the Allies of Europe have taken no part. Even if Portugal and the Brazils had remained united, and the war had been carried on by their joint arms, against the Argentine Republic, that would have been far from presenting the case which the message contemplated.*“⁵⁶ Rivadaviovy naděje na severoamerické spojení se ukázaly být liché.

6.4. Ituzaiingó a Carmen de Patagones

Vojenské srážky nabraly rokem 1827, kdy tvořilo Alvearovu armádu již na 20 000 vojáků,⁵⁷ ještě více na své intenzitě. Naneštěstí pro Pedra I. odcházely z bojiště většinou poraženy císařské pluky. Možná i proto, že generála Lecora vystřídal ve vrchním velení pozemních brazilských sil nezkušený Felisberto Brant, markýz de Barbacena.⁵⁸ Nejinak tomu bylo i 20. února roku 1827 v bitvě na pláních Ituzaiingó. Císařští disponovali 7 000 vojáky vůči 10 000 republikánským⁵⁹ a početně silnější protivník jim uštedřil další porážku. Vzhledem k tomu, že riolaplatský triumf nebyl plodem Alvearova válečného umění a větší měrou než vrchní velitel se o něj zasloužily pluky neplnící jeho rozkazy a konající zcela nezávisle na jeho velení, označil uruguayský generál José María Paz střet za „*batalla de las desobediencias.*“⁶⁰ Úspěchy nepřineslo brazilským silám v budoucnu ani opětovné jmenování generála Lecora do čela brazilských pozemních sil na konci roku 1827. Brazilská armáda se nacházela v

⁵⁵ Cit. in: ROBERTSON, W. S. South America and the Monroe Doctrine, 1824-1828. *Political Science Quarterly*, sv. 30, č. 1, březen, 1915, s. 102.

⁵⁶ Cit. in *ibid.*, s. 104.

⁵⁷ VALE, B. *A war*, s. 170.

⁵⁸ *Ibid.*, s. 113.

⁵⁹ *Ibid.*, s. 133.

⁶⁰ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 56.

povážlivé situaci i bez přispění nepřátelských aktivit. Trpěla hlubokou demoralizací a početnými dezercemi. Němečtí žoldnéři působící v císařských službách se dokonce přiklonili k Buenos Aires a okupovali ostrov Santa Catalina, kde vyhlásili nezávislou republiku.⁶¹ Pochroumanou reputaci brazilské armády nedokázalo pozvednout ani válečné námořnictvo. To se na počátku roku 1827 pokusilo dobýt přístav Carmen de Patagones. Ten poskytoval v době přetrvávající blokády Buenos Aires vhodné útočiště pro argentinské korzáry. Admirál Pinto Guedes se rozhodl přístav dobýt poté, co se dozvěděl, že sem směřují válečné lodě pronajaté buenosaireskou vládou v Chile. Brazilská admirálie ale selhala ve volbě taktiky. Mohutné lodě, neschopné manévrování ve vodách Río Negro, se staly snadnou kořistí. S nimi padla do zajetí i jejich posádka, 660 mužů, z nichž 184 zajatých britských námořníků vstoupilo do buenosaireských služeb.⁶² Argentinské námořní úspěchy na druhou stranu nelze přeceňovat. Přes četné porážky, materiální ztráty brazilské flotily lze označit za zanedbatelné.⁶³ Jak již bylo uvedeno, brazilský císař disponoval mnohem silnější flotilou a dosavadní neúspěchy v dílčích bitvách způsobila vedle taktické nevyzrálosti také skutečnost, že se odehrávaly v omezených prostorách a účastnil se jich vždy pouhý zlomek brazilské flotily.

Blokáda Buenos Aires měla přitom i ve stávajícím krátkodobém horizontu negativní následky. Způsobila finanční krizi a bez příjmů plynoucích z obchodu bylo zásobování armády bojující na uruguayském území složité. Lord Ponsonby odhadoval roku 1826 roční příjmy Buenos Aires na 1 200 000 pesos, přičemž měsíční válečné výdaje oscilovaly kolem 600 000.⁶⁴ Britský vyslanec Gordon poznamenal, že dlouhotrvající blokáda nebo čelní útok na buenosaireský přístav by měly pro Buenos Aires a orientales nedozírné důsledky. Je proto

---

⁶¹ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 308.

⁶² VALE, B. *A war*, s. 145.

⁶³ Robert Gordon, britský vyslanec působící v Rio de Janeiro v dopise adresovaném lordu Ponsonbymu poznamenal: „*The resources of this [Brazilian] Empire seem immense... With the same ships and the same means which the Emperor now has in his possession... it is within his power to sink Brown and his small craft and blow the town of Buenos Aires into the water. It is possible to believe that the Government of Buenos Aires possesses the power to raise the blockade? Its mere continuance will complete her ruin.*“ Cit. in *ibid.*, s. 156.

⁶⁴ Ponsonby a Canning; Buenos Aires, Octubre 20 de 1826, in: in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 71.

otázkou proč brazilská flotila disponující tonážní, dělostřeleckou a početní přesilou taktiku mohutného útoku na Buenos Aires nezvolila a přijala ve své podstatě pasivní taktiku blokády. Paralyzovala tím sice argentinský obchod, ale vzhledem k nepříznivému vývoji na pozemních bojištích nepřevážila misky vah na brazilskou stranu. Císař navíc nevykonával blokádu důsledně. V listopadu roku 1827 obdržel admirál Pinto Guedes instrukce jí zmírnit. Tento ústupek brazilské strany byl důsledkem diplomatického tlaku Francie a Spojených států amerických. Nově měly být lodě neutrálních států směřující do argentinských přístavů zajímány pouze v případě, že se snažily prorazit blokádu i poté, co byly individuálně informovány o její nadále přetrvávající platnosti. Především praktiky spočívaly v zajetí jakéhokoliv plavidla, které se byť na dohled přiblížilo k brazilské flotile. Nové instrukce zaváděly princip zajetí až po neuposlechnutí první varovné výstrahy. Odstoupení od striktních principů blokády způsobilo její nižší účinnost a stále více a více lodí se dokázalo přes hlídkující brazilská plavidla dostat do Buenos Aires.⁶⁵

Za situace, kdy brazilská flotila nedokázala a vzhledem k délce říční hranice Bandy Oriental s Entre Ríos ani nemohla, zcela zabránit zásobování armád bojujících na uruguayském území, a námořní válka neměla rozhodující váhu, byl pro vývoj událostí rozhodující vývoj na pevninském válečném poli. Vzhledem k opakovaným povstáním orientales proti brazilské nadvládě i v době, kdy se orientales nemohli spolehnout na pomoc Buenos Aires nebo museli dokonce čelit tiché podpoře porteños brazilskému expanzionizmu, nebyla klíčem k ovládnutí Bandy Oriental námořní dominance ani ovládnutí strategických pevninských opěrných bodů, ale zlomení vnitřního odporu orientales. To se brazilské vládě během více jak dekádu trvající okupace metodou cukru ani biče nepodařilo. Ačkoliv určité skupiny, *aportuguesados* (*Club del barón de la Laguna*) respektive *abrasilerados*, vyznali okupační mocnosti svou loajalitu, v mnoha případech pouze dočasnou, ať dobrovolnou (Lucas José Obes) nebo panujícími okolnostmi vynucenou (Fructuoso Rivera), vždy převážila v uruguayské společnosti její složka vzdorující portugalské,

---

⁶⁵ VALE, B. *A war*, s. 158-161.

respektive brazilské nadvládě. Pokud chtěla Brazílie Banda Oriental skutečně účinně a dlouhodobě ovládnout, musela buď nejen mocensky ovládnout její rodilé obyvatelstvo.

Zůstává otázkou jak vysokého potenciálu byla rezistence orientales, zda by pod dlouhotrvajícím tlakem uruguayské elity opětovně přistoupily na vynucenou spolupráci s okupační mocností tak jako se tomu stalo na jednáních cisplatinského kongresu. Takového stavu věcí, kdy by byla Banda Oriental vydána na milost a nemilost císaři, byla ale realita značně vzdálená. Námořní válka se nacházela v patové situaci a pozemní boje vyznívaly zcela ve prospěch orientales. Císařští měli ve své moci pouze opevněné body na uruguayském pobřeží. V teoretické rovině by sílící tlak a přetrvávající blokáda mohly dohnat Buenos Aires ke kapitulaci. Přerušení obchodních vazeb znemožňovalo přísun financí nezbytných pro zásobování válečných armádních těles. Rivadaviova pokladna zela prázdnotou.⁶⁶ Mírové ukončení konfliktu bylo nasnadě. Podrobil by se ale případně kapitulaci rovněž Lavalleja, potažmo vojska orientales? Pokud nikoliv, možná by bylo otázkou času, kdy by se Lavalleja octl v zoufalé situaci, analogické té, v níž se nacházel roku 1820 jeho předchůdce Artigas. Ani Artigasovým odchodem ze země ale Banda Oriental neztratila dosavadní potenciál vzdoru. V čem by proto poté spočívalo císařovo vítězství? V udržení opakovaně se bouřícího regionu? Nebo by pádem druhého *jefe de los orientales* uruguayský potenciál vzdoru již definitivně vyhasl? Pokračující decimování císařských sil v pozemních střetech ale předkládalo pro případ buenosaireského odstoupení z války a současného přenechání Bandy Oriental císaři jediný možný scénář, brazilský zisk mocensky nekontrolovaného území, na němž byl prostor reálné nadvlády císaře vytyčen městskými hradbami přístavů Montevidea a Colonie.

---

⁶⁶ HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I. Buenos Aires: Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974, s. 77.

7. Britská diplomacie a prozatímní mírová smlouva

7.1. Británie zprostředkovatelem mírových rozhovorů

Po vítězství v bitvě u Ituzaingó vyslal Bernardino Rivadavia do Rio de Janeiro mírovou misi Manuela José Garcíy, muže, který před jedenácti lety vyjednával jako zplnomocněnec buenosaireské guvernérské vlády o možnosti invaze portugalských sil do Bandy Oriental na pomoc proti Artigasovi. Mírová jednání mezi Buenos Aires a Rio de Janeiro byla ovšem zahájena již nedlouho po samotném propuknutí války. Role zprostředkovatele se chopila Británie, která dlouhodobě sledovala své obchodní zájmy v regionu. Vezmeme-li v potaz, že rok před propuknutím konfliktu dosáhl objem obchodní výměny mezi Argentinou a Británií hodnoty 4 000 000 pesos, válečné události provázené blokádu Buenos Aires znamenaly pro britské obchodní domy veliké ztráty. Eminentní zájem ukončit válečný konflikt byl nasnadě. Pro porovnání, druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem Argentiny byla před propuknutím války Brazílie s přibližným obratem 950 000 pesos. S 900 000 pesos Brazílii následovaly Spojené státy americké.¹ Lze tvrdit, že výše objemu obchodní výměny jednotlivých států zainteresovaných v Río de la Plata přímo úměrně determinovala i charakter jejich diplomatických kroků. Zatímco severoamerická a francouzská vláda přistoupily pouze ke stížnostem častujícím zajímání neutrálních lodí flotilou vykonávající blokádu Buenos Aires, vyšší míra britského zájmu vyplývající z vyšších hodnot obchodního zisku se promítla do vyslání mírové mise. Přímo úměrné byly poté i úspěchy diplomatické aktivity jednotlivých států. Zatímco Washington a Paříž docílily pouhého zmírnění brazilské blokády Buenos Aires, činnost londýnské Foreign Office se přímo podepsala pod ukončení válečného konfliktu a vznik nového nezávislého státu na mapě Jižní Ameriky.

---

¹ HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I. Buenos Aires: Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974, s. 130.

O britské zprostředkování při řešení otázky Bandy Oriental se pokoušelo Buenos Aires již roku 1824, kdy hledalo cestu jak se vyhnout válečnému střetnutí. Jednání s britskou vládou tehdy zahájil Manuel José García, který kontaktoval britského konzula v Buenos Aires Woodbina Parishe. Paralelně vedl rozhovory přímo s Foreign Office i buenosaireský vyslanec v Londýně, Manuel Sarratea.² Podstatou buenosaireských návrhů bylo brazilské vzdání se Bandy Oriental výměnou za finanční kompenzaci.³ Brazilský císař ale zprostředkování odmítl a propukla válka.

Roku 1826 navázali mírové rozhovory mezi válečnými mocnostmi zplnomocněný vyslanec pověřený vyjednáváním mírové smlouvy, lord John Ponsonby,⁴ vyslanec v Buenos Aires, Woodbine Parish, a jeho diplomatický kolega působící v Rio de Janeiro, Robert Gordon. Již na konci roku 1823 byl navíc do postu generálního konzula působícího v Montevideu jmenován Thomas Samuel Hood.⁵ Hood měl za úkol detailně informovat Foreign Office o dění v uruguayské provincii.⁶

Levý břeh řeky Uruguay byl pro Británii v mnoha směrech zajímavým regionem. Lord Ponsonby popsals ministru zahraničí Canningovi ekonomický význam Bandy Oriental následovně: „*La Banda Oriental es casi tan extensa*

² F. O. 6/10. De Manuel de Sarratea a George Canning; Londres, noviembre 7 de 1825, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña y la Independencia de la America Latina, 1812 - 1830, documentos escogidos de los archivos del Foreign Office*. [překlad Guillermo Eduardo Leguizamón] Sv. I. Buenos Aires: Editorial Guillermo Kraft, 1944, s. 189.

³ Canning a Stuart; Londres, diciembre 7 de 1825, in: HERRERA, L. A. de. *La Paz de 1828*. Montevideo: Tradinco S. A., 1989, s. 237.

⁴ Lord John Ponsonby se narodil roku 1771. Pocházel z vojenského prostředí. Jeho bratr, generál William Ponsonby, zemřel v bitvě u Waterloo. Byl členem britského parlamentu. Před ríolaplatskou misí působil jako britský vyslanec již na Jónských ostrovech. Roku 1826 ho britská vláda jmenovala zplnomocněným vyslancem pro mírová jednání mezi Argentinou a Brazílií a vyslala do Rio de Janeiro. Zde působil několik měsíců, načež se přesunul do Buenos Aires. SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja: La Redención Patria*. Sv. II. Montevideo: Publicaciones de la Comisión Nacional de Homenaje del Sesquicentenario de los Hechos Históricos de 1825, 1975, s. 111.

⁵ F. O. 51/1. De George Canning a Thomas Samuel Hood; diciembre 15 de 1823, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 150-151.

⁶ F. O. 51/2. Borrador de la nota de John Bidwell al Cónsul T. S. Hood...; Foreign Office, 20 de setiembre de 1826, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul británico en Montevideo y la independencia del Uruguay: selección de los informes de Thomas Samuel Hood, 1824-1829*. Montevideo: Universidad de la República, Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, Departamento de Historia del Uruguay, 1999, s. 97. F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood a George Canning...; Montevideo, 31 de Enero de 1825, in *ibid.*, s. 61-77.

*como Inglaterra; tiene dentro de sus límites el mejor puerto del Plata; el suelo es particularmente excelente, y su clima es fácilmente el mejor en estas regiones; tiene agua en abundancia y, en partes, está bien arbolado. Muchos de sus habitantes tienen grandes posesiones...*⁷ Britský interes v řešení uruguayské otázky byl umocněn taktéž strategickými faktory v ústí Río de la Plata: *„La Banda Oriental contiene la llave del Plata y de Sud América superior...⁸ Salta, una de las provincias de la república Argentina, y Paraguay, suministran los mismos productos (en algunos casos de superior calidad) que los enviados por el Brasil a Inglaterra. Por el Plata y los grandes ríos que desembocan en él... todos esos productos podrían ser obtenidos por Inglaterra, a precio mucho más reducido que en el Brasil.“⁹*

Původní instrukce George Canninga, jimiž byl lord Ponsonby na své cestě do Rio de Janeiro vybaven, hovořily o dvou možnostech mírového řešení. První variantou předjímaného ujednání bylo stažení brazilských jednotek z území Bandy Oriental a přenechání celého teritoria Buenos Aires výměnou za finanční kompenzaci.¹⁰ Druhou variantou mírového řešení bylo vynětí Bandy Oriental z nadvlády jedné či druhé mocnosti a vytvoření nového státu na politické mapě Jižní Ameriky, nezávislé Uruguaje, jež měla být podle Canningovy terminologie obdobou evropského hanzovního státu.¹¹ Tuto variantu podle Hoodových referencí začala podporovat i skupina nejvlivnějších orientales.¹² Existovala rovněž možnost přenechání Bandy Oriental jiné mocnosti než Argentině a Brazílii. Tuto variantu zmínil jako nejlepší možné řešení nastalé situace roku 1818 Henry Chamberlain, tehdejší britský diplomat

⁷ F. O. 6/13. De Lord Ponsonby a George Canning; Buenos Ayres, octubre 20 de 1826, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 224.

⁸ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, 18 de Enero de 1828, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 190.

⁹ Ponsomby a Canning; Buenos Aires, Octubre 20 de 1826, in *ibid.*, s. 74.

¹⁰ Canning a Ponsonby; Londres, Marzo 18 de 1826, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 9.

¹¹ F. O. 6/12. De George Canning a Lord Ponsonby; febrero 28 de 1826, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 195.

¹² F. O. 51/2. Despacho de T. S. Hood a John Bidwell, donde se informa que entré los hombres „más repetables e importantes“ del bando patriota ha surgido la idea de organizar un partido independentista, a fin de liberarse de brasileños y bonaerenses y establecer una república bajo los principios hanseáticos...; Montevideo, 2 de octubre de 1826, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul*, s. 99.

působící v Rio de Janeiro: „*Al mismo tiempo, me tomo la libertad de observar que la idea de poner a Monte Video en manos de una tercera Potencia es probable que sea más beneficiosa al comercio, si se lleva a cabo, que si se la dejara en posesión de Buenos Ayres o del Brasil.*“¹³ Je otázkou zda onou třetí mocností měla být Británie nebo byli za onu *tercera Potencia* považováni samotní orientales.

Idea vzniku nezávislé uruguayské republiky každopádně podporovaly i nálady rozšířené mezi orientales, které nedlouho po svém příjezdu do Río de la Plata vyzoroval i lord Ponsonby: „...*Creo que los Orientales están tan poco dispuestos a permitir que Buenos Ayres tenga supremacía sobre ellos como a someterse a la soberanía de Su Majestad Imperial, el Emperador. Luchan contra los brasileños, pero es para librar a su país y a ellos mismos de una servidumbre odiosa, no para colocar a aquél bajo la autoridad de Buenos Ayres; y si el Emperador ha de ser alguna vez expulsado de la Banda Oriental, los Orientales estarán tan dispuestos a luchar por su Independencia contra Buenos Ayres como lo están ahora para hacerlo contra el Brasil...*“¹⁴ *Es una verdad que yo a menudo he mencionado: los orientales odian a ambas partes.*“¹⁵

K možnosti vytvoření samostatné uruguayské vlády se stavěl Ponsonby pozitivně: „*[Orientales] son tan bien educados como cualquier persona de Buenos Ayres y capacitados para formar un Gobierno independiente, que posiblemente sería tan bien administrado y dirigido como cualquiera de los Gobiernos de América del Sur.*“¹⁶ Vyhlídky na vznik nezávislého státu Uruguay byly podle jeho názoru s ohledem na dlouhodobé soupeření porteños s orientales, respektive orientales s brasileños, příznivé stejně jako vyhlídky na spolupráci orientales s Británií: „*Población [de Banda Oriental] está animada*

¹³ F. O. 63/212. De Henry Chamberlain al Vizconde Castlereagh; Río de Janeiro, agosto 22 de 1818, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 268.

¹⁴ F. O. 6/13. De Lord Ponsomby a George Canning; Buenos Ayres, octubre 20 de 1826, in: *ibid.*, s. 223.

¹⁵ Ponsonby a Canning; Buenos Aires, Julio 20 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 152.

¹⁶ F. O. 6/13. De Lord Ponsonby a George Canning; Buenos Ayres, octubre 20 de 1826, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 224.

*por un fuerte sentimiento nacional; le desagradan los brasileños y los de Buenos Aires, por igual, y se inclina más a los ingleses que a ninguna otra nación...*¹⁷ Obrisy nezávislé Uruguaje začalo, vědomo si autonomistických tendencí orientales, črtat i samotné Buenos Aires, ačkoliv Henry Chamberlain informoval lorda Ponsombyho ihned po jeho příjezdu do Rio de Janeiro, že buenosaireská reprezentace nepřistoupí na mírové vyjednání, pokud bude podmíněno klauzulí úplné politické emancipace Bandy Oriental.¹⁸

Od roku 1826, kdy byla v Buenos Aires vyhlášena nová argentinská ústava, začal ideu politické nezávislosti Bandy Oriental prosazovat i Juan Antonio Lavalleja. *Constitución de la República Argentina*¹⁹ byla přijata roku 1826 kongresem Spojených provincií Jižní Ameriky. Jednalo se o ústavu republikánského, ale centralistického charakteru. Provinciální autonomie byla přenesena do pravomocí centrální vlády sídlící v Buenos Aires. Provinciální guvernéri měli být jmenováni z vůle prezidenta. Ústavodárný kongres 7. února téhož roku zvolil těsnou většinou hlasů 39 ku 35 Bernardina Rivadaviu prvním argentinským prezidentem.²⁰ Nová ústava ovšem nevyvolala pozitivní odezvu. Kromě provincií Salta a Tucumán byla ve všech zbývajících odmítnuta.²¹ Ústavní zákon neshledal sympatie ani u Lavallejy, který společně se svým předním politickým spolupracovníkem, Pedrem Trápani,²² prosazoval úplnou politickou emancipaci Bandy Oriental. Trápani uvedl: „... *Los Orientales se convezan que mientras que tengan que depender de otros, jamás tendrán ni*

¹⁷ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, 18 de Enero de 1828, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 190.

¹⁸ Ponsonby a Canning; a bordo del buque de S. M. „Doris“, a la altura de Río de Janeiro, agosto 28 de 1826, in: HERRERA, L. A. de. *La Paz de 1828*, s. 241.

¹⁹ QUESADA, M. S. *La Argentina: Historia del País y de su Gente*. Buenos Aires: Editorial Sudamericana, 2001, s. 282-283.

²⁰ FERNS, H. S. *Gran Bretaña y Argentina en el siglo XIX*. [překlad Alberto Luis Bixio] Buenos Aires : Solar/Hachette, 1966, s. 175.

²¹ Ponsonby a Canning; Buenos Aires, Febrero 6 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 117.

²² Pedro Trápani byl potomkem italského přistěhovalce z Neapole Juana Caminla Trápaniho a uruguayské rodačky Jacinty Castellanos. Narodil se roku 1783. Jeho bratr Jacinto byl členem výpravy 33 orientales. Roku 1823 se Pedro Trápani přestěhoval z Montevidea do Buenos Aires, kde podnikal v masném hospodářství. Byl blízkým přítelem a nejvýznamnějším politickým spojencem a rádcem Lavallejy. Vzhledem k jeho vazbám a vlivu na Lavalleju byl aktivním účastníkem mírových rozhovorů moderovaných lordem Ponsonbym. Zemřel roku 1837 v Buenos Aires. SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 111.

*felicidad ni sosiego... podrá ser que yo me engañe pero una experiencia de 17 años me ha enseñado que no estamos dispuestos para formar esa República [Argentina] y ahora menos que nunca por las ocurrencias tan desagradables, como funestas que han tenido lugar...*²³

Vedle brazilského odstoupení Cisplatiny Argentině a vzniku nezávislé Uruguaye se v zákulisních jednáních objevila i třetí varianta možného mírového uspořádání. Jednalo se o návrh blíže nespecifikované skupiny montevidejských měšťanů podstoupit uruguayské území Británii ve formě její kolonie. O obecně formulovaném návrhu informoval roku 1824 Foreign Office montevidejský konzul Hood. Naneštěstí v korespondenci neuvedl jména žádného ze dvou caballeros, kteří mu návrhy nastínil. Canning každopádně zakázal Hoodovi na dané téma vést jakákoliv další jednání.²⁴ Podle Hoodových informací z pozdější korespondence ale přežívala v Montevideu nepočtená skupinka sympatizantů vyslovujících se pro obnovení podmínek britského okupačního režimu z počátku 19. století.²⁵

7.2. První kolo neúspěšných jednání

Lord Ponsonby zahájil svou diplomatickou misi v Rio de Janeiro, kde předložil brazilské vládě Canningovy návrhy. Výhodnost co nedřívějšího ukončení konfliktu mírovou cestou hájil také argumentem, že pokračování ve válce může poštvat proti Brazílii ostatní republikánské státy Latinské Ameriky. Canning si pohrával s myšlenkou vznesení válečného konfliktu na program jednání panamerického kongresu v Panamě.²⁶ Ačkoliv se tomu tak nestalo, roku 1826 s cílem rychlého ukončení konfliktu upozornila britská strana brazilského císaře, že v případě dlouhodoběji trvající války existuje možnost

²³ Cit. in *ibid.*, s. 88.

²⁴ F. O. 51/1. De Thomas Samuel Hood a George Canning; Monte Video, abril 22 de 1824; F. O. 51/1. De Lord Francis Conyngham a Thomas Samuel Hood; agosto 6 de 1824, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 155, 161.

²⁵ F. O. 51/1. Despacho de T. S. Hood a George Canning...; Montevideo, 31 de enero de 1825, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul*, s. 69.

²⁶ F. O. 6/12. De George Canning a Lord Ponsonby; marzo 18 de 1826, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 202.

buenosaireského zažádání o poskytnutí spojení ze strany ostatních jihoamerických republikánských států. Buenos Aires uzavřelo roku 1823 s Velkou Kolumbií *Tratado de Defensa*, na základě čehož se mohlo dovolávat Bolívarovy pomoci.²⁷ Henry Chamberlain roku 1826 informoval Foreign Office, že hrozba nabývala reálných rysů. V době, kdy se generál José Antonio Sucre nacházel s osmitisícovou armádou v Potosí, měl údajně Bolívar přislíbit Buenos Aires svou pomoc.²⁸

Lord Ponsonby předložil brazilskému ministru zahraničních věcí, vikomtovi z Inhambupe, argumenty proč by brazilský císař měl na britské návrhy přistoupit. V pohledu britského diplomata neměla Banda Oriental pro brazilskou stranu příliš velký význam. V tomto bodě lze ale s lordem Ponsonbym částečně nesouhlasit. Uruguayské dobytčářství stálo během dekády brazilské okupace uruguayské provincie u enormního rozmachu saladeros v Rio Grande do Sul. Na druhou stranu, Río de la Plata mělo pro argentinský stát mnohem vyšší strategický a ekonomický význam než pro Brazílii. Pro Buenos Aires a ostatní vnitrozemské provincie představovalo v podstatě jedinou komunikaci s pobřežím. Ponsonby proto nepředpokládal, že by bylo Buenos Aires ochotné vzdát se Banda Oriental, a pro případ brazilského odmítnutí britských mírových požadavků předvídal dlouhotrvající konflikt: „*Estoy convencido de que la guerra entre el Brasil y Buenos Aires será tan eterna como los deseos de riqueza, de poder, de fama, o de seguridad de esas vastas masas de hombres, desparramadas desde el océano hasta los Andes. Pienso que aunque la bandera imperial estuviera flotando, triunfalmente, sobre la ciudad de Buenos Aires, aun entonces, la guerra no habría adelantado mucho sobre lo ya hecho.*“²⁹ Lord Ponsonby brazilskému ministru zahraničních věcí dále opět připomenul, že prodlužující se konflikt může dovést Buenos Aires ke vznesení požadavku řešení tématu argentinsko-brazilské války na panamerickém

---

²⁷ F. O. 6/9. De Woodbine Parish a George Canning; Buenos Ayres, julio 20 de 1825, in *ibid.*, s. 174.

²⁸ Stuart a Canning; Río de Janeiro, setiembre 28 de 1825, in: HERRERA, L. A. de. *La Paz de 1828*, s. 229. F. O. 13/22. De Henry Chamberlain a George Canning; Río de Janeiro, abril 22 de 1826, in WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 425.

²⁹ Ponsonby a Inhambupe; Río de Janeiro, Junio 4 de 1826, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 20-21.

kongresu v Panamě, tedy přinést hrozbu mnohostranného konfliktu v duchu republikánského tažení proti jediné monarchii na americkém kontinentu. Brazilské delegaci poté sdělil, že i pro tento případ nemůže brazilský císař očekávat jakoukoliv pomoc ze strany Foreign Office, která bude následovat principy dosavadní neutrality.³⁰

Brazilský císař ale nabídku mírového vyrovnání odmítl. Své kroky zdůvodnil potřebou zachovat pro Brazílii hájitelné hranice proti argentinským zlodějům dobytka a obchodníkům s kontrabandem a uchránit svou zemi před šířením republikánské ideologie: *„Los orientales son rebeldes y deben ser sometidos, por la fuerza, para prevenir que el mal ejemplo pueda contaigarse a otras provincias del imperio. Los bonaerenses son unos villanos, a quienes hay que enseñarles a respetar al emperador, que ellos, en realidad, empezaron la guerra excitando una rebelión en la provincia Cisplatina y ayudando a los insurgentes. El Río de la Plata es el límite natural del Brasil, por ese lado, como el río Amazonas lo es por otro. El emperador está en posesión de Montevideo y que nadie podrá arrancárselo.“*³¹ Pedro I. předložil britskému vyslanci protinávrh v podobě ponechání Bandy Oriental v brazilské moci s tím, že Montevideo zůstane neutrálním přístavem, tedy přístupným i Buenos Aires, které, pokud na podmínky mírového urovnání přistoupí, bude osvobozeno od všech celních poplatků.³² V tomto bodě jednání u riodejaneirského dvora skončila.

Vzhledem k tomu, že argentinské oddíly v té době vítězily na všech válečných frontách, Rivadavia, plánující v brzké době invazi do jihobrazilské provincie Rio Grande do Sul, odmítl císařovy protinávrhy hovořící o setrvání Bandy Oriental pod brazilskou svrchovaností.³³ Argentinská vláda v zápětí sdělila Parishovi, že je připravena přenést mocenský střet i do roviny *„guerra de principios“* mezi republikánskými a monarchistickými principy: *„...Si el Emperador rechaza la paz sobre la base que han propuesto, deberán hacer*

³⁰ Ponsonby a Inhambupe; Río de Janeiro, Junio 4 de 1826, in *ibid.*, s. 22-25.

³¹ Ponsonby a Canning; Río de Janeiro, Agosto 11 de 1826, in *ibid.*, s. 45.

³² Inhambupe a Ponsonby; Río de Janeiro, Junio 10 de 1826, in HERRERA, L. A. de. *La Paz de 1828*, s. 30-32.

³³ F. O. 6/11. De Woodbine Parish a George Canning; Buenos Ayres, agosto 3 de 1826, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 212.

*ahora sólo aquello a que la necesidad les obligue - recurrir formalmente a los otros Estados de la América del Sur que están aliados a ellos para que presten su ayuda, lo que con toda probabilidad conducirá a una guerra de principios contra el Brasil...*³⁴ Buenos Aires se snažilo taktéž využít brazilské vnitropolitické nestability. Do povstaleckých regionů Bahía a Pernambuco cílilo prohlášení vyzývající k jejich secesi z císařství.³⁵ Na počátku roku 1827 tak směřovalo první kolo mírových rozhovorů k neuspokojivému výsledku. Samotný Canning nezdar jednání částečně předpokládal. Bylo mu jasné, že se brazilský císař odmítne vzdát Bandy Oriental, ani ne tak z důvodu jejího a území, ale z důvodu, že by Buenos Aires ovládlo celé ústí Río de la Plata a tím i koncový bod říčního systému z ní vycházejícího.³⁶

Komplikace do diplomatických rozhovorů přinesly i události spjaté s dalším neúspěchem vyjednávání konsensu ohledně argentinského státoprávního uspořádání. Odpor vnitrozemských provincií vůči nové centralisticky laděné konstituci silně otrásl autoritou Rivadaviovy vlády. Jelikož byly zamítnuty ústavní pořádky země a každá z argentinských provincií opětovně vystupovala jako suverénní politická jednotka, bylo otázkou zda lze buenosaireskou provinční vládu považovat za adekvátního partnera pro jednání na diplomatickém kolbišti, jehož stanoviska budou respektovat i ostatní argentinské provincie. Ponsonbyho rozpaky nad nastálou situací dokumentuje jeho výmluvná otázka směřovaná Canningovi: *„¿Tiene el gobierno de Buenos Aires, restablecido, la autoridad para gestionar los asuntos exteriores, en nombre de las Provincias Unidas, que un día poseyera...? Es indudable que estos poderes serán inmediateamente delegados en el gobierno de Buenos Aires por las provincias, pero entretanto, si esos poderes han cesado, ¿qué*

³⁴ F. O. 6/11. De Woodbine Parish a George Canning; Buenos Ayres, agosto 3 de 1826, in *ibid.*, s. 212-213.

³⁵ MANCHESTER, A. K. *British Preëminence in Brazil: its rise and decline; a study in European expansion*. New York: Octagon Books, 1964, s. 155.

³⁶ F. O. 6/12. De George Canning a Lord Ponsonby; marzo 18 de 1826, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 198.

*debo yo hacer?*³⁷ V rozhodujících okamžicích britský diplomat nevěděl na koho se při vyjednávání mírové smlouvy obrátit.

7.3. Manuel José García a první návrh prozatímní mírové smlouvy

Druhé kolo mírových rozhovorů bylo započato v dubnu roku 1827. Tehdy utrpěla argentinská flotila porážku v bitvě u Monte Santiago a stupňující se rozpory mezi Alvearem a Lavallejou povážlivě ohrožovaly soudržnost spojeneckých vojsk. Orientales nadále zůstávali v držení celého uruguayského vnitrozemí, a přestože na počátku roku 1827 uštedřili císařským plukům drtivou porážku v bitvě u Ituzaingó, Rivadavia vyslal do Rio de Janeiro jako zplnomocněného diplomata pověřeného zahájením dalšího kola mírových rozhovorů Manuela José Garcíu. Očekávání porteños v přijetí buenosaireských návrhů brazilskou stranou byla podle referencí Gordona veliká. Porteños měli být přesvědčeni, že vojenský nezdar brazilských vojsk donutí císaře ustoupit z jeho nesmlouvavých stanovisek. Gordonův soukromý názor byl ale přesně opačného charakteru. Britský vyslanec dosavadní buenosaireská vítězství, vědom si materiálních a lidských zdrojů Brazílie, nepřeceňoval. Byl přesvědčen, že Brownova nepočetná flotila nedokáže brazilskému tlaku dlouhodobě odolávat.³⁸ Dále pochyboval, že by byl císař ochoten uzavřít mír za panujícího vývoje na válečné frontě. Domníval se, že Rio de Janeiro bude nakloněno mírovým jednáním až ve chvíli, kdy se válečná situace bude vyvíjet příznivě pro jeho stranu. Ne dosavadní porážky, ale budoucí brazilská vítězství měla vnést nový impulz.³⁹

Rivadavia vybavil Garcíu instrukcemi hovořícími o přenechání Bandy Oriental Argentíně, případně připouštějícími emancipaci Bandy Oriental pro nezávislý vývoj.⁴⁰ Brazilská strana se ovšem nehodlala uruguayského území vzdát. Na tomto bodě ale, paradoxně, mírová jednání neztroskotala.

³⁷ Ponsonby a Canning; Buenos Aires, Febrero 6 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 116.

³⁸ Gordon a Ponsonby; Río de Janeiro, Abril 24 de 1827 in *ibid.*, s. 129.

³⁹ Gordon a Canning; Río de Janeiro, Abril 24 de 1827, in *ibid.*, s. 128.

⁴⁰ HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I., s. 79-80.

Buenosaireský vyslanec totiž 24. května roku 1827 souhlasil s dohodou, jež stanovovala, že Provincia Oriental zůstane integrální součástí brazilského státu, Spojené provincie Jižní Ameriky budou respektovat *status quo ante bellum*, Buenos Aires vyplatí Brazílii finanční odškodnění za diverzní akce provázené argentinskými piráty, přičemž jediným ústupkem brazilské strany byl souhlas se svobodnou plavbou po řece Uruguay, již měla po dobu pěti let garantovat Velká Británie.⁴¹ Dále mělo Buenos Aires předat zpět Brazílii okupovaný ostrov Martína Garcíy.⁴² Motivace Garcíova odklonu od Rivadaviových instrukcí jsou částečně nejisté. V hovoru s Gordonem měl García uvést, že byl přesvědčen, že emancipace Bandy Oriental byla za stávajících okolností nemožná, a že vzhledem k tomu, že osud Cisplatiny neměl podle jeho mínění pro Buenos Aires žádný větší význam, obětoval náplň Rivadaviových instrukcí argentinsko-brazilskému vyrovnání a ukončení války.⁴³

Ať byl motiv Garcíova jednání jakýkoliv, dohoda vyvolala v Buenos Aires doslova zděšení, protože neodpovídala výsledkům válečných operací, vyznávajících zcela ve prospěch porteños. Prezident se vyjádřil sice ve smyslu: „*ajustar cualquier convención preliminar o tratado que tienda a la cesación de la guerra*“, ale zároveň za podmínky dosažení „*términos honorables*“,⁴⁴ což v jeho výkladu představovalo brazilské přenechání Bandy Oriental Argentině, případně souhlas se vznikem nezávislého uruguayského státu. To García nenaplnil. Porteños žádali Garcíovu hlavu. Rivadavia odmítl ujednání ještě dříve než tak stihly učinit legislativní orgány a 25. června roku 1827 smlouvu anuloval. Své rozhodnutí doprovodil slovy: „*Reconocer la legitimidad de la dominación del Brasil en la Provincia... sería sancionar el derecho de conquista, derecho diametralmente opuesto a la única a la política que conviene a la América, a saber : que cada país pertenece a sus pobladores.*“⁴⁵

⁴¹ VALE, B. *A war betwixt Englishmen: Brazil against Argentina on the River Plate 1825 - 1830*. London: I. B. Tauris Publishers, 2000, s. 173.

⁴² SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 68.

⁴³ Gordon a Canning; Río de Janeiro, Junio 8 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 137.

⁴⁴ HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I., s. 79.

⁴⁵ Cit. in: ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay*. sv. I. Montevideo : Editorial A. Barreiro y Ramos, 1933, s. 310.

Okolnosti Garcíovy mise urychlily pád *unitarios*. Ačkoliv Rivadavia využíval válečných úspěchů k propagandistické podpoře centralistického systému, ani ty ho neudržely u moci. Dva týdny po Garcíově diplomatickém *faux paix* odmítly vnitrozemské provincie definitivně centralistickou konstituci. Nedlouho poté přijal kongres prezidentovu demisi. Kongres zvolil novým prezidentem delegáta za buenosaireskou provincii, Vicenteho López y Planes.⁴⁶ Ten vydržel v čele státu pouhé dva měsíce. Prezidentský úřad následně zanikl a každá provincie se opět chopila svých výlučných vládních pravomocí. Buenosaireským guvernérem se stal reprezentant politického hnutí *federales*, Manuel Dorrego.⁴⁷ Naštěstí pro budoucí mírové rozhovory, vnitrozemské provincie ho zplnomocnily vedením zahraniční politiky státu.

Neúspěch prvního kola vyjednávání prozatímní mírové smlouvy zhoršil mimo jiné i reputaci Británie. Lord Ponsonby, zprostředkovatel a moderátor rozhovorů, požíval podobně jako García pověsti diplomata zaprodaného Brazílii. John Murray Forbes, severoamerický vyslanec působící v Buenos Aires, zase obviňoval Británii ze snahy mocenského ovládnutí východního břehu řeky Uruguay. Vznik nezávislého státu orientales popsal roku 1826 jako britskou snahu vytvořit „*Colony in disguise*.“⁴⁸

Britská diplomacie během prvního kola mírových rozhovorů ale ukázala, že vznik nezávislé Uruguaye nebyl jejím primárním cílem, ale prostředkem k dosažení cíle skutečného a tím byla obnova svobodného obchodu v Río de la Plata. Proto Ponsonby, Canning a i jeho následovník v nejvyšším úřadu britské Foreign Office, nový ministr zahraničních věcí, John William Ward, hrabě z Dudley, souhlasili s Garcíovým ujednáním, jehož náplň zcela odporovala

⁴⁶ Ponsonby a Gordon; Buenos Aires, Julio 10 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 141-142.

⁴⁷ Manuel Dorrego dříve působil jako velitel v bojích proti artigasovským caudillům. Roku 1815 byl poražen u Guayabos. Roku 1816 ale kritizoval Pueyrredónovu podporu portugalského expanzionizmu a stejně negativně se vyslovoval i k monarchistickým sklonům spjatých s plánem volby prince z dynastie Bragança, které prosazoval tucumánský kongres. I díky tomu odešel přechodně do exilu do Spojených států amerických. QUESADA, M. S. *La Argentina*, s. 285.

⁴⁸ John M. Forbes, Secretary of the United States Legation at Buenos Aires, to Henry Clay, Secretary of State of the United States, in: MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic Correspondence of the United States concerning the Independence of the Latin-American Nations*. Sv. I. New York: Oxford University Press, 1925, s. 654.

původním instrukcím hovořících o vzniku nezávislé Uruguaye, respektive brazilské evakuaci Bandy Oriental výměnou za finanční odstupné vyplacené Buenos Aires. Canning vyjádřil svůj souhlas v jedné z poslední zpráv před svou smrtí.⁴⁹ Hrabě z Dudley sdělil své stanovisko v korespondenci s Gordonem: *„En esta ocasión me es grato poder comunicar a usted la completa aprobación del Gobierno de Su Majestad del papel que ha desempeñado usted a este asunto [Convención Preliminar de Paz]. Es verdad que los términos de los Preliminares no coinciden con los que se instruyó a usted recomendara a las Potencias Beligerantes que adoptaran, de parte de Su Majestad... [pero] empero, usted ha estado en lo cierto al juzgar que los términos del tratado son de menos consecuencia que la terminación de un conflicto perjudicial para un país, destructivo para el otro, y poco compatible con el libre ejercicio del comercio con cualquiera de ellos.“*⁵⁰ Válečný konflikt paralyzující obchodní výměnu byl pro Foreign Office důležitějším aspektem k posouzení než státoporné zájmy orientales. Této skutečnosti si byl velmi dobře vědom i Pedro Trápani: *„El gabinete inglés desea la paz porque con ella seguirá el comercio, prescindiendo de los motivos filantrópicos...“*⁵¹

Británie rovněž nehodlala nikterak mocensky zasahovat do jihoamerických pořádků. Tím naplňovala svou politiku, již nastoupila na počátku druhého desetiletí 19. století. Lordu z Dudley se proto nezamlouvala klauzule, objevivší se v návrhu prozatímní mírové smlouvy a hovořící o britské garanci svobodné plavby po řece Uruguay po dobu 5 let následujících od jejího případného schválení: *„El Gobierno británico más bien prefería, de acuerdo con el principio general de evitar todo lo posible compromisos de esta naturaleza, que el Tratado fuese convencido para satisfacción de ambas partes, sin necesidad de esa garantía [de libre navegación]. Pero si fuera solicitada por ambas partes, Su Majestad consentiría en prestarla en este caso,*

⁴⁹ Canning a Ponsonby; Londres, Octubre 28 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 166.

⁵⁰ F. O. 13/35. Del Conde de Dudley a Robert Gordon; agosto 26 de 1827, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 441.

⁵¹ Cit. in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I., s. 81.

*con tal de que se concluya el tratado.*⁵² K otázce územní garance ze strany Británie se Foreign Office vyjádřila odmítavě ostatně již nedlouho po příplutí lorda Ponsonbyho do Buenos Aires.⁵³ Garance představovala pro Londýn závazek a potenciálně ho vtahovala do eventuálního střetu mezi jihoamerickými státy. Toho se Foreign Office snažila vyvarovat. Její zájmy byly čistě obchodní, přičemž na mocensko-politickém poli hodlala vystupovat neutrálně.

Lord Ponsonby ale na druhé straně sdělil Canningovi své osobní přesvědčení o nevyhnutelnosti britských garancí: *„La independencia de la Banda Oriental parece ser la más oportuna..., pero, para hacer efectiva esa fórmula, será necesario que Inglaterra garanta a los beligerantes la libre navegación del Río de la Plata y, también... el nuevo estado a crear. Sin esta salvaguardia, cualquier paz que pudiera ser suscrito, no sería más que una tregua... Sin la garantía, la entera y completa posesión de esta provincia no libraría a ese estado de sus actuales dificultades y peligros, porque ellos se derivan, por entero, del bloqueo del Río de la Plata y, siendo el Brasil superior por mar, puede mantener el bloqueo tanto tiempo como le plazca... Podría ser ventajoso para Inglaterra ofrecer la garantía, tan a menudo mencionada, del libre comercio del Río de la Plata, porque esa medida salvaría de la ruina a las provincias Unidas del Plata y a los cuantiosos intereses británicos, que correrían la misma suerte.*“⁵⁴

Ve svobodném obchodu vedeném po Río de la Plata, jehož existence musela být garantována neutrální mocností, viděl Ponsonby i klíč k celkovému rozvoji Jižní Ameriky: *„...Si S.M. [Su Majestad Británica] tuviera a bien conceder a estos países el beneficio de la libre navegación del Plata, sería de efectos inestimables; y si se me permite decir lo que pienso, creo que haría más para civilizar y mejorar a todo Sud América de este lado de los Andes, que todo lo que pudieran hacer todas las otras medidas juntas.*“⁵⁵

⁵² F. O. 13/35. Del Conde de Dudley a Robert Gordon; agosto 26 de 1827, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 442.

⁵³ Ponsonby a Rivadavia; Buenos Aires, Setiembre 25 de 1826, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 56.

⁵⁴ Ponsonby a Canning; Buenos Aires, Octubre 20 de 1826, in in *ibid.*, s. 73, 76.

⁵⁵ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, 18 de Enero de 1828, in *ibid.*, s. 191.

7.4. Lavalleja vojenským diktátorem

Rivadaviův pád předznamenal změny v personálním složení generalátu argentinské armády. Dosavadní vrchní velitel Carlos María de Alvear z důvodu nespokojenosti s politickým převratem na svůj post rezignoval, načež nový buenosaireský guvernér Manuel Dorrego jmenoval na uvolněné místo Juana Antonia Lavalleju.⁵⁶

Mezitím, co probíhaly mírové rozhovory, pokračovala i jednání uruguayské sněmovny reprezentantů. Ta zahájila své druhé zasedání již na počátku ledna roku 1826 v San José. Účastnilo se ho 40 delegátů volených z 9 uruguayských departamentů. Volební procedura byla totožná jako v případě voleb do prvního prozatímního shromáždění předešlého roku.⁵⁷ Mezi hlavní náplň činnosti druhé legislatury spadalo i posouzení nové argentinské ústavy. Sněmovna uznala 2. února roku 1826 ústavodárný kongres zasedající od 16. prosince roku 1824 v Buenos Aires za legitimní a nejvyšší státní autoritu Spojených provincií Jižní Ameriky.⁵⁸ Delegáty reprezentujícími Provincii Oriental na ústavodárném shromáždění byli poté zvoleni Tomás Javier de Gomensoro a José Vidal y Medina. S výjimkou trvání na republikánském zřízení ale nebyli vybaveni žádnými požadavky týkajícími se bližší podoby státoprávního uspořádání.⁵⁹ Nebylo přijato žádné usnesení specifikující podmínky, za kterých měla reinkorporace Provincie Oriental do argentinského státu proběhnout. Sněmovna si pouze vyhradila právo odmítnout ústavu. Tím se její usnesení diametrálně odlišovaly od usnesení přijatých pod Artigasovým patronátem roku 1813 a vtělených do *Instrucciones del año XIII*.

⁵⁶ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 65.

⁵⁷ Junta de Representantes - Composición; San José, Enero 19 de 1826, in: PALACIO LEGISLATIVO (coord. gen. Wilfredo Pérez). *Anales Parlamentarios*. No. 1. Montevideo: La Biblioteca, 1978, s. 77-78.

⁵⁸ Congreso de las Provincias Unidas del Río de la Plata - Reconocimiento como la Suprema Autoridad del Estado; San José, Febrero 6 de 1826, in: PALACIO LEGISLATIVO. *Anales Parlamentarios*, s. 79-80.

⁵⁹ Formas de Gobierno de la Provincia; San José, Julio 8 de 1826, in: PALACIO LEGISLATIVO. *Anales Parlamentarios*, s. 114.

Posuzování argentinské ústavy proběhlo na počátku následujícího roku. Sněmovna se při něm odvrátila od Artigasova federalismu a 31. března roku 1827 centralistickou konstituci přijala.⁶⁰ Lavalleja výnos sněmovny odmítl respektovat, ústavu kvůli jejímu centralistickému pojetí zamítl, po poradě se svými stoupenci podepsal 4. října roku 1827 ve městě Durazno dokument *Acta Oriental*,⁶¹ jímž prohlásil mandát sněmovních delegátů a zastupujícího guvernéra Suáreze za ukončený, a přes vzdor delegátu hájících legitimitu sněmovny její demokratickou volbou se prohlásil dočasným vojenským diktátorem: „...*Los expresados señores jefes, cumpliendo con la libre y soberana voluntad de los Pueblos que los envían a nombre de ellos y por sí mismos, pasaron el oficio competente al Excmo. Señor Gobernador y Capitán General... los pueblos y las Divisiones de milicias cuyos departamentos representamos en reuniones hechas de su propia voluntad, han sancionado en Actas formales, como las que tenemos el honor de presentar: que habiéndoles mostrado la experiencia, que la Provincia no podrá arribar al verdadero goce de su libertad y derechos mientras mantenga en su seno y a la cabeza de los negocios más importantes, hombres corrompidos y viciados, que por más de una vez han comprometido la existencia de ella... que han reconocido una Constitución; ...una Constitución que no reconoció ninguna Provincia, ni la misma donde fué formana...; en que ni tuvieron parte los Pueblos, ni tres mil ciudadanos más respetables que en aquella sazón se hallaban combatiendo por la libertad del País... Por tanto, los Pueblos que representamos, usando de su soberanía, por su mismo convencimiento, libre y espontánea voluntad, ponen en manos de V. E. el mando y dirección de los negocios de la Provincia, durante la presente querra que inmediatamente haga cesar en sus funciones a la Honorable Sala de Representantes... que haga la reforma que crea más conveniente y compatible con las operaciones de la guerra de que se halla encargado que después de concluída, cuando la Provincia tenga la libertad por*

---

⁶⁰ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 323.

⁶¹ NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay*. Madrid : Editorial MAPFRE, 1992, s. 309; ACEVEDO, E. *Anales*, s. 323-324.

*que aún se está combatiendo convoque a una nueva Legislatura cuyos miembros serán nombrados por la libre voluntad de los pueblos...*⁶²

Ačkoliv Lavalleja prosazoval ideu nezávislého uruguayského státu, existovaly mezi orientales i skupiny nadále hájící spojení uruguayské provincie v jednom svazku s Buenos Aires. Lavallejovo vystoupení proti prozatímní legislativě proto utlumilo sympatie sdílené některými skupinami orientales. V celkovém pohledu poté rozkol mezi civilními a vojenskými orgány moci v součtu s neúspěšným pokusem o mírové urovnání vyvolal v uruguayské provincii všeobecný nesoulad, nespokojenost a nedůvěru v autority.⁶³ Pokračující válka a vojenské střety, zasahující území Bandy Oriental od propuknutí emancipačních bojů, navíc prohlubovala mezi prostými orientales apatii. Podle Hoodových informací nebylo pro větší část uruguayské společnosti již otázkou ukončení bojů pod podmínkou splnění určitých politických požadavků, ale ukončení války za každou cenu.⁶⁴

7.5. Fructuoso Rivera a reconquista Horní Uruguaye

Po vítězství u Ituzaingó hodlala argentinská armáda proniknout na území brazilské kapitánie Rio Grande do Sul a definitivně zatlačit císařské pluky do defenzívy. Lord Ponsonby informoval Foreign Office o tom, že ho určité zdroje zpravily dokonce o údajném Lavallejově plánu vytrhnout Rio Grande do Sul z brazilského státu a následně ho spojit s Bandou Oriental do jednoho územního celku.⁶⁵ Velkého vítězství dosáhl ovšem na počátku roku 1828 jiný vojenský subjekt, armáda Fructuoso Rivery, který se po roce a půl vrátil na uruguayské bojiště.

⁶² Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 82-84.

⁶³ F. O. 51/3. Copia del despacho de T. S. Hood a Robert Gordon, donde se informa de la disolución de la Sala de Representantes...; Montevideo, 22 de octubre de 1827, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul*, s. 125.

⁶⁴ F. O. 51/4. Copia del despacho de T. S. Hood a Robert Gordon, dando cuenta movimientos militares...; Montevideo, 2 de febrero de 1828, in *ibid.*, s. 135.

⁶⁵ Ponsonby a Canning; Buenos Aires, Julio 20 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 151.

Rivera pobýval od konce roku 1826 v Santa Fe, kde spolu se svým synovcem Bernabé osnoval plán reconquisty území *Siete Misiones Orientales*, kterého se na počátku 19. století během *Guerra de las Narranjas* zmocnilo Portugalsko. Ihned poté, co se Lavalleja dozvěděl o Riverově tažení, vyslal Manuela Oribeho a svého bratra Juana Manuela Joaquína Lavalleju s rozkazem: „*Hacer a la patria un distinguido servicio con la captura o la muerte de ese malvado.*“⁶⁶ Rivera se pokusil o usmíření a dobrovolně nabízel podřízení svých oddílů Lavallejově vrchnímu velení,⁶⁷ ale neúspěšně. Zatímco Rivera usiloval o nalezení opětovného *modu vivendi* a odstranění vzniklých rozporů, Lavalleja usmíření opakovaně odmítal a tíhnul k definitivnímu odstranění Rivery z uruguayské vojenské, potažmo politické scény. Rivera se ovšem Lavallejovou nevraživostí nenechal od plánovaného podniku odradit. V dubnu překročil řeku Ibicuy a vpadl na brazilské území. Svě *Ejército del Norte* rozdělil na tři oddíly. První pod jeho velením směřovalo do hornouruguayské sierry. Zbylé dva oddíly Felipa Caballera a Bernabé Rivery na San Francisco a San Borja. Během 21 dní bylo území sedmi misíí dobyto.⁶⁸

Hornouruguayské tažení vylepšilo generálovu reputaci. Ještě roku 1828 byl Rivera z rozhodnutí v té době již zasedajícího ústavodárného shromáždění omilostněn a jeho severní armáda inkorporována do armády uruguayské.⁶⁹ Rivalita mezi Riverou a Lavallejou se přesto nadále stupňovala a rozdělila uruguayskou společnost na dva caudillistické tábory. Pro okamžitý vývoj válečných událostí, respektive mírových vyjednávání, se ale Riverův návrat na bitevní scénu argentinsko-brazilské války vyjevil v pozitivním světle. Ztráta historického území Horní Uruguaje představovala další porážku císaře a významnou měrou přispěla k jeho rezignaci na odmítavá stanoviska týkající se nezávislého vývoje uruguayské provincie.

⁶⁶ MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera, el Perpetuo Defensor de la República Oriental*. Madrid : Espasa-Calpe, S. A., 1933, s. 130.

⁶⁷ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 72-75; 101-103; 142-143.

⁶⁸ MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera*, s. 133-134.

⁶⁹ in *ibid.*, s. 141-142.

7.6. Na cestě k argentinsko-brazilskému vyrovnání

Zatímco pokračovaly nepřátelské střety na pevnině i na souši, mírová jednání o diplomatickém narovnání konfliktu spěla k finálnímu rozuzlení. Gordon již v lednu roku 1828 informoval Foreign Office, že Pedro I. se zdá být ochoten připustit vznik nezávislé Uruguaye, ale pouze se prozatím neodvážil oznámit své záměry veřejnosti.⁷⁰ Buenosaireský guvernér Dorrego také upustil od nesmlouvavých požadavků. V polovině roku 1828 dosáhla ekonomická krize Buenos Aires vrcholu. Nedostávalo se vojenské výbroje a výstroje, a vzhledem k blokadě ani peněz, za něž by bylo možné je nakoupit: „*Necesitamos la paz. No podemos continuar la guerra. Rivadavia ha dejado al país en esqueleto, exhausto totalmente el tesoro... No hay un fusil, ni un grano de pólvora, ni con qué comprarla... Nuestro estado no puede ser peor...*“⁷¹

Dorrego sdělil, že Buenos Aires svolí s prozatímním ustanovením nezávislé Uruguaye na dobu 5 let, jež měly sloužit ke všeobecné stabilizaci veřejných pořádků v Bandě Oriental, načež měli podle buenosaireského návrhu orientales svobodně, bez čelení nátlaku, rozhodnout o politickém osudu své země.⁷² Ve své podstatě ale Dorrego souhlasil s britskými návrhy mluvícími ve smyslu „*independencia absoluta*.“ Dorrego svůj úskok v podobě pětileté dočasné existenci nezávislého uruguayského státu Ponsonbymu vysvětlil v tom duchu, že pro něj, jakožto pro guvernéra Buenos Aires, bude snazší obhájit před veřejným míněním krok směřující na první pohled k dočasné emancipaci Bandy Oriental, než krok směřující k její emancipaci bezpodmínečného charakteru.⁷³

Ponsonby jednal paralelně i s Lavallejou. Byl si vědom, že bez Lavallejova svolení s náplní předpokládaného urovnání nebude možné míru

⁷⁰ Gordon a Dudley; Río de Janeiro, Enero 17 de 1828, in HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 185.

⁷¹ Cit. in: REAL de AZÚA, C. *Los orígenes de la nacionalidad uruguaya*. Montevideo: Arca Editorial y Ediciones del Nuevo Mundo, 1990, s. 417.

⁷² Balcarce a Ponsonby; Buenos Aires, Enero 26 de 1828, in *ibid.*, s. 192.

⁷³ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, Enero 28 de 1828, in *ibid.*, s. 194.

docílit. Lavalleja v rozhovorech s britským pověřencem Fraserem vyjádřil opakovaně souhlas s návrhy, podle nichž mělo dojít k uzavření mírové smlouvy.⁷⁴ Od vrchního velitele argentinské armády dosáhl poté Ponsonby i příslibu, že omezí své operace na území Bandy Oriental, respektive že nebude usilovat o secesi Rio Grande do Sul z brazilského císařství nebo o spolupráci s rebely postavivšími se proti císařské autoritě.⁷⁵

Pedro I. byl k přistoupení na mírové návrhy donucen válečnými neúspěchy. Pozemní operace vyznívaly od samého počátku války ve prospěch protivníka. Námořní blokáda sice plnila svůj účel, ačkoliv protesty Francie a Spojených států amerických donutily Rio de Janeiro k jejímu zmírnění, ale území Bandy Oriental se nacházelo takřka zcela v rukou orientales. Na konci února roku 1828 předložil císařský dvůr návrh, podle něhož měla být mírová smlouva dojednána. Princip *status quo ante bellum* byl doplněn o vznik nezávislého státního útvaru na území Bandy Oriental, který neměl být do budoucna inkorporován do jiného státního celku. Při evakuaci uruguayského teritoria měla brazilská vojska předat kontrolu nad pevnostmi v Montevideu a Colonii výlučně do rukou samotných orientales, nikoliv porteños.⁷⁶ Z britského pojetí územního vymezení poté vyplývalo, že předjímaný stát orientales vznikne v hranicích území, jež roku 1816 okupovala portugalská armáda.⁷⁷ Dorregova vláda s brazilskými návrhy souhlasila.⁷⁸

V Buenos Aires naneštěstí začínala panovat takřka analogická situace té z předešlého roku. Lord Ponsonby z pozorování vývoje veřejného mínění dospěl k názoru, že uzavření mírové smlouvy bude posledním aktem Dorregovy administrativy než bude sesazena.⁷⁹ Severoamerický diplomat John Murray Forbes na adresu mírových jednání a předjímaného vzniku emancipovaného uruguayského státu poznamenal: „*La república sacrifica su honor.*“⁸⁰

⁷⁴ Fraser a Gordon; Buenos Aires, Abril 13 de 1828, in *ibid.*, s. 223.

⁷⁵ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, Enero 28 de 1828, in *ibid.*, s. 198; Ponsonby a Gordon; Buenos Aires, Marzo 9 de 1828; in *ibid.*, s. 207.

⁷⁶ Gordon a Ponsonby; Río de Janeiro, Febrero 24 de 1828, in *ibid.*, s. 204.

⁷⁷ Ponsonby a Gordon; Buenos Aires, Marzo 9 de 1828, in *ibid.*, s. 208.

⁷⁸ Balcarce a Ponsonby; Buenos Aires, Marzo 10 de 1828, in *ibid.*, s. 210.

⁷⁹ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, Abril 5 de 1828, in *ibid.*, s. 220.

⁸⁰ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, Abril 5 de 1828, in *ibid.*, s. 220.

Podobného názoru, jak se později ukázalo, byla i jedna z buenosaireských mocenských skupin. Cesta k ukončení argentinsko-brazilské války a vznik nezávislého státu orientales byla každopádně otevřena, ačkoliv určité pochybnosti nadále přetrvávaly. Zvratů se doposavad událo požehnaně.

Brazilská strana byla na případné eventuality připravena. Nasvědčují tomu dokumenty, které předložil generál Lecor ke shlednutí britskému vyslanci Fraserovi při příležitosti jeho diplomatické návštěvy brazilského vojenského velení. Text uváděl následující: „*En caso de que la república de las Provincias Unidas rehusara negociar sobre la base de la independencia de la Banda Oriental, el ejército brasileño se uniría a las fuerzas de la Banda Oriental, para obligar a la república a acceder a esas proposiciones... y que la forma de gobierno en la Banda Oriental sería monárquica y que la provincia se transformaría en un principado, gran ducado o ducado.*“⁸¹ Zda se jednalo o diplomatický manévř nebo o reálný plán případné protiakce zůstává otázkou.

Také Dorregova administrativa kalkulovala s náhradním plánem. Respektive, Dorrego se nehodlal Bandy Oriental ani přes uzavření mírové smlouvy do budoucna vzdát. Ponsonby informoval ministra zahraničí Dudleyho o jeho postoji slovy: „...*Es evidente su intención de procurar el afianzamiento de su influencia sobre toda la Provincia Oriental y su ulterior anexión a la república.*“⁸² Jak vypověděl Ponsonby, mělo být Dorregovým plánem uzavřít mírovou smlouvu, ale následně využít rozporů mezi Riverou a Lavallejou. Rivera měl být získán pro spolupráci a s jeho pomocí Lavalleja svržen, načež měl Rivera podle Dorregových plánů napomoci ke zpětnému připojení Bandy Oriental k Argentíně.⁸³ Za stávající situace se jednalo nejspíš o pouhé Dorregovy spekulace nepodložené příslibem Riverovy spolupráce, ale budoucí sled událostí ukázal, že caudillistické soupeření mezi Riverou a Lavallejou bude i se zapojením mezinárodních, konkrétně argentinských subjektů zásadním způsobem ovlivňovat vnitropolitický vývoj Uruguaje ve 30. letech 19. století.

⁸¹ Fraser a Gordon; Buenos Aires, Abril 13 de 1828, in *ibid.*, s. 225.

⁸² Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, Julio 12 de 1828, in *ibid.*, s. 256.

⁸³ Ponsonby a Dudley; Buenos Aires, Julio 12 de 1828, in *ibid.*, s. 256.

7.7. Prozatímní mírová smlouva

Podepsání prozatímní mírové smlouvy nebyl v Jižní Americe již účasten Robert Gordon. Na konci července byl Foreign Office odvolán z úřadu britského vyslance v Rio de Janeiro a nahrazen dosavadním zplnomocněncem pro vyjednávání mírové smlouvy, lordem Ponsonbym.⁸⁴ Ten o zdárném uzavření mírové smlouvy poté neinformoval již hraběte z Dudley, ale jeho nástupce ve funkci ministra zahraničí, George Hamiltona Gordona, hraběte z Aberdeen.

Convención Preliminar de Paz byla podepsána v Rio de Janeiro 27. srpna roku 1828. Za argentinskou stranu signovali dohodu ministr zahraničních věcí Dorregovy administrativy, generál Juan Ramón Balcarce, a zplnomocněný vyslanec buenosaireského guvernéra, generál Tomás Guido. Za brazilskou stranu ministr zahraničních věcí císařské vlády markýz de Araçaty a zvláštní vládní vyslanci José Clemente Pereira a Joaquín d'Oliveira Álvarez. Smlouva byla 26. září téhož roku odsouhlasena rovněž delegáty celostátního argentinského shromáždění zasedajícího v Sante Fe.⁸⁵

Jednání rozhodujících o osudu Bandy Oriental se neúčastnil žádný vyslanec orientales. Lavalleja byl ale britskými diplomaty o předběžné náplni mírové smlouvy informován a s principy, tedy vznikem nezávislé Uruguaye, předem vyjádřil souhlas. Když byla jednání zdárně ukončena, mohl Ponsonby Lavallejovi sdělit: „*La independencia absoluta del país nativo de V. E. [Vuestra Excelencia] es reconocida y el establecimiento de su gobierno y constitución dejado absolutamente en manos de su mismo pueblo.*“⁸⁶

Samotná prozatímní mírová smlouva uváděla: „*Su Majestad el Emperador del Brasil, declara la provincia de Montevideo, llamada hoy Cisplatina, separada del territorio del Imperio del Brasil, para que pueda constituirse en estado libre e independiente de toda y cualquiera Nación, bajo la forma de gobierno que juzgare conveniente a sus intereses, necesidades y*

⁸⁴ Gordon odplul do Británie, kde byl ihned pověřen diplomatickou misí v Turecku. Roku 1841 byl jmenován britským vyslancem ve Vídni. O pět let později ho stejně jako v Brazílii nahradil v úřadu Ponsonby. Zemřel roku 1846. Ibid., s. 205.

⁸⁵ REAL de AZÚA, C. *Los orígenes*, s. 305.

⁸⁶ Ponsonby a Lavalleja; Río de Janeiro, Agosto 31 de 1828, in *ibid.*, s. 272.

*recursos... Ambas Altas Partes Contratantes, se obligan a defender la independencia e integridad de la Provincia de Montevideo, por el tiempo y el modo que se ajustare en el Tratado Definitivo de Paz.*⁸⁷

Další články zavazovaly orientales ke zvolení provizorní vlády, svolání ústavodárného shromáždění a vypracování ústavy s tím, že před jejím přijetím měla být její podoba konzultována jak s Brazílií, tak se Spojenými provinciemi Jižní Ameriky pro případ, že by některý z jejích článků ohrožoval bezpečnost jednoho ze států.⁸⁸

Rozporuplného významu s ohledem na nejbližší politický vývoj nezávislé Uruguaje nabývaly pasáže desátého a jedenáctého článku dohody, které podstupovaly oběma signatářům smlouvy možnost zasahovat do interního vývoje uruguayského státu po dobu 5 let po přijetí ústavy: *„Siendo un deber de los dos Gobiernos contratantes auxiliar y proteger a la Provincia de Montevideo hasta que ella se constituya completamente, convienen los Gobiernos, en que, si antes de jurada la Constitución de la misma, y cinco años después, la tranquilidad y seguridad fuesen perturbadas dentro de ella por la guerra civil, prestarán a su gobierno legal el auxilio necesario para mantenerlo y sostenerlo. Posado el plazo expresado, cesará toda protección que, por este artículo, se promete el Gobierno legal de la Provincia de Montevideo, y la misma quedará considerada en estado de perfecta y absoluta independencia. Ambas Altas Partes Contratantes, declaran muy explícita y categóricamente, que cualquiera que pueda venir a ser el uso de la protección, que en conformidad al artículo anterior se promete a la Provincia de Montevideo, la misma protección se limitará, en todo caso, a hacer restablecer el orden y cesará inmediatamente que éste sea restablecido.*“⁸⁹

Obě signatářské země měly do lhůty dvou měsíců stáhnout své vojenské oddíly z území Provincia Oriental s výjimkou zredukovaných armádních těles o 1 500 mužích, které měly bez vykonávání jakéhokoliv vlivu dohlížet na bezpečný průběh ústavodárného procesu, garantovat veřejný pořádek až do

⁸⁷ Texto de la Convención Preliminar de Paz entre el Gobierno de las Provincias Unidas y el Emperador del Brasil, čl. 1-3, in: NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 369-372.

⁸⁸ Ibid., čl. 4-7.

⁸⁹ Ibid., čl. 10-11.

doby než bude zvolena prozatímní uruguayská vláda.⁹⁰ Dále byl dohodnut přesný časový plán stažení námořních sil, ukončení blokády a postup propuštění válečných zajatců.⁹¹ Obě signatářské strany měly poté jmenovat zplnomocněnce pověřené vyjednáváním *Tratado Definitivo de Paz* za britského zprostředkovatelství.⁹²

Hlavním bodem projednávání mírové smlouvy byla otázka Riverovými jednotkami okupovaného území *Siete Misiones Orientales*. Pokud by orientales odmítli svá vojska stáhnout a předat území zpět pod svrchovanost brazilských úřadů, císař by odmítl předběžnou dohodu ratifikovat a mírová jednání by ztroskotala.⁹³ Rivera doprovodil prozatímní mírovou smlouvu hořkým komentářem: „*En los momentos en que se van a reportar las ventajas de las armas y los resultados de la política sobre el continente es cuando el Gobierno corre precipitado a la Corte del Janeiro a ofrecer una Paz humillante para el vencedor, etc.*“⁹⁴ Horní Uruguay přesto evakuoval.

Dohoda měla nabýt platnosti 60 dnů po jejím podepsání oběma stranami a to na montevidejském náměstí. Argentinou a Brazílií byla schválena 27. srpna roku 1828, podepsána 4. října téhož roku v Montevideu. Argentinská strana se snažila dodatečně vyzískat od Británie ještě garanci svobodné plavby po Río de la Plata, ale neuspěla.

Otázka hranic zůstala ale i nadále problematickým aspektem předběžné mírové smlouvy. Hranice předjímaného státu orientales nebyly totiž mírovou smlouvou explicitně specifikovány. Smlouva zavazovala argentinské jednotky ke stažení na pravý břeh Río de la Plata nebo řeky Uruguay a brazilské k odchodu na hranice císařství.⁹⁵ Žádné přesné vymezení uruguayských hranic ale smlouva neobsahovala. Jelikož byla navíc Banda Oriental interní součástí místokrálovství Río de La Plata a nikdy na jejím území nebyla vytvořena ani

---

⁹⁰ Ibid., čl. 12-14.

⁹¹ Ibid., čl. 15-16.

⁹² Ibid., čl. 17.

⁹³ Ponsonby a Lavalleja; Río de Janeiro, Agosto 31 de 1828, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 272-273.

⁹⁴ Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 136.

⁹⁵ Texto de la Convención Preliminar de Paz entre el Gobierno de las Provincias Unidas y el Emperador del Brasil, čl. 12-13, in: NARANCIO, E. M. *La Independencia*, s. 369-372.

samostatná intendantura, historické hranice uruguayského území nemohly být brány v potaz. Vymezení hranic s Argentinou bylo přesto snadnější, jelikož neoddiskutovatelnou hraniční linii tvořil tok řeky Uruguay. Hranice s Brazílií prošla ale během uplynulého tři čtvrtě století velkými změnami. První přesné vymezení stanovil roku 1777 mír ze San Ildenfonsa, díky němuž si místokrálovství Río de la Plata uchovalo region *Siete Misiones Orientales*. Během *Guerra de las Naranjas* ale posunulo Portugalsko hranici na břehy řeky Ibicuy na severu a řeky Yaguarón na východě uruguayského teritoria.⁹⁶ Lisabon se tehdy zmocnil jak regionu sedmi misí, tak hraničních pevností San Gabriel de Batoví a Santa Tecla. Přes smluvní ujednání nových hranic z Badajozu roku 1802 poté Lisabon pokračoval v zabírání neosídleného a tím pádem nestřeženého hraničního území i nadále a do roku 1810 byla hranice postupně posunuta až na břehy řeky Cuareim. Artigas začlenil v *Instrucciones del año XIII.* do nárokovaného uruguayského území všechna území, jež Madrid do té doby na Portugalsku ztratil, tedy i Portugalskem ovládané hornouruguayské misie a pevnosti San Gabriel de Batoví, Santa Tecla a Santa Teresa. Toto území dobyl na císařských jednotkách roku 1828 Fructuoso Rivera. Conquista regionu sedmi misí byla ovšem anulována prozatímní mírovou smlouvou.

Nezávislá Uruguay tak vznikla v hraničním vymezení, které nebylo žádnou, ani předešlou smlouvou nikdy specifikováno. Poslední smluvní vymezení území Bandy Oriental proběhlo po skončení *Guerra de las Naranjas*. Pokud by tedy Uruguay vznikla v mezích pomyslných historických hranic, severní hranici by tvořila řeka Ibicuy a východní hranici řeka Yaguarón. Posunutí reálné brazilské hranice na severu po řeku Cuareim totiž nebylo nikdy diplomaticky stanoveno. Jelikož prozatímní mírová smlouva hranice nikterak nspecifikovala, územně-právní vymezení uruguayského státu spočívalo na křehkých základech.

---

⁹⁶ KLEINPENNING, Jan M. G. *Peopling the Purple Land: A Historical Geography of Rural Uruguay, 1500 - 1915*, Amsterdam: Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika, 1995, s. 109.

7.8. Pád Dorregovy administrativy

Podepsání prozatímní mírové smlouvy anulující argentinská vojenská vítězství ještě více oslabilo mandát Dorregovy buenosaireské vlády. Dorrego byl obviňován z přijetí úplatku ve výši 100 000 pesos. Za této situace se do čela nespokojenců postavil veterán San Martínova tažení, Juan Galo de Lavalle, a 1. prosince roku 1828 obsadil se svými jednotkami buenosaireské Plaza de Victoria. *Decembristas*, jak byli povstalci nazýváni, zvolili Lavalleho novým guvernérem a rozpustili zákonodárný orgán *Sala de Representantes*. Dorrego uprchl do vnitrozemí, kde hledal pomoc u caudillů, ale neuspěl a po porážce v bitvě u Navarro byl uvězněn a popraven.

Vojenský převrat a pád Dorregovy vlády přinesl komplikace do dokončení mírového procesu. Předběžná mírová smlouva explicitně určovala, že její náplň bude potvrzena následným *tratado definitivo*. Lavalleho převrat ale opět zpochybnil vymezení kompetencí týkajících se vedení zahraniční politiky argentinského státu. Dorrego byl po Rivadaviově odstoupení a pádu prezidentského systému k vedení zahraniční politiky státu zplnomocněn ostatními argentinskými provinciemi. Lavalle nikoliv. Lorda Ponsonbyho tato skutečnost znepokojovala. Lavalleho vládu vzešlou uzurpací moci považoval za provizorní a nepřikládal jí váhu vlády oprávněné vystupovat ve jménu argentinského státu a dokud by neobdržela zplnomocnění pro vedení zahraniční politiky, nehodlal s ní na téma uzavření definitivní mírové smlouvy vést jakákoliv jednání. Stejně postupoval Ponsonby ostatně i v případě předešlé Dorregovy vlády.⁹⁷ Ponsonby se obával, že definitivní mírová smlouva podepsaná subjektem k tomu nezplnomocněným, by byla napadnutelná: „*La convención preliminar, como lo he recordado, fue suscrita entre S. M. I. [Su Majestad Imperial] y la república Argentina: el tratado definitivo lo habría sido entre S. M. I. y el gobierno de Buenos Aires.*“⁹⁸ Lavalleho vláda ale *tratado definitivo* nikdy ani nevyjednala.

⁹⁷ Ponsonby a Aberdeen; Río de Janeiro, Mayo 23 de 1829, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 293-295.

⁹⁸ Ponsonby a Aberdeen; Río de Janeiro, Mayo 23 de 1829, in *ibid.*, s. 295.

Ve stejnou dobu, kdy byl Dorrego popraven, Lavalloho opozice pověřila Estanislao Lópeze k potrestání a potlačení vzbouřenců. Do čela trestné expedice se postavil Juan Manuel de Rosas, na jehož statcích hledal Dorrego, prchající před pučisty, exil. Rosasova vojska dokázala ve vnitrozemí Lavalloho porazit. Pomoc obdržela i od francouzské flotily admirála Venancourta, který provedl blokádu buenosaireského přístavu. Když se již Lavalle nacházel v mezní situaci, přistoupil na vyjednávání. Ta vyústila v podepsání *Pacto de Cañuelas*. Na jeho základě přepustil Lavalle guvernérské křeslo generálovi Juanovi Josému Viamonte, osobě respektované všemi stranami. Zároveň bylo obnoveno zasedání buenosaireského zákonodárského sboru. Sněmovna zvolila za nového guvernéra Juana Manuela de Rosas a poskytla mu rozsáhlé pravomoci s ohledem na nutnost pacifikace provincie i celého státu, který se opět nacházel ve vírech občanské války.⁹⁹

Snah o stabilizaci argentinské politické scény již nebyl přítomen lord Ponsonby. V polovině roku 1829 požádal ministra zahraničí, hraběte z Aberdeen, z důvodu zhoršeného zdravotního stavu o návrat do Evropy. Dvacátého osmého června odplul z buenosaireského přístavu na palubě lodi Jeho Veličenstva *Ganges* směřující do přístavu Portsmouth v jižní Anglii.¹⁰⁰ Lord Ponsonby si Río de la Plata příliš neoblíbil. Možná i kvůli tomu, že měl být do Jižní Ameriky vyslán z popudu Jiřího IV., kterému se nezamlouvala jeho „oblíbenost“ u jeho favoritky lady Conyngham.¹⁰¹ O Buenos Aires prohlásil: „*Es el lugar más horrible que haya visto... y por cierto que me ahorcaría si encontrara un árbol lo bastante alto para sostenerme... Es un lugar detestable.*“¹⁰² Svému dobrému příteli, siru Charlesi Bagotovi, poté v soukromé korespondenci sdělil: „*Nadie vio jamás un sitio tan desagradable como Buenos Aires. Difícil expresarlo. Nunca ningún paraje me disgustó tanto y suspiro cuando pienso que podré quedar aquí. Siempre tengo a Italia en la memoria, para aumentar mi mortificación en esta localidad de barro y pútridas*

⁹⁹ QUESADA, M. S. *La Argentina*, s. 299-301.

¹⁰⁰ Ponsonby a Aberdeen; Río de Janeiro, Junio 28 de 1829, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II., s. 296.

¹⁰¹ HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I., s. 292.

¹⁰² Cit. in: FERNS, H. S. *Gran Bretaña*, s. 176.

*osamentas: no hay carreras, ni caminos, ni casas..., ni libros, ni teatro soportable... Nada bueno... Estamos en abril aquí y ya he visto hielo... además, la jactancia republicana en todo su vigor...*¹⁰³ Primární záměr své mise, obnovení míru, ale přes mnohé peripetie dokázal naplnit. Po svém návratu do Evropy byl okamžitě vyslán na mírovou misi do Belgie. Později působil jako britský diplomat v Neapoli, Istanbulu a ve Vídni. Zemřel roku 1855 jako první vikomt Ponsonby.¹⁰⁴

---

¹⁰³ Cit. in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I., s. 294-295.

¹⁰⁴ Ibid.

8. Ústava nezávislé republiky Uruguay

8.1. Ústavodárné shromáždění

Lavalleja souběžně s brazilskou evakuací uruguayského území rezignoval na své dočasné diktátorské pravomoci. Dvacátého druhého listopadu roku 1828 se v San José sešlo ústavodárné shromáždění (*Asamblea General Constituyente y Legislativa del Estado*).¹ Delegáti ústavodárného shromáždění sdíleli hodnocení uruguayské politické scény vyřčené Manuelem Callerosem: „*La Provincia [está] dividida en dos partidos, uno por señor Lavalleja y otro por señor Rivera.*“² Jelikož mezi Riverou a Lavallejou, kteří se již mohli opřít o podporu svých caudillistických táborů, panovala silná rivalita, byla zvažována možnost volby kolektivního výkonného orgánu, později i varianta volby neutrálního „cizince“. Nakonec se ale shromáždění vyslovilo pro volbu jedince a to ze skupiny riolaplatských rodáků starších 35 let disponujících majetkem o minimální hodnotě 10 000 pesos vyznačujících se sympatiemi k nově nabyté nezávislosti. Prvního prosince shromáždění zvolilo do úřadu nového prozatímního guvernéra většinou 25 ku 4 hlasům generála José Rondeaua.³ Zatímco Rivera byl zvolen do čela jednotného ministerstva vnitra, zahraničních věcí a války (*Ministerio Universal*), jeho sokovi Lavallejovi shromáždění propůjčilo dohled na uruguayskou armádu (*Jefe del Estado Mayor del Ejército*). Na počátku roku 1830 ale Rivera na ministerský post rezignoval a odebral se do vnitrozemí.

Existovaly obavy, že by Rondeau v čele prozatímní vlády, jakožto někdejší buenosaireský politik, mohl podlehnout případným snahám porteños podřídit zájmy Uruguaje Argentíně, a že by skrze něj mohl být na ústavodárné

---

¹ ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay*. Sv. I. Montevideo: Editorial A. Barreiro y Ramos, 1933, s. 327.

² Cit. in: SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja: La Redención Patria*. Sv. II. Montevideo: Publicaciones de la Comisión Nacional de Homenaje del Sesquicentenario de los Hechos Históricos de 1825, 1975, s. 155.

³ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 339.

shromáždění vyvinut tlak a sněm dospěl k rozhodnutí odporujícímu liteře prozatímní mírové smlouvy hovořící o vzniku nezávislého státu. Rondeau se ale od podléhání jakémukoliv tlaku distancoval, načež sekretář zahraničního resortu prozatímní vlády, Juan Francisco Giro, ujistil, že uruguayská prozatímní vláda nebude povolná jakémukoliv vlivu ze strany Buenos Aires a nebude ani nikterak zasahovat do mocenských záležitostí svého argentinského souseda.⁴

Napětí mezi Riverou a Lavallejou kulminovalo poté, co ústavodárné shromáždění rozhodlo o rozpuštění Riverovy indiánské kolonie *Bella Unión* a parcelaci jejího teritoria mezi uruguayské kolonisty. Kolonie vznikla nedlouho poté, co se uruguayské oddíly stáhly z okupovaného regionu sedmi misíí. Po podepsání prozatímní mírové dohody totiž společně s Riverovou armádou opustilo Horní Uruguay i indiánské obyvatelstvo. Jednalo se přibližně o 8 000 Indiánů odmítajících brazilskou nadvládu. Rivera s sebou odvedl i veškerý hovězí dobytek a odvezl i všechny movitý majetek z církevních objektů. Na soutoku řek Uruguay a Cuareim poté založil osadu *Bella Unión*. Když ústavodárné shromáždění rozhodlo o parcelaci půdy nově vzniklé kolonie, přijal Rivera krok ústavodárců velmi znepokojeně. V reakci vyzval montevidejskou posádku k opuštění města a odchodu do jeho vojenského tábora. Rondeau podal demisi, podle zpráv soudobého tisku ve snaze uchránit svou osobu a vyhnout se odpovědnosti za situaci, kdy ústavodárné shromáždění očekávalo Riverovo tažení na Montevideo a své násilné rozpuštění. Do Rondeauem uvolněného úřadu byl jmenován Lavalleja.⁵ Rivalita mezi ním a Riverou se dále stupňovala a země nacházela na pokraji občanské války. K přechodnému usmíření došlo až 16. června roku 1830.⁶ Ve stejný den, kdy uruguayská periodika přinesla zprávy o usmíření, dorazil do Montevidea souhlas Argentiny a Brazílie s ústavodárnými návrhem uruguayského shromáždění.

---

⁴ F. O. 51/5. Despacho de T. S. Hood a John Bidwell, dando cuenta del resultado de las entrevistas que Mantovo con Juan Francisco Giro y José Rondeau sobre la posición del nuevo gobierno...; Montevideo, 26 de febrero de 1829, in: BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul británico en Montevideo y la independencia del Uruguay: selección de los informes de Thomas Samuel Hood, 1824-1829*. Montevideo: Universidad de la República, Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, Departamento de Historia del Uruguay, 1999, s. 153.

⁵ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 342.

⁶ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 180-181.

8.2. Uruguayská ústava

Ústava nezávislé Uruguaye byla přijata 10. září roku 1829 a schválena, podle čl. 7 prozatímní mírové smlouvy, zplnomocněnými vyslanci Argentiny a Brazílie 18. července roku 1830.⁷ Formálně tím byla završena geneze nezávislého státu. Lord Ponsonby předjímal roku 1826 formu státoprávního zřízení ve smyslu: „*un gobierno aristocrático... que no aparecería demasiado contrario con los principios de la democracia...*“⁸ Vzhledem k náladám rozšířeným mezi orientales vylučoval ustanovení monarchie. Umírněná forma demokratické formy vlády vycházející z omezení pasivního volebního práva majetkovým censem byla vtělena i do ústavy uruguayského státu. Konstituce pojmenovala státní útvar *Estado Oriental del Uruguay*. Inspiraci našla v ústavních listinách Spojených států amerických, revoluční Francie, cádizské konstituci z roku 1812, ale také argentinských a bolivijských ústavních článkách nebo napoleonské ústavě pro Španělsko z roku 1809.⁹

První kapitola prohlašovala držitelem svrchované státní moci uruguayský národ, vyloučila dědičnou formu vlády vykonávanou jednotlivcem nebo rodinou. Stanovovala římskokatolické náboženství za státní náboženství.¹⁰ Občanské právo získali svobodní rodilí obyvatelé Uruguaye (*naturales*) a zároveň tzv. *legales*. Za tuto skupinu byli považováni lidé, kteří se nenarodili na území Uruguaye, ale trvale žili na jejím území před a v době vyhlášení ústavy, dále v zahraničí narození potomci rodilých obyvatel země, kteří získávali státní občanství v okamžiku, kdy se trvale usadili v Uruguayi, v zahraničí narození vojáci sloužící v uruguayské armádě, kteří dosáhli důstojnické hodnosti, ženy provdané a muži ženatí s uruguayskými občany, kteří pobývali na uruguayském území v době přijetí ústavy, cizinci alespoň tři roky žijící a provozující na uruguayském území živnost, cizinci neprovdaní za uruguayské občany, kteří však žili na uruguayském státním území alespoň čtyři roky, a konečně lidé, kteří

⁷ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 328.

⁸ Ponsonby a Canning; Junio 6 de 1827, in: HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II. Buenos Aires: Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974, s. 136.

⁹ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 182.

¹⁰ CONSTITUCIÓN DE LA REPÚBLICA, sección I.

obdrželi státní občanství za vykonané služby z rozhodnutí parlamentárního shromáždění. Všichni státní občané starší dvaceti let obdrželi pasivní a aktivní volební právo. Ženatí již při dovršení osmnáctého roku života. Občanských práv pozbývali fyzicky nebo duševně nezpůsobilí, lidé neschopní samostatně pracovat, alkoholici, tuláci, lidé, kteří neprokázali schopnost číst ani psát, námezdní sluhové, peóni, těžcí delikventi, bankrotující dlužníci a *simples soldados de línea*, do jejichž řad byli rekrutováni výlučně svobodní muži, tuláci a ženatí muži bez zaměstnání.¹¹ Dále pozbývali občanských práv přirozeně i ti, kteří vstoupili do státních služeb jiné mocnosti.¹²

Uruguay byla prohlášena za republiku. Zákonodárné pravomoci byly delegovány dvoukomorovému parlamentu (*Asamblea General*) skládajícímu se z poslanecké sněmovny (*Cámara de Representantes*) a senátu (*Cámara de Senadores*). Parlament obdržel právo volby prezidenta a soudce nejvyššího soudu (*Alta Corte de Justicia*), který společně s apelačními soudy (*Tribunales de Apelaciones*) a soudy první instance (*Juzgados de primera instancia*) zformoval orgány soudní moci. Dále měl právo rozhodovat o vyhlášení válečného stavu, uzavírání mírových, spojeneckých a mezinárodních obchodních smluv. Vedle běžné legislativní činnosti poté také stanovovat výši cel, vytvářet nové státní okresy (*departamentos*), povolovat průchod zahraničních armád přes uruguayské území, udělovat milost nebo určovat sídelní místa státních orgánů.

Poslanecká sněmovna měla být volena proporčně podle počtu obyvatelstva, kdy jeden poslanec reprezentoval vždy 3 000 státních občanů. Pro první a druhé funkční období parlamentu ústava upravovala počet 29 reprezentantů proporčně fixně přidělených pro jednotlivé okresy. Po skončení druhého mandátu měla být sněmovna již volena ve všeobecných volbách. Sčítání lidu mělo být prováděno v intervalu osmi let. Funkční období poslanecké sněmovny bylo vymezeno tříletým mandátem. Pasivní volební právo pro volby do poslanecké sněmovny získali pro první dvě funkční období všichni narození na uruguayském území a ti, kdo nepřetržitě na uruguayském území pobývali

---

¹¹ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 371.

¹² CONSTITUCIÓN, sección II.

alespoň po dobu 10 let, pro další funkční období poté již všichni občané starší 25 let disponující jměním o minimální hodnotě 4 000 pesos nebo vykonávající profesi, jež jim garantovala stejný stálý finanční příjem. Pasivní volební právo ztráceli naopak církevní hodnostáři, vojáci a lidé svou profesí a platem spjatí se stávající exekutivou.

Senát měl být tvořen reprezentanty jednotlivých státních okresů podle principu nepřímé volby jednoho senátora za každý okres na funkční období 6 let s tím, že každé funkční období mělo dojít k obměně jedné třetiny senátorů. Pasivní volební právo pro volby do senátu získali pro první a druhé funkční období všichni narození na území uruguayského státu a ti, kteří na jeho území pobývali alespoň 40 let svého života. Pro třetí funkční období již mohli do senátu kandidovat všichni občané starší 33 let žijící nepřetržitě na území uruguayského státu po minimální dobu 7 let a disponující majetkem o hodnotě 10 000 pesos nebo vykonávající profesi, jež by jim garantovala tento finanční příjem. Ztráta pasivního volebního práva pro volby do senátu se řídila stejnými klauzulemi jako v případě voleb do poslanecké sněmovny. Poslanec nesměl vykonávat zároveň úřad senátora. Poslanec ani senátor nesměl vedle vykonávání legislativní funkce pracovat pro státní exekutivu a být jí placen. Do mandátu směl být senátor znovuzvolen nejdříve po uplynutí jednoho funkčního období. Jak poslanci, tak senátoři pobírali za vykonávání funkce plat.¹³

Ústava předjímala každoroční zasedání parlamentu od 15. února do 15. července s možností prodloužit sněmovní zasedání maximálně o dobu jednoho měsíce za souhlasu minimálně dvou třetin poslanců a senátorů. Po dobu sezónního rozpuštění parlamentu měla podle ústavy zasedat speciální stálá komise (*Comisión Permanente*) skládající se ze dvou senátorů a pěti poslanců volených oběma parlamentními komorami. Žádná z komor parlamentu nesměla zahájit zasedání v případě absence více jak jedné poloviny svých členů. Poslancům a senátorům podstupovala ústava imunitu, ovšem při souhlasu dvou třetin poslanců (senátorů) mohl být poslanec (senátor) z rozhodnutí poslanecké sněmovny (senátu) mandátu zbaven a vydán trestnímu řízení.¹⁴

---

¹³ Ibid., sección IV.

¹⁴ Ibid., sección V.

Zákonodárnou iniciativou podle konstituce disponovaly členové obou komor parlamentu, ministři vlády a prezident. Zákon směl být podstoupen prezidentovi republiky k podepsání pouze při souhlasu obou komor parlamentu. Pokud nesouhlasila jedna komora parlamentu s úpravami předkládaného zákona vykonanými druhou komorou parlamentu, mělo dojít ke společnému zasedání senátu a poslanecké sněmovny v budově senátu a návrh zákona mohl být přijat při souhlasu minimálně dvou třetin všech členů. Pro případ prezidentského veta mohlo být veto přehlasováno dvěma třetinami hlasů při společném zasedání obou komor. Prezident směl uplatnit veto ve lhůtě 10 dnů od přijetí zákona schváleného oběma komorami parlamentu. Pokud veto neuplatnil do vypršení lhůty, musel zákon podepsat přes své protinávry.¹⁵

Výkonná moc spočívala v rukách prezidenta republiky voleného oběma komorami parlamentu vždy 1. března volebního roku při plné účasti poslanců a senátorů. Pasivní volební právo pro úřad prezidenta získával každý občan narozený na území uruguayského státu, který splnil výše vyjmenované podmínky pro udělení pasivního volebního práva pro volby do senátu. Prezident byl volen na čtyři roky funkčního období s právem být znovuzvolen nejdříve po uplynutí jednoho funkčního prezidentského mandátu mezi jeho předešlou volbou a znovuzvolením. Prezidentovi bylo podstoupeno právo vrchního velení armády. Osobně směl ale prezident vykonávat tuto hodnost pouze při souhlasu dvou třetin členů parlamentu. Dále měl právo jmenovat vládní kabinet, svolávat parlament pro dané zasedací období, vetovat a navrhopvat úpravy zákonů schválené parlamentem, jmenovat parlamentem zvolené civilní, soudní a vojenské hodnostáře. V otázkách uzavírání mezinárodních obchodních smluv, vojenských aliancí, vyhlašování válečného stavu a uzavírání míru byl limitován předešlým rozhodnutím parlamentu. Prezident nesměl během svého mandátu opustit území uruguayského státu a to ani rok po jeho skončení s výjimkou případu, kdy parlament schválil prezidentovu žádost o osobním velení armádě během zahraničního tažení. Vládní ministři nesměli opustit území uruguayského státu po dobu půl roku.

---

¹⁵ CONSTITUCIÓN, sección VI.

Stejně jako poslanci a senátoři měl i prezident trestní imunitu a to i pro období jednoho roku po skončení svého mandátu. Dále mohl prezident udělovat milost pro případ udělení trestu smrti.¹⁶

Vedle vlády celostátní působnosti měl každý z devíti státních okresů volit svou vládu (*Gobierno interno*) v čele s guvernérem (*Jefe Político*) jmenovaným prezidentem republiky a volenými juntami (*Juntas Económico-Administrativas*). Junty musely mít minimálně 4, maximálně však 9 členů. Byly poradním orgánem guvernéra. Předkládaly jemu nebo legislativě návrhy na zlepšování činnosti administrativy, vzdělávacích institucí nebo doporučovaly přijetí inovačních opatření pro hospodářský sektor. Disponovaly právem předložení kandidátky na úřad guvernéra prezidentovi republiky. Výkon úřadu v juntě byl ale bezplatný. Junty se scházely dvakrát ročně a voleny byly na období 3 let.¹⁷ Cabilda, tradiční koloniální administrativní jednotky, byla rozpuštěna s platností od 1. ledna roku 1827 již z rozhodnutí druhé prozatímní legislativy zasedající v Canelones.¹⁸

Ústava zrušila platnost šlechtických titulů a článek č. 131 zakazoval obchod s otroky na území republiky. Instituce otroctví ale zrušena prozatím nebyla. Konstituce přinášela pouze klauzuli svobodného lůna: „*En el territorio del Estado, nadie nacerá ya esclavo; queda prohibido para siempre su tráfico e introducción en la República.*”¹⁹ Otázka otroctví byla řešena již na prvním sněmovním zasedání prozatímního zákonodárského sboru. Sedmého září roku 1825 byl přijat zákon svobodného lůna, který byl vtělen i do ústavy. Součástí zákonné normy se stal také zákaz obchodu s otroky a jejich doprava do Uruguaye.²⁰ Přesto ale obchod s otroky probíhal nadále. Důkazem toho je například i podmínka o jeho ukončení figurující jako jeden z britských požadavků při vyjednávání mezinárodní smlouvy mezi oběma státy ve 30.

¹⁶ Ibid., sección VII.

¹⁷ Ibid., sección X.

¹⁸ Administración de Justicia - Supresión de Cabildos y Reorganización de la Administración de Justicia y de la Policía; Canelones, Octubre 17 de 1826, in: PALACIO LEGISLATIVO (coord. gen. Wilfredo Pérez). *Anales Parlamentarios. No. 1*. Montevideo: La Biblioteca, 1978, s. 123.

¹⁹ CONSTITUCIÓN, sección XI.

²⁰ Esclavos - Prohibición de su tráfico y Declaración de libertad de Vientres; Florida, Setiembre 7 de 1825, in: PALACIO LEGISLATIVO. *Anales Parlamentarios*, s. 65.

letech 19. století. Řešení otázky zrušení otroctví se nakonec protáhlo až do 40. let 19. století. Roku 1829 bylo stanoveno, že všichni otroci, kteří sloužili v armádě během emancipačních bojů, získají svobodu. Roku 1829 vydal guvernér Rondeau během svého krátkého mandátu dekret, na jehož základě měli být všichni otroci bojující ve službách orientales po dobu 3 let, a kteří zasáhli do bojů proti Brazílii během argentinsko-brazilské války, osvobozeni z otroctví vykoupením na náklady státu. Naneštěstí pro řešení otrocké otázky nedisponovala státní pokladna dostatečnými finančními prostředky a osvobození a to bezplatně byli paradoxně pouze brazilští otroci zajatí během války.²¹ Definitivně byla otázka otroctví vyřešena až během Guerra Grande. Roku 1842 bylo otroctví jako zákonná instituce zrušeno s územní platností pro departament Montevideo. Roku 1846 získal tento výnos celostátní působnost. Zrušení otroctví bylo motivováno zcela prozaickými účely. Každý osvobozený otrok musel vzhledem k válečným událostem nastoupit armádní službu.²²

Ústava dále garantovala právo na soukromou korespondenci, které mohlo být omezeno pouze z rozhodnutí soudu, zrušila cenzuru, vyhlášovala svobodu tisku a slova, prohlásila soukromé vlastnictví za nedotknutelné. K reformě ústavy bylo zapotřebí souhlasu tří po sobě následujících parlamentů, přičemž první legislativa měla vznést požadavek na reformu, druhá legislativa reformu projednat a třetí legislativa schválit nebo zamítnout. Druhým způsobem jak reformovat ústavu bylo svolání ústavodárného shromáždění o dvojnásobném počtu poslanců a senátorů, z nichž tři čtvrtiny musely souhlasit s reformou.²³ Poprvé byla konstituce reformována až v letech 1916 - 1917.²⁴

Široce diskutovaným bodem projednávání ústavního vymezení pravomocí exekutivy byla následující klauzule: „...*Iniciar y concluir tratados de paz, amistad, alianza, federación, comercio y cualesquiera otros, necesitando para ratificarlos la aprobación de la Asamblea General.*“²⁵ Zmínka o inkorporaci uruguayského nezávislého státu do širšího uskupení řídicího se federativními

²¹ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 351.

²² *Ibid.*, s. 304.

²³ CONSTITUCIÓN, secciones XI., XII.

²⁴ NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay*. Madrid : Editorial MAPFRE, 1992, s. 335.

²⁵ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 332.

principy byla reminiscencí na Artigasův federalistický program. Nakonec byla ale z výčtu prezidentských pravomocí vynechána.

Během zasedání ústavodárného shromáždění byla schválena i nová podoba uruguayské státní vlajky. Trojbarevná zástava přijata shromážděním ve Floridě roku 1825 byla pozměněna nejprve roku 1828 do podoby deseti bílých a devíti blankytně modrých střídajících se vodorovných pruhů s čtvercem v levém horním rohu, do něhož bylo na bílé pozadí umístěno slunce. Roku 1830 byl počet pruhů snížen na pět bílých a čtyři blankytně modré reprezentující devět okresů nově vzniklého státu.²⁶

Ranné zákonodárné pořádky uruguayské republiky doplnil celní sazebník vypracovaný ještě před přijetím ústavy. Každá zahraniční loď plující do uruguayských přístavů byla povinna zaplatit poplatek ze své tonáže ve výši 3 realů za jednu tunu své nosnosti. Výjimku tvořily lodě plující pod argentinskou vlajkou, které platily stejné poplatky jako plavidla domácího původu, jejichž hodnota byla odstupňována podle 7 kategorií od 4 do 54 realů. Poplatek z tonáže se platil ne za časové období, ale vždy za každou jednu plavbu. Veškerý zahraniční import byl poté zatížen 15% celní přírážkou s určitými výjimkami. Výrobní stroje, zemědělské pracovní nástroje, knihy a veškeré tiskoviny nebyly zatíženy žádnými celními poplatky vzhledem k jejich nezbytnosti k hospodářské a kulturní modernizaci země, hedvábné látky, kapesní hodinky, kamenné uhlí a dřeva 5% přírážkou. Snížená celní sazba pro energetické zdroje byla přirozeným opatřením kvůli nutnosti jeho importu a klíčovému postavení těchto surovin v ekonomické sféře. Yerba maté, cukr a potraviny byly zatíženy 20% přírážkou, nábytek, oděvy, obuv, víno, tabák a lihoviny 25% sazbou. Vyšší celní zatížení vybraného zboží mělo chránit a napomáhat rozvoji domácí produkce v daných odvětvích. Základní celní sazba ošetřující export zboží domácího původu byla stanovena na 4% s množstvím výjimek pro specifická odvětví výroby. Vedle příjmů z cel měly značnou část příjmů státní pokladny představovat rovněž přímé daně, jímž podléhali zemědělci, statkáři, řemeslníci a obchodníci, kteří byly na základě daňového

---

²⁶ Ibid., s. 333.

zákonu přijatého roku 1827 povinováni odvádět z výtědělku každého 1 000 pesos částku o hodnotě v rozpětí 3 - 10 pesos. Tento poplatek měl být vybírán třikrát do roka v měsících dubnu, srpnu a prosinci.²⁷

8.3. Ve víru caudillistických nepokojů

Parlament vzešlý z prvních sněmovních voleb zvolil 24. října roku 1830 poměrem hlasů 27 ku 5 do úřadu prezidenta republiky Fructosa Riveru.²⁸ Lavalleja nerespektující Riverovo zvolení inicioval během jeho prezidentského období v letech 1832 - 1834 několik povstání.²⁹ Interní spory mezi uruguayskými cuadilly byly dále umocňovány i událostmi odehrávajícími se v Buenos Aires. Rosasovy perzekuce namířené proti *unitarios* vyvolaly početnou emigraci jeho odpůrců, z nichž nejpočetnější část směřovala do Montevidea. Když poté Rivera k Rosasově pobouření povolil argentinským unitaristům vstupovat do uruguayské armády, podrobil jeho sok Lavalleja tento krok ostré kritice.³⁰ Příklon uruguayského prezidenta na stranu argentinských unitaristů postavil Riveru do pozice Rosasova nepřítel, z Lavallejy udělal naopak Rosasova potenciálního spojence. Uruguayské caudillistické soupeření tím dostalo mezinárodní rozměr, který neztratil na intenzitě ani v následujících letech. V druhé polovině 30. let 19. století přerostl v *Guerra Grande*, načež byla uruguayská pampa dějištěm válečných střetů až do počátku 50. let 19. století.

---

²⁷ Ibid., s. 363-365.

²⁸ SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja*, Sv. II., s. 184.

²⁹ Ibid., s. 186.

³⁰ ACEVEDO, E. *Anales*, s. 347.

Závěr

Vznikla idea nezávislé Uruguaye v kabinetech Foreign Office v Londýně? Nebo byla výsledkem ríolaplatského dění od počátku emancipačního období? Byla secese Bandy Oriental výsledkem vlivu britské diplomacie, jež s plánem de facto nárazníkového státu mezi Argentinou a Brazílií vyrukovala během prvního kola mírových rozhovorů? Nebo obrysy nezávislého státu orientales dostaly svou podobu během dlouhodobého soupeření mezi federalisticky smýšlejícími provincianos a vládní centralismus prosazujícími porteños?

Emancipace Bandy Oriental nebyla nikdy cílem politického hnutí prvního jeře de los orientales, José Gervasio Artigase. Artigas vždy prosazoval sice federalistické, ale integrální uspořádání Spojených provincií Jižní Ameriky. S cílem nezávislosti Uruguaye nepovstali proti brazilské svrchovanosti ani Caballeros Orientales. Juan Antonio Lavalleja poté sice vkročil v čele dalších 32 orientales na břehy řeky Uruguay se záměrem secese jejího levého břehu, ale secese z brazilského státu, přičemž dané prohlášení následovalo přihlášení se k myšlence jednoty se zbylými ríolaplatskými provinciemi. Kde se tedy zrodil plán vytvoření samostatného uruguayského státu? Již roku 1818 se o tomto záměru vyslovil jakožto o nejvhodnějším možném řešení stávajících ríolaplatských nepořádků britský diplomat Henry Chamberlain. Reálnou podobu obdržel tento plán ovšem až o téměř dekádu později, v mírových návrzích Foreign Office a Lavallejově politickém programu následujícímu odmítnutí Rivadaviovy centralistické ústavy. Ze souhrnného pohledu se ovšem nejeví jako příliš podstatné kdo dané řešení navrhl jako první. Podstatné jsou okolnosti, které vznik tohoto návrhu zapříčinily. A jimi se zdá být dlouhodobý nesoulad mezi politickými představami orientales na straně jedné a porteños, respektive lusitanos a brasileños na straně druhé.

Federalistický program hájily i další provincie někdejšího místokrálovství Río de la Plata, minimálně ty, které se přijaly Artigase jako protektora Federální ligy, avšak z různých důvodů nedokázaly svůj proticentralistický boj dotáhnout do konce v podobě vyhlášení nezávislého státu. Vysvětlením se může zdát být

skutečnost, že s výjimkou Bandy Oriental neměla žádná riolaplatská provincie již přímý přístup k oceánskému pobřeží, tudíž chtě nechtě musela s ohledem na prosperitu najít s Buenos Aires společnou řeč. Výjimkou potvrzující pravidlo byla Paraguay, jež nastoupila cestu nezávislosti i s rizikem, že bude její říční spojnice s Atlantickým oceánem v ústí Río de la Plata blokována porteños. Uruguayská provincie měla ale narozdíl od ostatních riolaplatských provincií jedinečné zeměpisné předpoklady k mocenskému soupeření s porteños. Nebyla na Buenos Aires ničím závislá. To jí poté dávalo předpoklady ke vzdorování centralistické politice. Zeměpisné rozčlenění jednotného geografického celku riolaplatské pampy říčními systémy Uruguaje a Paraná poté připravilo emancipaci Uruguaje příhodné hraniční podmínky.

S ohledem na dlouhodobé soupeření Buenos Aires s Montevideem, započavší již na sklonku koloniální éry a pokračující ve střetu federalistických a centralistických politických konceptů, lze tvrdit, že prvopočátky geneze samostatného uruguayského státu spadají nejen do Artigasova období federalistických válek, ale již do okamžiku založení Montevidea jakožto druhého přístavu v jedné zátocy, druhého obchodního střediska společného vnitrozemí.

Setrvání Bandy Oriental v rámci brazilského státu nebylo z tohoto pohledu zatíženo negativní minulostí. Problematické se však ukázaly být uruguayské tendence k autonomnímu postavení Cisplatiny v rámci jednotného státu, které nekorespondovaly s brazilským konceptem a politickou praxí podřízení uruguayských zájmů zájmům brazilským. Setrvání Bandy Oriental v jednom politickém svazku s Buenos Aires, respektive Rio de Janeiro, bylo dlouhodobě provázeno politickou nestabilitou a s ohledem na pokračující argentinské federalistické války a separatistická povstání propukající v Brazílii by ve střednědobém výhledu nejspíš ještě více prohloubilo vnitřní nestabilitu obou státních celků. Politická emancipace Uruguaje byla naopak klíčem k odstranění napětí a sporných třecích ploch, přičemž již v krátkodobém výhledu přinášela, s ohledem na budoucí dění sice nenaplněný, přesto v teoretické rovině existující potenciál mírového uspořádání. Je otázkou zda by vzhledem k relativně nepočetnému obyvatelstvu uruguayské pampy přežily emancipační tendence orientales bez pomoci britské diplomacie případný

dlouhotrvající konflikt ať v rámci argentinsko-brazílské války nebo v rámci interního sporu orientales s brasileños, případně porteños. V posuzování tohoto fenoménu se historik pohybuje ovšem čistě v rovině spekulací.

Britská diplomacie sehrála na emancipačním procesu uruguayské provincie bezesporu důležitou roli. Pokud přijmeme hypotézu, že revoluční potenciál orientales byl natolik silný, že by dokázal vyvolat opětovné povstání i v případě, že by mírová jednání mezi Argentinou a Brazílií nedopadla zdárně a Banda Oriental zůstala i po skončení válečného konfliktu součástí jednoho či druhého státu, lze souhlasit s tvrzením Charlese Kingsleyho Webstera: „*Es muy posible que el resultado; [la creación del Estado Oriental]; fuera, a la larga, inevitable; pero sin los esfuerzos de la diplomacia británica, posiblemente se hubiera derramado más sangre y causado grandes perjuicios a los intereses de los Estados afectados.*“¹

Jak již bylo řečeno v jedné z předešlých kapitol, vznik nezávislé Uruguaye nebyl primárním cílem britské diplomacie. Jím bylo obnovení obchodní výměny s regionem Río de la Plata, což dokazuje obětování této idey nezávislé Uruguaye na oltář mírové smlouvy, již vyjednal roku 1826 zcela v rozporu s instrukcemi své vlády Manuel José García. Přesto, zakotvení nezávislé Uruguaye v mezinárodně-právním systému byl pro Británii velmi příznivý a její kroky tyto kalkulace zajisté determinovaly. Zrod uruguayské republiky přinesl Británii širší spektrum obchodních partnerů na jihoamerickém atlantickém pobřeží, protože vzhledem k buenosaireským centralistickým tendencím existovala reálná hrozba, že při setrvání Bandy Oriental v jednom politickém svazku s Buenos Aires, bude montevidejský obchod podřízen buenosaireským potřebám a přístav porteños se zmocní obchodního monopolu pro celý region. Thomas Samuel Hood v tomto bodě na adresu ríolaplatské rivality poznamenal: „...*Con respecto a Buenos Ayres se dice que la política comercial de esa ciudad es tan abiertamente opuesta a Monte Video que parecería probable, en caso que estuvieran bajo el mismo Gobierno, que se sacrificaran los intereses de*

---

¹ WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña y la Independencia de la America Latina, 1812 - 1830, documentos escogidos de los archivos del Foreign Office.* [překlad Guillermo Eduardo Leguizamón] Sv. I. Buenos Aires: Editorial Guillermo Kraft, 1944, s. 96.

*esta región y provincia al engrandecimiento de su Capital; y que dicha unión sería perjudicial al comercio general, al convertirse en dueños de ambas márgenes del Plata, disfrutando bajo sus propias condiciones de un monopolio del comercio con todas las ricas Provincias adyacentes, así como de la única ruta practicable a... la costa opuesta a la América del Sur...*² Argentinská strana vnímala britskou diplomatickou aktivitu směřující k vyhlášení nezávislého státu Uruguay nejspíš oprávněně jako snahu Foreign Office parcelovat atlantické pobřeží mezi vyšší počet státních útvarů, které by přinášely rozmanitější tržní podmínky, a jejichž existence by znemožňovala monopolizaci obchodních vazeb jedním nebo dvěma dominantními mocenskými centry.³

Při hodnocení faktorů majících vliv na vznik nezávislé republiky Uruguay je třeba vyvarovat se majorizujících tendencí, tedy tendencí pokládat některý z faktorů za faktor nejdůležitější. Kořeny nezávislé Uruguaye nelze shledávat v krátkodobém retrospektivním pohledu úzkého vymezení, ale v pohledu charakteru dlouhodobého a širokého, jenž bude zohledňovat jak fenomén diplomatické mise lorda Ponsonbyho, tak fenomén buenosaireského centralismu, respektive riolaplatského federalismu, nebo v ještě hlubším záběru fenomén existence dvou přístavů v jedné zátocce. Je nezbytné pojímat téma komplexně a brát na zřetel všechny jeho roviny, ačkoliv se některé mohou zdát být na první pohled důležitější než roviny jiné. S tímto na paměti lze poté i hledat odpověď na otázku britského diplomatického podílu na vzniku nezávislého státu Uruguay.

---

² F. O. 51/1. De Thomas Samuel Hood a George Canning; Montevideo, abril 22 de 1824, in: WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña*, Sv. I., s. 156.

³ HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I. Buenos Aires: Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974, s. 217-218.

Bibliografie

Prameny

BARRÁN, J. P.; FREGA, A.; NICOLIELLO, M. *El cónsul británico en Montevideo y la independencia del Uruguay: selección de los informes de Thomas Samuel Hood, 1824-1829*. Montevideo: Universidad de la República, Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, Departamento de Historia del Uruguay, 1999.

CONSTITUCIÓN DE LA REPÚBLICA. [online] Dostupné 21. 6. 2008 v 10:05 na WWW: <<http://www.parlamento.gub.uy/constituciones/const830.htm>>.

GALLO, K. *Las invasiones inglesas*. Buenos Aires: Eudeba (Editorial Universidad de Buenos Aires), 2004.

HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. II. Buenos Aires: Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974.

HERRERA, L. A. de. *La Paz de 1828*. Montevideo: Tradinco S. A., 1989.

HUMPHREYS, R. A. (ed.) *British Consular Reports of the Trade and Politics of Latin America, 1824-1826*. London: Offices of The Royal Historical Society, 1940.

MANNING, W. R. (ed.) *Diplomatic Correspondence of the United States concerning the Independence of the Latin-American Nations*. 3 Sv. New York: Oxford University Press, 1925.

Obra Selecta : José Gervasio Artigas. Caracas: Biblioteca Ayacucho, 2000.
[online] Dostupné 15. 3. 2008 v 18:30 na WWW:
<http://www.bibliotecayacucho.gob.ve/fba/index.php?id=97&backPID=103&begin_at=56&tt_products=207>.

PALACIO LEGISLATIVO (coord. gen. Wilfredo Pérez). *Anales Parlamentarios*. No. 1. Montevideo: La Biblioteca, 1978.

Pensamiento de la ilustración. Economía y sociedad iberoamericanas en el siglo XVIII. Caracas: Biblioteca Ayacucho, 1979. ISBN: 84-660-0010-0. [online] Dostupné 28. 3. 2008 v 11:25 na WWW:
<http://www.bibliotecayacucho.gob.ve/fba/index.php?id=97&backPID=103&begin_at=32&tt_products=51>.

TEMPERLEY, H.; PENSON, L. M. *Foundations of British Foreign Policy from Pitt (1792) to Salisbury (1902) or Documents, old and new*. Cambridge: Cambridge University Press, 1938.

WEBSTER, C. K. *Gran Bretaña y la Independencia de la America Latina, 1812 - 1830, documentos escogidos de los archivos del Foreign Office*. [překlad Guillermo Eduardo Leguizamón] 2 Sv. Buenos Aires: Editorial Guillermo Kraft, 1944. (Název originálu Britain and the Independence of Latin America, 1812 - 1830. London, New York [etc.]: Oxford University Press, 1938.)

Literatura

ACEVEDO, E. *Anales históricos del Uruguay*. Sv. I. Montevideo: Editorial A. Barreiro y Ramos, 1933. [monografie na CD-ROM] Assunção, F. (comp.) Colección Clásicos Tavera: Serie I. Iberoamérica en la Historia. CT056. Textos clásicos sobre la historia de Uruguay.

ACEVEDO, E. O. *La Independencia de Argentina*. Madrid: Editorial MAPFRE, 1992.

BARRIOS PINTOS, A. *Historia de la Ganadería en el Uruguay 1574 - 1971*. Montevideo: Biblioteca Nacional, 1973.

BAUZÁ, F. *Historia de la dominación española en el Uruguay*. Sv. III. Montevideo: Editorial A. Barreiro y Ramos, 1897. [monografie na CD-ROM] Assunção, F. (comp.) Colección Clásicos Tavera: Serie I. Iberoamérica en la Historia. CT056. Textos clásicos sobre la historia de Uruguay.

BETHEL, L. (ed.) *The Cambridge History of Latin America*. Sv. III. *From Independence to c. 1870*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

BETHEL, L. (ed.) *The Cambridge History of Latin America*. Sv. XI. *Bibliographical essays*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

BOXER, C. R. *The Golden Age of Brazil, 1695 - 1750: Growing Pains of Colonial Society*. Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press, 1962.

CURTIN, P. D. *The Atlantic Slave Trade. A Census*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 1969.

FERRAND, L. A. *La Cruzada de los Treinta y Tres*. Montevideo: Ministerio de Educación y Cultura, 1976.

FERNS, H. S. *Gran Bretaña y Argentina en el siglo XIX*. [překlad Alberto Luis Bixio] Buenos Aires: Solar/Hachette, 1966. (Název originálu *Britain and Argentina in the Nineteenth Century*. Oxford: Clarendon Press, 1960.)

GIBERTI, H. C. E. *Historia Económica de la Ganadería Argentina*. Buenos Aires: Editorial Raigal, 1954.

GLEIJESES, P. The Limits of Sympathy: The United States and the Independence of Spanish America. *Journal of Latin American Studies*, Sv. 24, č. 3, říjen, 1992, s. 481-505. [online] Dostupné 16.4. v 12:41 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/156773>>.

GOEBEL, D. B. British Trade to the Spanish Colonies, 1796-1823. *The American Historical Review*. Sv. 43, č. 2, leden, 1938, s. 288-320. [online] Dostupné 1.7. 2008 v 10:43 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/1839720>>.

HERRERA, L. A. de. *La Misión Ponsomby*. Sv. I. Buenos Aires: Editorial Universitaria de Buenos Aires, 1974.

CHALUPA, J. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999.

KAUFMANN, W. W. *British Policy and the Independence of Latin America, 1804 - 1828*. New Haven: Yale University Press, 1951.

KLEINPENNING, J. M. G. *Peopling the Purple Land: A Historical Geography of Rural Uruguay, 1500 - 1915*. Amsterdam: Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika, 1995.

KLÍMA, J. *Dějiny Portugalska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

KLÍMA, J. *Dějiny Brazílie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998.

LYNCH, J. British Policy and Spanish America, 1783-1808. *Journal of Latin American Studies*, Sv. 1, č. 1, květen, 1969, s. 1-30. [online] Dostupné 26. 3. 2008 v 12:00 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0022-216X%28196905%291%3A1%3C1%3ABPASA1%3E2.0.CO%3B2-6>>.

MANNING, W. R. An Early Diplomatic Controversy between the United States and Brazil. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 1, č. 2, květen, 1918, s. 123-145. [online] Dostupné 11.3. 2008 v 14:33 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28191805%291%3A2%3C123%3AAEDCBT%3E2.0.CO%3B2-4>>.

MANACORDA, T. *Fructuoso Rivera, el Perpetuo Defensor de la República Oriental*. Madrid: Espasa-Calpe, S. A., 1933.

MANCHESTER, A. K. *British Preëminence in Brazil: its rise and decline; a study in European expansion*. New York: Octagon Books, 1964.

MAY, E. R. *The Making of the Monroe Doctrine*. Cambridge (Mass.); London: Harvard University Press, 1992.

MAYO, C. A. Landed but not Powerful: The Colonial Estancieros of Buenos Aires (1750-1810). *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 71, č. 4, listopad, 1991, s. 761-779. [online] Dostupné 1.4. 2008 v 11:01 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28199111%2971%3A4%3C761%3ALBNPTC%3E2.0.CO%3B2-S>>.

NARANCIO, E. M. *La Independencia de Uruguay*. Madrid: Editorial MAPFRE, 1992.

NAVARRO GARCÍA, L. (coord.) *Historia de las Américas*. 4 Sv. Madrid: Alhambra Longman, S. A., 1991.

PLATT, D. C. M. *Latin America and British Trade 1806 - 1914*. London: Adam and Charles Black, 1972.

PERKINS, D. *Hands off. A History of the Monroe Doctrine*, Boston: Little, Brown and Copany, 1946.

PRATT, E. J. Anglo-American Commercial and Political Rivalry on the Plata, 1820-1830. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 11, č. 3, srpen, 1931, s. 302-335. Dostupné 26. 3. v 13:02 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28193108%2911%3A3%3C302%3AACAPRO%3E2.0.CO%3B2-4>>.

QUESADA, M. S. *La Argentina: Historia del País y de su Gente*. Buenos Aires: Editorial Sudamericana, 2001.

REAL de AZÚA, C. *Los orígenes de la nacionalidad uruguaya*. Montevideo: Arca Editorial y Ediciones del Nuevo Mundo, 1990.

RELA, W. *Colonia del Sacramento : historia política, militar y diplomática 1678 - 1778*. Montevideo : Academia Uruguaya de Historia, 2006.

RELA, W. Uruguay. *Cronología histórica anotada*. Sv. III. *Dominación luso-brasileña 1817 - 1828*. Montevideo: Editorial Alfar, 1999.

RIPPY, J. F. *Rivalry of the United States and Great Britain over Latin America, (1808 -1830)*. New York: Octagon Books, 1964.

ROBERTSON, W. S. The Policy of Spain Toward Its Revolted Colonies, 1820-1823. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 6, č. 1/3, únor-srpen, 1926, s. 21-46. [online] Dostupné 11.3. 2008 v 14:29 na WWW:

<<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28192602%2F08%296%3A1%2F3%3C21%3ATPOSTI%3E2.0.CO%3B2-8>>.

ROBERTSON, W. S. The Recognition of the Spanish Colonies by the Motherland. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 1, č. 1, únor, 1918, s. 70-91. [online] Dostupné 11.3. v 14:34 na WWW:

<<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28191802%291%3A1%3C70%3ATROTSC%3E2.0.CO%3B2-3>>.

ROBERTSON, W. S. The Recognition of the Hispanic American Nations by the United States. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 1, č. 3, srpen, 1918, s. 239-269. [online] Dostupné 11. 3. 2008 v 14:31 na WWW:

<<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28191808%291%3A3%3C239%3ATROTHA%3E2.0.CO%3B2-W>>.

ROBERTSON, W. S. Russia and the Emancipation of Spanish America, 1816-1826. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 21, č. 2, květen, 1941, s. 196-221. [online] Dostupné 1.4. 2008 v 10:57 na WWW:

<<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28194105%2921%3A2%3C196%3ARATEOS%3E2.0.CO%3B2-C>>.

ROBERTSON, W. S. South America and the Monroe Doctrine, 1824-1828. *Political Science Quarterly*, Sv. 30, č. 1, březen, 1915, s. 82-105. [online] Dostupné 1.4. 2008 v 10:58 na WWW:

<<http://links.jstor.org/sici?sici=0032-3195%28191503%2930%3A1%3C82%3ASAATMD%3E2.0.CO%3B2-B>>.

ROBERTSON, W. S. The United States and Spain in 1822. *The American Historical Review*, Sv. 20, č. 4, červenec, 1915, s. 781-800. [online] Dostupné 1.4. 2008 v 10:56 na WWW:

<<http://links.jstor.org/sici?sici=0002-8762%28191507%2920%3A4%3C781%3ATUSASI%3E2.0.CO%3B2-D>>.

RYDJORD, J. British Mediation between Spain and Her Colonies: 1811-1813. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 21, č. 1, únor, 1941, s. 29-50.

[online] Dostupné 8.4. 2008 v 12:59 na WWW:
<<http://www.jstor.org/stable/2507518>>.

SALTERAIN HERRERA, E. *Lavalleja: La Redención Patria*. 2 Sv. Montevideo: Publicaciones de la Comisión Nacional de Homenaje del Sesquicentenario de los Hechos Históricos de 1825, 1975.

SECKINGER, R. *The Brazilian Monarchy and the South American Republics 1822 -1831: diplomacy and state building*. Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1984.

SEGRETI, C. S. A. *"Un caos de intrigas": (Estrategia británica, maquinaciones lusitanas, desconcierto español y acción revolucionaria en el Río de la Plata 1808 - 1812)*. Buenos Aires: Academia Nacional de la Historia, 1997.

SCHURMANN PACHECO, M.; COOLIGHAN SANGUINETTI, M. L. *Historia del Uruguay: Epocas indígena, hispánica y libertadora*. Sv. I. Montevideo: Editorial Monteverde, 1985.

STEWARD, W. The Diplomatic Service of John M. Forbes at Buenos Aires. *The Hispanic American Historical Review*. Sv. 14, č. 2, květen, 1934, s. 202-218. [online] Dostupné 26.3. 2008 v 13:05 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28193405%2914%3A2%3C202%3ATDSOJM%3E2.0.CO%3B2-H>>.

STEWARD, W. The South American Commission, 1817-1818. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 9, č. 1, únor, 1929, s. 31-59. [online] Dostupné 16.4. 2008 v 12:38 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/2506639>>.

STREET, J. Lord Strangford and Río de la Plata, 1808 - 1815. *The Hispanic American Historical Review*. Vol 23. č. 4, listopad, 1953, s. 477-511. [online] Dostupné 11. 3. 2008 v 12:50 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28195311%2933%3A4%3C477%3ALSARDL%3E2.0.CO%3B2-C>>.

STREET, J. *Artigas And the Emancipation of Uruguay*, Cambridge: Cambridge University Press, 1959.

STREET, J. *Gran Bretaña y la independencia del Río de la Plata*. Buenos Aires: Editorial Paidós, 1967.

TEMPERLEY, H. French Designs on Spanish America in 1820-5. *The English Historical Review*, Sv. 40, č. 157, leden, 1925, s. 34-53. [online] Dostupné 1.4. 2008 v 10:55 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0013-8266%28192501%2940%3A157%3C34%3AFDOSAI%3E2.0.CO%3B2-K>>.

TEMPERLEY, H. W. V. The Later American Policy of George Canning. *The American Historical Review*. Sv. 11, č. 4, červenec, 1906, s. 779-797. [online] Dostupné 11.7. 2008 v 6:09 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/1832228>>.

VALE, B. *A war betwixt Englishmen: Brazil against Argentina on the River Plate 1825 - 1830*. London: I. B. Tauris Publishers, 2000.

- WADDELL, D. A. G. British Neutrality and Spanish-American Independence: The Problem of Foreign Enlistment. *Journal of Latin American Studies*, Sv. 19, č. 1, Květen, 1987, s. 1-18. [online] Dostupné 16.4. 2008 v 12:24 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/156899>>.
- WEBSTER, C. K. Castlereagh and the Spanish Colonies. *The English Historical Review*, Sv. 27, č. 105, leden, 1912, s. 78-95. [online] Dostupné 14.4. 2008 v 15:20 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/550528>>.
- WEBSTER, C. K. Castlereagh and the Spanish Colonies II. 1818-1822. *The English Historical Review*, Sv. 30, č. 120, říjen, 1915, s. 631-645. [online] Dostupné 16.4. 2008 v 12:23 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/551300>>.
- WHITAKER, A. P. *The United States and the Independence of Latin America, 1800 - 1830*. Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1941.
- WILLIAMS, J. B. The Establishment of British Commerce with Argentina. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 15, č. 1, únor, 1935, s. 43-64. [online] Dostupné 11. 3. 2008 v 13:28 na WWW: <<http://links.jstor.org/sici?sici=0018-2168%28193502%2915%3A1%3C43%3ATEOBCW%3E2.0.CO%3B2-G>>.
- WINN, P. *Inglaterra y la tierra purpúrea. A la búsqueda del imperio económico: 1806 - 1880*. Montevideo: Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, 1997.
- ZIMMERMAN, A. F. Spain and Its Colonies, 1808-1820. *The Hispanic American Historical Review*, Sv. 11, č. 4, listopad, 1931, s. 439-463. [online] Dostupné 16.4. 2008 v 12:26 na WWW: <<http://www.jstor.org/stable/2506251>>.